MIHAIL JOLDEA

CALEA ROBILOR CUMPĂNA VULTURILOR

MIHAIL JOLDEA

CALEA ROBILOR, CUMPĂNA VULTURILOR

Roman

Versiune electronică
realizată după volumul apărut la
EDITURA ALBATROS
BUCUREŞTI 1985

O PRECIZARE

Am gîndit cartea de față ca o carte de aventuri. De aceea nu am respectat întocmai ordinea cronologică, fie privind acțiuni politice sau militare, fie implicînd desfăşurarea evenimentelor pe ani şi perioade, subordonîndu-mă necesităților povestirii – cerințelor prozei de ficțiune. Din aceleaşi motive nu rni-am propus să portretizez personajele autentice după documentele vremii. De exemplu, pe Moise Szekely l-am descris cum nu era în realitate. Alte personaje sînt strict produsul imaginației.

Am amestecat locurile; de pildă, istoriceşte, Radu Şerban se afla în Transilvania la data cînd eu îi aşez tabăra în Țara Românească, sau, nu dau decît puține amănunte despre ce face Simian Movilă după ce părăseşte Țara Românească, nici nu arăt în ce an mai domneşte după moartea frățîne-său Ieremia, nici în ce an moare. Dacă era respectat cu exactitate numele localităților unde s-au dat bătăliile, desfăşurarea lor, fireşte, este descrisă de închipuirea autorului. Rezultatele bătăliilor sînt însă riguros exacte.

Fac cunoscut că, pentru cunoaşterea epocii în totalitatea, ei, am conspectat pe V. Motogna: "Războaiele lui Radu Şerban" în "Memoriile Secției de Istorie a Academiei Române", seria 3, Tom VI (1927), pag. 241-321; pe General P. V. Năsturel: "Luptele de la Ogretin şi Teisani din 13-14 septembrie 1602" în "Analele Academiei Române, *Memorii – Secția Istorie", seria 2, Tom XXXIII (1909- 1900), pag. 845-864; pe Nicolae lorga, "Un mare luptător" –* şi *altele, pe care nu mai vreau să le înşir aici.*

Nu am vrut să scriu un text istorico-didactic, ci un roman de esență istorică, al cărui conținut să reflecte pecetea unei vremi, clipa dureroasă a unei înfrîngeri înfruntate cu eroismul legendar al românilor, cu o demnitate neîntinată. Deci o fantezie, pe motive veridice ale istoriei.

AUTORUL

SFÎRŞITUL POATE FI ÎNCEPUTUL UNOR TAINE PE CARE MINTEA URMAŞILOR CU GREU LE VA PUTEA DESLUŞI

Un martie friguros se aşternu peste Viena în anul 1620. Pe străzi zăpada înghețată făcea mersul foarte anevoios. Acolo, în mijlocul unui parc uriaş, se înălța palatul prințului de viță basarabă Radu Şerban Voievod. Domnea pe atunci, ca urmaş al lui Rudolf al doilea, împăratul Mathias.

Încolțit de bătrînețe, de boală, de vrăşmaşi şi cu scîrba în suflet, Radu Şerban vodă se trăsese la Viena cu întreaga sa familie, unde împăratul îl miluise, dăruindu-i pentru tot restul zilelor sale clădirea înălțată după arhitectura frivolă a palatelor franceze. Odăile nenumărate cu ferestre mari şi luminoase, sufrageriile şi cămările, locuințele slujitorilor, a medicului de casă, chilia duhovnicului, coridoarele lungi, întortocheate şi toată aripa stîngă, locuită de doamna şi domnițele ei, alcătuiau Curtea Domnească a fostului voievod român. Către sfîrşitul parcului, cu copaci bătrîni de zeci şi zeci de ani, prin care cu greu răzbătea lumina soarelui, se înălța un paraclis, ce slujea ca lăcaş de închinăciune domnului şi familiei sale. Pînă nu de mult, vodă îl cerceta aproape zilnic. Acolo, aşezat în jilțul domnesc, cu capul plecat şi gîndurile duse, în sfîrîitul lumînărilor, asculta ruga preotului cu glas puternic şi puțin nazal, care implora mila lui Dumnezeu pentru tot ce este pieritor şi supus pămîntului din lumea aceasta. Părînd uneori că doarme, Radu Şerban cumpănea starea lucrurilor, căutînd căi noi de întoarcere în Țara Românească, de unde plecase istovit, cu o mare durere în suflet.

Copilelor, de bine de rău, izbutise să le închege un viitor, căsătorindu-le. Pe cea mare, domnița Elena, trăită de mică în dulcea şi vesela capitală a imperiului, o măritase bine, datorită numelui şi averii de care dispunea. Pe cea de a doua, Ancuța – a cărei soartă nu fusese fericită, dată fiind moartea logodnicului ei Mihăilaş vodă, feciorul lui Simion Movilă, fostul duşman al lui Radu Şerban – se gîndise părintele său să o dea tot după un prinț de viță basarabă, pribeag şi el, pe numele lui Nicolae Pătraşcu, fecior al răposatului voievod Mihail. Pe acest Pătraşcu, cîndva, bătrînul voievod îl însemnase la nas, pentru a-l face să-i treacă pofta de domnie, atunci cînd năvălise puiandrul cu oaste de strînsură peste el. Odată grija fetelor luată, Radu Şerban Vodă începuse să se frământe din nou pentru dobîndirea scaunului domnesc al Țării Româneşti.

Aducerile aminte nu-i dădeau pace, în vreme ce întreaga curte sta

îngenuncheată, rugîndu-se. Cînd şi cînd mormăia pentru sine, printre buzele groase şi vinete, cuvinte numai de el înțelese.

Se prefăcea că doarme, spre a se putea întoarce măcar cu mintea înapoi la Tîrgovişte, unde îşi îngropase odată cu sfîrşitul domniei şi sufletul. Atît de adîncit era în gînduri. Încît nici nu-l simți pe Dionisie Paleologul, duhovnicul său, care-i întindea crucea spre a o săruta. Mintea îi lucra înfrigurată, împărțind oastea în pîlcuri, cu căpitanii ei, desfăşurînd-o cu steagurile înălțate şi trîmbițaşii călări pe cai iuți, în timp ce el împărțea poruncile cu glas aspru şi dogit. La aripa dreaptă o mie de arhebuzieri, la stînga pedestraşii lui Dragotă, apoi călărimea lui Slăvuia...

— Măria-Ta...

Dionisie Paleologul, fostul mitropolit al Moldovei, sta dinaintea domnului.

— Ce-i?

Radu Şerban vodă deschise ochii. Cîmpul de luptă cu ostaşi cu tot se făcu ceață.

— În numele Domnului Dumnezeu... murmură duhovnicul. Radu Şerban sărută crucea, de-abia atingînd-o cu buzele. Tîrgovişte... Țara... Teişani... Ogretin... Tîrgovişte... Țara... Alerga mintea voievodului înapoi.

— ... Să ne rugăm şi pentru cei ce ne iubesc şi pentru cei ce ne urăsc, rostea Prea Sfîntul, înălțîndu-şi chipul.

— Nu! Radu Şerban bătu cu pumnul în brațul jilțului, aproape strigînd, încît toți cei de față încremeniră. Slujba se întrerupse. Voievodul se ridică. Era palid la față. Nici odată nu mă voi ruga pentru cîinele de Báthory sau pentru turci. Asta n-ai decît s-o faci Sfinția-Tă!

Ieşi din paraclis, fără a mai adăuga vreun cuvînt.

— Pe mine mă va judeca Dumnezeu după ce va judeca faptele celor ce au dat dosul la greu, lăsînd țara şi neamul prădalnicilor, răspunse Radu Şerban vodă. Nu căta, că ochii mei zăresc ca prin sită şi că mîinile îmi tremură, dar mintea mi-este tot atît de întreagă ca şi a Sfinției-Tale!

— Măria-Ta, ochii minții văd mai bine decît cei meniți să zărească lucrurile pămînteşti, chiar dacă trupul se pregăteşte pentru cele veşnice...

Radu Şerban îşi juca degetele pe mînerele jilțului. Nu-i plăcea să i se vorbească de moarte.

— Ce-mi tot cînți mie de veşnicie, Sfințite? Repede vă mai gîndiți voi, popii, la veşnicia altuia!

Dionisie Paleologul surîse uşor. Era învățat cu mîniile voievodului. Sta drept dinaintea bătrînului, care îl simțea pe duhovnic ca un abur, negru şi înăbuşitor.

— Să ne rugăm, Măria-Ta, căci iată, se apropie noaptea, iar noi datori sîntem a-i ieşi înainte cu mîinile împreunate şi cu numele Domnului pe buze şi în inimă.

— Care noapte o aşteaptă Sfinția-Ta? întrebă vodă, făcîndu-se a nu

înțelege tîlcul cuvintelor rostite de înaltul ierarh.

— Aceea care vine în fiece zi, spre a ne cerceta odihna binecuvîntată, răspunse Paleologul, ascunzîndu-şi mîinile lungi în mînecile ample ale sutanei.

— Pînă cînd va cădea noaptea la care te gîndeşti, mai am multe de făcut, Prea Sfinte! răspunse vodă, fără a se lăsa înşelat de blîndețea celuilalt. Căci nici eu n-am murit pentru Țara Românească şi nici Țara Românească pentru mine. Aşa să ştii!

— Măria-Ta, oare se cuvine a cerca puterile care nu mai pot face nimic? Căci geaba se munceşte sufletul, dacă bietul nostru trup nu mai izbuteşte a se ridica, zise Paleologul, în vreme ce pe buze îi flutura un zîmbet abia ghicit.

— Uşoară vă e tăria şi simțirea, răspunse vodă cuprins de o mare mîhnire. Toți întoarceți vorba cînd vă pomenesc de Țară. Vă furişați pe lîngă mine şi căutați a vă ascunde de cuvintele mele. Încă Doamna şi domnițele sînt muieri slabe şi fără de minte şi drept este să se teamă de gîlceavă şi de bătălie. Căci mîinile lor nu sînt făcute pentru a ridica buzduganul, ci pînza de tort şi acul, iar făptura muierească lăsată este de la Dumnezeu să aducă mîngîiere şi alinare bărbatului care o apără şi o ocroteşte. Dar Sfinția-Ta? Chiar de porți sutană pînă la pămînt, tot bărbat se cheamă ca eşti, de nu gresesc eu numindu-te cu acest nume.

Dionisie Paleologul tăcea, uitîndu-se la bătrînul voievod cu ochii aceia ai lui, aspri şi neîndurători. Venise la Viena nu pentru a împărtăşi soarta domnului fugar, ci pentru că viața şi starea în Moldova deveniseră nesigure. Şi-apoi, ca duhovnic al principelui Radu Şerban, mai uşor poate să se apropie de împărat pentru a se înălța în scaunul Patriarhiei din Constantinopole. Or, iată că acest bătrîn care nu mai era în toate mințile îi strica socotelile. Maiestatea-Sa va trebui să fie încunoştiințat că Alteța Sa Principele Radu Şerban Basarab nu mai trăieşte de mult pe această lume şi că nu trebuie să se ia după scrîntelile unui bătrîn aproape orb şi fără putere. Doftorul neamț, plătit de către Dionisie Paleologul, înainta la Curtea împărăției înştiințări foarte îngrijorătoare, nu tocmai adevărate, privind starea sănătății voievodului.

— Măria-Ta – vorbi Paleologul într-un tîrziu, căutînd a da vocii sale blîndețe – Țara Românească nu mai este de mult Țara Măriei-Tale.

— Minciuni spui! strigă Radu Şerban tremurînd.

— Noi ne-am băjenit aci, fiind la mila Majestății Sale, continuă Paleologul, fără să se sinchisească de izbucnirea bătrînului.

— Țara Românească este a mea, răspunse cu ton răstit fostul voievod. Se aprinsese la față şi glasul îi suna gîjîit. Şi de m-am tras aici la Viena, nici eu, nici neamul meu n-am căzut la mila împăratului, cum spui, ci am cerut ce mi se cuvenea, ca răsplată a dreptei mele credințe arătată Majestății-Sale! Luptînd singur cu vrăjmaşul, pus-am pieptul, ca nu cumva pojarul turcului să cuprindă cu flăcările lui şi hotarele împărăției, căci geaba aperi cetatea,

dacă laşi poarta deschisă, astfel ca uşor să le fie aprigilor vrăjmaşi să năvălească în casa lumilor creştine…

Se mai linişti, dar glasul tot mai păstra urme de mustrare amară.

— Sînteți învățați cu pomenile, urmă el, cătînd să-şi desfacă bumbul de aur de la haină cu mîini şovăielnice. Se opri o clipă, încercînd să desluşească pe chipul duhovnicului vreo nemulțumire, dar Dionisie Paleologul tăcea, strîngînd buzele.

— Pe Moise Szekely eu l-am gătat, unul din căpitanii mei ştergîndu-l dintre cei vii, reluă bătrînul, şi glasul i se aprinse din nou, cînd încolțise oastea Majestății sale. Generalul Basta doar că nu mi s-a tîrît la picioare. Ce făceau oştenii împărăției, în vreme ce eu îmi desfăşuram oastea lîngă Braşov gătind-o de bătaie? Chefuiau şi se îmbătau cu muierile în brațe, de i-a luat Szekely ca din oală! Lui Bàthori tot eu i-am sfărîmat trufia, de l-am silit să dea dosul şi să-şi caute scăparea tocmai la Sibii. Pe Simion Movilă, dulăul leşilor, tot eu l-am zdrobit, izgonindu-l dimpreună cu tătarii lui, la Ogretin şi Teişani, de nu l-am mai putut ajunge cu toată călărimea mea. Vai şi iar vai de biata Țară, de încăpea pe mîinile lui cele ticăloase, că degrabă ar fi cerşit mila turcilor, vînzînd neamul cu suflet cu tot… Şi de îmi era voia, mă înturnam pe acelaşi drum pe care l-a făcut răposatul Mihai vodă, căci nu mi-ar mai fi stat nimeni împotrivă. Un chiot să fi dat şi Țara Românească, Moldova şi Ardealul s-ar fi strîns degrabă sub schiptrul meu!… Ehei, Sfinția-Ta, cîrtița trăieşte sub pămînt şi se tot minunează cum face vulturul de stă pe cer. De-ale mirării! Cum de nu se prăvale el din înaltul văzduhului. Dar de îndată ce-l vede doborît, fie de săgeată, fie de bătrînețe, iute se repede pe hoit, zicîndu-şi în sinea sa năroadă că tot ea e mai tare! Căci întotdeauna s-au ridicat cei străini de neam, căznindu-se a ne învăța să gîndim româneşte şi întotdeauna i-am învățat noi să-şi vadă de treburile lor…

Vorbele aduse pe departe îl făcură pe Dionisie Paleologul să-şi muşte buzele.

— Măria-Ta, nemica din cele rostite, de domnul meu nu îmi este străin, zise Paleologul într-un tîrziu. Din voia Domnului au fost şi bune şi rele…

— Ce voieşti a zice, Sfinția-Ta? îl întrerupse Radu Şerban, simțind în toată ființa duhovnicului împotrivirea ascunsă.

— Voiesc a zice, Măria-Ta, că omul săvîrşeşte şi bune şi rele, răspunse prelatul, privind undeva în podea.

— Şi care sînt relele săvîrşite de domnia-mea? întrebă vodă.

— Prin rele înțeleg acele lucruri care n-ar fi trebuit să se întîmple, zise Dionisie.

— Ci vorbeşte odată deschis, părinte, nu te mai da după ulucă, îl repezi bătrînul.

— Poate că de nu făcea Măria-Sa, doamna Elisabeta, act de supunere împăratului, Țara Moldovei n-ar fi fost trecută prin foc şi sabie, spuse Dionisie, amintind prin aceste vorbe că Radu Şerban a îndemnat-o să se

supună împăratului habsburg. Pesemne că aşa a fost voia Domnului, ca biata muiere a lui Ieremia Movilă să ispăşească la Drăcşani păcatul de a se fi lăsat ispitită!... De data asta, Dionisie vorbise fără ocol.

— Eu n-am îndemnat-o să se înconjoare de leşi şi nici să-şi dea fetele după craii lor... Şi-apoi feliul războiului a fost de la început greşit. Nu te tragi în codru cu o mînă de osteni şi aceia în plată, cercînd să opreşti năvala spahiilor şi a ienicerilor. Şi dacă a pățit ruşinea şi batjocura de'au spurcat-o păgînul, apoi tot vina ei a fost, că de fugea ar fi scăpat. Numai că Moviloaia, ce-i drept, Prea-Sfinte, era trufaşă şi frumoasă şi turcilor le place tot ce-i frumos, adăugă Radu vodă cu o uşoară umbră de ironie... Dar Sfinția-Ta pe unde erai, cînd se întîmplau toate astea? mai întrebă.

Paleologul simți împunsătura, dar se făcu a nu auzi, folosind prilejul că tocmai atunci slujitorul deschise uşa vestind pe voievod că domnul conte Hasenmayer de la curtea împărătească voieşte să-i vorbească. Radu Şerban făcu semn să intre.

Rudolf Hasenmayer era un bărbat cam la vreo patruzeci şi ceva de ani. Rumen, cu obraz mare, împodobit cu o bărbuță roşcovană, cu ochii negri strălucitori, contele păstra pe buze un surîs ce nu însemna nimic. În fața prințului român se înclină adînc, ducînd mîna dreaptă la piept, în vreme ce mîna stîngă se sprijinea pe mînerul săbiei. Radu Şerban se ridică. Prezența contelui nu putea însemna altceva decît apropiata întîlnire cu împăratul. Dionisie Paleologul se trase lîngă fereastră.

— Ilustrissime Principe, începu contele, Majestatea Sa mi-a dat fericitul prilej de a avea onoarea să mă aflu în fața Alteței Voastre.

— Nobile conte, răspunse Radu Şerban, mă bucur tot atît de mult ca şi domnia-ta, dîndu-mi-se prilejul de a putea ura prin graiul domniei-voastre multă sănătate şi viață lungă Majestății Sale, în afară de mulțumirea ce o simt văzînd că Majestatea Sa nu m-a dat uitării!... Vorbea mai pe şleau, ca un oştean ce era, neînvățat cu frazele în doi peri sau cu multe înfloriturі. Desigur, urmă Radu vodă, că Majestatea Sa e gata să mă primească, de vreme ce v-a trimis la mine...

Se opri aşteptînd. De această întîlnire atîrnau multe. În întîiul rînd înapoierea lui Radu Şerban în scaunul Țării, lucrul cel mai de preț pentru voievodul fugar. Pe urmă ajutoare băneşti şi oşteni, în vreme ce vorbea, nu înceta să cerceteze chipul contelui, care rămăsese însă nemişcat, zîmbetul stăruindu-i pe buzele roşii.

— Majestatea Sa m-a însărcinat să vă aduc la cunoştință că de îndată ce Alteța Voastră va putea veni la Curte, va fi gata şi bucuros de a vă vedea!

Zîmbea mereu.

Paleologul îşi strînse ghearele prin sutană, de bucurie. Asta însemna că împăratul nici nu se gîndea să-l primească pe bătrîn. Şi Radu Şerban înțelese. Se aşează în jilț, ținîndu-l pe contele Hasenmayer în picioare,

— Eu am cerut Majestății Sale să mă primească dinaintea Sa, spuse

voievodul cu vocea aspră şi rece. Şi am mai cerut ca Majestatea Sa să mă ajute să mă întorc în Țara Românească, unde, străjuind cu sabia hotarele Majestății Sale, să le pot apăra totodată şi pe ale țării mele, urmă el şi privirea îi deveni tulbure.

— Ilustrissime principe, răspunse contele, mă voi grăbi să aduc la cunoştință Majestății sale cît mai neîntîrziat dorințele Alteței Voastre.

Tăcu, zîmbi.

Radu Şerban, privindu-l, gîndi că totul e pierdut.

— Dacă Alteța-Voastră mai doreşte ceva...

— Spune-i Majestății-Sale că oştenii mei au găsit capul prințului Mihai legat de leşul unui măgar... Asta i-a fost răsplata pentru credință!...

Radu Şerban îşi duse mîna la inima ce începuse să bată repede şi tare.

— Voi spune întocmai, Alteță! răspunse contele. Paleologul înmărmuri. Jignirea adusă împăratului era prea mare.

— Grăbeşte-te, domnule conte, zise Radu Şerban, fără a se mai uita la el. S-ar putea ca la acest timp porțile curții stăpînului dumitale să se fi închis!

De data asta contele Hasenmayer nu mai zîmbi. Se făcu palid la față. Radu vodă îi dăduse a înțelege că nu-i decît o biată slugă ce locuieşte undeva în palatul imperial. Se înclină repede şi ieşi.

— Măria-Ta, zise Dionisie Paleologul, ivindu-se din cotlonul în care se cuibărise, de vei avea nevoie de mine, voi veni îndată ce mă vei chema!

Era grăbit să le vorbească şi celorlalți despre răspunsul îndrăcit al domnului român.

— Să mai vii, Sfinția-Ta, cînd te voi chema eu, răspunse vodă, cu un glas din care se puteau înțelege multe.

Duhovnicul porni spre uşă, dar se opri din mers şi se întoarse către Radu Şerban ca un om care a uitat ceva:

— Măria-Ta, mi se pare că domnul conte Hasenmayer este trimisul împăratului... Mă tem ca nu cumva să se abată vreo nenorocire asupra Măriei-Tale, urmă el.

— Sfinția-Ta, nu ți-am cerut niciodată să învîrți sabia sau buzduganul, după cum nici Sfinția-Ta nu mi-ai cerut să cetesc evanghelia în biserică. Bine şi plăcut domnului este cînd fiecare îşi vede de solia sa pe acest pămînt. Domnului conte i s-a poruncit să aducă nişte gînduri ale Majestății Sale către Radu Şerban vodă Basarab!... Bătrînul îi vorbea fără să-l mai privească, aşa cum făcuse şi cu Hasenmayer.

Dionisie Paleologul dădu să plece fără vreun cuvînt. În uşă se lovi de un ghemotoc negru care se rostogoli, apucîndu-i sutana. Era nebunul Măriei-Sale, piticul Ion. La vederea lui, duhovnicul se trase înapoi cuprins de silă. Nu-l putea suferi pe Ion, ştiindu-l lipsit de cuviință față de înaltele obraze. Piticul avea o căpățînă mare cît jumătatea trupului, o barbă negricioasă îi acoperea aproape întreaga față, arcadele sprîncenelor erau puternice şi ieşite mult în afară, doi ochi mici şi iuți se ascundeau în fundul

capului. Brațele şi picioarele cu labe late erau nepotrivite cu restul trupului. Purta un costum împestrițat şi o tichie cu trei coarne. Ținea strîns sutana duhovnicului, dîndu-se peste cap şi făcînd tot soiul de giumbuşlucuri, spre înveselirea domnului său.

— Dă-mi drumul, nebune, se încruntă Paleologul.

— Domnule părinte…

— Înalt Prea-Sfinte, îl corijă aspru Paleologul.

— Prea-sfinții stau în raclă şi în ceruri, spuse piticul şi scoase limba.

Radu Şerban zîmbi.

— Plăcut ți-e ție a umbla ca un cîine şi a grăi ca oamenii? îl mustra duhovnicul, uitîndu-se la pitic cum sta în patru labe,

— Mi-ar fi mai plăcut să latru ca un cîine decît să grăiesc ca oamenii, dar dacă bunul Dumnezeu m-a pedepsit, făcîndu-mă om, după chipul Sfinției-Tale…

Radu Şerban rîdea de-a binelea. Fața duhovnicului se aprinse de mînie.

— Măria-Ta, îngăduie să chem slujitorii, ca, punînd mîna pe el, să-i mai scurteze ascuțimea limbii, că prea huleşte!

— Nebunii şi copiii spun adevărul, Sfinția-Ta, în lumea asta în care goi şi nemernici am venit şi tot aşa, vom pleca! răspunse vodă, cu privirea în altă parte. Dionisie Paleologul ieşi de la domnul său într-o dispoziție foarte rea.

— Îndată după plecarea duhovnicului, voievodul îşi lăsă capul pe spate şi închise ochii. Obosise. Mîna uscată cu vine groase şi albastre spînzura pe lîngă brațul jilțului. Afară crivățul se întețise. Pe pereții căptuşiți cu mătase vişinie, flăcările îşi jucau umbrele. Voievodul rămase cu ochii închişi. O lume întreagă forfotea în gîndurile lui. Năluciri, tăcute, fără abur de viață. Călăreți ale căror zale nu sunau, cai ce goneau fără să înainteze, îl cuprinse o toropeală pe care nu o avusese pînă acuma, sufla greu. „Numai de nu m-aş sfîrşi ca un vierme”, gîndi el. Simți buzele fierbinți ale piticului care îi sărutau mîna înghețată.

— Tu eşti? întrebă vodă, fără a deschide ochii.

— Măria-Ta, îngăduie-mi să latru ca un cîine ca să nu fiu silit să grăiesc ca oamenii, zise piticul şi începu să plîngă încet. Mîna domnului era udă de lacrimile lui.

— A cui ursită o plîngi, Ioane? întrebă într-un tîrziu.

— Oare numai ursita altuia trebuie să o plîng, Măria-Ta? Iacă o plîng pe a mea. Căci de nu vei mai fi tu, nici eu nu voi mai fi, şi odată cu strălucirea domnului se va stinge şi lumina celuia ce cutează a-l înfrunta. Că singur am străbătut de o parte şi de cealaltă şleahta linguşitorilor. Şi mă scuipau şi mă băteau cu crengi de trandafiri înspinați şi îmi strigau în derîdere: „Iată pe Maria Sa Ion!” Şi n-aveam cui a mă plînge, că Măria-Ta erai departe, luptîn-du-te cu un vrăjmaş ce nu avea nici cap nici coadă, nici început şi nici sfîrşit, nefiind nici om, nici duh, ci numai viclenie şi venin. Şi atunci ți-am plîns soarta, Măria-Ta! Şi n-am fugit şi nu m-am ascuns. Umblam în patru labe

printre cîinii curții domneşti, aşteptînd să-mi zvîrle mîncarea, ca şi Măria-Ta între cîinele de Báthory şi Simion Movilă, cătînd la dumicatul de pită cînd de la turci, cînd de la nemți. Tristă şi amară e soarta domnilor şi a nebunilor!... Căci mereu sîntem nevoiți a ne da peste cap, fie spre a stîrni rîsul celor ce nu ştiu a rîde, fie spre a ne furişa prin căile de foc ale sorții. Drept e, au ba, să-mi plîng ursita, Măria-Ta?

— Giumbuşlucurile domnilor nu se aseamănă cu cele ale măscăricilor, Ioane, spuse domnul cu blîndețe.

Piticul se rostogoli cu picioarele scurte în sus şi începu să hohotească. Părea că rîde, dar fața îi era mereu înlăcrimată.

— Măria-Ta, cînd vrei să nu te ia dracu, faci un cerc în jurul tău, cu cărbune. Atunci el tîrcoleşte şi dacă vede că nu te poate apuca, fuge cu huiet mare şi lasă în urma lui duhoare de pucioasă. Tras-ai cerc în jurul Măriei-Tale? Cercul meu a fost adevărul rostit în față, încît nimeni nu putea intra în el. Şi fost-am domn şi avut-am curteni credincioşi de la cîini pînă la cîrtiță. Şi nimeni nu-mi surpa tronul la poarta iadului, aşa cum ți l-au surpat ție...

— Tras-am şi eu cerc în jurul Țării, Ioane, cu paloşul şi buzduganul.

— L-ai tras, doamne, dar nu l-ai unit, de aceea prin locul de nestrînsură s-au năpustit vrăjmaşii.

Radu Şerban nu-i răspunse, îl iubea pe pitic, singurul care în mărturisirea lui scrîntită îi vorbea fără minciună.

— Ioane, de va veni clipa, ne vom înturna în Țară, ca să rostuim ce-aveam de rostuit. Cîinelui de Mihnea vodă îi vom sălta căpățîna în țeapă, sus deasupra Porții domneşti, ca toți răii să ia aminte şi să se înspăimînte! Şi vor veni Buzeştii cu pîlcurile lor de oşteni şi Slăvuia şi Nour şi ne-om face iar mulți ca firul ierbii şi grei ca furtuna...

— Doamne, mă tem să umblu noaptea prin cimitir, se smiorcăi piticul.

Bătrînul îşi încleşta fălcile, cătînd cu ochii săi aproape orbi la nebunul care îl privea țintă.

— Ce vrei să zici cu asta, Ioane?

— Măria-Ta, anii ce s-au scurs peste noi s-au făcut noaptea noastră cea lungă, iar cimitirul de care îți pomeneam e locul unde nu mai avem de ce ne înturna, deoarece acolo ni sînt îngropate inimile. Doar de ne-om face strigoi... Buzeştii nu mai trăiesc. Nici Slăvuia, nici Dragotă postelnicul, nici de Nour nu mai ştim... Tare mă tem că de ne vom înturna pe drumul Țării şi ciolanele noastre s-or face îndată pulbere şi tăcere...

— Prostii spui, nebune, se oțărî domnul. Lumina flăcării din vatră, ce prindea a se stinge, îi juca pe fața îmbătrînită.

— Doamne, biciul tău e împletit şi cu milă şi cu mărinimie. Căci slobod eşti să mă sperii şi slobod să mă osîndeşti. Iar de mă vei osîndi, foarte mă voi veseli, fiind semn că am spus adevărul. Că doar adevărul mînie, Măria-Ta!

— Ioane, zise vodă ceva mai liniştit, voi vorbi cu glas tare, făcîndu-mă a

vorbi cu tine, dar eu cu mine vorbesc. Înțelesu-m-ai?

— Înțeles, Măria-Ta! Te temi de nebunie mai rău decît de necredincioşi. Şi mai înțeleg, doamne, că locul zimbrului e acolo unde s-a născut, de vrea să fie zimbru! De nu, se va chema ființă netrebnică şi tîrîtoare de colo pînă colo.

— Mă voi scula şi voi merge cu Țara să luăm ce-i al Țării. Şi nu voi pustii ogoarele şi nu voi strica vieți, ci le voi dărui cu milă domnească, întru pomenirea veşnică a Basarabilor.

Nebunul începu să rîdă cu hohote.

— Făleşte-te, doamne, de ți-i voia, dar noi umbre sîntem, ca flacăra aceea ce-şi joacă părerile pe chipul Măriei-Tale.

— Ți-e mintea tulburată, nefericite! Mai bine taci şi ascultă cum bate inima mea sub bolțile Curții mele din Tîrgovişte. Aici mi se va asdruca trupul, acolo îmi trăieşte inima. Nu mă tem nici de luptă, nici de moarte! Mă tem de uitarea veacurilor, încă de pe acuma boierii mă dojenesc pentru că i-am părăsit şi uitat.

— Dar ei de ce te-au părăsit şi te-au uitat la vremea greului tău, Măria-Ta?

— Nu ei m-au părăsit şi uitat, ci vitregia vremurilor. Căci pe cine l-a durut, de biata țară hărtănită cînd de Movileşti, cînd de caiafa de Mihnea, sluga turcilor? Ochi străini s-au rotit să vadă ce e de făcut şi picioarele vrăjmaşe au răscolit pămîntul Țării. De cînd am plecat, Radu Mihnea voievod taie pe boieri şi îi beleşte ca pe berbeci. Pe Dragotă postelnicul l-a tăiat fiindcă l-am avut în credință. Pe Bărcan stolnicul l-a căznit pînă şi-a dat duhul, pe Stanciu paharnicul l-au sugrumat în miez ele noapte ucigaşi tocmiți, pe Gîrcă vornicul l-a descăpățînat lîngă „Fîntîna babei", pe Dragul logofătul l-a muncit, apoi l-a ucis, pe Proca portarul l-a tras în țeapă şi încă toate astea sînt nimic pe lîngă celelalte blestemății. Iar eu? Pînă acuma numai nădejdi le-am trimes şi nici un lucru adevărat. Că în Țara Românească strigă hogea, că-şi ține blestematul de Mihnea vodă frații şi surorile în casă cu el şi sînt turci. De mult am înțeles că are turcul gînd să pună în țara noastră paşă, iar pe copiii noştri să-i facă ieniceri şi fetele noastre să le ia turcii lor muieri. Că noi din zilele lui Mihai voievod ne-am jurat creştinilor şi pentru aceea ne-am supus împăratului, ca să nu cădem noi la o faptă ca aceasta. Ci, mult mă mir cum de Majestatea Sa nu dă crezare nevoilor noastre...

Radu Şerban se opri, răsuflînd cu greutate. Trecu aşa o vreme îndelungată. Piticul se uită la chipul uscat al voievodului cu luare aminte, îi văzu pleoapele căzute şi ne-zbătîndu-se peste ochi.

— Dormi, Măria-Ta? întrebă piticul cu voce înceată.

— Nu mi-e somnul cu mine, clopotare, zise vodă, fără a deschide ochii.

— Nu sînt clopotar, Măria-Ta, sînt Ion care îți înveseleşte sufletul întristîndu-te, zise piticul, mirat de vorba voievodului.

— Clopotarul se atîrnă de funie făcînd să sune clopotul ori de moarte, ori de năvală vrăjmaşă. Nebunul se atîrnă de cuvîntul înțeleptului, făcîndu-l să

sune a pustiu.

Pe ochiurile de geam, gheața lipea flori albe. Vodă privea spre o zare neştiută de nimeni.

— Încălzeşte-mi mîna, Ioane, zise vodă, întinzîndu-i mîna rece, uscată şi tremurătoare.

— Geaba îți încălzesc mîna, Măria-Ta, dacă sufletul ți-e rece ca iarna, zise piticul şi se apucă să frece mîna domnului.

Radu Şerban rîse uşor.

— Vesel, Măria-Ta?

— Mă gîndesc, Ioane, că de spuneai blăstămăția asta pe cînd mă țineam bine în şa, lesne mi-ar fi fost să-ți iau capul tău cel nebun.

— Pe-atunci n-aş fi rostit vorbele astea, măcar de m-ai fi biciuit, Măria-Ta.

— Deci pe atunci te temeai de mine.

— Doamne, pe atunci nu mi-ai fi dat mîna să ți-o încălzesc, aşa că n-aveam nevoie a rosti vorbele pe care nebunia mea le-a rostit acuma.

Radu Şerban se înfioră.

— Rău e să domneşti după cel dinaintea ta, de care tremura lumea. În soarele lui n-are ce căuta umbra ta viermănită, zise bătrînul.

— Măria-Ta, la temelia țării pus-a cărămizi fiecare după puterile lui. Veşnicia nu-i va răsplăti cu umbra uitării decît pe aceia ce s-au tras de la treabă…

— Lîngă Şelimbărul şi Călugărenii lui Mihai nu pot sta nici Ogretinul, nici Teişanii, Ioane, rosti domnul cu tristețe.

— Fiecare după puterile lui, doamne!

— Da, da! Fiecare după puterile lui, repetă vodă ca un ecou. Pentru ce m-a vîndut Basta, trimețind împăratului scrisori mincinoase?

— Pentru acelaşi lucru care a făcut să cadă capul lui Mihai voievod. S-a temut.

— Asta am ştiut-o de pe cînd au sărit turcii în ajutorul lui Moise Szekely, spre a-l pune domn în Ardeal. Nu cu gîndul de a-l ajuta pe el, ci pentru a mă nimici pe mine. Cînd au văzut că l-am zdrobit şi i-am luat capul, l-au adus pe Báthory… Atunci tîrcoleau toți în jurul meu, sărutîndu-mi încălțările…

— Doamne, spuse piticul, în vremurile noastre, cu cît eşti mai învăluit de oameni, cu atît eşti mai singur. Ai fost drept, Măria-Ta şi dreptatea de multe ori e ca piaza rea pentru cel ce-o face.

— Cine a spus că am fost drept, Ioane?

— Oamenii, Măria-Ta!

— Doamne, cît trebuie să fi fost de nedrept, dacă oamenii mă socoteau atît de drept!

Tăcură amîndoi. Crăiasa zăpezilor îşi mîna armăsarii albi de gheață.

— Începe calea vămilor, Ioane, şopti vodă atît de stins, încît piticul de-abia îl auzi.

— Şi frigul, Măria-Ta. Să dau poruncă să aducă butuci, zise piticul, ridicîndu-se. Domnul îl opri cu o mişcare uşoară a niîinii.

— De ai băga toată Viena pe loc şi tot nu m-ar încălzi cît un singur butuc din pădurile Țării Româneşti. Şi din nou se lăsă tăcerea.

— Nu m-am spetit ploconiri la nimeni, urmă vodă într-un tîrziu. Turcilor nu le-am fost pe plac. Cînd au văzut că i-am smintit la Silisira, au cercat să năvălească în țară prin Ardeal. Greu îi venea inimii mele să se lupte cu cei de o lege cu mine. Unde oare stătea ascuns adevărul, Ioane? În fiorul sufletului meu? în ticăloşia lui Mihnea? în cugetul întunecat ca moartea al lui Movilă? Greşit-am, Ioane, că n-am cerşit mila necredincioşilor? Mihail voievod mi-a lăsat țara întreagă... Cum puteam eu să o fac fărîme şi s-o înstrăinez? Cu a cui voie şi cu al cui drept? Văzut-ai, Ioane? Mă judec singur dinaintea ta şi a marelui Județ!...

Înălță capul spre a trage aer în piept. Pe urmă chipul i se îngălbeni.

— Doamne, îți tremură inima ca pasărea prinsă în lat, zise piticul, în timp ce punea mîna mică şi latră ca o lopățică pe pieptul voievodului.

— Îmi caut greşelile, Ioane! Am cîştigat biruințri vrednice de mine, dar pe care nu le-am căutat. Am cunoscut umiliri şi nenorociri, am fost nevoit să lupt alături de împărăție nu pentru că am crezut în ea, ci pentru că altfel aş fi fost strivit ca între două stînci, de nemți şi de turci. Între cele două rele, pentru a trăi ca neam slobod şi curat la cuget, am ales supunerea față de împăratul habsburg. Vai de țara mică al cărei suflet e mare cît vămile văz-duhului...

Tăcu o vreme, căznindu-se să răsufle mai bine. Vîna de la gît i se zbătea tare, făcînd să tremure gulerul cămăşii.

— Ştii la ce m-am gîndit, Ioane?

— La ce, Măria-Ta?

— Să fie după voia ta. Să ne înturnăm în Țară fie chiar ca strigoi, dacă altfel nu se poate... Vorbea rar, cu o mare durere în glas. Mai bine mort pe pămîntul meu decît viu pe pămînt străin.

— Măria-Ta, zise piticul tremurînd, la ce să ieşim în calea atotputernicei strîngătoare de suflete? Să ne ferim şi de ne va zări, de-abia atunci să pornim...

— Cercul, Ioane!

— Care cerc, Măria-Ta?

— Cercul cu cărbune din jurul nostru... în jurul Țării.

Răsuflarea îi deveni şuierătoare.

— Ioane, deschide fereastra!

— Mă tem că ai răci, Măria-Ta!

— Peste răceala mea nu mai are loc alta. Fă ce ți-am poruncit.

Prin fereastra larg deschisă, cu perdelele bătute de vînt, crivățul împroşca mînios fulgi mari de zăpadă pe chipul voievodului. Buzele groase şi vinete bîiguiau nişte vorbe de bună venire cuiva nevăzut. Bătrînul sta cu ochii

mari deschişi, în vreme ce fulgii i se topeau pe față şi în barbă... „Poftește, jupan Slăvuia, bun credincios boier al meu! De vom pleca la miez de noapte, vom aprinde făcliile. Nu se cade să intrăm fără lumină în Țară!...”

Încercă să se ridice spre a întîmpina părerea, dar recăzu fără putere.

— Măria-Ta, jupan Slăvuia s-a săvîrşit din viață în lupta pe care ai dat-o cu Báthory, zise piticul, apucînd mîna încălzită a bătrînului.

— Minciuni spui, Ioane, îl mustră domnul. Nu moare unul ca Slăvuia...

Se opri, lăsînd capul în piept ca după o lungă oboseală. După un timp, fulgii de zăpadă nu se mai topeau pe chipul palid al domnului. Şi mîna ținută între mîinile urîte ale piticului prinse a se răci.

— Măria-Ta, îl strigă piticul, nu pleca fără mine. Nu mă lăsa între străini!

Căzu în genunchi:

— Milostiveşte-te, Doamne, de nefericitul tău rob Ioan, chiar dacă mintea i s-a învăluit în ceața singurătății, ceea ce nebunie se cheamă... îşi lipi fruntea de mîna rece a voievodului, şi urmă copleşit de o mare tristețe. Au venit boierii să te ia, Măria-Ta, şi m-ai lăsat singur şi bătrîn la miez de noapte, în vreme ce tu te-ai zvîrlit în şa, tînăr precum ai fost odată şi acuma eşti departe, unde ziceai că-ți auzi inima bătînd, roşie ca floarea de mac...

Sări în picioare şi apucînd două sfeşnice mari de argint le aprinse, aşezîndu-le de-a dreapta şi de-a stînga voievodului, rămas cu fața înspre năvala vîntului. Începu să caute pînă dădu de coroana de aur a Basarabilor. O aşează pe fruntea înghețată a bătrînului, după care sărută mîna voievodului mort, rostind tare către fereastra deschisă: „Domn eşti din mila lui Dumnezeu şi a norodului!” Se ridică şi plecîndu-se la urechea celui fără de viață, îi şopti: „Iată, doamne, a doua încoronare a ta!”

Spuse acestea şi se repezi afară. Radu Şerban Basarab rămase singur față în față cu crivățul, aşa cum rămînea de atîtea ori. Ochii s-au închis încet, pleoapele căzînd peste marele somn. Mîndra coroană a Basarabilor scînteia, aşezată pe frunte, lumînările tremurau sfîrîind, fără a se stinge. Fulgii de zăpadă de pe fața împietrită a voievodului alunecau înspre barbă ca nişte lacrimi.

În vremea asta, Ioan străbătea parcul. Urcînd în fugă scara ce ducea la clopotnița paraclisului, se atîrnă de funii. Viena dormea, în timp ce un singur clopot vestea împărăției habsburgice plecarea înspre Țara Românească a încoronatului voievod.

Ioan răsuci funia în jurul gîtului firav, simțindu-se deodată smuls de la pămînt de Clopotul cel mare. Gîndurile mai morfoliră nişte frînturi de vorbă: „Şi am încălecat pe funie şi singur tot nu te-am lăsat, Măria-Ta!”

Peste creierul înfierbîntat şi besmetic, ninsoarea cădea liniştită.

SEMNUL ÎNTÎIU

AFLAREA LUI JUPAN TORO CEL NEGRU ŞI A PREACREDINCIOSULUI SAU UCENIC KENDI

Schimbă-mi, badeo, numele, că nu ți-oi uita binele…

Vara anului 1601 era pe sfîrşite. Undeva, pe cîmpia Turdei, căpitanul valon Iacob Beauri, din porunca generalului Basta, ucisese mişeleşte pe unul din cei mai viteji voievozi din cîți avuseseră vreodată vremurile româneşti. Peste întîia unire făptuită cu înfocată dragoste de moşie, începuse a pogorî negura pustiitoare a neliniştii. Dinspre Moldova amenințau ceambulurile tătăreşti înfrățite în jaf cu oştile de mercenari ale lui Simion Movilă, domn hirsut, încăpățînat şi de nemica. Dinspre Dunăre, asmuțit de turci, Radu Mihnea se pregătea să năvălească peste Tară.

Auzind oştenii de moartea crîncenă a voievodului lor, se sculară pentru a-l răzbuna, dar fură repede nimiciți de oastea lui Basta; prinzînd fruntaşii răzvrătiți, vreo şaizeci de boieri, degrabă îi dădu morții, netemîndu-se să arunce în închisoare nici chiar pe banul Mihalcea, om trecut de optzeci de ani, pentru iubitoarea şi dreapta sa credință în domnul său Mihai vodă. Radu şi Preda Buzescu se traseră la moşiile lor, în aşteptarea unor timpuri mai bune. Comisul Radu Florescu stătu lîngă nefericitul voievod şi, culegîndu-i trupul din țarină, îl încredința pămîntului spre îngropăciune cucernică şi iertare. Cetele de oşteni ale răposatului domn, scăpate de pîrjolul lui Basta dar rămase fără căpetenii, se împrăştiară care încotro, fie băjenindu-se în țări străine, unii tocmindu-se oşteni cu plată, în oastea imperialilor, sau în polcurile cu platoşe aurite ale înfumuraților pani polonezi, alții, mai mulți, împlinindu-şi dreptatea cu sabia, împotriva celor ce îi vrăjmăşeau, singuri ori prin bună înțelegere cu norodul înspăimîntat de ceambulurile tătăreşti ori de polcurile leşeşti ale lui Simion Movilă, sau de cetele de tîlhari ale lui Ştefan Cercel. Vai şi iar vai de sărmana turmă, rămasă fără păstorul ei cel mîndru şi vrednic!…

Dinspre crestele munților falnici, cu stînci roase de amarul vremurilor şi văgăuni cu bîrloguri de urşi negri, coborîse toamna. O toamnă timpurie ce stîrnea fior de răcoare, cu brumă la început de zori şi arşiță pe la nămiezi. Codrilor începuseră a le rugini frunzele. Erau tufani înalți şi drepți,

asemuitori acestui neam românesc cuibărit aici de două mii de ani, puternici, cu lemn tare. Printre ei, viețuitoare sălbatice şi crude, cu călcătură greoaie de pîndă îşi duceau viața: mistreți mătăhăloşi cu colți în formă de seceră, urşi mormăitori cu ghearele ca pumnalele, lupi cu limbi roşii ce stăteau pe labele dinapoi, urlînd către cer. Dar erau şi cerbi frumoşi cu ramuri de coarne, al căror boncăluit se auzea hăt pînă departe, erau şi vulpi roşcate cu priviri furişe şi viclene, capre negre cu chip de diavol împielițat, iepuri, nefericiți fugari, veşnic cu sufletul la gură, tremurînd de spaimă la cel mai mic zgomot, păsări uriaşe ce clipesc din ochii reci făuriți parcă din comorile dacice, veverițe – fulgere negre, şerpi-tulpine amăgitoare cu venin, şi cîte şi mai cîte dihănii de alte soiuri. Iarba uscată, lipsită de lacrima cerului, se făcuse țepoasă, pămîntul cu pielea cenuşie, crăpată de uscăciune îşi aştepta adormirea sub vremea de iarnă ce avea să vină.

Drumul şerpuia peste dealuri şi văi, mototolindu-se cînd într-o viroagă, cînd prin mijloc de codru, ca să răsară iar alb, neasemuit de alb. De sus. dintre munții cei cu izvoare zdrumicătoare şi sclipitoare ca pietrele prețioase, coborau în pasul domol al calului doi călăreți. Unul din ei, ce părea mai în vîrstă, purta căciulă înaltă, țuguiată şi saricâ flocoasă ce-i ajungea pînă la scara de la şa. La şold spînzura un iatagan turcesc cu mîner scump. Călărețul era mai mult scundac decît înalt, cu fața prelungă şi oacheşă. Peste platoşa din piele de bivol căptuşită cu cîlți atîrna o blană de lup ale cărui gheare se închideau peste umărul drept al călărețului. De sub căciulă î se țeau pletele castanii. Nu purta nici barbă, nici mustață. Chipul prelung, cu nas ascuțit şi subțire, lăsa să se vadă nişte ochi reci şi iscoditori, galben-verzui, ca de rîs. Peste blana lupească, în cruciş, avea arc țeapăn cu coardă zbîrnîitoare, cucura cu săgeți veninoase fiind aninată de umărul stîng. Peste nădragii negri strînşi pe pulpe erau trase nişte cizme scurte ungureşti, din una din turetci ivindu-se mînerul pumnalului cu lamă şerpuită.

Celălalt să tot fi avut douăzeci şi opt de ani. Pletele negre îi cădeau pe umerii lați şi puternici. Părea a fi un bărbat înalt, cu ciolane lungi şi groase. Căutătura ochilor, întunecați ca noaptea era cînd visătoare, cînd plină de o veselie zvăpăiată. Bărbia îi era despicată şi uşor împinsă înainte, semn de dîrzenie şi voință. Toată ființa lui împrăştia o sănătate de fier amestecată cu o neasemuită încredere în sine. Gura îi sta mereu a zîmbi, astfel încît chipul fără de mustăți şi barbă ar fi părut mai mult al unei copile, dacă nu s-ar fi văzut pe obrazul drept urma unei răni roşie şi lucioasă. Purta straie închise la culoare. Cizmele înalte şi încrețite cu pinteni de argint, cu tijă alungită în chip de stea ascundeau pulpe puternice şi falnice. Prinsă la oblîncul şeii, se bălăbănea sabia lungă şi dreaptă, cu mînerul în formă de cruce, a cavalerilor Ioaniți. Călărețul o luase cîndva din mîna înghețată de moarte a unui ofițer valon, pe care îl doborîse în bătălia, de la Şelimbăr.

... Îşi amintea atît de bine cum acolo, în clocotul luptei, se trezise alergînd scară la scară, lîngă Măria-Sa Mihai voievod. Tocmai cînd ofițerul valon se

pregătea să lovească grumazul vulturului român, acolo unde se îmbuca brațul cu umărul şi unde fierul platoşei nu putea feri lovitura. Dar călărețul din povestea noastră fu mai repede de mînă. Securea despică odată cu coiful şi capul vrăjmaşului. Măria-Sa domnul îl țintui o clipă cu privirea, de parcă ar fi vrut să şi-l întipărească bine în minte pe cel ce îi scăpase viața, apoi focul luptei îi despărțise tot atît de repede ca şi atunci cînd îi apropiase pe unul de celălalt.

Tînărul oştean îşi iubea domnul cu atîta înflăcărare, încît îi păruse rău că nu putuse să-şi dea viața pentru el. Nu bănuia că nu peste mult timp avea să-i ridice capul din țărînă, alături de boierul Radu Florescu, şi să-i sărute ochii mari, deschişi, cuprinşi de fiorul morții, acolo la Turda...

Atunci, la Şelimbăr, tînărul despre care e vorba aici se mai uitase o clipă în urma domnului său, care se năboise într-un pîlc de neprieteni, înconjurat şi apărat de oştenii săi. Apoi se repezise spre dreapta, într-un vălmăşag unde, încolțit, aproape fără scăpare, se lupta din greu un bărbat voinic şi gros la trup, trecut de prima tinerețe. Era unul dintre cei mai aprigi căpitani, ai lui Mihai Voievod, dar tînărul nu-l cunoştea, în clipa cînd un călăreț vrăjmaş se pregătea să-l străpungă cu sulița, securea tînărului îi frînse viața. Dar n-apucă să mai facă o mişcare, cînd din stînga, învîrtindu-şi sabia, un ofițer duşman se gătea să dea lovitura de moarte acelui căpitan al lui Mihai. Aceeaşi secure îl descăpățînă. Trupul vrăjmaşului se răsuci pe cal, apoi se rostogoli, în ajutorul căpitanului săriră şi alți oşteni. Tocmai cînd se pregătea să-şi întoarcă murgul, tînărul nostru se trezi față în față cu un oştean vrăjmaş, care îl lovi, despicîndu-i obrazul drept, înainte ca el să se poată feri. Şi de n-ar fi avut coiful pe cap, desigur că n-ar mai fi scăpat cu viață. O suliță românească se înfipse cu sete în trupul vrăjmaşului, făcîndu-l să dea un urlet de moarte şi să se prăbuşească de pe cal. Înaintea tînărului ce-şi apăsa rana cu basmaua, îşi struni calul cel căruia îi scăpase viața.

— De va fi voia lui Dumnezeu să scap cu zile, ne vom mai întîlni noi doi, fătul meu, spuse bărbatul şi, scoțîndu-şi de pe deget inelul de aur cu pecete vulturească, îl întinse tînărului. Îl mai privi o dată cu ochii albaştri scăpărători, după care întoarse calul, pornind în goană. Tînărul privi inelul, apoi se uită lung după panaşul alb care flutura pe coiful căpitanului.

Pe lîngă el trecu un călăreț cu fața aspră, întunecată, care îi strigă din fuga calului:

— Ce stai? Loveşte, nu căsca gura!

Cu toată durerea pe care o simțea în obraz, tînărul zîmbi. Călărețul cel întunecat țîşni mai departe. Pe sabia lată şi lucioasă soarele de la Şelimbăr prinse a juca. Era vestitul Slăvuia, spaima oştilor vrăjmaşe şi comandantul călărimii române.

Amintiri, amintiri fugare...

Mirăslăul... Gorăslăul cu nădejdile sale... apoi vîntul deznădejdii începuse a sufla pieziş peste soarta voievodului... Urmase prinderea tînărului de către oştenii lui Basta. Întemnițarea lui şi a moşului său, banul Mihalcea, în cruntele temniți ale generalului italian, fuga la miezul nopții, cu o zi înainte de aceea cînd urma a fi executat prin decapitare, în vreme ce din celula alăturată se auzea strigătul de moarte şi horcăitul bătrînului ban sugrumat de ucigaşi... Ziua stătea ascuns, cu celălalt soț al lui, fugit din temniță odată cu el, iar noaptea umblau.

Călărețul palid, cu semnul roşu şi lucios pe obraz, îşi îndemnă cu pintenii armăsarul murg, cu steluță în frunte şi cu glezne subțiri, tremurătoare ca de ciută. Armăsarul porni în goană. Călărețul mai vîrstnic îl urmă. Intrară în codru adînc, oprind caii la pas.

— Tăiem codrul pe dreapta şi ieşim la lumină, scurtăm mult din drum, spuse cel cu semnul pe obraz.

— Fie pe voia ta, răspunse cel cu ochii reci. Odată ieşiți din codru vom conăci şi vom îmbuca ceva, adăugă el, scoțîndu-şi arcul de pe umăr. Cel însemnat zîmbi a rîde.

— Eşti încredințat că vom avea ce îmbuca? întrebă el.

— Apăi eu gîndesc că ne-o ieşi în cale niscai sălbătăciune, cu care să ne astîmpărăm foamea!

Şi avu dreptate. Nu trecu mult şi le țîşni pe dinaintea cailor un iepure, pe care cel cu arcul se grăbi a-l lua la ochi. După ce iepurele se dădu peste cap, cu săgeata înfiptă între coaste, cei doi descălecară. Călărețul ce îl vînase scoase cuțitul şi începu să-l jupoaie. Celălalt adună uscături şi frunze veştede, făcu o țepuşă, scoase amnarul. După cîteva clipe iepurele se învîrtea în frigarea de lemn.

Deodată amîndoi tresăriră. În spatele lor se auziră paşi. Se întoarseră cu mîinile pe mînerele săbiilor.

Ştiau că se pusese un preț frumos pe capetele lor de către Basta şi cum oamenii erau săraci şi flămînzi, oricînd îi putea vinde sau vîna careva.

La lumina focului apăru un bărbat cu căciulă buhoasă, dată pe ceafă, voinic ca un urs. Dinții îi sclipeau, în mînă ținea o ghioagă cu amarnice ținte de fier.

— Nobililor, începu uriaşul cu o voce groasă, făceți-vă milă şi lăpădați tot ce aveți asupra voastră. Asta spre a nu fi nevoit să o fac eu, fiindcă mi-e lene! Rînji, dezvelindu-şi iar dinții albi. Hai, grăbiți-vă, că se arde şi vătuiul acela pe jeratec şi mi-e şi foame!

— Cu care din noi vrei să te lupți? îl întrebă pe bărbos cel cu semnul pe față.

— Uriaşul începu să rîdă cu poftă.

— Să mă lupt? Năpîrstocilor! rosti cu dispreț. Hai! Scoateți toate de pe voi, că n-am vreme de pierdut!

Oşteanul cu ochi crunți trase sabia. Era cunoscut pentru iuțeala şi agerimea lui. Bărbosul ridică ghioaga, înaintînd.

Sabia scundacului vîjîi, dar se opri în ghioaga celuilalt. Acela se apropie amenințător.

De undeva se auzi o voce subțiratecă:

— Îi găti pe amîndoi, meştere, sau să-ți vin în ajutor? Cel cu semnul pe față se întoarse înspre locul de unde se auzea vocea.

— Îi bat singur, ucenice, zise bărbosul şi se repezi.

Scundacul se feri şi lovi cu sabia piezişş. Ghioaga uriaşului zbură într-o parte. Se prinseră în brațe, zguduind pămîntul cu buşeala lor. Deodată, scundacul îi puse bărbosului piedică. Acesta se răsuci, căzînd pe spate, cu celălalt peste el. De sus, dintr-unul din copaci, vîjîi o săgeată care se înfipse lîngă cei doi luptători. Scundacul scoase cuțitul de la cizmă, punîndu-l la gîtul bărbosului.

— Porunceşte celuilalt ticălos să se dea prins, de nu vrei să-ți tai gîtul. zise învingătorul. Bărbosul fluieră scurt de două ori. Printre copaci se ivi un băietănaş cam de vreo optsprezece ani. Purta o cămeşoaie groasă şi lungă pînă la glezne. În picioare nu avea nimic. Părul de culoarea cînepii era zburlit şi înfoiat ca la animalele înspăimîntate. Fața prelungă, cu obrajii supți, îi dădea un aer de sfînt, cum erau zugrăviți pe icoane, ochii căprui sub o frunte înaltă păreau să ascundă o tinerețe amară, în mînă mai avea arcul cu o singură săgeată. Călărețul însemnat îi porunci să se aşeze în genunchi, cu mîinile prinse de asupra capului. Cînd scundacul apropie cuțitul de gîtul bărbosului, acela începu să rîdă.

— Cinstite jupan, zise uriaşul, nu crez ca un boier ce eşti să-ți faci păcate, spurcîndu-ți vitejescul junghi pe gîtul unui nemernic ca mine...

Scundacul se uită la călărețul mai tînăr. Totuşi bărbosul avea ceva plăcut în el.

— Ce spui, frate Nour?

— Lasă-l, frate Velcea, îi spuse cel cu semn pe obraz, nu-ți mai face păcate cu un ticălos ca el.

Velcea se ridică de pe bărbos, care grohăi ca un mistreț un fel de mulțumire.

— Amarnice brațe mai ai, cinstite jupan, zise uriaşul, ridicîndu-se şi întinzîndu-se de-i trozniră oasele.

— Pentru ce ți-ai ales calea tîlhăritului, păcătosule? întrebă Velcea.

— N-am fost tîlhar nicicînd, boierule, zise bărbosul, trecîndu-şi spinarea amorțită. Toată viața am muncit ca fierar în satul meu. Aveam covalia mea, foalele şi ciocanul Şi de bine de rău îmi cîştigam pîinea amărîtă pentru mine pentru muierea şi plozii mei. Cînd a trecut împăratul Mihai, Dumnezeu să-l hodinească, m-am băgat între oştenii lui...

— Păi Măria-Sa Mihai vodă n-a fost împărat, îl întrerupse rîzînd Nour, cel cu semnul pe obraz.

— Ba pentru noi, Măria-Sa a fost împărat, zise bărbosul. După ce l-a ucis vrăjmaşul prin moarte cruntă, m-am înturnat la casa mea. Cînd ce să văd? Satul era ars, bătrînii, copiii şi muierile ucise, nici suflare nu se mai pomenea... Am aflat de la cei ce au apucat să fugă că oştenii tătari ai lui Simion Movilă făcură nelegiuirea. Atunci am luat calea codrului împreună cu copilandrul ăsta, ai cărui părinți au căzut şi ei sub sabie şi uite aşa ne ținem zilele. Că de ar fi o oaste şi un domn de țară m-aş duce şi m-aş închina lui. Şi cu credință l-aş sluji, aşa cum l-am slujit pe împăratul nostru Mihai...

— Cum îți zice, măi omule? întrebă Nour, uitîndu-se cu milă la bărbos.

— Toro îmi zice, boierule, şi fiindcă mereu eram negru de funingine pe față, oamenii îmi ziceau Toro cel Negru.

— Şi tu? Care ți-e numele? îl întrebă Nour pe copilandru.

— Kendi mă cheamă, stăpîne!

— Sînteți unguri? îi întrebă Velcea.

— Unguri, stăpîne, răspunse Toro. Am fugit de teama grofilor şi a nemeşilor. Acu' ne căutăm dreptatea cum om putea!

— Află, Toro, că eu şi cu jupan Velcea sîntem foşti căpitani de-ai lui Mihai vodă, zise Nour.

La auzul acestor cuvinte, Toro se trînti în genunchi dinaintea lui Nour, sărutîndu-i mîinile, deşi acesta încerca să şi le tragă.

— Stăpîne, vorbi uriaşul, slugi îți sîntem şi eu şi copilandrul acesta. Şi de va voi bunul Dumnezeu, om mai afla creştini care sînt gata a-şi da zilele pentru neamul românesc, căci devreme ce trăim pe aceste meleaguri, tot români se cheamă că sîntem!...

— Frumoase gînduri ai, fierarule, zise şi Velcea, numai că eu cu un lucru nu mă împac. Cînd ne-ai întîlnit, de ce nu ne-ai spus de la început cine eşti şi de unde vii? Şi de ce ai căutat să taberi pe noi, să ne jefuieşti?

— Jupan Velceo, drept este să te miri şi să fii cu sufletul îndoit, dar eu am crezut că sînteți oşteni de-ai blestematului acela de Movilă şi tare mai aveam chef să vă sparg scăfîrliile şi să vă luăm caii şi armele.

Cei doi rîseră. Velcea scoase cuțitul şi tăie iepurele care se arsese aproape, împărțindu-l în patru. Dar de-abia începură Velcea şi Nour să se înfrupte din friptura cea gustoasă, cînd văzură că Toro şi ucenicul Kendi nu mai aveau nimic.

— Măăă, că amarnică foame mai aveți, zise Velcea, minunîndu-se.

— Apăi, măriți căpitani, ce poate ajunge pentru burțile noastre goale un iepure sfarogit cît o pisică... Stați domniile voastre aici şi eu cu ucenicul meu ne-am duce sa căutăm vreun grăsan, doar-doar ni se va umple golul mațelor.

Făcu semn lui Kendi şi amîndoi dispărură în desişul codrului.

Se întunecase de-a binelea. Luna începu a se ridica încet peste crestele copacilor. Din frunzele încinse de uscăciune se ridicau aburi lăptoşi ce se mistuiau leneşi printre arbori.

— Mă tem că nu cumva namila asta de om să nu fi plecat spre a-şi aduce

ajutoare pentru a ne răpune, zise Velcea, îngrijorat.

— Nu ştii să citeşti în ochii oamenilor, Velceo, răspunse Nour. Acolo vezi şi căinți şi spaime, şi păreri de rău şi înşelăciune şi bunătate. Fierarul şi ucenicul lui sînt doi oropsiți, aşa cum sîntem şi noi. Tristețea noastră şi grija e că am rămas fără de căpătîi. Am fost toți ca o piatră cît o stîncă pe care o mînă blestemată a sfărîmat-o în mii şi mii de bucățele…

— De ne vom aduna, vom face stînca tot aşa cum a fost, zise Velcea şi chipul i se lumină.

— Greu lucru, Velceo! Avem nevoie de oameni, de cai, de arme… Iacă, sîntem de mult pe pămînt românesc şi încă nu ştim încotro să apucăm, zise Nour.

— Săracu' bogat pămînt românesc, grăi Velcea cu amărăciune. De la pieirea lui Mihai voievod parcă s-au adunat stihiile şi urgiile toate, lovind în țara asta. Oare n-ar fi bine să ne închinăm dinaintea noului domn?

— Şi cine-i noul domn, Velceo? întrebă Nour. Radu Mihnea? Cel ce şi-a spurcat credința, vînzîndu-şi neamul la turci? Simion Movilă? Cel ce n-a şovăit pentru uscata-i mîndrie să se înfrățească în jaf cu tătarii, spre jalea neamului românesc? Cine-i domnul Țării Româneşti la care voieşti a te închina? Măria-Sa Mihai vodă e abur şi tăcere… Lîngă noi nu mai sînt decît şoaptele şi aducerile aminte! Am rămas singuri, Velceo. Încotro mergem? Cui slujim?

Se opri, privind la flăcările care începură să se facă tot mai mici, schimbîndu-se în jăratec. Şi cum sta el, uitîndu-se la foc, părea un duh frumos dinaintea flăcăruiei care joacă noaptea, dezvăluind comorile.

— De va fi dat să pierim, măcar să pierim cu folos zise Velcea într-un tîrziu. Căzut-a capul şi rămas-a trupu' supus zbaterii, pînă se va stinge şi el de îl vom lăsa… Zic unii cum că Buzeştii s-ar fi închinat blestematului cela de Movilă, iar alții, cum că s-ar fi închinat lui cu gînd viclean ca să cerce să răscoale norodul… Dumnezeu mai ştie!

— Nu de leşi sau tătari să ne temem, Velceo, zise Nour că ăştia sînt ca şi coțofenele. Vin şi dacă întîlnesc paloş răsucit de braț puternic, dau dosul. Turcul! Acest hultan nesățios şi prădalnic, care sfîşie tot ce apucă în gheare. În calea lui trebuie să ne aținem…

Se opri deodată, atent. Din dreapta lui se auzeau paşi ce răscoleau frunzele. Săriră amîndoi în picioare. Dar se liniştiră numaidecît. Dintre copaci apăru Toro cel Negru cu un pui de mistreț pe umeri. În urma lui venea credinciosul Kendi.

— Iacă, măriile voastre, ăsta zic eu că ne-o îndestula: spuse Toro, trîntind grăsunul de pămînt. Puiul de mistreț era destul de mare. Sîngele i se scurgea printre colții încovoiați ca secerea. Tu ce stai? îl repezi Toro pe Kendi.

Copilandrul se apropie, neştiind ce să facă.

— Şi zici, fierarule, zise Velcea, că ne-o fi de-ajuns pentru burțile noastre

lihnite?

— Ce să facem, răspunse Toro. O să mă mulțumesc şi cu mai puțin.

Rîseră cu toții, apoi Toro, ajutat de Kendi şi de cei doi, tăiară grăsunul, punîndu-l pe jăratec. Masa se dovedi îndestulată, pînă şi Toro sughiță mulțumit.

SEMNUL AL DOILEA

UNDE SE VEDE CĂ INIMA ÎNTUNECATĂ, NAŞTE GÎND ÎNTUNECAT

După gheară-l recunoşti pe leu.

La Curtea domnească din Tîrgovişte se înturnă la domnie Simion Movilă cu doamnă-sa Marghita, dimpreună cu coconii cei sburdalnici. Şi era acest domn mic de stat şi slab, iar la chip galben cum e mortul sau cel ce mănîncă numai vinerea. O bărbuță neagră îi acoperea bărbia. Ochii căutau în jur cu repeziciunea celor ai viezurelui, iar buzele subțiri aduceau mai de grabă a tăietură. Nasul ascuțit şi puțin cam lung, cu nări tremurătoare, nasul Movileştilor, părea clonț de pasăre prădalnică. Purta dulamă lungă pînă la pămînt, cu cheutori de aur, lucrată cu fir venețian, cu mîneci strîmte şi manşete din dantelă subțire ca pînza de păianjen. O mantie de soboli, pe deasupra căreia era prins un guler scump de blană, îi acoperea umerii firavi. Încălțările îi erau din postav aurit, asemănătoare unor cizmuliţe joase. Şi mai purta acest voievod pe cap o coronetă îngustă de aur, terminată în colțuri cu mărgăritare. Căci era grozav de mîndru şi nici măcar cînd se ducea la umblătoare nu lepăda coroneta. Vorbea repede, mîncînd cuvintele, iar glasul îi era subțiratec de parcă ar fi fost de muiere. Pe degetele osoase şi galbene purta inele grele de aur cu pietre scumpe.

— Dinaintea sa sta acum armaşul Jipa, bărbat tînăr şi frumos, linguşitor şi gata la orice pentru binele şi mărirea proprie. Peste tunica scurtă, apuseană, din catifea verde cu țesătură de fir, purta platoşă aurită, peste care avea o manta întunecată prinsă cu copcă la gît. La şold îi spînzura sabia încovoiată cu mîner scump. În sala cea lungă a tronului cu podea de piatră vineție, nu mai era nimeni în afară de cei doi, semn că-şi aveau de spus vorbe de taină. Vodă asculta în linişte cele ce grăia armaşul. O vreme rămase cu ochii aproape închişi şi cu bărbia sprijinită în pumn.

— Gîndeşti, jupan armaş, că am venit aici spre a domni peste o țară sărăcită de încăierări şi de jafuri? Sau poate gîndeşti domnia-ta că acei ce uneltesc împotriva domniei mele vor avea zile bune cu mine? înălță capul încet, ca şarpele după somn, mijind ochii de viezure. Ți-a poruncit domnia-mea să-i înfățişezi pe toți acei hiclerii domniei-mele, pe răzvrătitorii şi răii care vor pieirea mea şi a neamului meu. Pentru asta te-am ținut în apropierea mea, umplîndu-te de daruri şi averi. Or, domnia-ta îmi aduci doi boiernaşi păduchioşi, pe care să zicem că îi voi tăia spre ținere de minte şi

înspăimîntare... Dar unde sînt capetele cele înfierbîntate ale nebunilor ce vor alungarea mea şi a doamnei mele? Unde sînt Buzeştii, vrăjmaşii mei de moarte? Unde-i paharnicul Radu Şerban Basarab, cel ce voieşte a se aşeza în Scaunul domniei cuvenit mie? Unde-s căpitanii ce au slujit cu credință pe Mihai vodă? Adusu-mi-i-ai aci sub sabie, să-i taie domnia-mea ca pe nişte haini ce sînt? Ba! Domnia-ta ai ferecat în lanțuri pe Udrea şi pe Zaharia...

— Măria-Ta, pravila zice că „celui ce va huli pre Domnul Țării, acela de va fi nebun, sau lipsit de minte sau beat de băutură, sau de altă nebunie, acela nu se va certa, însă se cade să se arate lucrul şi să se cunoască pre cuvinte ce va fi hulit, sau ce fel de chip va fi fost sau ce feliu de nebunie sau de beție va fi fost avînd iară de va fi într-alt chip, atunci se va pedepsi foarte...”.

Armaşul se opri, neîndrăznind să ridice privirea la domnul său.

Simion vodă rînji. Se ridică din scaunul domnesc şi apropiindu-se de armaş, se proțăpi dinaintea lui.

— Foarte se bucură sufletul meu cînd vede cît de ştiutor este domnia-ta de pravilă, zise vodă batjocoritor. Dar numai hulirea mea au voit-o acei doi boiernaşi sau şi uciderea domniei-mele? Că mai zice pravila: „Pedeapsa ucigătorului nu este alta fără numai moarte, după cum scrie Sfînta scriptură şi după cum dau învățătură pravilele. De ar fi neştine boieran sau de ar fi muiere, nemica nu se va folosi cu aceia să poată scăpa de pedeapsa uciderii: ci tot se va pedepsi boieranul sau muierea, dacă vor face uciderea, ca şi fieşcine din cei mai proşti oameni...” De pravila asta ştiut-ai domnia-ta? Supusu-i-ai la cazne, să le afli gîndurile ticăloase? Storsu-le-ai mărturisiri? Strînsu-i-ai ca să le plîngă mumele lor de milă?

— Măria-Ta, pravila zice..., începu armaşul.

— Iar pravila? strigă vodă cu glasul acela muieratic. Ridică de pe perna de catifea buzduganul. Iacă pravila, jupan armaş! Aiasta e pravila domniei mele!

Domnul vorbea repede, înghițind cuvintele de mînie şi strîngea pumnii mici şi galbeni.

— Numai Buzeştii şi blestematul cela de Radu Şerban aţîță norodul împotriva domniei mele şi a casei mele... De ce fuge prostimea în codrii şi lasă satele pustii? între-batu-te-ai? Prinsu-o-ai pe prostime să o înjugi la jug şi să o mîi cu biciul? Spînzurat-ai cîțiva nemernici în fiece sat, ca să învețe ceilalți minte? Ba! Domnia-ta te-ai mulțumit a te culca pe o ureche!

Jipa tăcu o vreme, apoi, cînd îl văzu pe Simion Movilă ceva mai liniştit :

— Măria-Ta, pe Udrea l-am căznit, dar afurisitul a tăcut, măcar că i-am pus fiare înroşite pe piept şi cu chingă de fier băgată în foc i-am strîns capul! Celălalt, Zaharia bătrînul, a strigat că nevinovat este şi de-o fi să moară va muri în credința lui Dumnezeu şi păcatele să le tragă cei ce l-au întemnițat...

— N-ai ştiut să-i căzneşti aşa cum trebuieşte, armaşule, zise vodă. Geaba supui trupul la cazne, de nu sfarmi mai întîi sufletul!...

— Milostive doamne, mintea mea cea proastă nu înțelege înțeleptele

vorbe pe care le-ai grăit, rosti Jipa cu smerenie.

— Apăi asta cred. Asta cred, răspunse vodă. În căpățîna domniei-tale nu iaste decît întuneric şi înfumurare, adăugă el, ciocănind cu arătătorul fruntea armaşului. Fereşte-te a nu mă face să aduc eu lumină în ea, că atunci tare îmi va părea rău... Unde i-ai închis?

— La spătărie, doamne. Acolo îşi are uneltele de caznă gealatul turc pe care l-ai adus din mila Măriei-Tale.

— Adu-i degrabă dinaintea domniei mele, porunci Movilă, întorcînd spatele armaşului.

Acela ieşi în fugă.

Rămas singur, vodă se apropie de fereastră. Simțea în jurul lui o duşmănie ascunsă, năclăită ca o ceață. „Nu mă vrea norodul, îşi spuse el. Dar nu de norod am eu trebuință, ci de boieri. În ei va trebui să-mi pun nădejdea, nu în gloata nemernică pe care, de voiesc, o sfărîm!" îşi frecă bărbuța. „Buzeştii sînt încă puternici. Ca să-i înlătur, va trebui să-i țin cu daruri şi cinstiri de slujbe, numai aşa îi pot pîndi spre a le găsi nod în papură. Pe ticălosul de Radu Şerban Basarab va fi nevoie să-l tai, că de nu mă va tăia el pe mine..."

De afară se auzi zgomot de lanțuri. Vodă rămase mai departe cu ochii pe fereastră. „Ce pustie e Tîrgovişteа asta! gîndi. Parcă au fugit cu toții... Ehe! Strînge-voi pumnul, de numai zeamă şi sînge va curge din trupurile voastre", amenință el cetatea ce-i sta mută şi întunecată dinainte. „Şi de voi vrea, nu voi lăsa piatră pe piatră..."

Nici nu se clinti cînd armaşul împinse înăuntru cele două arătări ce-şi zornăiau lanțurile. Nu se trezi din gînduri decît după ce îl auzi pe Jipa tuşind. Se întoarse încet, apropiindu-se de cei doi. Udrea şi Zaharia căzură, cu fețele la pămînt, dinaintea domnului. La vederea lor, cu straiele rupte pe ei şi duhnind ca porcii, vodă se trase înapoi, cuprins de scîrbă. Udrea, cel mai tînăr, avea chipul supt de suferință. Pe frunte, părul căzut în şuvițe acoperea rănile făcute cu chinga de fier. Pieptul era o rană. Celălalt, Zaharia, cu barba toată albă, se clătina de slăbiciune. Cămaşa era ruptă şi spatele aplecat arăta grilajul coastelor. Urmele biciului cu noduri de plumb se vedeau pe carnea învinețită şi plesnită.

Vodă îşi scărmănă bărbuța, îndulcindu-şi privirea. .

— Au ce-ți veni, jupan armaş, să-mi cetluieşti boierii ca pe nişte lotri? zise el. De ce vini făcutu-s-au vinovați, de ai fost nevoit să-i căzneşti ca pe vite?

— Măria-Ta..., începu armaşul, dar vodă iar nu-i dădu răgaz să răspundă.

— Scoate-i din fiare, porunci. La un semn al lui Jipa doi oşteni desfăcură lanțurile. Ridicați-vă, boieri dumneavoastră, urmă Movilă cu blîndețe.

Udrea şi Zaharia se ridicară cu greu, înăbuşindu-şi gemetele de durere.

Vodă se aşează în scaun, uitîndu-se pe sub sprîncene la victimele lui. O tremurare ciudată i se ivi pe buze.

— Grăieşte, jupan armaş, de ce vini s-au încărcat boier Udrea şi boier Zaharia?

Se foi pe scaun, cătîndu-şi un loc mai bun de ascultare.

— Măria-Ta, rosti Jipa, au uneltit împotriva domniei.

— Sigur eşti de ceea ce spui? întrebă vodă.

— Măria-Ta, slujitorii armăşiei le-au prins cărți către Basarab, spuse Jipa.

— Aşa să fie, boierilor? zise vodă cu mîhnire. Apăi minte ați avut voi, să vă ridicați împotriva domnului vostru, lăsîndu-vă rosturile şi casele de izbelişte? Şi pentru ce ați făptuit acestea?

Zîmbea cu fața deschisă, ca şi cum ar fi stat de vorbă cu doi prieteni buni.

— Domnia-ta, jupan Zaharia, ca mai bătrîn şi copt la minte şi ca socrul lui jupan Udrea, bine ar fi fost să pui capăt înflăcărărilor copilăreşti ale lui gineri-tu! Şi de ce sînteți nemulțumiți de domnia mea? Au, lipsitu-va ceva? Că har domnului, tot cu fața curată v-am adus pe lîngă casa domniei mele şi În cinste v-am ținut! Pentru ce voiți pieirea mea şi a casei mele?

În timp ce vorbea, se tot foia în jilț, întinzînd picioarele şi aşezîndu-le unul peste celălalt.

— Măria-Ta, începu Zaharia, nedreaptă învinuire s-a adus părului meu alb. Căci după vorbe goale cine se ia, apăi acela şi de umbra lui se teme!

Jipa îi aruncă o uitătură cruntă bătrînului.

— Puşi la cazne cumplite din mila Măriei-tale, ne-am rugat bunului Dumnezeu să pună capăt suferințelor noastre, luîndu-ne zilele... Căci ce nădejde mai putem avea, sărmanii de noi, ştiindu-ne curați la suflet şi fără cîrtire împotriva domniei?...

— Doamne, Dumnezeule, multă suferință ai lăsat pe acest pămînt, rosti vodă cu voce tristă. Ca să vedeți şi domniile voastre că de îndată ce am aflat nenorocirea ce v-a izbit, ca un domn drept şi credincios şi păstor bun al turmei, am şi repezit oameni la casele domniilor voastre, spre liniştirea muierilor şi a copiilor...

Cei doi nenorociți îl ascultau cu luare aminte. Movilă le aruncă o uitătură piezişă, apoi vorbi mai departe.

— Ştiu că jupan Udrea ține de muiere pe copila domniei tale, boier Zaharia...

— Aşa e, mărite doamne! răspunse bătrînul.

— Apăi vezi, jupan Zaharia, că nu-i pe voia omului, ci pe voia Domnului. Jupîneasa boierului Udrea s-a săvîrşit din viață acum cîteva zile din pricini necunoscute...

La auzul acestei veşti, bătrînul se cutremură, iar ginere-su îşi îngropa fața în palme.

— Apoi nici nepotul...

— Tudor, strigă Udrea.

— Linişteşle-te, boierule, spuse vodă cu milă prefăcută.

— Măria-Ta, ce-i cu copilul meu?

— L-a lovit un buhai cu cornul în burtă...

Deodată bătrînul Zaharia scoase un strigăt şi se prăbuşi lovit de dambla. Bolborosea începuturi de cuvinte, în vreme ce privirea părea a unui om cuprins de nebunie. Movilă făcu semn ca boierii să fie duşi, după ce îl întrebă pe Udrea dacă pîrile spuse de Jipa sînt adevărate. Tînărul boier nu răspunse. Era năucit. Îndată ce bătrînul fu scos pe braţe de către slujitori şi tînărul, din nou încătuşat, părăsise la rîndu-i încăperea, vodă se uită lung la Jipa.

— Măria-Ta, îndrăzni Jipa, jupîneasa boierului Udrea trăieşte...

— Ştiu, spuse vodă sec.

— Şi copilul...

— Ştiu.

— Atunci?...

— Asta se cheamă sfărîmarea sufletului. După care vei porunci să-i ucidă... şi apoi să li se atîrne cărţile către Basarab de gît, ca să vadă prostimea şi să se înspăimînte...

— Măria-Ta, n-am găsit cărți către Basarab, mărturisi Jipa, cuprins de căință.

— Ştiu. Dar ție o să-ți placă muierea lui Udrea, iar mie-mi plac averile lor, spuse vodă.

— Măria-Ta...

— Cărțile le vei scrie tu. Cu muierea lui Udrea n-ai decît să faci ce vrei! Ehei, Armaşule, se vede că ți-e vîrsta fragedă ca mlădița şi degrabă se frînge la cea mai mică bătaie de vînt! Nu cunoşti încă meşteşugul vicleniei!

Cît era Jipa de ticălos şi tot se înfioră, auzind cuvintele lui vodă. Nici nu se sinchisea de nevasta lui Udrea.

— Pe Buzeşti îi voi prinde cu miere ca pe urs, nu cu tiohăieli! Şi domnia-ta vei fi mierea casei mele, adăugă Movilă cu glas subțiratec de muiere.

— Porunceşte, doamne, şi mă voi supune!

— Mai întîi îți voi lua armăşia, apoi voi trimite slujitorii mei să te înhațe şi punînd mîna pe domnia-ta, te voi trimite în temnița mea...

— Greşit-am cu ceva, Măria-Ta? întrebă Jipa şi chipul îi păli.

— Apoi îți voi risipi casa şi averea în aşa fel, încît să afle toți boierii care mă duşmănesc. După o vreme, voi cere capul tău, ca un hain domniei mele. Cu o noapte înainte, te vei folosi de nebăgarea de seamă a pazniculuişi vei fugi la vrăjmaşii mei şi vei intra în slujba lor. Odată ajuns între ei, vei îndeplini poruncile mele. Dar ia bine seama! Nu-ți voi ierta nici o neghiobie. Iar de vei voi să mă vinzi, nu uita, armaşule, că şi muma şi tătîne-tu şi averea sînt aici în mîinile mele.

Vodă vorbea liniştit, ca şi cum ar fi povestit ceva frumos.

— Măria-Ta, oare făptuit-am ceva rău, de am căzut la scîrba Măriei-Tale? întrebă Jipa, tulburat de cuvintele voievodului.

— Prostule, îl mustră vodă, te voi îndepărta pentru nişte scrisori ticluite către Radu Şerban Basarab. Scrisorile ți le va prinde Sîn Nicoară, cel ce îți va lua locul şi armăşia, după ce vei fi căzut de la mila domniei-mele! Iar de vei greşi cu voie sau fără voie, amarnic te voi osîndi pe tine şi tot neamul tău. Ştii că nu-s omul care şuguieşte! Şi mai ia seama, jupan armase, vorbi vodă în nasul lui Jipa, s-ar putea ca jocul să nu mai fie joc.

Armaşul se cutremură.

— Căci jocul dacă nu e făcut cu toată chibzuiala, nu mai e joc. Iar eu de acest joc am nevoie..., adăugă vodă.

— Măria-Ta, îngăduie să mă strecor lîngă Radu Şerban şi să-l înjunghiu, spuse Jipa, simțind că steaua lui începe să se înalțe.

— Ferita sfîntul să faci o asemenea neghiobie, zise Movilă. De-abia atunci mare ispravă nu va fi. Mie nu-mi trebuieşte Basarab ucis mişeleşte, ca să mi-i ridic pe toți în cap şi să facă din el bravul bravilor.

— Şi dacă îl voi aduce la mîna Măriei-Tale? întrebă Jipa.

— Bine ar fi de-ar fi aşa, răspunse Movilă, mîngîindu-şi bărbuța, numai că Radu Şerban e îndrăcit ca un mistreț şi viclean ca o vulpe. Şi-apoi mai are şi oameni ce-l slujesc cu credință...

— Doamne, mă leg în fața Măriei-Tale să-l aduc ferecat aici, în sala tronului.

Simion Movilă îl privi dintr-o parte, de parcă i-ar fi cîntărit vorbele.

— Fie! zise vodă într-un tîrziu. Slujbă pentru slujbă, jupan armaş. Iar mila mea, care nu va fi măsurată, te va copleşi. Căci odată adus dinaintea mea, lesne îmi va fi a-l tăia, spre a le lua pofta de domnie, şi altora. Şi de nu-l vei putea prinde în gheară, atunci adu la cunoştința mea orice mişcare a oştenilor săi, ca să putem să-i înhățăm şi să-i nimicim.

— Voi face întocmai după poruncile Măriei-Tale, zise Jipa.

— Şi să mai ştii ceva, jupan armaş, rosti vodă fără a-l privi, de voi afla că ți-a umblat gura mai mult decît trebuie, apăi ti-o voi astupa cu pămînt!

— Măria-Ta să nu se îndoiască o clipă de credința slugii tale.

— Chiar de te vor simți, şi te vor căzni, mai bine e să suferi durerea de la ei decît moartea de la mine, adăugă Movilă.

Jipa îngenunchie, apucînd mîna galbenă a voievodului întinsă spre sărutare, îşi lipi de ea buzele, după care se ridică şi ieşi.

Rămas singur, Movilă îşi răzimă iar fruntea de răceala ferestrei. În depărtare, sus pe deal, se vedea mînăstirea. Nu se mai auzeau decît paşii străjilor, răsunînd pe lespezile de piatră. Țara îi era străină şi duşmănoasă. Boierii nu-şi iubeau domnul, iar norodul îl ura. Domnul oftă. O teamă asemănătoare drumului făcut de unul singur, noaptea, prin adîncul codrului, îi strîngea inima. „Toți m-ar vinde, şopti el şi mîna mică i se încleşta de pervazul ferestrei. În cine să mă încred? Buzeştii sînt uneltele lui Radu

Şerban. Cel mare stă cînd la moşiile lui, cînd vine în cetate... Dovezi împotriva lui nu am, deşi de uneltit, ştiu că unelteşte... Dragotă postelnicul se făcea că-i apucat de fierbințeală, de cîte ori venea vorba de trebile dinlăuntru, pînă într-o zi cînd a fugit ca un fățarnic tot la Basarab... Stolnicul Bărcan s-a tras la moşia sa, de unde trimetea vînat, spre a-i ierta lipsa. Şi vicleanul de el tot la Basarab a fugit. Logofătul Dragu boleşte de luni de zile. Oare boleşte? Sau se preface, aşteptînd ceasul prielnic ca să poată fugi şi el?... Nimeni nu-i lîngă mine. M-au lăsat toți, de parcă aş fi pustiit de ciumă! Jipa e gata la orice ticăloşie, ca să se înavuțească. Pot oare a mă încrede în el? Sin Nicoară are o veche răfuială cu Basarab. De aceea îmi este mie cu credință! Banul Dragomir? De mult nu mai este în toate mințile. Singura care îmi este în preajmă e doamna mea Marghita. Dar şi ea voieşte a i se face pe voie, schimbînd credința Țării cu cea papistaşă. Amarnică ursită îi va aştepta pe plozii mei, de nu voi şti să lovesc şi să mă feresc. M-au încolțit dulăii din toate părțile! De-aş căuta prieteşugul turcilor, apăi mi-ar trebui atîta aur cît aş strînge în zece vieți, nu într-una, dar atunci m-aş strica şi cu leşii, care de bine de rău îmi dau oaste în leafă. Tătarii? Nu mă vor ajuta decît dacă le dau țara în pradă şi asta ar însemna răzmeriță şi turbarea norodului. Iacătă-mă la greul meu! Către cine să-mi întorc fața şi în cine să mă încred? Blestemata ceea de cumnată-mea face din frăține-meu tot ce pohteşte...”

Părăsi fereastra. Gîndurile negre năvăleau, înspăimîntîndu-l. Îşi simți fruntea brobonată de o sudoare rece. „Li-e voia să las Țara şi să mă duc!...”

Se întoarse, privind la tronul domnesc. Trufia îl luă de umeri, împingîndu-l înainte. Îşi duse mîna încărcată de inele la frunte, întîlnind răceala coronetei. „De aş lăsa scaunul, ar însemna să trăiesc din mila lui Ieremia şi a muierii lui...”

Se răsuci pe călcîie, ascultînd cu luare aminte. De afară nu se mai auzeau paşii străjilor. Sau poate că i s-a părut? O linişte nefirească răzbea pînă la el. „Şi dacă slujitorii au fost cumpărați de Basarab? Poate că, acuma chiar, ei îşi scot jungherele din teacă! Şi, intrînd peste mine, mă vor țintui cu cuțitele lor lungi în scaunul domnesc...”

O durere ascuțită îl izbi în ficat. Gura i se amărî, de parcă ar fi băut o cupă cu venin. Încercă să îngenuncheze spre a se ruga, încetînd să se mai gîndească la toate astea, dar nu o făcu. Găsindu-l aşa, l-ar putea ucide mai uşor. Oare cîți or fi? Cinci? Zece? O clipă i se năzări să fugă pe furiş şi să se zăvorască în odăile sale. Dar pentru asta ar trebui să treacă prin nişte cotloane lungi şi întortocheate. Şi dacă acolo, lipiți de ziduri ca nişte umbre ale nopții, îl vor aştepta ucigaşii? Nu îndrăzni să facă nici o mişcare. Ar fi vrut să strige, dar limba îi înțepenise în gură îşi simți straiele ude de sudoare. „Doamne îndurătorule, arată-mi calea cunoaşterii şi a greşelii”, se rugă el, bolborosind cu glasul acela de muiere rea şi pidosnică. Lumina zilei începu să scadă. Pe peretele din apus, Movilă îşi zări umbra întunecată. Dar capul nu şi-l zărea. Se vedea descăpățînat şi capul, înfăşurat într-o basma, aruncat la

picioarele lui Radu Şerban. Se îndreptă în vîrful picioarelor spre uşă spre a o zăvori, dar chiar în clipa cînd ajunse lîngă ea, uşa se deschise. Simion Movilă îşi înăbuşi țipătul. În prag apăru un slujitor înalt şi voinic.

— Ce voieşti tu? strigă la el vodă ca apucat, trăgîndu-se îndărăt şi pipăindu-şi jungherul cu teacă de argint.

— Doamne, jupan Preda Buzescu doreşte a se înfățişa Măriei-Tale, anunță liniştit slujitorul.

— Cine ai spus? Jupan Preda Buzescu? întrebă vodă, nevenindu-i să creadă. Se linişti deodată, simțind o mare osteneală. Să fie primit cu cinste şi adus dinaintea mea!

Îşi aminti că poruncise să-l cheme. Îl cuprinse o bucurie fără seamăn. Singurătatea din el se sparse, dispărînd undeva în întunecimile sufletului său. Se întoarse, aşezîn-du-se în scaun, unde începu să se foiască. Nu mai putea de părere de bine. „Ah! Buzeştii ăştia! repetă în gînd. Îi voi cumpăra şi nu mă voi tocmi cu ei. Le voi da moşii peste moşii şi avuții le voi da pînă se vor sătura şi numai după ce îi voi face de ocară, le voi lua capetele, îşi spuse el, frecîndu-şi mîinile răcite de tulburarea ce îl cuprinsese.

— Măria-Ta, banul Preda Buzescu, vesti slujitorul cu glas tare şi se trase la o parte.

Buzescu intră grăbit. Înclină scurt capul, apoi se opri la o distanță cuviincioasă de tron. Era un bărbat înalt, cu pletele uşor încărunțite. Barba tunsă scurt lăsa să se vadă o față viguroasă, cu fălci puternice şi late. Gura cu buze cărnoase se lăți scurt într-un zîmbet — de bun întîlniş sau de uşor dispreț? Movilă nu încercă să-i descopere înțelesul. Îl cerceta cu privirea sa iute de viezure. Buzescu purta o haină din postav strînsă la mijloc cu înflorituri ample de aur, cu marginile de hermină, sugrumate de strînsura unei cingători. Movilă îşi repezi privirea înspre mijlocul banului, acolo unde de obicei se afla jungherul şi nu-l văzu. „Mi-a venit cu mîinile goale, ca să pară de credință mie”, gîndi vodă. Îi făcu semn cu arătătorul să se apropie, apoi îi întinse mîna mică şi galbenă cu inel gros de aur ce ținea în gheare piatra verde, înfățişînd un scarabeu. Buzescu îşi lipi de ea fruntea, fără a săruta mîna întinsă. Simion Movilă se stăpîni. „Şi tălpile mi le vei săruta, jupan Preda” îşi zise în sinea lui, surîzînd banului ce se dădu cîțiva paşi înapoi. Cei doi se cîntăriră din priviri. Ochii Buzescului mari, ieşiți puțin din orbite, se opriră în întunecimea ochilor lui Movilă, dar acesta bătu din pleoape, după cum îi era obiceiul, ferindu-se parcă.

— Foarte se bucură inima mea, începu vodă, cînd vede în preajmă-i un boier de seamă şi viteaz ca domnia-ta!

— Vorbele pe care le-ai grăit Măria-Ta mi se pare că la mare cinste mă țin dinaintea domnului meu, răspunse Preda, cu fața împietrită, de nu i se putea ghici nici batjocura, nici supunerea. Ce porunci are a-mi da domnul şi stăpînul meu? întrebă apoi, cu glasul său puternic şi aspru.

— Voiesc a ține sfat cu domnia-ta şi nu a porunci, jupan Preda, zise vodă.

— Doamne, mult se veseleşte inima mea cînd auz pe domnul meu cerînd sfat unuia ca mine, care gata sînt a mă trage la moşiile mele şi a nu mă mai amesteca în trebile țării.

Movilă se uită la el pe sub sprîncene. Nu credea nici o vorbă din cele spuse de banul Preda Buzescu.

— Şi oare ce te mînă pe domnia-ta de a te trage la moşii? îl iscodi Movilă.

— Măria-Ta, toate sînt cu rost pe lumea asta, răspunse Buzescu. Cînd oboseşte mintea şi trupul, dator eşti a te trage la odihnă... Căci ce poți face cu un braț vlăguit şi cu o inimă slăbită?

— Adevărat grăieşti! zise vodă. Şi domnia-mea socotit-am multă vreme dacă n-ar fi mai bine să mă împac cu Radu Şerban Basarab, nemaichinuind biata țară cu vărsări de sînge şi stricări de moşii. Ce gîndeşte domnia-ta? Cuget bine au ba?

Buzescu, vulpe bătrînă, simți capcana. Se învîrti întocmai ca sălbăticiunea în jurul ei :

— Bun cuvînt ai spus, Măria-Ta, zise. Bună e pacea, că aduce belşug şi viață lungă, numai că întinzînd dreapta spre înțelegere, bine ar fi ca stînga să țină buzduganul dosit la spate! Fiindcă Basarab nu-i omul care să stea prea mult cu mîna neprietenului în mîna sa.

Movilă zîmbi. „Fățarnice,” îşi spuse în sinea lui.

— Se sprijină pe oameni mulți, jupan bane? îl mai iscodi vodă. Se uita la fălcile acelea late ale Buzescului, în stare de a sfărîma ciolane de vită, şi se înfiora.

— Măria-Ta, oamenii se sprijină întotdeauna pe mai mult decît li s-ar cuveni, sau decît îi duc puterile, răspunse Buzescu, privindu-l pe Movilă cu milă parcă, întrebîndu-se în sinea sa ce caută bătrînul ăsta ursuz în scaunul domnesc al Măriei-Sale Mihai. Şi o umbră de zîmbet flutură iar pe chipul banului, zîmbet ce nu-i scăpă lui Movilă.

— Voieşte jupan banul să-mi spună pentru ce se veseleşte? întrebă vodă.

— Îmi vine a rîde, Măria-Ta, tot gîndindu-mă la fel de fel de meşteşuguri ce le-au cercat oamenii Măriei-Tale pentru a-l înşfăca pe Radu Şerban şi tot degeaba a fost, zise Buzescu.

Movilă îl privi țintă fără să răspundă. Nu cumva Buzescu o fi aflat vorbele de taină avute cu Jipa? Prostănacul de armaş să fi scăpat o vorbuliță? „De-l voi ucide pe Jipa, cu greu voi mai găsi pe vreunul ca el, gata de orice ticăloşie”, gîndi vodă. Se aşează mai bine în jilț.

— Jupan Preda, ori domnia-ta nu vrea să înțeleagă vorbele mele, ori se face a nu le auzi, zise Movilă, sprijinindu-se într-un cot. De unde ți s-a năzărit domniei-tale că vreau să-l prind pe Basarab prin vicleşug? Oare nu crede domnia-ta că aş fi putut să o fac mai de mult, dacă îmi era voia? Căci omul, oricare ar fi, dator e să cadă sub slăbiciunea sa. Or, singur vezi că mă gîndesc cum să mă împac cu el şi să sting focul vrăjmăşiei!

— Măria-Ta, răspunse Buzescu, privindu-l pe vodă cu aceeaşi milă

dispreţuitoare, văzut-ai două săbii în aceeaşi teacă?

— Iaca, aici ai adus-o bine, jupan bane, zise vodă şi se prefăcu vesel dintr-odată, dezvelindu-şi dinţii galbeni într-un rînjet. Drept e că nu încap două săbii în aceeaşi teacă, aşa că nevoit mă simt a-i găsi încă o teacă pentru liniştirea ţării şi a oamenilor.

— Şi care ar fi a doua teacă pe care vrea să o găsească Măria-Ta? întrebă Buzescu. Moldova? Acolo stăpîneşte din mila lui Dumnezeu măritul domn Ieremia Movilă. Aicea, din mila Măriei-Tale stăpîneşti ţara tu, doamne... Se opri, cercetînd chipul palid al lui Movilă. Lui vodă nu-i scăpă faptul că de frăţîne-său Ieremia, banul spusese că stăpîneşte Moldova din mila lui Dumnezeu, pe cînd el stăpîneşte Ţara Românească din mila sa proprie. Deci nu e uns de Domnul ceresc în scaunul domniei. Muşchii fălcilor prinseră a se frămînta în scrîşnetul dinţilor. „Iudă”! îşi spuse în sinea sa şi îi veni să scuipe, dar se stăpîni.

— Ar mai fi Ardealul, jupan bane, zise vodă cu vocea tărăgănată.

Buzescu nu spunea nimic.

— Ar mai fi Ardealul, repetă Movilă, văzînd că banul tace.

— Oare voieşte Radu Şerban Basarab să se facă principe al Ardealului? Şi cu ajutorul cui? întrebă atunci Buzescu, făcînd pe miratul.

— Cu ajutorul meu, răspunse Movilă, şi începu a bate din gene.

Buzescu rîse în sinea lui. „Sărace, sărace! gîndi el, în vreme ce se uita la Movilă cu scîrbă, tu nu te poti ţine singur în scaunul domniei, că de n-ar fi frăţîne-tu şi tătarii, nu ţi-ai mai opri papucii pînă la Cracovia!”

— Măria-Ta să nu uite, spuse Buzescu, că generalul Basta nu e mort şi deşi Ardealul este fiinţă din fiinţa pămîntului românesc, atît imperialii cît şi turcii vor să-l stăpînească, cu voia ori fără voia noastră...

— De l-am avea pe Basarab în Ardeal, păru să-şi urmeze Movilă gîndul, ca şi cum cele spuse de Buzescu nici nu le-ar fi auzit, nici domnia-mea, nici Ţara n-ar mai fi la greu din cauza turcilor cei spăimîntători...

Spuse toate acestea fără a crede nimic din ele. Dar voia să adoarmă bănuielile lui Buzescu şi a-l face să se încreadă în el.

— Bine ar fi de-ar fi aşa, zise Buzescu, prefăcîndu-se a nu înţelege, numai că e greu să se ajungă la Radu Şerban...

— Poate că domnia-ta voieşti a-i grăi ca din partea mea..., continuă vodă şi întoarse capul.

— ...că odată ajuns la el, poate că Măriei-Tale nu-i va fi greu să cază la tocmeală, adăugă Buzescu. Spuse înadins „tocmeală", pentru a-l face pe Movilă să simtă că, la urma urmelor, nu-i decît un neguţător de tronuri şi nu domn de Ţară.

Movilă îşi strînse buzele subţiri, după care urmă să zîmbească.

— Poate că domnia-ta ai ştiinţă unde se găseşte Basarab, zise, uitîndu-se la Buzescu dintr-o parte.

— Uşor mi-ar fi de aş şti una ca asta, Măria-Ta, zise Buzescu. Atunci l-aş

face să împlinească vorbele sale cu ale Măriei-Tale!

Movilă simțea că nu se va mai putea stăpîni multă vreme. Dar înşelăciunea trebuie dusă pînă la capăt

— Mi se pare mie, ori mi-a ajuns la ureche cum că Basarab şi-a aşezat tabăra la Cîrstineşti, deasupra Curții de Argeş?

— Nimeni nu poate cunoaşte gîndurile altuia, Măria-Ta, zise Buzescu. După cîte ştiu, la Cîrstineşti boierii l-au ales domn.

— Care boieri? țipă Movilă cu glasul lui subțiratec. Poate că şi domnia-ta ai fost unul dintre aceia! zise vodă.

— Măria-Ta uită, sau nu ştie, că Basarab mă vrăjmăşeşte şi neprieten îmi este, zise Buzescu cu atîta prefăcătorie, încît Movilă era gata să-l creadă. Se mai linişti.

— Aşa? Apăi să rămîi domnia-ta în preajma mea, pentru a te putea păzi şi a-ți apăra moşiile de stricare, zise vodă, dîndu-i a înțelege lui Buzescu că e prinsul lui. Mi-e voia să rămîi în Tîrgovişte, jupan bane, adăugă, mai blînd.

— Porunca Măriei-Tale, răspunse Buzescu. Apoi se înclină scurt.

Movilă nu-i întinse mîna.

În noaptea aceea, oamenii Buzescului goniră, unii spre a da de veste lui Radu Şerban că Movilă are ştiință unde i se află tabăra, alții spre a ridica satele şi norodul împotriva domnului. Buzescu însuşi rămase pe loc. De-ar fi fugit, ar fi dat de gîndit neîncrezătorului voievod.

SEMNUL AL TREILEA

CÎND JUGUL SE SPRIJINĂ PE GRUMAZUL OAMENILOR

Înălțare fără scădere, ca suişul fără scoborîş, nicicum nu se găseşte.

Dimineața era frumoasă şi cerul atît de albastru, încît Toro, zgîindu-se la minunăția cea fără de sfîrşit, fu apucat de amețeală. În urma lui venea Kendi, în cămeşoaia lui groasă şi lungă. Înaintea lor călăreau Nour şi Velcea, mînîndu-şi caii la pas.

— Meştere, scînci Kendi, să mă ia dracu dacă nu mi s-au uscat mațele de foame.

Toro cel Negru mîrîi ceva, uitîndu-se la copilandru ca la o gînganie. Îşi strînse cureaua soioasă peste pîntecele umflat, mutîndu-şi ghioaga pe umărul stîng.

— Căpitane Nour, zise, bine am face de am poposi la o casă de creştin unde să îmbucăm ceva, fiindcă tare mă tem că pînă la urmă să nu frigem calul domniei-tale!...

Kendi se uită la uriaş cu recunoştință.

— Văzut-ai vreo casă pe aici, Toro? îl întrebă Nour, întorcînd capul spre cei doi. Sau mintea ta nu mai judecă nici cît a unei găini?

La auzul cuvîntului „găină", Toro cel Negru gemu de plăcere şi de poftă. Se opriră pe loc, privind în zare. Cît vedeai cu ochii era numai cîmp, cu bălării şi ruguri. „Fă, Doamne, din bălăriile astea orătănii", se ruga Toro, spre hazul lui Velcea şi Nour. Deodată se opriră. Din dreapta, unde se înălța un clin de deal, se auziră voci.

— Să pornim într-acolo, zise Nour, îndemnîndu-şi calul.

Umblau de zile întregi, hrănindu-se cu ce găseau şi dormind sub cerul liber, deşi diminețile erau răcoroase ca orice dimineață de toamnă.

Urcară dealul şi se opriră. În vale, un plug cu doi oameni înjugați ca vitele, în vreme ce un al treilea îi mîna, lovindu-i cu biciul. Ceva mai la o parte, descălecați, doi slujitori vorbeau şi rîdeau. Țăranii ce trăgeau la jug se opinteau din greu. Pe fețele înroşite, sudoarea curgea şiroaie. Cămeşile de pe ei erau numai zdrențe. Kendi rămase cu gura căscată. Îi trecuse foamea.

— Asta ce-o mai fi, căpitane Nour? întrebă Toro, uitîndu-se cu ochii măriți de uimire la cei doi necunoscuți.

— Ce să fie? Dreptatea făcută de Movilă şi oamenii lui, răspunse Nour şi

porni înspre cei doi slujitori, care la vederea celor patru nici nu se sinchisiră. Purtau, de altfel, săbii la cingătoare.

— Cum de vă lasă inima, oameni buni, să puneți la jug semeni de-ai voştri? îi întrebă Nour. Unul dintre ei sta cu spatele, necatadicsind să se întoarcă spre cel ce îi întrebase.

— Nu-i treaba ta, răspunse celălalt. Dar fiindcă tot îți bagi rîtul unde nu-ți fierbe oala, află că sînt țărani fugiți de pe moşia dumnealui Sîn Nicoară, boier mare, cu trecere dinaintea lui Vodă Simion Movilă. Şi acum vedeți-vă de drum, de nu vreți să căpătați cîteva bice pe spinare!

— Dejugă oamenii, zise Nour liniştit, dar cu ton poruncitor.

— Cine eşti tu, de îmi porunceşti mie? întrebă unul din slujitori, proțăpindu-se dinaintea lui Nour.

— Fă ce ți-am spus, zise Nour.

— Vină de-i dejugă, dacă îți dă mîna, îl înfruntă slujitorul, trăgînd sabia.

— Căpitane Nour, lasă-mă pe mine să-l învăț cum se nasc stelele verzi, se rugă Toro cel Negru, ridicînd ghioaga.

Nour îl dădu la o parte fără să spună nimic. Trase sabia lungă şi dreaptă. Al doilea slujitor sări în ajutorul tovarăşului său.

— Voi stați liniştiți şi uitați-vă, spuse Nour celor trei. Se apropie învîrtind sabia. Cei doi se apărau slab.

Deodată Nour aduse sabia cu atîta repeziciune, de păru un fulger de lumină. Sabia unuia dintre slujitori zbură cît colo. Celălalt se repezi spre a-l izbi pe Nour în coastă, dar căpitanul se feri cu mare iuțeală, aşa că slujitorul, descumpănindu-se, căzu în nas. Nour îi puse sabia în gît.

— Măria-Ta, lasă-ne viața, se rugau cei doi. Velcea rîdea, privindu-i cu ochii aceia reci.

— Scoateți straiele de pe voi, le porunci Nour. În cîteva clipe, cei doi slujitori rămaseră aşa cum veniseră pe lume, cu mîinile dinainte. Cel de al treilea, care-i mînase pe înjugați, văzînd cele întîmplate, o rupse la goană. Kendi dădu fuga şi îi dejugă pe nenorociți.

— Toro, porunci Nour, înjugă-i pe ăştia şi ară pămîntul boierului Nicoară.

Lucru pe care uriaşul îl făcu de îndată, cu mare plăcere, apucîndu-i pe cei doi de ceafă, de parcă ar fi ridicat nişte pisici. Apoi îi lăsă jos şi începu a-i lovi cu biciul, strigînd cît îl ținea gura: „Hăis! Cea!” Slugile urlau de durere, opintindu-se cu greu.

— Care vă e numele, oameni buni? îi întrebă Nour cu milă pe țăranii ce fuseseră scoşi din jug.

— Eu sînt Fărcaş, Măria-Ta, zise unul din ei, oacheş la față.

— Pe mine mă cheamă Lupu, zise celălalt. Ne-au prins blestemații aceia ai ticălosului boier Nicoară şi ne-au pus la jug din porunca lui, adăugă Lupu.

Deodată Fărcaş se lăsă în genunchi.

— Stăpîne, ia-ne cu tine că îți vom fi slugi credincioase şi vom sta cu tot sufletul în jurul Măriei-Tale…

— Bineveniți să fiți, fraților; cît privește caii, ca și straiele celor doi nemernici, le vor lua Toro și Kendi, fiind alături de noi înaintea voastră.

— Așa să fie, Măria-Ta, ziseră cei doi.

În acest timp, Toro îi muncea pe slujitori ca pe hoții de cai. Cum vedea că se opreau, îi plesnea cu biciul pe pielea goală, făcîndu-i să țipe ca din gură de șarpe. Kendi se îmbrăcă cu straiele unuia dintre slujitori, ce-i veneau ca turnate. Prinse sabia de oblîncul șeii și încalecă, de parcă toată viața lui ar fi fost pe cal. Luă și desagele cu mîncare ale oamenilor lui Nicoară și ploștile lor cu rachiu.

Toro trase jugul cu plugul dinaintea celorlalți, și începură să împartă mîncarea, apoi îl mînă pe Kendi să culeagă un braț de verdeață, pe care o puse dinaintea celor înjugați. Slugile gemeau de obidă și de osteneală. Toro îi sili să mănînce toată verdeața, „pentru a prinde puteri", spunea el.

— De-am avea vreme, căpitane, zise fierarul, sfărîmînd între fălci niște oase de găină, am ara toată moșia lui jupan Nicoară cu așa bouleni buni și harnici!

Rîdeau toți, în vreme ce înjugații de-abia își mai trăgeau sufletele.

— Asta să vă fie învățătură de minte, le spuse Nour celor doi, apoi dădu poruncă de plecare.

Ajunseră la căderea nopții într-un sat. Ultimele opaițe se stingeau. Nu se mai auzeau decît lătrăturile cîinilor și copitele cailor. Aproape de pămînt, cu mișcări iuți de aripi, zburau liliecii, grăbindu-se spre locuri părăsite de oameni, acolo unde ziua se lasă în somn și amorțire. Pe cer clipeau stelele, ca niște ochi strălucitori ai altor ființe surghiunite în nesfîrșita împărăție cerească. Dinspre apus începu să sufle un vînt ușor încălzit ca o boare încinsă. Secera de aur a lunii se înălțase sus de tot. Nu departe de sat se ridica un deal destul de semeț, cu povîrnișuri și tufe de bălării. De acolo, oamenii luau lutul pe care, frămîntîndu-l și făcîndu-l cărămizi uscate la soare, îl foloseau pentru locuințele lor sărăcăcioase. Tot pe dealul acela își mînau ciobanii turmele de oi și văcarii vitele, fiind iarba mai grasă și mai sărată. Și tot acolo, la poalele lui, unde mai înainte vreme fusese un eleșteu făcut de apa ploilor, acuma uscat, cu pămîntul crăpat de secetă ca un obraz stricat de babă, în fiecare duminică jucau hora cei tineri.

În satul acela au mas peste noapte Nour și oamenii lui. Culcîndu-se cu toții în șura unui gospodar, își umpluseră pîntecele cu lapte înăcrit și mămăligă de mei. Toro cel Negru, burduhănosul, a ochit și o găină pe care o păștea nenorocul să cotcodăcească prin apropierea lui. Tocmai o apucase în brațe cu gînduri necinstite, cînd văzu deodată privirea lui Nour ațintită asupra lui. Uriașul îi dădu drumul păsării cu mare părere de rău, zicîndu-i lui Nour că de cînd e el, n-a văzut o găină atît de dolofană și frumoasă. Obosiți de drum, adormiră îndată.

Se treziră dimineața în niște plînsete și urlete de vuia tot satul. Nour sări

în picioare, apucînd sabia. Toro se ridică şi el, plin de paie, căscînd. Pe uliţa satului o seamă de călăreţi ai domniei, din porunca lui Simion vodă, luau vitele oamenilor, pînă la împlinirea sumei de douăzeci de mii de aspri. Cei care îndrăzneau să se împotrivească erau croiţi cu bicele sau cu muchia paloşelor. Vitele mugeau, femeile ţipau, copiii plîngeau, iar bărbaţii crîşcau din dinţi şi îşi mînau vitele şi oile într-un fel de saivan, de unde slujitorii domneşti le porneau mai departe.

— Da' ce se întîmplă aici, omule? întrebă Nour pe ţăranul care îl găzduise.

— Ce să se întîmple, cinstite, oştean? Ia, oamenii domnului, nu l-ar mai răbda Dumnezeu pe pămînt, au venit belea pe capul nostru să ridice birul şi dacă văd că n-avem de unde-l da, apoi ne iau vitele şi cînd împlinim banii, ne ducem să le scoatem de la gloabcă. Dar cum le găsim, nu mă mai întreba. Slabe, bolnave, uscate de sete, încît multe din ele ne mor pe drum...

— Iartă-mă, om bun, că mă amestec, zise Nour, dar dumneavoastră de ce nu vă împotriviţi?

Omul începu să rîdă cu jale. Rîdea de parcă scheuna un cîine.

— Să ne împotrivim? Cu ce? Cu bîtele? Cu mîinile goale? Ca după aia să ne pedepsească domnul? Să înalţe spînzurători, iar noi să fim şi hrana corbilor? Omul se opri o clipă, uitîndu-se înspre uliţă, de unde se auzea hărmălaia.

— Mai bine m-aţi ajuta să dosesc viţelul, că poate o scăpa măcar el.

Într-o clipă, Toro ridică viţelul, pe umeri, dosindu-l în şura de paie. Dar un călăreţ domnesc prinse mişcarea. Intră cu cal cu tot în bătătura ţăranului, lovi cu sete cîinele care începuse a lătra şi care fugi chelălăind, apoi se apropie în pasul calului de cei şapte oameni, rînjind. Purta straie bogate şi cizme aproape noi. Sabia turcească spînzura de oblîncul şeii. Se juca uşurel cu biciul, prinzînd curelele şi dîndu-îe drumul.

— Unde-i viţelul, mă? se răsti el la ţăran.

— N-am vite, Măria-Ta, spuse acela şi se îngălbeni la faţă.

Muierea omului sta pe prispă şi plîngea. Cei trei copii începură să ţipe de frică.

— Apăi de n-ai, asta oi vedea, zise călăreţul, iar de l-oi găsi pe viţel, pe tine te-oi spînzura aici de tufanul asta, ca altădată să nu mai minţi oamenii domniei!

Omul începu să tremure. Ştia ce-l aşteaptă. Călăreţul se apropie de şura de paie, unde stăteau Nour şi ai lui. La o parte, nemerinicilor, din calea mea! le porunci oşteanul.

Cei şase rămaseră nemişcaţi. Văzîndu-le împotrivirea. Oşteanul ridică biciul cumplit cu vîrfuri de plumb. Dar n-apucă să lovească. Toro îl trase jos de pe cal, apoi cu un singur pumn îl doborî la pămînt.

— Duceţi-l în spatele şurei de paie, le porunci Nour lui Fărcaş şi Lupu. Scoateţi straiele de pe el şi lăsaţi-l aşa cum l-a născut mamă-sa. Straiele,

armele şi calul le iei tu, Fărcaş!

Țăranul şi femeia lui cu copiii înmărmuriră. Totul se petrecuse cît ai clipi din ochi. Nici nu se desmeticiseră bine, că Fărcaş ieşi din spatele surei, gătit ca un călăreț domnesc. Din uliță îşi opriră goana cailor alți doi călăreți domneşti. Se uitau iscoditori în ograda țăranului.

— Ăla e calul lui Rusalim, spuse unul din ei. Se vede treaba că a dat de vin şi acuma bea ca un porc!

Intrară în bătătură, legănîndu-se călare. Erau amîndoi tineri, cu mustăcioară abia mijită. Unul din ei, bălan la chip, se apropie cu calul de țăranul care nu îndrăznea să se mişte.

— Unde-i, mă, oşteanul care a intrat aici? întrebă el.

— N-am văzut nici un oştean, Măria-Ta, minți omul. Celălalt călăreț, negricios şi mustăcios, se apropie şi el. Descălecară amîndoi, îndreptîndu-se spre prispa casei,

— E aici, cinstiți oşteni, spuse Velcea, văzînd că cei doi vor să intre în casă.

— Unde, mă? întrebă cel bălan, apropiindu-se de şură.

— Acişilea, zise Lupu, arătînd spre spatele surei de paie şi cîntărind dintr-o privire straiele celor doi călăreți.

Oacheşul îl dădu pe Velcea la o parte. Acesta îl lovi iute şi atît de crunt, încît omul se prăbuşi la pămînt fără un geamăt. Celălalt cercă să scoată sabia, dar nu mai apucă. Lupu îi suci mîna, apoi îl izbi cu genunchiul în bărbie. Omul se lăsă moale la pămînt.

— Or să ne omoare, bîigui înspăimîntat țăranul către Nour. Acesta zîmbi şi îl bătu pe umăr. liniştindu-l. Lupu şi Fărcaş, cu arcurile pe umeri şi săbiile spînzurate la şold, se aruncară în şei, foarte mîndri.

— Ascultați la mine, vorbi Nour către ai lui. Fiecare din voi va căuta să doboare măcar, un călăreț. Tu, se adresă el țăranului, îți vei lua furca sau toporul, şi-i vei ridica pe ceilalți oameni, spunîndu-le tot ce s-a întîmplat. După aceea vom năvăli cu toții asupra celora ce au mai rămas, apoi, de veți voi a ne urma, bine de bine, de nu, vă veți lua vitele înapoi şi vă veți trage la codru, fiindcă mînia blestematului de Movilă va fi mare şi răzbunarea lui, cumplită. Acu' du-te şi fă ce ți-am poruncit!

Țăranul nu stătu mult pe gînduri.

Nour şi ai lui ieşiră călări din curte, răspîndindu-se pe uliță, în depărtare, vitele luate cu japca mugeau închise între păzitori. Cîțiva oşteni călăreau în jurul lor, lovindu-le cu bicele şi ocărînd. Ceilalți intrau prin ogrăzi, căutînd băutură şi orătănii. Se uitau şi după muieri. În astă vreme, țăranii ridicați de Mandache – aşa îl chema pe rumînul care îi găzduise pe cei şase – prinseră să-i izbească pe oamenii domniei şi să-i fugărească.

Toro cel Negru se trezi călărind aproape scară la scară lîngă un oştean domnesc.

— Măi, da' tu, cine dracu' eşti, că nu te văzui pînă acum? zise oşteanul.

— Eu sînt Toro cel Negru, spuse uriaşul, auzit-ai tu de mine, au ba?

— Ba, răspunse oşteanul, mirîndu-se foarte de înfăţişarea grozavă a bărbosului.

— Apăi, dacă n-ai auzit de mine pînă acum, de-acum încolo nici că ai să mai prea auzi, zise bărbosul şi-l lovi. Omul se prăvăli din şa, un ţăran tînăr îl trase de picioare şi începu să-l despoaie.

Farcaş călărea în urma altui călăreţ. Acela mergea la trap, uitîndu-se cînd la dreapta, cînd la stînga.

— Stai, măi, să vin şi eu, îi strigă Fărcaş.

— Apăi vină dară, zise celălalt, fără să catadicsească să întoarcă măcar capul. Zorindu-şi calul, Fărcaş îl ajunse, scoase arcanul de la şa şi învîrtindu-l de cîteva ori prin aer, îl aruncă după grumazul celuia şi trase. Omul, simţindu-se smuls din sa, încercă să se prindă de ceva, dar negăsind nimic, se mulţumi să prindă aerul şi să se prăvălească de pe cal, ca un sac cu cartofi.

Kendi copilandrul n-avea de lucru şi îşi tot făcea de treabă cu arcul. Vup! Săgeţile lui se înfigeau zbîrnîind.

Nour fu încolţit de trei oşteni. Lupta dîrz, ca un vechi oştean de-al lui vodă Mihai. Celui dintîi îi zvîrli sabia din mînă cît colo, apoi cu o mişcare uşoară îl înţepă în gît. Ceilalţi doi se desfăcură, căutînd să-l lovească din dreapta şi stînga. Atunci căzu Lupu ca un trăznet asupra lor.

— Lupule, îi zise Nour, după ce îi văzu pe cei doi la pămînt, altădată cînd mă vezi că mă lupt cu careva, dacă n-ai ceva mai bun de făcut, uită-te, dar nu te amesteca, înţelesu-m-ai?

— Înţeleg, Măria-Ta!

Vătămanului, care comanda oamenii domniei, unul Barbu Hengheru, slugă parşivă a boierului Sin Nicoară, om înăltuţ şi subţirel, blonziu la faţă, cu părul roşcat ca al unei vulpi păcătoase pusă pe furtişag şi descîntec, îi fu dat să vadă ceva ce nu mai văzuse pînă atunci: oştenii de sub poruncile lui despuiaţi pînă la piele şi atîrnaţi de cîte o cracă.

Tăbărîse asupra satului şi din porunca de a scoate birul, dar şi cu gîndul de jaf pentru punga lui mereu goală şi nesăţioasă. Şi iată...

Văzîndu-se aproape singur şi vitele întoarse spre sat, scrîşni din dinţi şi înfigînd pintenii în burta calului, o luă la goană înapoi, în urma lui auzi un tropot de cal. Întoarse capul. Un ţăran înarmat cu un topor se ţinea scai după el. Hengheru rînji. Îl lăsă pe acela să se apropie şi scoase sabia. Ţăranul se năpusti asupra lui ca un vifor. Călărea pe deşelate, cu picioarele goale, lovind calul cu călcîiele şi învîrtind toporul. Ajuns aproape, urlă din tot pieptul o sudalmă. Hengheru îşi opri brusc calul şi îl întoarse. Sta cu sabia întinsă. Ţăranul nu mai apucă să se ferească. Nimeri cu pieptul în fierul vătămanului. Cu un ţipăt ascuţit de durere, omul se rostogoli de pe cal. Hengheru îşi şterse sabia de cămaşa nefericitului, uitîndu-se înspre satul de unde fugise singur.

O vîlvătaie de foc şi fum se înălță înspre cer. Țăranii îşi strînseseră muierile, copiii şi vitele, după care dăduseră foc satului. Hengheru amenință cu pumnul spre pălălaia de foc care creştea din ce în ce…

Căpitanul Nour plecă mai departe, urmat acum de vreo şaizeci de oameni, ce-i erau credincioşi cu trup şi suflet.

SEMNUL AL PATRULEA

UNDE UN SĂGETĂTOR CEARCĂ A LOVI MĂREȚUL VULTUR

Urma vrăjmaşului să o arzi cu nouă care de lemne.

Tabăra se întindea cît ținea cîmpia de mare. De jur împrejur era săpat şanț larg şi adînc ca un fel de brîu, întrerupt din loc în loc pentru ieşire şi intrare. Dintre corturile căpeteniilor răsărea unul mai înalt şi mai bogat, cu stema țării: vulturul cu crucea în plisc. De-a dreapta. şi de-a stînga intrării străjuiau doi oşteni cu sulițe lungi şi coifuri peste bonetele de zale.

La apropierea unui bărbat mai în vîrstă, cei doi aduseră printr-o mişcare scurtă a mîinii sulițele în dreptul lor. Apoi, după ce acela intră în cort, îşi reluară poziția de repaus. Un tînăr slujitor se repezi să-l ajute pe cel ce sosise. Dar omul îl îndepărtă, cu un gest uşor, scoțîndu-şi singur coiful cu penaş alb. Părul îi încărunțise bine pe la tîmple. Îşi desfăcu icnind cingătoarea dimpreună cu sabia cea grea, aruncînd-o în brațele slujitorului. Răsuflă uşurat, lăsînd pîntecele să se umfle în voie. Picioarele groase cu genunchii mari cît căpățînile de miel se mişcau încet, cînd înainte, cînd înapoi. Bărbatul vîrstnic şi le dezmorțea. Barba, cu destule fire cărunte printre cele castanii, tunsă scurt, se împreuna cu mustățile la comisuri. În mijlocul feței ce lucea de sudoare străjuia un nas mare, borcănat şi roşu. Ochii albaştri ca albastrul cerului, adînciți în fundul capului, erau aproape acoperiți de sprîncenele stufoase şi țepoase. Era scundac, cu umeri lați şi voinici, de parcă toată viața ar fi cărat în spinare saci. Se aşează în jilțul care pîrîi uşor, sub el şi îşi întinse picioarele scurte, încălțate cu cizme cu bot lat şi carîmbi moi. Cheutoarele de aur ce țineau pintenii cu stea mare de argint erau acoperite de praf. Se lăsă mai bine în scaun, îngăduind mîinilor să atîrne în voie. N-avea nici urmă de răutate pe chip. Dimpotrivă, ochii parcă erau dornici să rîdă mereu, iar în colțurile gurii stăpînea un zîmbet de om căruia îi place să mănînce şi să bea bine.

— Chematu-l-ai pe jupan Slăvuia? întrebă bărbatul pe tînărul slujitor.

— Chemat, Măria-Ta!

— Ia spune-mi Mihăiță, n-au început ochii a ți se învîrti după jupînițe? îl întrebă domnul pe copilandru, care la auzul acestor cuvinte se roşi la față ca floarea de mac.

— N-a venit vremea, mărite doamne, zise tînărul, cu vocea aproape stinsă de ruşine.

— Apăi vremea nu se aşteaptă, copile, se fură, zise domnul, că nici nu ştii cînd trece şi odată te trezeşti cu iarna în pletele cele negre!

Tînărul slujitor nu apucă să răspundă, în clipa aceea intra în cort căpetenia călărimei, jupan Slăvuia, vechi oştean, călit în luptă şi credincios peste poate domnului său. Cîndva, pe vremea cînd Radu Şerban era doar mare paharnic, fusese izbaşă. Avea un chip aspru şi mohorît, poate unde mustața groasă şi tuşinată îi dădea un aer de necontenită posomoreală. Nu ştia nici de glumă, nici de vorba în doi peri, pe care domnul său i-o mai arunca din cînd în cînd. Atuncea jupan Slăvuia se încrunta bombănind, uitîndu-se în pămînt. Nu cunoştea alt trup de muiere decît pe cel al jupînesei sale şi de cîte ori Radu Şerban îl necăjea cu femeile, Slăvuia se făcea roşu ca macul, gata-gata să se ia la harță şi cu domnul său, care rîdea de se prăpădea, văzîndu-i chipul întunecat şi mînios. Asta, însă nu-l împiedica pe Slăvuia să-şi iubească domnul cu credința unui cîine de stînă.

— Iată-mă-s la porunca Măriei-Tale, zise Slăvuia şi se închină.

— De îndată ce vom izgoni pe Movilă, zise domnul, va trebui să îndreptăm starea țării. Oamenii ce-au fugit în munți şi în codri vor trebui aduşi înapoi, birurile micşorate. Şi mai voiesc a face oaste de Țară, căci cei în leafă luptă în credința banilor, pe cînd cei de Țară luptă întru apărarea pămîntului lor. Va mai trebui să ne întărim prieteşugul cu împărăția...

— Măria-Ta, zise Slăvuia cu vocea sa groasă şi tărăgănată, eu gîndesc că nu-i rău să te ai bine şi cu Dumnezeu, dar nici cu dracu' să nu te strici!

— Ştiu eu cine-i dracu' dar nu-l ştiu pe Dumnezeu, zise domnul.

— Nu huli, Măria-Ta, răspunse Slăvuia, înspăimîntîndu-se de cuvintele cele fără de socotință ale voievodului.

— Ne trebuie oşteni mulți, Slăvuia, urmă domnul. fără să ia în seamă chipul speriat al credinciosului său. Movilă vine cu tătarii şi leşii tocmiți de frățîne-său, turcii au puhoi de oaste, împărăția a gîndit să-şi facă trebile cu Mihai vodă, dar de îndată ce prințul a voit a-şi lua pămîntul său, Ardealul, ce era al țării din moşi strămoşi, şi-a trimes ucigaşii, ca scăpînd de el, să-l apuce pentru ea. Numai că vezi tu, Slăvuia, socotelile împărăției s-au încurcat. Ardealul arde cu pojarul răscoalei pusă la cale de turci...

— Văz, doamne, şi mă cutremur, zise Slăvuia.

— Apăi cutremură-te, bătrîne, cît pofteşti, dar să fii gata cu oamenii tăi! Iar cei găsiți umblînd lela fără nici un Dumnezeu şi fără nici un rost înhață-i şi pune-i la treabă! Fie ca oşteni, fie ca muncitori cu brațele. Că Țara nu se poate înălța şi feri de vrăjmaşi doar cu rugăciuni şi milostenii. Alea să le facă babele!

— Măria-Ta, oameni fără căpătîi sînt destui. Pradă, ucid şi pun foc. Ba sînt cetele tîlhăreşti ale lui Ştefan Cercel, ba oamenii lui Movilă asmuțiți de domnul lor, acoperi-l-ar toate relele pămîntului, ba țăranii înfometați şi înspăimîntați de moarte care se trag în codri şi din buni gospodari se fac tîlhari, ba pîlcuri de oşteni de-ai răposatului Mihai vodă, odihnească-l

Dumnezeu, care bîntuiesc țara în căutarea unui stăpîn pe care să-l slujească, fără a mai vorbi de ceambulurile de tătari risipite pe întinsul țării. Ce te faci cu toți ăştia, Măria-Ta? Că uşor e a grăi, dar mai greu a făptui, zise Slăvuia îngîndurat.

— Apăi dacă am sta şi ne-om jeli cu brațele încrucişate, nimic n-om face, răspunse vodă. Cei ce tîlhăresc, de vom vedea că nu-i putem da pe brazdă, le-om face de petrecanie, că n-o fi nici o pagubă de-i vom înălța în spînzurători. Or zice şi ciorile bogdaproste! Că eu de tîrîie-brîu şi de trîntori n-am nevoie. Ducă-s-ar pe pustii! Iar cei ce au luptat sub steagurile lui Mihai vodă, vină cînd vor la mine, căci cu brațele deschise îi voi primi şi dragoste de părinte le-oi arăta! Şi de ne-om înfiripa cum trebuie, de nimeni şi de nimic n-avem a ne teme. Căci eu în țară străină nu mă amestec, dar nici alții să nu să amestece în țara mea. Pe cei slabi îi vom ajuta şi cu toții vom căuta să fim prieteni… Se opri, suflînd ostenit printre buzele cărnoase.

— Măria-Ta, spuse Slăvuia. Înălțate şi drepte gînduri ai, dar de la vorbă pînă la împlinirea ei, mai va!

— Bătrîne, eu nu te-am făcut căpetenia călărimii mele pentru a sta proptit pe cal ca o momîie! zise vodă.

— Atunci de ce a binevoit domnul meu a mă chema? se burzului căpetenia călărimii.

— Nu-mi place să grăiesc singur precum cei ce şi-au pierdut mințile. De aceea te-am chemat. Îți vei lua oştenii cu domnia-ta şi pe fiece zi îmi vei aduna cel puțin zece-cincisprezece oameni, spre a face din ei oşteni credincioşi domniei-mele.

— Am înțeles, Măria-Ta, zise Slăvuia cam cu jumătate de gură, uitîndu-se la vodă pe sub sprîncene.

De-afară se auziră vociferări şi țipete ascuțite. După o clipă, intră în cortul domnului un oştean voinic, tîrînd după sine o stîrpitură de om cam de vreo optzeci de centimetri, cu picioare scurte şi mîini lungi, care purta pe umeri un cap mare cît întreg pieptul. Fața îi era acoperită în întregime cu o barbă roşcovană crescută în voia ei. În fundul orbitelor se învîrteau doi ochi micuți şi plini de vioiciune. Arcadele erau mari, groase şi ieşite în afară ca la maimuțe. Purta nişte straie ponosite şi era desculț. La vederea lui, Slăvuia nu se putu stăpîni de a nu-şi face cruce şi a spune cu voce tare: „Ptiu! Piei, satană!”

— Ce-i cu omul ăsta? întrebă Radu Şerban.

— Măria-Ta, răspunse oşteanul, l-am găsit dînd tîrcoale taberii. L-am gonit şi iar a venit. De data asta s-a strecurat aproape de cortul Măriei-Tale. Oştenii se tem, zicînd că-i piază rea.

— Apropie-te, îl îmbie vodă pe pitic. Acesta făcu cîțiva paşi şi ajungînd aproape de domn, se lăsă în genunchi, trîntindu-se cu fruntea de pămînt.

— Cine eşti? Şi ce voieşti de la mine? îl întrebă vodă.

— După cum vezi, Măria-Ta, sînt o jumătate de om neputincios, care fac

umbră pămîntului, răspunse acesta. Şi am venit, doamne, să-mi dai mărire, adăugă.

— Au nebun eşti? Cum pot eu să-ți dau mărire, dacă bunul Dumnezeu nu ți-a dat-o? zise Radu Şerban şi ochii albaştri începură să-i surîdă.

— Să trăieşti întru mulți ani, mărite doamne, zise jumătatea de om, şi Dumnezeu să te înzilească. Iată că ți-a fost voia să-mi dai mărire.

Radu Şerban rîdea cu poftă. Pînă şi mahmuritul de Slăvuia rîdea de zornăiau toate zalele pe el.

— Cum ți-am dat eu mărire, nebune? îl întrebă vodă, cercetîndu-l cu privirea.

— Mi-ai dat mărire, doamne, zise piticul, cînd m-ai făcut nebun. Căci numai domnii şi nebunii au voie a grăi adevărul fără să pățească, nimic şi fără a-i trage nimeni la socoteală... Ăsta e semn că Măria-Ta m-a săltat lîngă scaunul Măriei-Tale, adăugă piticul.

— Da' isteț mai eşti la minte, mititelule, zise vodă, fără să mai rîdă. De voieşti să intri în slujba mea spre înveselirea casei mele, bine îți va fi.

— Doamne, nici Măria-Ta nu-mi poate da simbrie, nici eu nu-ți pot da simbrie, fiindcă noi doi una sîntem...

Auzind obrăznicia neomului, oşteanul se pregăti să-l înşface, dar vodă îi făcu semn să-l lase în pace.

— Bătrîne, se adresă vodă lui Slăvuia, ai grijă să i se dea straie, pită şi loc de odihnă.

Slăvuia bombăni, supărat foarte. Nu-i plăcea porunca lui vodă.

— Zis-ai ceva, jupan Slăvuia? întrebă domnul.

— Zis-am, doamne, spuse Slăvuia luîndu-şi inima în dinți, că am ajuns la bătrînețe, de batjocură, să port de grijă şi nebunilor.

Radu Şerban rîdea de se cutremura jilțul cu el. Se crăcănase şi îşi întinse picioarele sprijinindu-le de pămînt, în pinteni, în vreme ce burta i se zgîlțîia de hohote.

— Să nu-ți fie cu supărare, mărite boierule, zise piticul, dar Măria-Sa nu ți-a dat în grijă un nebun, ci însăşi umbra Măriei Sale. Căci eu umbra lui sînt şi cîte voi auzi, toate i le voi spune.

— Vină după mine, neomule, zise Slăvuia, uitîndu-se la pitic grozav de urît.

Stîrpitura se dădu de două ori peste cap, ajungînd în urma căpeteniei călărimei.

— Nu-mi călca în urmă, diavole, mîrîi Slăvuia. făcîndu-şi semnul crucii.

— Nu te teme, mărite boier, zise piticul, că nu-ți pot călca urma, fiindcă nu o mai ai! Morocănoşenia ți-a înghițit-o!

— Care ți-e numele, spiriduşule? întrebă vodă, uitîndu-se la pitic ca la o arătare.

— Port numele celui ce l-a botezat pe domnul Isus şi care şi-a pierdut capul pentru că nu a vrut să se vîndă buricului, diavolesc al Salomiei.

— Ioane, zise vodă, s-ar putea să fii numai nebun, dar s-ar putea să fii şi un nefericit cuprins de o tainică înțelepciune.

— Doamne, priască-ți la veselie nebunia mea, iar la întristare, înțelepciunea! răspunse piticul, apucîndu-l pe Slăvuia de manta cu mînuțele late ca nişte lopățele, gest de care căpetenia călărimii se scutură cu scîrbă.

Îndată după ce ieşiră piticul şi Slăvuia, chipul lui vodă se posomorî. Oastea îi era neîmbrăcată, caii slabi şi batrîni, armele puține, încă şi Basta, de la care el spera întăriri, începuse să-i trimită vorbă că de va avea nevoie de oaste împotriva răzmeriței din Ardeal, să se gătească Radu Şerban de a-i veni în ajutor. Îl încolțiseră necazurile din toate părțile. Mulți oşteni fugiseră, intrînd în slujba lui Movilă sau închegînd pîlcuri de tîlhari care băgau spaima în cei ce nu apucaseră să ia calea codrului şi a munților. Pămîntul nu mai era semănat, căci cine avea să-l semene şi să-l muncească? Bucatele lipseau şi fiecare apuca ce putea şi cum putea. De la Viena, în afară de făgăduință, Radu Şerban nu primea nimic.

Iar turcii se făceau a nu şti nimic despre acest „bey” care vroia să apuce domnia Țării.

Radu Şerban Basarab începu să umble prin cort cu mîinile la spate, după cum îi era obiceiul, şi să glăsuiască de unul singur, în aşteptarea căpeteniilor cu care vroia să se sfătuiască în vederea măsurilor ce vor trebui luate.

Întîiul care se închină dinaintea domnului fu Stroe Buzescu, mezinul. Apoi veniră Dragotă postelnicul, om mîndru ca un păun, cam slab de minte dar viteaz fără pereche, Bărcan stolnicul, cel iute, cu mişcări de veveriță, Stanciu paharnciul, greoi şi veşnic îngîndurat, Dragul logofătul, boier în puterea vîrstei, dar încă voinic şi bun de luptă, cel ce sărea cu calul peste patru butii puse una lîngă alta, Cîrcă vornicul, viteaz nevoie mare şi mîncău ca nimeni altul, Anghel comisul, bătăios şi necugetat, Pavăl postelnicul, roşcovan la chip şi la păr, bun doborîtor de vrăjmaşi şi mare sugător de vin. În urmă de tot veneau Marcu şetrarul, aprig la mînie, că îi sărea țandăra din te miri ce şi gata era cu sabia în mînă şi Proca portarul, cel ce una gîndea, alta spunea şi altceva făcea. Pe Slăvuia, căpetenia călărimii, îl cunoaştem, aşa că ar fi de prisos a-l mai zugrăvi.

Văzîndu-i pe toți strînşi ciotcă, Radu Şerban se aşează în jilțul său, uitîndu-se la ei cu ochii aceia albaştri ca cerul, cercetîndu-i pe fiecare în parte.

— Domnia-ta, postelnice Dragotă, ai ştiință cîți oameni au dat dosul, fugind în oastea lui Moghilă? întrebă vodă cu voce liniştită.

Dragotă încruntă fruntea şi mişcă din buze, fără a spune nimic.

— Dar domnia-ta, stolnice Bărcan, ai cunoştință că oştenii domniei-tale pradă pe bieții pămînteni noaptea ca lupii, iar spre ziuă se întorc în tabără învăliți în blăni de miei?

Bărcan stolnicul se lăsă cînd pe un picior, cînd pe altul şi nu răspunse,

doar înghiţea în sec,

— Domnia-ta, logofete Dragu, auzit-ai că noaptea intră în tabără pe la străjile domniei-tale muieri stricate, care vlăguiesc oştenii, apoi fură ce găsesc şi fug?

— Măria-Ta... încercă să răspundă Dragu.

— Ştii au ba? se răsti vodă la el.

— N-am cunoştinţă, Măria-ta, răspunse logofătul, uitîndu-se în pămînt şi mirîndu-se foarte de unde a aflat domnul său asemenea blestemăţii.

— Boieri dumneavoastră, urmă vodă, voiesc a şti pentru ce m-aţi ridicat domn? Numai aşa de frunza frăsinelului? Sau aţi voit a vă face de rîs de mine, alegîndu-mă mai marele peste nişte nevolnici? Căci ce îmi ţine mie de cald schiptrul şi coroana, de vreme ce nu ne putem aduna şi strînge la vremea noastră măcar pentru isprava alungării lui Movilă vodă?

— Porunceşte, Măria-Ta, zise Dragotă cel mîndru, iar noi ne vom năpusti asupra blestematului de Movilă şi îl vom sfărîma...

— Domnia-ta, postelnice, eşti viteaz ca un leu, numai că mintea ţi-e împiedicată. Cu ce voieşti a năvăli peste Moghilă? Cu oamenii care îţi fug pe sub nas? Cu nişte cai pe care mai degrabă îi poartă oştenii în spinare? Ehei, postelnice, bine a făcut Dumnezeu că a dat omului putere, dar mai bine făcea de-i dădea şi puţină minte!

Se ridică în picioare şi începu a umbla iar. O mînie cumplită îl apucă împotriva greutăţii de a schimba faţa Ţării şi această mînie şi-o vărsa acum pe boierii, săi credincioşi. Ştia că nu făcea bine, dar nu se putea stăpîni. Vru să suduie ca şi cînd se afla pe cîmpurile de luptă, dar chiar atunci intră în cortul domnesc Mihaiţă, slujitorul cel tînăr.

— Ce voieşti? îl repezi vodă.

— Măria-Ta, aşteaptă afară armasul Jipa din oastea lui Movilă vodă, spuse acesta. Toţi boierii întoarseră capul spre intrarea cortului.

— Vie, porunci vodă. Se vede treaba că Movila ieste să ne împăcăm, căzînd cu toţii slugi la turci.

După puţin timp fu adus dinaintea domnului un bărbat frumos, îmbrăcat în straie bogate. În vreme ce Jipa îngenunche dinaintea lui vodă, Radu Şerban îl privi cu luare aminte şi îi plăcu înfăţişarea mîndră şi cutezătoare a tînărului.

Ridică-te şi spune ce voieşti de la mine, îl imbie domnul.

— Sînt armaşul Jipa, Mări-Ta, din oastea lui Movilă vodă.

Radu Şerban se încruntă. Nu-l bucura să audă numele vrăjmaşului său.

— Mult mă mir ce te-a găsit să vii la mine şi mai mult mă mir cum de ai ştiut unde mă aflu. Glasul lui Basarab suna a batjocură.

Boierii prinseră a zîmbi pe sub mustaţă.

— Măria-Ta, zise Jipa, înălţînd capul, sînt fugar şi părintii mei se află în mîinile lui Movilă! Cu coada ochiului trase la boieri, care îl priveau scrutători. Pieirea mea şi stingerea neamului meu a voit-o...

— Ce lucru neplăcut stăpînului tău făptuit-ai? îl cercetă vodă mai departe.

— Nu eu, ci nepotul meu a fost găsit de oamenii domniei cu cărți către turci şi pîri împotriva domnului. Cînd am prins de veste, am fugit cît ce am putut, pentru a-mi scăpa grumazul de sub securea gealatului.

— Ştiai de acele cărți?

— Cu ştiința mea au fost trimise, răspunse Jipa. Vodă tăcu o vreme. Părea că în mintea lui cîntăreşte ceva. Privirea şi-o ținea ațintită asupra lui Jipa, în timț ce-şi flutura degetele butucănoase peste buzele cărnoase.

— Deci venit-ai la mine de teama pierderii capului, jupan armaş şi nu din dragoste, după cum mi-ar fi fost voia, zise vodă în cele din urmă, cu glas muşcător.

— Măria-Ta, răspunse Jipa, grăiesc adevărul în fața lui Dumnezeu, că am venit să slujesc Măriei-Tale şi pentru una şi pentru, alta.

— Apucatu-te-a dragostea de mine înainte de a-ți primejdui capul au după, jupan armaş? îl mai întrebă vodă, cu aceeaşi voce batjocoritoare.

Boierii prinseră a rîde.

— Măria-Ta, se făcu a se burzului Jipa. de voieşti să mă izgoneşti, izgoneşte-mă sau dă-mă morții, dar nu-ți face rîs de mine dinaintea acestor boieri.

— Voiesc a şti jupan armaş, zise vodă fără să se sinchisească de țîfna lui Jipa, dacă domnia-ta luat-ai cunoştință de schimbarea vremilor şi a domniilor. Turci şi tătari şi leşi au venit în Țară şi au mînat-o şi au robit-o, căci au stătut Simion Moghilă cu leşii şi tătarii, ca să domnească Țara. Şi multă năpastă şi moarte au căzut peste toți sărmanii, cu multe jafuri şi multe prădări… Asta voiesc a şti: dacă şi domnia-ta aveai cunoştință de toate astea? De greutăți şi nevoi?

— Aveam, Măria-Ta, zise Jipa şi se întunecă la chip,

— Şi atunci cum de ai răbdat şi nu ai fugit de la acel despot crud şi deşuchiat?

— Măria-Ta. vinovat este sufletul meu dinaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor, şopti Jipa, lăsînd ochii tîlhăreşti în pămînt,

— Boierii mei au ceva a zice? întrebă Radu Şerban, privindu-i întrebător. Stroe Buzescu sta sprijinit în sabie şi tăcea, de parcă n-ar fi auzit nimic. Dragotă postelnicul se făcea, a se gîndi, mişcînd buzele. Bărcan stolnicul se juca, scoțînd jungherul şi băgîndu-l în teaca lui de argint. Dragu logofătul clătina din cap. Stanciu îşi frămînta mîinile, posomorit, Cîrcă vornicul îşi răsucea mustățile.

— Măria-Ta, începu Slăvuia-cel acru şi mohorît, eu zic ca jupan armaşul Jipa să se ducă încotro l-o mîna paşii Dumnezeu, căci ce credință e aia să fugi de la domnul tău care ți-a dat pita şi să încerci să-l nărui la vrăjmaş prin pîri, fie ele adevărate sau nu!

— Măria-Ta, vorbi şi Dragotă, îngăduie să întreb pe jupan armaş dacă

ştie cumva gîndurile lui Movilă voievod!

— În afară de Dumnezeu, este cineva pe lumea asta care poate a se lăuda că ştie şi cunoaşte gîndurile altuia? întrebă Jipa.

Dragotă tăcu încurcat.

— Devreme ce domnul şi stăpînul tău ți-a încredințat armăşia, ți-a încredințat şi gîndurile sale, de cum va face război cu noi, zise Bărcan.

— Iaca, Măria-Ta şi cinstiți boieri, aşa ceva nu mi-a încredințat, că-i tăcut şi pestriț la mațe, răspunse Jipa.

— Oare? stărui Bărcan.

— Jur pe bunul Dumnezeu că spun adevărul, zise Jipa şi îşi făcu cruce.

— Apăi rămîi dară, jupan armase, hotărî vodă, şi de mă vei sluji cu credință, mult bine vei vedea de la mine, iar de nu, înseamnă că Țara ți-ai vîndut-o şi nu pe mine.

Jipa sărută mîna întinsă a voievodului, cu un oftat de uşurare. Scăpase ieftin. Ieşi cu spatele din cortul domnesc şi Slăvuia, grijuliu, se uită după el, văzîndu-l cum se depărtează şi încotro.

— Slăvuia, zise vodă către cel mai credincios oştean al său.

— Poruncă, Măria-Ta!.

— Cată să-l ții sub veghea ochilor tăi pe acest armaş! Iar domniile voastre, boierilor, pîndiți-i toate mişcările, le spuse celorlalți, căci teamă mi-e că una îi gîndeşte mintea şi alta îi rosteşte limba, adăugă el, uitîndu-se ceva mai lung la Proca portarul.

La Satu-Mare, generalul împărăției Gheorghe Basta, dăduse un ospăț la care fusese poftit şi Radu Şerban cu căpeteniile lui. După zaiafetul care luase sfîrşit noaptea-tîrziu, Radu Şerban îi ceruse lui Basta ajutor spre a se întroni în scaunul Țării Româneşti. Generalul îl încredințase de tot sprijinul împărăției, de îndată ce împăratul va isprăvi chestiunea cu Sigismund, acel nestatornic şi nehotărît prinț, ce voia din nou domnia Ardealului şi care trimisese o scrisoare judelui braşovean că va sosi cît de curînd în Ardeal, unde – scria el, avea nădejdi de a i se alipii secuii şi ungurii. Mai avea făgăduinți, zicea el, de la turci ca paşa din Timişoara să cadă nemților în spate, în vreme ce ienicerii vor trece peste Dunăre în Țara Românească.

Totodată, Sigismund ceruse braşovenilor opt mii de florini din datoria tributului pentru plata oştirii sale.

... La început de septembrie însă, Sigismund intră în Braşov, iar peste cîteva zile, Becteş-paşa se uni la Deva cu pribegii lui Borbely, ca să-i vină în ajutor. Iar pe la începutul lui octombrie, Poarta trimise lui Sigismund la Braşov steag de domnie. Aşa că nădejdile lui Radu Şerban de a primi oaste de la Basta se spulberaseră. Căci cu puținele trupe de care dispunea, Basta nu putea păstra stăpînirea imperialilor în Ardeal, iar din aceste trupe, mulți hoinăreau şi prădau prin țară, în vreme ce restul cată să-i țină în frîu pe aceştia. Astfel stînd lucrurile, la ce s-ar mai fi putut aştepta Radu Şerban de

la Basta în afară de vorbe?

Simion Movilă, cu armata sa formată din turci, tătari şi leşi, era stăpîn peste cea mai mare parte a Țării Româneşti. La amarnică strîmtoare se afla Radu Şerban, mai cu seamă că din puțina oaste cîtă avea, iată că Basta îi cerea lui ajutor. Boierii erau întunecați şi gînditori, iar oştenii simțeau că pluteşte o primejdie deasupra lor.

Pe drumul de întoarcere spre Țară, Radu Şerban cu ai săi mergeau la pas, însinguraţi, cu inimile strînse de grijă, căutînd fiecare o ieşire salvatoare. Făcuseră drum lung şi obositor şi mai ales fără de folos. Oamenii aşteptaseră întoarcerea domnului lor, cu credință că vodă va veni de la Basta cu oaste numeroasă...

Intrară pe pămîntul Țării cu simțămîntul unei mari tristeți.

SEMNUL AL CINCILEA

PREA SFINȚIA-SA ION BORNEMISA ESTE SCOS CU BIVOLII DIN MLAŞTINĂ, ÎNCEPÎND O ALTĂ VIAȚĂ

Cînd necazul doarme, fereşte-te să-l trezeşti!

Peste cîmpia liniştită începu să adie un vînt uşurel. Era înspre seară. Un soare roşu, tomnatec, se lăsa încet spre pămînt. Popa Ion Bornemisa, gros şi voinic ca un taur, îşi scoase potcapul, ştergîndu-şi fruntea de sudoare cu o basma tărcată mare cît toate zilele. De sub sutană se vedeau cizmele din piele de bivol, pline de noroi. Nu mai fusese pe drumul acesta niciodată, dar ca să scurteze, pentru a ajunge mai repede acasă, tăie şoseaua, luînd-o peste cîmp. La urma urmei nici el nu ştia pentru ce se zorea. Acasă nu-l aştepta nimeni. Preoteasa îi murise de mult, din cauza unei aprinderi de plămîni, iar cu copii nu-l miluise domnul. Peate că nu dorea să-l apuce noaptea pe drum. Se opri o clipă, uitîndu-se în jurul lui. „Cît e de frumoaşă țara asta şi parte de noroc nu are", mormăi el, luînd-o mai departe la picior.

Se trezi deodată că drumul înspre casă nu-i acela pe care mergea el.

Venea spre el un miros de mlaştină şi orăcăit de broaşte. „Las' că tot acolo m-o-scoate Dumnezeu", îşi spuse popa şi se încăpățînă să-şi continue drumul. Simți sub talpa cizmei cum chifteşte apa, dar nu se îngrijoră. „O fi vreun smîrc", îşi zise el şi iuți pasul. Cîmpia aducea acum a luncă, plină de plante verzi cu tulpini înalte, încît nu de puține ori popa fu nevoit să-şi facă loc cu brațele, spre a putea înainta. Nu simțea că pe ce mergea, picioarele Sfinției-Sale se afundau tot mai mult. Era una din acele mlaştini înşelătoare de care Ion Bornemisa habar n-avea. Cînd înțelese primejdia, era prea tîrziu. Mlaştina îl prinse cu brațe de caracatiță.

Dintru început Sfinția-Sa nu se sperie. „Mă întorc şi o iau pe drumul drept", îşi spuse el. Dar încercînd să se întoarcă, se afundă şi mai adînc. Se străduí să-şi mişte brațele. Cu cît le mişca; cu atît omul se ducea mai la fund. Strigă după ajutor, dar cine era să-l audă în pustietatea aceea? Cînd înțelese că totul e zadarnic şi că intrase în mocirlă pînă la brîu, înălță ochii către cer şi strigă: „Doamne, nu-ți fie cu supărare, dar nu faci treburile aşa cum se cuvine! Adică pe mine slujitorul tău care nu ți-a greşit nici cu vorba nici cu fapta mă dai morții în această mlaştină împuțită iar pe prădalnici şi pe tîlhari

îi laşi să-şi facă de cap! Dacă asta o fi dreptate, apăi află, Doamne, că eu, popa Ion Bornemisa, nu o înțeleg! Şi de voi scăpa de aici, mai află, Doamne, că voi lepăda sutana şi voi pune mîna pe sabie, să-mi razi mie barba dacă nu voi face aşa!”

Mocirla îi ajunsese pînă la piept, udîndu-i barba. Apa puțea a nămol şi popa scuipă cu scîrbă, mai ales cînd simți că i se urcă pe obraz un bou de baltă, îl prinse şi îl zvîrli cît colo. „Dacă mă zbat, mă afund mai tare”, îşi zise el şi continuă sa strige fără a se mai mişca.

În vremea asta, Nour cu oştenii săi treceau pe drumul acela, în urma cetei veneau două vaci şi doi bivoli pentru hrana oamenilor.

— Căpitane Nour, parcă strigă cineva după ajutor, spuse Velcea, avînd urechea ascuțită.

Se opriră cu toții la semnul căpitanului. Într-adevăr, strigătele unei voci groase bărbăteşti se auzeau pînă departe.

— Toro, porunci Nour, ia-l pe Fărcaş şi pe Lupu şi vezi dincotro vine strigătul. O fi vreun creştin jefuit şi lovit de moarte…

Toro nu mai aşteptă mult. Porni în goană, cu Fărcaş şi Lupu. Ajunşi în fața popii care se tot scufunda, holbară ochii.

— Ce mama lui Dumnezeu cauți aici, Sfinția-Ta? se minună Lupu foarte, recunoscînd după potcap că e vorba de un preot…

— Pe dracu’ îl caut, taică, zise popa mînios. Şi dacă o să vă mai învîrtiți mult, apăi să ştiți că îl găsesc!

— Dă fuga, Fărcaş şi adu bivolii să-l scoatem pe Sfinția-Sa. Şi cată nişte chingi de care să se poată prinde.

Fărcaş întoarse calul. Lupu şi Toro descălecară, oprindu-se la marginea mlaştinii cu teamă.

— Bună treabă făcuşi, popo, zise Toro şi începu să rîdă.

— Mă, ai noroc că nu mă pot mişca de aici, că de aş fi lîngă tine, să-mi razi mie barba dacă nu ți-ar ieşi rîsul pe nas!

— Zău, părinte? Mai bine ține-ți pliscul pînă te scot din baltă, au uitat-ai vorba că pînă treci puntea şi măgarului îi zici „nene”?

Cît era de necăjit, şi pe popă îl umflă rîsul. Mocirla îi ajunsese pînă la buza de jos.

— Măi, creştinul lui Dumnezeu, mi-e că pînă o veni tăntălăul ăla, nu mai rămîne din mine decît potcapul, zise, încercînd să se salte uşor.

Fărcaş mîna bivolii de pe urmă după ce le legase chingile lungi de coarne. Ajuns aproape, întoarse bivolii, Toro zvîrli capetele chingilor, de care popa se prinse vîrtos.

— Gata eşti, părinte? întrebă Toro.

— Gata, fiule, răspunse popa.

— Hi, ha! Hi, ha! strigă Toro la bivoli, pleznindu-i cu biciul. Cele două dihănii negre o porniră într-o goana nebună, cu popa după ei.

— Opreşte-ți diavolii ăştia, că mă prăpădesc, urlă popa către Toro.

— Dă drumul chingilor, părinte, răcni Toro, alergînd pe lîngă popă.

Fărcaş şi Lupu o luară la fugă şi ajungînd bivolii, le tăiară calea. Dobitoacele se opriră. Popa se ridică de pe jos mai mult mort decît viu. Tocmai atunci ajunse şi Nour cu oamenii lui. Văzîndu-l pe popă tot una de noroi, şi cu ochii holbați de spaimă, îl apucă la rîndul lui un rîs grozav. Rîdeau şi Velcea şi ceilalți cu hohote. Popa se îndrăci de ciudă.

— Apăi, văz că pe cît eşti de mare, pe atîta n-ai minte nici cît un țînc, zise curățindu-şi barba de nămol..

— Nu vorbi aşa cu căpitanul nostru, c-apoi te arunc de unde te-am scos, îi zise Toro.

— Tu, mă? Butoi de osînză! îl ocări popa. Doar de ți s-o fi făcut de împărtăşania cea de pe urmă!

Şi odată se prinseră în brațe, sucindu-se şi învîrtindu-se. Velcea vru să-i despartă, dar Nour îi făcu semn să-i lase în pace. Se luptau cele două namile de se zguduia pămîntul cu ei. Încercă Toro să-i pună piedică popii, dar ți-ai găsit! – că se învîrtea popa cu Toro în brațe şi îl strîngea de îi ieşiră aceluia ochii din cap. Deodată Toro se lăsă moale în brațele popii. Sfinția-Sa dădu să-l izbească de pamînt, să cadă cu toată greutatea trupului său peste el. Dar hoțul de Toro se răsuci în aer, popa se descumpăni şi căzu grămadă, cu Toro deasupra.

— Acu' ce să-ți fac, popo? îl întrebă Toro, ținîndu-l nemişcat, cu umerii la pămînt.

— Ia, ce să-mi faci? zise popa, suflînd ca un buhai, da' nimica să nu-mi faci, ci să-ți ridici de pe mine hoitul tău cel slăninos şi să te duci la nen-tu dracu', că numai el te-a zămislit aşa bolovănos!

— Părinte, îi zise Nour, de îndată ce Sfinția-Sa se ridică de la pămînt ajutat de Toro, drept e să judecăm şi să vedem cine are minte de țînc? Eu sau Sfinția-Ta? Se cade ca o față bisericească să se ia la harță cu un om care îl scoate din ghearele morții?

— Fiule, răspunse popa, uitîndu-se în pămînt ruşinat, drept e că nu se cade, dar nici eu nu mai sînt față bisericească, aşa să ştii! Că de îndată ce m-a prins mocirla cea diavolească în ghearele ei, am juruit Domnului că de voi scăpa cu zile, voi lepăda straiele popeşti şi voi lua sabia în mînă, căci zis-a Domnul Dumnezeu: „Mai mult se va bucura sufletul meu găsind oaia cea pierdută decît întreaga turmă ce paşte liniştită!" Apăi eu voi fi oaia cea pierdută, care se va întoarce la Domnul atunci cînd voi crede eu că e bine să mă întorc. Acu', de nu vă e cu supărare... oşteni sînteți au tîlhari?

— Oşteni sîntem, părinte, răspunse Nour. Oşteni dintre cei mai nefericiți, că sub Mihai vodă Viteazul am luptat şi acuma umblăm, însetați de dreptate, după cel ce va fi vrednic să fie căpetenia neamului nostru, iar de nu l-om găsi, om rătăci pe acest pămînt, ajutînd după puterile noastre pe cei de o lege cu noi, căzuți în nevoie şi la greu!

— Dacă e aşa, apăi Domnul să vă binecuvînteze, zise Bornemisa, făcu semnul crucii înspre oşteni, şi dacă vă e cu voie, luați-mă cu domniile voastre, că eu tot după dreptate umblu!

— Părinte spuse Toro, deocamdată cal nu avem, aşa că...

— Nu-i nimica, fiule, nu-i nimica, răspunse popa îmblînzit. Văzut-ai bivolii aceia cum alergau cu mine mai dihai decît armăsarii domneşti? Voi încăleca pe unul din aceia şi în drumurile noastre m-oi descurca eu!

— Apăi, dară, fă aşa cum ți-e voia, părinte, spuse Nour.

Popa nu mai aşteptă să fie poftit. Ridicîndu-şi sutana, se aruncă pe spinarea unuia din bivoli şi apucîndu-l de coarne, îi dădu călcîie.

Dormiră sub cerul liber după ce, mai înainte, împărțiră merindele, destul de puține. Luna se ridicase sus pe cer, ca un blid de aur dacic. Nour tocmi străjile, apoi fiecare, punîndu-şi tartanul sau traista cu merinde drept căpătîi, se aşternu somnului. Caii păşteau în voia lor troscotul uscat al cîmpiei de toamnă, începuse să se simtă frigul. Lîngă popă se aciua Kendi.

— Dar tu cine eşti, taică? îl întrebă popa, văzîndu-l pe copilandrul atît de pirpiriu şi cu chipul neîmplinit ca de fată.

— Eu îs Kendi, Sfinția-Ta, răspunse băiatul.

— Şi ce cauți tu printre oamenii ăştia aprigi? îl mai întrebă Bornemisa.

— Caut ce caută şi ei, părinte. Oleacă de viață de om. Că eu fost-am ucenic credincios meşterului Toro cel Negru, dar după ce îi muriră nevasta şi copiii de moarte crîncenă, ca şi părinții mei, luarăm şi noi calea dreaptă prin desişul codrului.

Mai vorbiră ei ce mai vorbiră, după care îi prinse somnul, Toro sforăind de se auzea cale de o poştă, popa ținîndu-i isonul pe glasul al optulea. Străjile nemişcate, sprijinite în suliță, păreau statornice pietre de hotar.

Aproape de zori, cînd încă nu se luminase de ziuă, de undeva se auzi nechezat de cai. Străjerii puseră urechea la pămînt, de unde părea că vine un-ciuruit greu de copite. Caii săltară capetele şi începură să necheze şi ei. Într-o clipită oamenii fură în picioare şi caii înşeuați şi înfrînați. „Poate că acu' îmi voi găsi cal pe potriva mea şi sabie cum trebuie", mormăi popa Bornemisa încălecînd pe bivol, care porni cîțiva paşi, apoi se trînti cu popă cu tot la pămînt, începînd să rumege. „Bătu-te-ar Dumnezeu să te bată, făptură satanicească ce eşti", îl ocărî popa, dîndu-i cîteva picioare zdravene, la care dobitocul nici nu se clinti. Pe lîngă Bornemisa trecu Kendi, mînîndu-şi căluțul la pas.

— Urcă-te în spinarea lui, părinte, îi zise Kendi, iar eu l-oi înțepa cu sulița şi s-o scula.

— Bun gînd ai, fiule, răspunse popa şi se urcă pe spinarea dobitocului care stătea liniştit. Kendi îi dădu cîteva lovituri cu sulița. Bivolul mugi scurt şi sări în picioare, luînd-o la fugă cu popa pe el, care se ținea de coarne, încercînd să-l liniştească. Şi de unde era în urma cetei, Bornemisa se trezi în frunte. Acolo călăreau Nour şi Velcea. Trecu în goană pe lîngă ei. Nour şi

ceilalți loviră caii cu călcîiele, pornind după popă.

Ajuns aproape de Valea Ursului, bivolul se opri. Nu departe se auzea sforăit de cai şi tropot de copite.

— Ori sînt tătari, spuse Nour lui Velcea, ori oşteni de-ai lui Movilă, cu vătămanii lor trimişi să bage groaza în oameni.

— Mai degrabă cred că sînt tătarii, pentru că numai ei vin noaptea, ca lupii la stînă, răspunse Velcea.

Umbrele călăreților necunoscuți începură a se zări. Nu păreau a fi mulți, dar destui ca să întîmpine pe oricine ar fi năvălit peste ei. Cînd socoti Nour că vrăjmaşii sînt destul de aproape spre a fi loviți, porunci lui Velcea să fie gata.

Mai trecură cîteva clipe şi Nour săltă brațul. Din rîndurile oştenilor lui răsună un chiot puternic, apoi caii năvăliră în goana mare. Ceilalți călăreți de-abia avură vreme să tragă săbiile, să lase sulițele în cumpănire şi să întoarcă repede caii dinspre unde venea primejdia.

Se încăierară zgomotos. Zăngănitul săbiilor şi strigătele de luptă se auzeau pînă departe. Toro mătură din şa, cu o lovitură de ghioagă, un călăreț ce păru a zbura. Nour îşi încerca sabia cu un oştean voinic, a cărui față nu o putea desluşi bine. Îl lăsă pe-acela să-şi repeadă sabia, ispitindu-l cu pieptul deschis în fața lui. Se feri iute, apoi îi dădu o lovitură de moarte. Călărețul se rostogoli de pe cal cu un țipăt dureros. Velcea tăia în legea lui, lăsîndu-se pe gîtul calului ca o arătare. Sfinția-Sa Bornemisa se năpusti, aşa călare pe bivol cum era, asupra unui călăreț, încît acela zbieră din tot pietul „Piei, satană”. Popa îl ocărî straşnic, după care îl păli cu pumnul în creştet. Cînd acela se rostogoli de pe cal, popa îi luă sabia şi dobitocul şi încalecă mulțumit. Bivolul, nedumerit, se năpusti înainte, răsturnă cîțiva dintre călăreții pe care nu-i ştia nimeni şi o luă la fugă, întorcîndu-se lîngă celălalt bivol şi lîngă cele două vaci ce se opriseră liniştite pe tăpşan.

În zori, lupta luă sfîrşit. Călăreții necunoscuți o luară înapoi, în goană. Nour pierduse vreo şase oameni, însă ceilalți lăsaseră pe cîmpul de bătaie vreo treizeci de răniți' şi morți. Dar de-abia isprăviră ai lui Nour cu strînsul armelor şi al cailor celor căzuți, cînd se treziră aproape înconjurați de o oaste întreagă.

O clipă cele două tabere se priviră față în față. Soarele începu să se înalțe. La lumina zilei, Nour îşi dădu seama că are de-a face cu o călărime română destul de numeroasă. Şi unii şi ceilalți lăsară sulițele în cumpănire, gata de năvală. Dar spre mirarea lui Nour, unul din oştenii pe care-i înfruntaseră, un bărbat purtînd un panaş alb pe coif, burduhănos, rumen la față şi cu un nas borcănat, făcu semn cu brațul şi îndată oştenii lui ridicară sulițele cu vîrfurile spre cer. Apoi înainta singur cu calul, oprindu-se nu prea departe de Nour, care sta cu sabia în mînă, gata de luptă.

— Cine eşti tu. Om de nimica, de cutezi a-mi tăia oamenii? strigă acela lui Nour.

— Eu oi fi cine oi fi, da' tu cine eşti, de îndrăzneşti a-mi vorbi astfel? strigă Nour. „Şi totuşi chipul ăsta l-am mai văzut. cîndva", îşi zise. Află că nu mă tem de oastea ta şi sînt gata de a mă bate cu voi, oricît ați fi de mulți! adăugă el. Şi dacă vrei să ştii cine sînt, apăi află că mă cheamă Nour-căpitanul, fost oştean în oastea celui mai viteaz voievod al vremurilor noastre, Mihai vodă!...

La auzul acestor cuvinte, călărețul cu coif şi panaş alb descăleca şi, aruncînd sabia cît colo, o porni înspre Nour, în vreme ce un alt călăreț, mohorît şi cu mustață pleoştită, vru să-l urmeze, dar la un semn al burduhănosului şi la o vorbă – „Lasă, Slăvuio! " – se opri.

— Cum de te rabdă pămîntul, îl mustră călărețul pe Nour să faci atîta moarte între cei de aceeaşi lege cu tine? Şi de ai fost în oastea prea bunului şi dreptului voievod Mihai, cum de ai cutezat să te năpusteşti mişeleşte asupra unor oameni care nu ți-au făcut nimic? Se apropie şi mai mult de Nour, care lăsă sabia în jos. Aşa ai învățat în oastea voievodului? Să năvăleşti şi să loveşti pe la spate, ca tătarii cei blestemați? Haide! îl îndemnă necunoscutul, loveşte acum şi îți arată vitejia!

Nour lăsă să-i cadă sabia din mînă. Odată cu mişcarea asta îşi arătă fără să vrea inelul cu pecetea vulturească pe el. La vederea inelului, călărețul cu panaş alb tresări.

— De unde ai acest inel şi cine ți l-a dat? îl întrebă pe Nour.

— În bătălia de la Şelimbăr, am scăpat viața unei căpetenii de-a voievodului Mihai şi drept răsplată mi-a dat acest inel, zise Nour şi parcă o lumină mare se făcu în mintea lui,

— Mai ştii cum arăta acea căpetenie?

— Mărite domn, în focul luptei nu am văzut decît panaşul alb pe coif ca al domniei-tale, după care am fost rănit la obraz.

Călărețul necunoscut zîmbi deodată, cu bunătate şi dragoste.

— Apăi află, fătul meu, că mie mi-ai scăpat zilele şi sînt Radu Şerban Basarab, domn al Țării Româneşti!

La auzul acestor cuvinte, Toro se înclină, în vreme ce Bornemisa îi şopti la ureche: „Să-mi razi mie barba, dacă nu ne-a luat dracu' pe toți! Ne spînzură ca pe nişte nemernici."

Nour, năucit, făcu cîțiva paşi înspre Radu Şerban şi căzu în genunchi dinaintea domnului.

— Ce voieşti tu, căpitane Nour? îl întrebă vodă cu blîndețe, aşezînd mîna pe umărul celui ce sta în genunchi.

Nour nu răspunse dintru început.

— Măria-Ta, rămaşi fără vodă Mihai, mi-e teamă că nu mai ştim ce vrem, zise într-un tîrziu, în vreme ce în piept îi plîngea inima de durere şi de suferință. Şi aşa cum sta căzut dinaintea domnului, părea un copil urgisit şi chinuit. Ne căutăm dreptățile, Măria-Ta, şi îndreptarea acestui neam ce nu şi-a aflat odihna de cînd au fost aici strămoşii noştri, Rîmii, cu legiunile lor! adăugă.

Radu Şerban îl ridică de la pămînt şi strîngîndu-l la pieptul lui, îl sărută pe amîndoi obrajii.

— Voieşti a-mi sluji mie, fătul meu, ca astfel să împlineşti dreptatea de care mi-ai grăit? îl întrebă.

Drept răspuns, Nour se plecă şi sărută mîna voievodului. Un chiot prelung de bucurie se auzi din mijlocul oştenilor lui Nour. Cele două cete se uniră, pornind înspre tabăra lui Radu Şerban, Ceea ce nu-l împiedică pe Slăvuia să-i mormăie lui Nour:

— Eu, în locul Măriei-Sale, mai întîi îți trăgeam o bătaie zdravănă şi apoi te-aş fi strîns la piept! Asta, ca să ştii să nu te mai repezi ca proasta în fîntînă!

Nour zîmbi şi nu răspunse. Se uită la Velcea, ai cărui ochi reci străluceau şi se încălziseră de bucurie.

O parte din oştenii neamului îşi găsiseră şi îşi recunoscuseră voievodul.

… Trecuse destulă vreme de la întîmplarea aceasta. Voievodul îl ținea pe Nour lîngă inima sa. Şi ceilalți boieri îl iubeau şi îl prețuiau, încît căpitanul nostru nu lipsea de la nici un sfat domnesc, unde cuvintele sale erau ascultate cu luare aminte, fiindcă, deşi tînăr, chibzuia bine şi nu fără înțelepciune.

… Dar armaşul Toader Jipa ce făcea în vremea asta? îşi urzea, firul veninos, cu multă-socoteală şi fereală. Pînă în cele din urmă izbutise să ademenească pe un oarecare Stoian, momindu-l cu făgăduinți şi cu tot felul de minciuni. Acela, slab de înger, primi să-i fie unealtă.

Se apropiase vremea cînd Jipa trebuia să pună gheara pe Radu Şerban vodă ca, ducîndu-l plocon lui Movilă, să-şi primească răsplata aşteptată din partea domnului, dar şi pe Ilinca, fiica boierului Nicoară, cel apropiat lui Simion Movilă,

Aici, cu voia cititorului, mă voi opri să povestesc despre, copila care să tot fi avut în jur de şaisprezece-şaptesprezece ani. Pot spune, după mărturiile vremii de atunci, că nici îngerii din cer nu erau atît de desăvîrşiți în frumusețe ca, jupînița Ilinca. Înăltuță, şi. nu. prea, subțirică la mijloc, cu ochii verzi ca apa mărilor cînd soarelui începe să i se facă somn, veşnic rîzători, cu cosițe negre ca abanosul şi lungi de-i băteau pulpele, cu gurița rumenă şi dinții, albi ca marmora, Ilinca semăna mumei sale, răposata jupînească Tudosea, cea care a fost silită de părinți să-l ia de bărbat pe Nicoară, boier mare şi avut, cu multă trecere la domnie. Jupîneasa Tudosea nu l-a iubit niciodată pe acest Nicoară, că era rău, ciufut şi grosolan. Dragostea ei fusese un tînăr boiernaş, nu prea avut dar frumos la înfățişare şi curat la suflet, care, la auzul veştii că Tudosea s-a căsătorit cu ursuzul de Nicoară, de durere şi-a pus capăt zilelor. Nici Tudosea n-a mai trăit mult, cu sufletul încărcat de amărăciune, îndată după naşterea Ilincăi, blînda jupînească a trecut în cele veşnice. Nicoară nu s-a mai căsătorit niciodată, închinîndu-şi restul vieții aurului şi Ilincăi, pe

care o iubea nespus, şi căreia îi împlinea toate hatîrurile. Acuma, cînd s-a apropiat vîrsta de măritat, Nicoară şi-a pus ochii pe Toader Jipa armaşul. Jipa era tînăr, bogat, arătos şi luat în voie şi dragoste de Simion Movilă. Ilinca l-a găsit pe placul ei, mai ales că Jipa ştia să-şi facă chipul plin de blîndeţe, iar graiul să şi-l îndulcească aşa ca mierea.

Închipuiască-şi orişicine ce a fost în casa boierului Nicoară, cînd acesta auzi că Toader Jipa nu mai este armaş, că s-a viclenit şi hainit înaintea domniei şi că toată starea i-a fost luată de către domn!

Mult s-a bocit Ilinca şi mult s-a mîniat Nicoară, auzind că Toader Jipa a trecut de partea lui Radu Serbau, că s-au găsit cărţi de-ale lui Jipa către turci şi mai ales pîri mincinoase împotriva lui Simion Movilă. Aşa stînd lucrurile, Nicoară s-a lepădat de Jipa ca satana de cele sfinte.

Acum, cu voia cititorului, mă voi întoarce în tabăra lui Radu Şerban vodă. Acolo, Jipa începuse să-şi cîştige bunăvoinţa domnului şi preţuirea boierilor. Căci era făţarnic şi priceput la vorbă şi iute la minte, dar în inima lui numai încruntare şi gheaţă erau. Pînă şi Stroe Buzescu, cel mai neîncrezător dintre boieri, îl privea pe armaş cu mai multă bunăvoinţă. Numai Nour se uita la el pe sub sprîncene, deşi armaşul îi arăta dragoste şi prietenie. Dar simţindu-i otrava neîncrederii, Jipa era foarte temător în inima lui cea necinstită. Pînă într-o zi, cînd lui Nour păru a-i fi trecut paraponul pe armaş. Astfel că într-unul din sfaturile pe care domnul le ţinea cu credincioşii săi, Nour îşi dădu cu părerea că n-ar fi rău ca Măria-Sa să-i încredinţeze armaşului o parte din călărimea sa. Cînd auzi, Jipa făcu ochii mari. Oare asta însemna că l-a băgat în cofă şi pe Nour, temutul căpitan?

De îndată cel întîlni pe Nour, pe chipul său frumos înflori zîmbetul galeş al dulcei prietenii.

— Foarte îţi mulţumesc că te-ai nevoit dinaintea domnului nostru prea iubit pentru mine, îl întîmpină pe căpitan.

— N-ai pentru ce a-mi mulţumi, jupan armase, răspunse Nour, dar aşa gîndit-am că e bine.

— Oricum, căpitane, eu foarte îţi mulţumesc pentru vorbele bune şi mult s-ar bucura sufletul meu de a-ţi putea arăta vreodată recunoştinţă pentru ele...

— De va voi Domnul şi ne va ajuta să-l rostogolim pe Moghilă vodă din scaun, atunci vom mîntui o treabă bună, zise Nour, uitîndu-se ţintă în ochii lui Jipa, care nici nu tresări măcar, atîta doar că clipea repede din gene, neputînd să rabde privirea cea neagră ca noaptea a lui Nour.

Apoi se despărţiră, văzîndu-şi fiecare de drumul său. „Blestematul ăsta de Nour îmi vrea capul, gîndea Jipa, căci ce l-a mînat pe el să ceară pentru mine comanda călărimei? Şi-apoi caii de oaste ai lui Radu vodă sînt puţini, ocîrjiţi şi slabi de le numeri coastele!” Se întoarse cu gîndul la caii viitorului socru şi zîmbi. Nicoară avea cea mai mare herghelie din toată ţara. Vindea şi

turcilor şi leşilor, căci oamenii lui Nicoară erau meşteri în creşterea acestor nobile dobitoace dar şi în furtul lor, fiindcă însuşi Nicoară era un mare hoț de cai, fie că îi fura din Polonia sau de la cazaci, fie că îi lua fără ştirea, stăpînilor, năvălind cu săbiile asupra păzitorilor, ori cumpărînd cu o mînă de galbeni cinstea celor ce îi aveau în grijă. Jipa ştia toate astea, dar nu se sinchisea de fel. El rîvnea doar copila şi odată cu ea şi starea avutului boier. „Dacă nu-l răpun eu pe Nour, atunci mă va răpune el pe mine, îşi smulse Jipa gîndurile de la caii lui Nicoară... De răpus nu e bine să fie răpus de mîna mea, ci ticluind în vreun fel lucrurile, ca osînda să i-o dea ai lui, cu Basarab în frunte.” Apăsat de o îngrijorare, intră în cortul său. Stoian, sluga credincioasă şi besmetică, cu mintea zăpăcită de făgăduielile mincinoase ale lui Jipa, îl aştepta.

Trecuse de miezul nopții. Nour nu putu lipi geană de geană. Era una din acele nopți de toamnă tulburătoare, făcută parcă din vrăji şi lună. Tabăra dormea dusă. Cînd şi cînd se auzeau glasurile străjilor. Nour se ridică din aşternut şi punîndu-şi veşmintele pe el, ieşi afară. Respiră adînc, cu privirea oprită în măreția lunară. De undeva din apropiere auzi şoapte şi rîsete înfundate. Zîmbi, îndreptîndu-se într-acolo. Din cort se vedea lumină şi se auzea sfîrîit de tigaie încinsă. Nour iuți pasul. Voia să ştie cine rîde şi vorbeşte în vremea nopții. Ajuns în fața cortului, dădu foaia la o parte şi intră, îl izbi o duhoare de grăsime încinsă. La vederea lui, cei dinăuntru se ridicară în picioare, lăsînd capetele în jos. Erau Toro, Bornemisa, Velcea, Kendi, Fărcaş, Lupu şi cîțiva oşteni de-ai lui Slăvuia: Costea Bucioc, Nicolae Prăgescu, Ştefan Becheş. Mai spre fundul cortului o groapă plină cu jăratec şi un soi de tingire mare aşezată pe nişte crăcane de fier: frigea în ea o pulpă de viței spartă în două. Ceva mai la o parte de căldura focului zăcea un butoiaş cam de vreo zece oca de rachiu.

Lui Nour îi veni să rîdă, văzînd fețele spăsite ale tuturor, dar se stăpîni. Ba chiar se încruntă. Se apropie de tingirea făcută dintr-un scut tătărăsc de metal, împinse cu piciorul polobocul care părea greu la urnire, apoi se întoarse către ceilalți.

— Vai vouă, burți fără de saț, nămetenii lacome şi hulpave, care nu ştiți a vă îngriji decît de mîntuirea pîntecului vostru cel mare şi niciodată de-ajuns de plin, îi mustră, făcînd mereu grele sforțări să nu izbucnească în rîs, mîncăi fără de socoteală, asta vă e hodina? De tine, Toro, nu mă mir, fiindcă tu ai venit pe pămînt doar cu gîndul la mîncare şi băutură... Toro tăcea, mutîndu-se cînd pe un picior, cînd pe altul. Şi nici de Sfinția-Ta, părinte Bornemisa, nu mă minunez, fiindcă ştiu că mai lung ți-e mațul decît mintea...

Dar Bornemisa nu era mototol ca Toro. Nu putea suferi cuvintele de ocară, mai ales cînd se ştia puternic ca un bivol.

— Ştii ceva, căpitane Nour? spuse, simțind că îl apucă dracii. Dacă îți faci

rîs de mațele mele, slobod sînt a pleca unde vreau, să-mi razi mie barba dacă nu plec! urmă el.

— Liber eşti, zise Nour, săltînd sprînceana şi privindu-l pieziş. Şi se dădu la o parte.

La aşa ceva nu se aştepta uriaşul. Crezuse că amenințîndu-l pe Nour cu plecarea, acesta îl va ruga să rămînă, dat fiind marea nevoie de oşteni.

— Pe tine, Fărcaş şi pe tine, Lupule, vă cred că ați fost mereu flămînzi. Dar iată că aici aveți de toate, pentru ce ați mai furat vițelul cine ştie cărui năpăstuit ca şi noi?

Se opri, privindu-i întunecat, în vremea asta Bornemisa îşi strînse centura cu sabia peste burdihan, îşi trase căciula pînă peste urechi şi ieşi fără să se mai uite în urmă. Nour se făcu că nu-l vede. Rămase să-i mustre pe ceilalți.

— Şi tu, Kendi? Tu eşti de-abia un copilandru, căruia nici nu i-au dat încă bine tuleiele. Pentru că te-ai lăsat ispitit de cei mai mari şi mai fără minte ca tine?

— Jupan căpitane, începu Kendi cu vocea lui subțire, privind într-o parte, fără voia mea am căzut în păcat, dar dacă meşterul Toro mi-a zis, eu care n-am ieşit niciodată din cuvîntul său, n-am ieşit nici de data asta...

— Bine, zise Nour.

Apoi, înturnîndu-se spre ceilalți, se uită la ei o vreme, cercetîndu-i cu privirea sa cea neagră.

— Voi, le spuse el lui Bucioc, Prăgescu şi Becheş, nu sînteți oştenii mei. Plecați! Rămîne ca mîine, de îndată ce-l voi întîlni pe jupan Slăvuia, să-i povestesc isprăvile voastre!

— Mărite căpitane, se rugă Bucioc, noi n-avem altă vină decît aceea de a fi venit aici. Popa ne-a poftit, iar noi de unde, păcatelor, era să ştim că vițelul era de furat?

— Duceți-vă, zise Nour. Cei trei se închinară şi ieşiră. Velcea, văzînd că Nour nu-i spune nimic, făcîndu-se a nu-l băga în seamă, îşi ridică privirea aceea rece.

— Frate căpitane, zise el şi obrajii îi ardeau ca focul, eu am furat vițelul. Nour se întoarse spre el, cu silă.

— Şi crezi că de ai mărturisit isprava, ți-ai răscumpărat ticăloşia? zise. Oare ce deosebire este între oastea noastră şi a lui Movilă vodă? Nici una. Tătarii lui pradă satele româneşti şi încă au o scăpare. Sînt de alt neam, aşa că le este iertat. Nu îi este iertat lui Movilă, că e de o lege cu noi, să-i lase să prade! Atunci pentru ce vrem să-l răsturnăm pe Movilă? Să-i luăm locul şi să prădăm noi? Aşa-i? Ehei, Velceo, eşti viteaz nevoie mare, dar slab la suflet ca o muiere. Ti-a dat inima ghes să furi vițelul, ca venind aici în cort să te îndopi deopotrivă cu ceilalți...

În vreme ce Nour îl mustra pe Velcea, Toro nici nu îndrăznea să sufle

măcar.

— Frate căpitane, nu mă mai mustra, că greu îmi vine, zise Velcea. Voi strînge bani şi îi voi da aceluia căruia i-am luat viţelul, adăugă el, amărît peste poate.

— Aşa să faci, Velceo, de vrei să ai inimă curată de oştean viteaz.

Vru să iasă din cort, cînd năvăli peste el ca o furtună Bornemisa.

— Ce-i, părinte? Uitat-ai pulpa de viţel, au bărdaca de rachiu? îl luă Nour în rîs.

— Nici una, nici alta, căpitane, zise popa, dar văzui că afară nu se petrec lucruri curate.

— Ce-ai văzut, părinte? îl întrebă Nour.

— Văzui un oştean ce-i tot şoptea ceva altuia care sta pe cal. M-am furişat eu, ca să aud despre ce era vorba, dar n-am putut înţelege nimic. Atîta am băgat de seamă, să-mi razi barba dacă te mint, copitele calului erau înfăşurate în paie şi legate cu cîrpe, spre a nu face zgomot.

— Şi apoi?... întrebă Nour atent.

— Apoi călăreţul a luat o traistă de la cel ce-i vorbea şi, băgînd-o în sîn, a dat pinteni calului, pornind în goană.

— Şi încotro a luat-o? îl mai întrebă Nour.

— A luat-o spre răsărit, zise popa.

— Drumul spre răsărit duce la Tîrgovişte, zise Nour. Cum arăta oşteanul care i-a dat traista călăreţului?

— N-am putut să-i zăresc chipul, răspunse popa.

— Velceo, într-o clipită să aduci doi cai înşeuaţi şi să te găteşti, îi porunci Nour.

— Îndată, căpitane, răspunse Velcea, fericit că nu-l mai bodogăneşte Nour şi-i dă, dimpotrivă, o însărcinare. Ieşi în fugă din cort.

— Căpitane Nour, ia-ne şi pe noi, pe mine şi pe Toro, se rugă popa, cu jumătate de glas.

— Nu, părinte! Rămîi aici şi termină-ţi pulpa de viţel, i-o reteză Nour.

— Apăi, căpitane, zis-a Dumnezeu că să-i ierţi fratelui tău de şaptezeci şi şapte de ori cîte şapte, spuse popa, da' văz că domnia-ta nu iartă nici măcar o dată!

— Mai întîi că eu nu-s Dumnezeu, iar de-aş fi ăla, află, părinte, zise Nour şi chipul i se înseninã, că ar însemna să mănînce Sfinţia-Ta cîte şaptezeci şi şapte de viţei, şi eu să te iert... Asta n-aş face-o, chiar de aş fi Dumnezeu!

Popa începu să rîdă atît de tare că, zgîlţîiiidu-şi burta, îl aruncă cît colo pe Kendi care avea nenorocul să se afle lîngă stomacul prea sfîntului. Izbucniră şi ceilalţi în rîs.

Nu trecu mult şi Velcea se afla cu caii dinaintea cortului. Nour se azvîrli în şa şi urmat de Velcea dispărură în noapte pe urmele călăreţului necunoscut.

— Ce facem, fraţilor? îi întrebă popa pe ceilalţi, îi lăsăm singuri ori

pornim după ei?

Toro cel Negru îşi tot răsfira barba. Apoi luă deodată ghioaga şi îşi puse centironul.

— Mergem după ei, părinte! zise el.

— Aşa să facem, fiilor, că nu poți să ştii de unde pîndeste satana, zise popa.

SEMNUL AL ŞASELEA

RADU ŞERBAN VODĂ CATĂ A PRIVI ÎN SUFLETUL OAMENILOR

Cu o lingură de miere, prinzi mai multe muşte decît cu douăzeci de butoaie, de oţet.

În dimneaţa aceea rece de septembrie, Radu Şerban Vodă se trezi cu un dor în inimă după Tîrgovişte. Puse pe Mihăiţă slujitorul să-i toarne în grabă o cofă cu apă rece, nelăsînd pe nimeni să-i ajute, înfulecă o jumătate de pulpă rece de berbec, dădu peste cap o ulcică cu vin roşu din acelea care îi plăcea lui mai mult, răsuflă din adîncul inimii, apoi, încingîndu-şi centironul şi sabia, ieşi din cort. Se duse glonţ înspre cortul lui Slăvuia şi dînd foaia la o parte, îl găsi pe căptenia călărimii făcîndu-şi rugăciunea. Acela nici nu-l băgă în seamă, atît era de adîncit în rugă.

— Cînd vei isprăvi rugăciunea să vii la mine, îi zise vodă şi ieşi. Se duse la cai şi îl apucă jalea, văzîndu-i cît erau de slabi şi jigăriţi. Intră prin corturile oştenilor, cercetîndu-i şi mustrîndu-i. Ba nu-i plăcea că unul avea sabia legată cu frînghie, ba că altul avea cizmele pline de noroi, ba că una, ba că alta, încît în puţină vreme puse toată tabăra în picioare. Era chipul de luptător care simte că îl apucă rugina stînd pe loc, în aşteptare. Se întoarse înspre cortul domnesc, după ce porunci să se adune căpeteniile. Pe drum îl întîlni pe Toader Jipa.

— Cum te mai lauzi, jupan armaş? îl întrebă vodă, fără să se oprească. Mergea repede, cu mîinile la spate, lăsînd sabia să zdrăngăne după el, tot pufnind şi mormăind.

Jipa îl urmă, uitîndu-se la spatele lat al voievodului, apoi în jurul său. Nu era nimeni. „Uşor mi-ar fi, gîndi Jipa, să-l răstorn, înjunghiindu-l şi apoi să fug, dar Movilă vrea vînatul viu.” Deodată vodă se opri, întorcîndu-se scurt cu faţa la Jipa, de parcă i-ar fi citit gîndul.

— Voieşti a-mi grăi ceva, jupan armaş? îl întrebă,

— Nimica, Măria-Ta, decît că îmi e voia de a merge în urma Măriei Tale, răspunse acesta şi obrazul i se lumină de zîmbetul acela făţarnic. Vodă îl privi drept în luminile ochilor, dar Jipa îi susţinu privirea.

— Sînt mulţumit de domnia-ta, spuse vodă. Ai arătat credinţă faţă de ţara asta năpăstuită şi faţă de mine, adăugă el.

— Am ales calea dreptăţii şi a împlinirii neamului, Măria-Ta, răspunse Jipa.

— De te vei purta tot atît de dîrz şi împotriva vrăjmaşului, vrednic vei fi de dragostea mea şi a oştenilor mei, zise vodă şi ochii săi cei albaştri ca două viorele îi jucau în cap, cercetători.

— Măria-Ta, oare multă vreme mai aşteptăm năvala oştilor lui Movilă? întrebă Jipa.

— Atît cît va fi nevoie, răspunse vodă.

— De-l vom lăsa pe Movilă să-şi aleagă locul de bătaie, atunci nimica nu vom face, fiindcă Movilă are călărime multă şi oşteni cu nemiluita, zise Jipa, încercînd să afle unde se vor întîmpina cele două oştiri.

— Locul îl vom alege noi, răspunse vodă. Acolo ne vom aştepta... oaspeții.

— Şi cînd crede Măria-Ta că se va împlini vremea aceasta? întrebă Jipa atent.

— Jupan armaş, dacă bunul Dumnezeu mi-ar fi dăruit puterea de a afla gîndurile neprietenilor în schimbul schiptrului şi coroanei domneşti, mult s-ar fi bucurat sufletul meu, răspunse vodă. „Prea vrea Jipa să le ştie pe toate", gîndi. Noi vom tăbărî într-un loc unde va fi nevoie, cu o parte din oaste, continuă cu glas tare, iar cu cealaltă parte vom sta ascunşi în alt loc.

— Bine ar fi, Măria-ta, de ne-ar cădea în gheară Simion vodă cu toți ai lui, zise Jipa surîzînd uşor, dar strîngîndu-şi fără voie buzele. Nu afla nimc.

— Să nu facem socotelile de-acasă, jupan Jipa, zise vodă, atîta vreme cît nu le cunoaştem pe cele din tîrg!

— Drept grăieşti, Măria-Ta, dar eu sînt din aceia care mai întîi află prețul tîrgului şi după aceea îşi face socotelile acasă, răspunse Jipa.

Vodă începu să rîdă cu poftă, îi plăcea să se joace cu cei ce voiau să-l iscodească şi să-l obosească.

— Ai minte ageră, armase, zise, şi deodată deveni serios. Numai că tîrgul e departe... foarte departe! Şi mult mă tem că cei ajunşi în el să nu-şi piardă mințile şi punga!

Jipa, atent, nu răspunse. „Bătrînul ăsta viclean ca vulpea ori coace ceva, ori aruncă vorbele în vînt", îşi zise. Şi din nou fu ispitit să-l înjunghie şi să termine odată. Apoi, luîndu-şi răsplata şi pe Ilinca s-ar duce cît mai departe de acest pămînt blestemat, pe care nu-l ştii niciodată cînd îți fuge de sub picioare. „Cred că nici cămaşa de zale nu o are pe el", gîndi. Hotărîrea de a-l înjunghia începu să crească în mintea lui. Odată ucis voievodul ăsta îndărătnic, el, Toader Jipa, s-ar putea întoarce la Simion Movilă, spunînd cu o mare părere de rău că un oarecare l-a ucis pe Basarab tocmai cînd era el gata să-l înhațe şi să-l aducă la picioarele domnului său. Cu moartea lui Basarab s-ar sfîrşi toate necazurile lui. Gîndul îi zîmbi atît de mult încît fără de voie duse mîna la cuțitul de la brîu. Radu Şerban nu-i luă în seamă mişcarea. O clipă armaşul privi pieziş, spre a se încredința că nu-l poate vedea nimeni, dar, spre nenorocul lui, Ion nebunul, cu capul cît bostanul, se apropia de domn, dîndu-se peste cap. Jipa îl blestemă din tot sufletul.

— Ce cauți aici, Ioane? întrebă vodă, prefăcîndu-se mînios.

— Măria-Ta, zise piticul, nebunului îi este iertată, chiar şi înțelepciunea!

Radu Şerban zîmbi a rîde. Piticul picase într-o clipă foarte prielnică – lui vodă i se cam lehamițise de Jipa.

— Ia spune Ioane, ce-ai mai învățat tu să faci pentru alungarea necazurilor mele şi înveselirea sufletului meu? întrebă vodă.

— Am învățat să mint, Măria-Ta, răspunse piticul şi începu să umble în mîini, şi să-şi bîțîie picioarele scurte.

— Mare treabă, zise Basarab. Pentru asta nu-ți trebuie învățătură, Ioane, adăugă domnul, continuînd să rîdă.

Jipa sta ceva mai departe, răzimat în sabie, şi se făcea că se înveseleşte odată cu vodă.

— Ba îți trebuie Măria-Ta, căci nimic nu-i mai greu pentru cel învățat a sluji adevărul decît a minți. Drumul adevărului e drept ca în palmă, pe cînd cel al minciunii este întortocheat şi plin de capcane... E greu să te fereşti de ele!

— Atunci arată-mi învățătura ta cea nouă; îl îndemnă vodă pe Ion nebunul.

— Iată, Măria-Ta, ai aici, dinaintea Măriei Tale, un boier chipeş şi mîndru ca soarele, zise piticul şi îl arătă pe Jipa. Acesta este adevărul! Dar boierul zice că te iubeşte şi îți voieşte binele! Căci care boier nu zice domnului său acest lucru? Fie pentru a se pune bine cu chiverniseala, fie pentru a-şi păstra capul pe umeri, fie pentru a-şi duce stăpînul şi domnul la pierzanie.

La spusele piticului, zîmbetul lui Jipa muri. Nici vodă nu mai rîdea.

— Ce-ți trece prin minte, pitic nebun? îl mustră domnul pe Ion.

— Măria-ta, mintea nu poate primi decît cele făcute pentru ea, răspunse Ion şi începu să rîdă... Voieşti, Mă ria-Ta, să auzi o minciună din gura acestui boier? întrebă piticul după ce se linişti.

— Voiesc, răspunse vodă, dar ia aminte!... îl amenință cu degetul.

În gînd, Jipa îl trimise pe nebun la toți dracii. „Primejdioasă stîrpitură!” îşi zise.

— Îți este cu voie, boierule? întrebă piticul pe Jipa, apropiindu-se de el.

— Ei bine, pitic nebun, tare aş vrea să văd cum mă vei face tu pe mine să fug din brațele adevărului şi să alerg la surata minciună, zise Jipa, încrucişîndu-şi brațele peste pieptul voinic.

— Adevărul ține poarta deschisă pentru toți, minciuna o ferecă cu nouă lacăte, mai adăugă piticul. Ia spune-mi, mărite boierule, pe cine iubeşti mai mult pe lumea aceasta de nimic? întrebă nebunul.

— Pe cine aş putea iubi mai mult ca pe domnul meu? răspunse şiretul de Jipa.

— Care domn? mai întrebă piticul şi rînji.

— Ajunge! strigă Radu Şerban. Pune să i se tragă acestui nebun douăzeci şi cinci de bice, se adresă vodă lui Jipa, apoi se întoarse scurt pe călcîie şi porni cu mîinile la spate, după cum îi era obiceiul. Mergea grăbit, cu amarul

în suflet şi cu ceața lacrimei în ochi. O ciudă grozavă îl aprinse, înțelegînd că Ion rostise un adevăr. Şi el, vodă, acest adevăr poruncise să-l biciuiască în carnea pipernicitului trup al nebunului. Auzi în urma sa răcnetele de durere şi plînsul hohotitor al lui Ion şi se înfiora.

Jipa îl bătea crunt. Cu sete. Şi poate că l-ar fi ucis în bătaie, de nu l-ar fi scăpat Toro din mîinile lui.

De-abia acum Radu Şerban Basarab începu să înțeleagă rosturile suferinței, îl iubea pe pitic şi îl ura în acelaşi timp, căci prin el afla adevărul în starea lui cea mai curată, atunci cînd semăna cu albastrul senin al cerului sau cu prima zăpadă peste care n-a trecut picior de pămîntean, spurcînd-o şi înnoroind-o.

Călărețul necunoscut, pe urma căruia se luaseră Nour şi Velcea, încetini pasul calului, gîndind că nu are de mers multă vreme pînă la Tîrgovişte. Omul era obosit şi începuse să moțăie în şa, cînd auzi în urma sa duruit de copite. Se întoarse, dar nu zări nimic. Strînse dîrlogii şi, băgînd pinteni în burta calului, o luă la goană... De aş avea măcar unde să mă ascund", gîndi el, uitîndu-se în jurul lui, dar peste tot nu se vedea decît cîmpie. Auzi tropotul cailor celor ce îl urmăreau tot mai aproape. Bătu dobitocul cu latul săbiei, doar-doar o alerga mai repede. Dar calul nu-şi iuțea fuga de fel. Călărețul întoarse capul şi spre spaima lui zări două umbre ce veneau spre el mîncînd. pămîntul. Omul trase sabia şi se pregăti de luptă. Deodată cei doi călărești se desfăcură. „Mă prind la mijloc", gîndi omul şi îşi făcu cruce cu limba în gură.

— Opreşte! auzi el porunca unuia din cei doi. Omul îşi făcu o socoteală scurtă.

„De voi încerca să alerg, tot mă vor prinde, deoarece dobitocul de-abia îşi mai trage sufletul. De voi încerca să fac față la doi, nu mă țin puterile. Poate că sînt tîlhari, care după ce îmi vor lua ce am pe mine, mă vor lăsa în viață, să merg în plata domnului." Aşa îşi zise şi băgă sabia în teacă, strîngînd dîrlogii. Calul se opri, mişcîndu-şi capul în sus şi în jos. Nour şi Velcea îl prinseră la mijloc.

— Descălecă, porunci Nour şi omul se supuse. Acuma: îi zări bine şi îi cunoscu.

— Jupan căpitane, nu-ți face păcate cu mine şi lasă-mi zilele, se rugă el de Nour.

— Cine eşti şi de ce ai fugit din tabără? îl întrebă Nour.

— Stoian mă cheamă, Măria-Ta, şi mergeam la Tîrgovişte.

— Ce cauți tu la Tîrgovişte?

— Apoi, am muierea şi copiii acolo, zise Stoian.

— Spune cine te-a trimis, de voieşti să mai vezi ziua de mîine!

Nour îşi dădea seama că oşteanul minte. Trase sabia şi o propti în pieptul omului. Văzînd că Nour nu se joacă, Stoian se lăsă în genunchi şi începu să se văicărească.

— Măria-Ta, zise el îngrozit, m-a trimis boierul Jipa cu carte către

jupînița Ilinca, fata boierului Nicoară…

Stoian nu mai mințea. Numai că nu spusese totul. Velcea începu să rîdă.

— Ia te uită de ce îi arde armaşului nostru! zise el.

— Adă cartea, îi porunci Nour. Stoian se cotrobăi prin sîn şi întinse cartea căpitanului. Luna ieşise dintre nori, ivindu-se în toată măreția ei. Nour începu-să citească şi chipul i se întunecă. Căci Jipa îi scria fetei cum că în curînd se vor vedea, dar deocamdată nu-i poate spune din ce loc îi scrie. Urmară apoi rînduri de dragoste şi la sfîrşit de tot cîteva cuvinte care îl puseră pe gînduri. „Să nu crezi, scumpă jupînița Ilinca, nici într-un fel că am căzut la scîrba domnului meu.”

Care domn? se întrebă Nour. Dacă era vorba de Radu vodă, atunci îi putea scrie şi locul unde se află. Şi apoi pentru ce avea Jipa nevoie să-i dea asigurări acelei jupînițe că n-a căzut la scîrba domnului său? De s-ar fi temut de oamenii lui Movilă, mai vîrtos nu avea de ce să-i spună Ilincăi astfel de lucruri. Şi mai scria Toader Jipa jupîniței că „de îndată ce se va termina totul, degrabă se va întoarce el şi se vor căsători.”

Împături cartea armaşului. Ceva nu se potrivea în toată povestea asta. Ce trebuia să se termine? Ce voia Jipa să spună prin aceste cuvinte?

— Ascultă, Stoiane, zise Nour şi vîrful săbiei se opri pe gîtul oşteanului, spune-mi adevărul, fiindcă de aflat eu tot îl voi afla şi atunci va fi vai de pielea ta!

— Jur pe bunul Dumnezeu că am spus tot adevărul, zise Stoian şi îşi făcu semnul crucii.

— Velceo, despoaie-l pînă la piele, porunci Nour. Stoian fu dezbrăcat, rămînînd în pielea goală.

Velcea îi scotoci cămaşa, nădragii, brîul, căciula, fără să găsească ceva. Tocmai cînd se pregătea să-i spună lui Nour că n-a găsit nimic, simți ceva foşnind în căptuşeala dreaptă a lui Stoian. Velcea scoase o altă carte, pe care i-o întinse lui Nour.

— Asta ce e, Stoiane? întrebă Nour mai înainte de a o deschide. Stoian nu răspunse. Sta mut cu capul în pămînt, îşi dădu seama că e pierdut şi căuta o scăpare, cu mintea înfierbîntată de spaimă.

Nour desfăcu şi a doua carte şi începu să citească: „Către Măria-Sa Domnul Țării Româneşti Simion Movilă…” Se opri, privindu-l pe Stoian pe sub sprîncene. „Află, mărite doamne, că blestematul de Basarab, dimpreună cu toți oştenii săi, nu sînt nici pe jumătate cît e oastea Măriei-Tale…”

Nour sfîrşi de citit cartea în care Toader Jipa se dezvăluia ca un trădător şi vînzător de domn.

— Stoiane, văzutu-l-ai vreodată pe Simion vodă? îl întrebă Nour.

— Niciodată, Măria-Ta, răspunse Stoian.

— Ştiai că prin mişelia asta îți vindeai neamul şi pe domnul tău pe care îl slujeai?

— Ştiam Măria-ta, răspunse oşteanul mai mult mort decît viu. Dar jupan

Jipa mi-a făgăduit avere şi pămînt, de îndată ce Simion vodă îl va alunga pe Măria-Sa Radu Şerban. Mi-a mai spus că mă va ridica în boierie şi că mult bine voi avea de la domnia sa şi de la vodă Simion, încît tot restul zilelor mele, cît mi le va mai da Dumnezeu, le voi petrece în linişte şi fericire.

— Mă tem Stoiane, că zilele tale s-au isprăvit aici în noaptea asta, spuse Nour, cu vocea plină de amărăciune. Nu-i plăcea să-i ucidă nici măcar pe vrăjmaşi, darămite pe un oştean din acelaşi neam cu el. Velcea se uită la Stoian cu ochii săi neiertători, pe buze îi apăru o urmă de zîmbet rău.

— Măria-Ta, începu Stoian să se văicărească, sînt şi eu o făptură a lui Dumnezeu…

— Ticălosule, îl ocărî Nour, cum de te poți numi făptură a lui Dumnezeu, tu, care pentru a-ți trăi viața în desfrînări şi avuții, arunci în brațele morții oştenii cu care ai rîs şi ai împărțit necazurile şi bucuriile? Ia-ți sabia şi te apără, îi porunci. Nu-mi place să ucid pe cineva cu mîinile goale.

— Frate căpitane, interveni Velcea, rogu-te, lasă-mă pe mine să lupt cu acest nimicure de om!

— Fie, Velceo!

— la-ți sabia şi te apără, lighioană, îi zise Velcea lui Stoian, trăgîndu-şi la rîndul său sabia încovoiată.

Stoian ridică sabia, tremurînd tot.

— De voi birui, îmi dăruieşti viața, căpitane? întrebă.

— Ți-o dărui, făgădui Nour.

Stoian se repezi la Velcea, cu deznădejdea celui pentru care nu se mai afla altă scăpare. Săbiile se încrucişară şi scăpărară. Păreau două fulgere care se încolăcesc. Velcea se tot trăgea înapoi şi asta îi da un curaj nebun lui Stoian. Nu înțelese cumpănirea acestui luptător de temut, cu ochii reci, căruia oştenii îi dăduseră porecla de “rîs”, din cauza felului său de a ucide, fără greş, obosindu-şi adversarul. Căci în vreme ce Stoian sărea şi năvălea mereu, suflînd din ce în ce mai greu, Velcea se odihnea, apărîndu-se doar. Deodată Stoian dădu un răcnet şi se repezi cu sabia întinsă. Şi dacă Velcea nu s-ar fi ferit din calea lui, sabia celuilalt l-ar fi străpuns. Descumpănindu-se, Stoian căzu la pămînt. Velcea îl lăsă să se ridice, privindu-l mereu cu acel zîmbet rău. Lupta reîncepu. Stoian trăgea aer în piept, simțind că se înăbuşe. Pe cîmpia cea fără de sfîrşit luna lumina un călăreț împietrit parcă, un luptător în pielea goală care gîfîia şi pe un altul, a cărui sabie şuiera cînd aproape de gîtul, cînd de inima adversarului. Nimic nu poate încuraja mai grozav ca disperarea! Stoian lupta bine, dar loviturile lui nimereau în gol. Sîngera din tot trupul, lovit de vîrfu! săbiei lui Velcea. Oboseala îl cuprinse în brațele ei de amorțire şi zăcere. O clipă căzu în genunchi. Se ridică, sprijinindu-se cu mîna stîngă în pămînt, de la care parcă, ar fi vrut să prindă puteri noi. Inima sta să-i spargă pieptul. Velcea se descoperi, ca şi cum l-ar fi poftit pe Stoian să lovească. Acesta ridică sabia, dar deodată îl podidi sîngele pe gură. Ducîndu-şi mîna la inimă, Stoian se

răsuci pe loc şi se prăbuşi la pămînt fără viaţă... Aşa că Velcea fu scutit de a-l mai tăia. Îl împinse uşor cu piciorul, răsturnîndu-l pe spate, cu faţa în sus. Mortul sta cu ochii mari deschişi, cătînd parcă spre luna ce trecea grăbită printre nouri.

— Închide-i ochii, Velceo, zise Nour şi se înclină. Velcea se apropie de mort şi, întinzînd arătătorul şi degetul mijlociu, trase pleoapele peste ochii mari, îngroziţi de suflarea morţii.

— Te vei duce la Movilă vodă şi-i vei da scrisoarea lui Jipa, spuse Nour. Velcea zîmbi. Îi plăcea acest joc în care trupul lui trecea, precum un abur. În trupul celui căzut. Şi de îndată ce vei fi dat cu ochii de nimicul acela de domn şi vei lua carte de la el, te vei întoarce cît mai repede cu putinţă, urmă Nour.

Velcea luă cartea către Movilă şi pe cea către jupînița Ilinca şi încălecînd, o porni în goană, fără să spună nici un cuvînt.

Nour mai rămase o clipă, privind în urma lui Velcea, aruncă o uitătură şi mortului, după care împunse calul cu pintenii. Era hotărît să tacă, spre a prinde tot firul trădării lui Jipa, în care nu avusese încredere de la bun început. Străbătu cîmpia, gîndindu-se că uneori viermele pare mai om decît omul şi ajunse într-o vale, de-i zicea „Valea Fecioarei”.

Urcă dealul în fugă. Sabia se bălăbănea la oblîncul şeii. Calul necheza aprins, după care sforăi, aruncînd bale verzi pe cizmele călăreţului. Nour lăsă dîrlogii în voie. Deodată îl prinseră gîndurile. Oare cum o fi arătînd această jupîniță Ilinca? Cîţi ani o fi avînd? Cum i-or fi ochii? Şi gura? Apoi se gîndi că pînă acuma nu-şi făurise nici un rost în viaţă. De foarte tînăr intrase în vîltoarea bătăliilor, de unde scăpase cu viaţă, apoi se văzuse hoinar, fără de căpătîi. Părinţii îi muriseră, iar singurul neam fusese bătrînul ban Mihalcea, cel ucis în temniţele lui Basta. I se păru că sufletul i se scutură în trup, cuprins de oboseala aducerilor aminte. Oare casa părintească mai era? Sau se năruise sub navala focului, sau a jafului sau a pulberii?

Sub povara aducerilor aminte nici nu auzi zvon de copite. Cînd se trezi bine din visările sale era sus pe clinul dealului, în depărtare se zărea ca un pojar de foc ce creştea, se micşora, şi iar creştea. N-apucă să desluşească bine despre ce era vorba cînd se văzu faţă în faţă cu nişte călăreţi ieşiţi ca din pămînt. Le zări căciulile flocoase şi caii mici şi iuţi. Vîrfurile sulițelor străluceau în bătaia lunii.

„Tătarii”, îşi spuse Nour şi se cutremură. Aceia veneau în goană drept spre el. O clipă se gîndi să întoarcă dobitocul şi să fugă, dar părăsi repede gîndul acesta. Tătarii îl zăriră şi se năpustiră asupra lui cu ţipete ascuţite ca de femeie. Nour trase sabia, încercîndu-i tăişul cu degetul mare. Se linişti. Aşa i se întîmpla în orice bătălie. Primele clipe îşi auzea inima bătîndu-i cu putere, ca după aceea să se simtă tare şi stăpîn pe el. Văzu că nu sînt mulţi. „Mă voi preface că fug”, îşi zise el, gîndindu-se la chipul vechi de luptă ce nu dăduse greş vreodată, întoarse calul şi o luă la goană cu sabia pregătită.

Tătarii se lăsară pe gîtul cailor, ţipînd şi gonind cu sulițele întinse. Erau

din aceia care rătăceau prin țară jefuind şi ucigînd, răzlețiți de hoardă. Primii doi care îl ajunseră pe Nour nu avură o soartă fericită. Căci Nour îşi întoarse scurt calul, aşa că tătarul din fața lui nimeri drept în sabia întinsă. Cu un țipăt ascuțit de durere se prăvăli din şa. Celălalt de-abia avu vreme să ridice sulița, cînd sabia lui Nour îi deschise gîtul. Tînărul căpitan înțelese că nu poate avea scăpare, dar cît avea să se mai poată apăra şi lovi, avea s-o facă. Pe lîngă ureche simți şuieratul suliței. Se plecă mai mult pe gîtul calului. Dobitocul îşi întări fuga. Ah, de ar fi putut să dea de veste celor din tabără! Dar tabăra era departe. Desigur că, îndată ce va cădea în mîinile lor, îl vor ucide. De-ar fi fost hoarda, l-ar fi luat rob şi s-ar fi răscumpărat, dar ceambulul acesta, de zece-doisprezece oameni, era alcătuit din tîlhari, ființe crude şi nemiloase, întrebuința acelaşi mijloc de luptă al întoarcerii pe loc şi îi izbuti şi de data asta. Dar tătarii observară felul de luptă al lui Nour şi începură să devină mai prevăzători.. Nu mai alergau după el să-l ucidă, ci să-l prindă viu. Un arcan şuieră pe deasupra capului lui Nour şi puțin lipsi ca să nu i se înnoade după gît. Calul începu să sufle greu şi să sforăie. “S-a isprăvit”, îşi zise Nour, şi se pregăti să se întoarcă spre a primi lupta, cît va mai avea suflare în el.

Deodată auzi chiote groase bărbăteşti în stînga lui. Nedumerit, întoarse capul. Prinse şi cîteva cuvinte româneşti. Ceambulul lovit în coaste se frînse în două. Unii o luară la fugă, iar ceilalți făcură față, spre a se prăvăli în țarină de ghioaga lui Toro cel Negru şi sabia părintelui Bornemisa, ce urlau ca nişte ieşiți din minți. Nestiind ce forțe năvălesc asupra lor, tătarii, cîți au mai scăpat cu viață, au întors caiî, luînd-o la fugă. Tocmai cînd Bornemisa se puse pe un rîs nebun, trecu pe lîngă el un tătar pricăjit care aruncă sulița. Popa o prinse cu mîna stîngă, în vreme ce tătarul îl privea cu ochii holbați şi încrucişați.

— Măi, păi tu ce faci aici? îi răcni popa în ureche, în vreme ce tătarul îl privea cu ochii holbați şi încrucişați.

De ce te joci, mă, cu de-astea? îl mai întrebă popa, arătîndu-i sulița. Apoi îl întoarse cu fundul în sus şi îl bătu cu lemnul suliței pînă cînd îl rupse. Tătarul urla ca din gură de şarpe, în vreme ce Nour şi Toro se tăvăleau de rîs de isprava popii.

— Nemernicii ăştia au dat foc unui sat, căpitane, zise Toro după ce se liniştiră. Să ne repezim într-acolo, poate mai scăpăm ceva suflete de creştini, adăugă el.

— Bun gînd ai, Toro, zise Nour şi îndemîndu-şi calul o porni, urmat de cei doi. În scurtă vreme ajunseră. Focul se stinsese. Pe uliță zăceau oameni ucişi, femei ce nu apucaseră să se ascundă. Cei trei intrară în prima aşezare omenească. Vîntul aducea miros de fum şi ars. Toro îşi roti privirea înspre dreapta, dar numaidecît îşi întoarsei capul, înfipt într-o țepuşe de lemn, sta trupul unui țăran tînăr cu mîinile legate. Ceva mai încolo, căzută pe spate o femeie tînără, cu fustele ridicate pînă la grumaz, îşi arăta impudic goliciunea,

cu pîntecele sfîşiat de jungher. Un cîine mare, flocos, zăcea nu prea departe, cu mațele afară. Cei trei se descoperiră. „Doamne, mormăi popa, cum de rabzi atîtea ticăloşii!?”

Ieşiră din ogradă cu sufletele încărcate de amărăciune. Intrară prin alte bordeie. Aceeaşi duhoare de fum şi de carne arsă îi întîmpină. Deodată Toro cel Negru le făcu celorlalți semn să tacă. De undeva se auzea parcă un scîncet de copil. Dădură fuga într-acolo. În pragul casei gospodarul zăcea cu o suliță înfiptă în piept. Ceva mai departe, femeia lui. Intrară. În odaia săracă. Acolo, sub covata răsturnată, găsiră un copil de cîteva luni. Lui Toro i se umeziră ochii, îşi aduse aminte de copiii şi femeia lui. Ridică pruncul, înfăşurîndu-l într-o cîrpă ce o găsi alături. Copilul începu să plîngă de frică, zărind fața bărboasă a fierarului, dar cînd acesta îl strînse la piept şi îlsărută pe obraji, micuțul se linişti şi începu să se joace cu barba uriaşului.

— Iacă, Toro, zise Bornemisa, pierdutu-ți-ai copiii si Domnul, în marea lui bunătate îți dărui altul! Să-ți tră iască şi să te bucuri de el!

Toro nu răspunse. Era atît de tulburat, încît nu putea rosti o vorbă.

Ieşiră cu toții. Toro strîngea pruncul la piept, acoperindu-l cît mai bine. Era îngrijat, gîndindu-se de unde să găsească lapte pentru copil.

Aproape de zori, cei trei ajunseră în tabără. Trecură fără bătaie de cap pe lîngă straja de la apus, lăsînd-o să doarmă mai departe. Şi încet, cu băgare de seamă, ajunseră la corturi. Copilul începu din nou să plîngă, de data asta de foame. Toro nu stătu mult pe gînduri. Se azvîrli pe cal şi o ținu tot într-o goană. Straja îi strigă să se oprească, dar Toro habar n-avea. Aproape de intrarea într-un sat, se opri. Fața bărbosului se lumină şi gura i se lăți în zîmbet. Vreo trei haidăi păşteau vitele. Se apropie de ei cu calul la trap.

— Care din voi îmi vinde şi mie o vacă? întrebă el, Haidăii se uitau la el ca la unul de pe altă lume, sprijinindu-se în ciomege.

— Mai, n-auziră ți ce vă-întrebai eu?

— Ba auzirăm, răspunse unul din ei, da’ vaca nu e de vînzare.

— E vorba de viața unui copil, insistă Toro.

— O fi! răspunse acela, cu o ciudată nepăsare.

— Apăi, dacă n-o dați de voie, o s-o dați de nevoie, zise Toro şi simți că îl apucă dracii.

— Încearcă, deh! zise primul, ridicînd ciomagul. Ceilalți doi se apropiară şi ei cu ciomegele ridicate.

„Ei drăcie! îşi spuse Toro. Ăştia s-ar zice că nu mă cred. Dar dacă mă încaier cu ei, se face moarte de om şi nu ştiu, zău...”

Privi lung la săteni.

— Fraților, încercă să le zgîlțîie el coarda simțitoare, e vorba de un copil de o lege cu noi. Blestemații de tătari au dat foc satului, i-au ucis părinții şi eu l-am găsit plîngînd de foame, printre dărîmături. Deci faceți-vă milă şi pomană!...

— Păi de ce nu ziseşi de la început aşa, creştine? întrebă cel ce ridicase

ciomagul. Adă copilul aici, adăugă, l-o alăpta muierea mea, că avem plod de şase luni…

— Dumnezeu să te răsplătească, om bun, zise Toro, înveselindu-se deodată, fiindcă dacă se gîndea bine, nici n-avea cu ce plăti vaca. Dau fuga şi îl aduc cît ai clipi din ochi!

Şi întorcînd calul o luă iar la goană. Ajuns în tabără, nu se mai opri decît la cortul lui şi al popii Bornemisa. Sări de pe cal şi intră în cort, dar acolo încremeni cu mîna la gură.

Popa tocmai îl băgase pe copil într-un butoi cu apă călduță, rostind taina botezului. De o parte şi de alta a „cristelniței”, cu luminări aprinse în mîini, stăteau naşii, cîțiva dintre boieri, îl căută cu privirea pe Nour şi îl zări stînd ceva mai la o parte. Naşii îi puseră pruncului numele de “Ioan” şi îl dăruiră fiecare cu cîte ceva. Unul dintre ei îi prinse în jurul gîtului un lănțug de aur cu cruce tot din aur.

Copilul plîngea. Degeaba îl luă unul dintre boieri în brațe, legănîndu-l, degeaba încercă Nour să-i îngîne cu vocea lui groasă un cîntec de leagăn, degeaba îl săltă popa pe brațe în chip de joacă. Ba şi Kendi veni în fața micuțului şi cîntînd dintr-un fel de lăută făcută de el, se tot strîmba şi juca în acelaşi timp. Băiețelul nu se liniştea. Atunci Toro se apropie şi, luînd pruncul din brațele popii, începu să-l legene şi să-i tot spună la ureche fel de fel de vorbe. În brațele lui Toro, Ioan tăcu ca prin farmec.

Se învoiră cu toții ca pruncul să fie dus la haidăul despre care le vorbise Toro, fiindcă în tabără ar fi fost foarte greu sa aibă cineva grijă de el. Uriaşul, după ce îl dădu haidăului, se despărți de copil cu lacrimile în ochi. Întoarse calul şi o porni îndărăt. Auzi plînsetul ălui mic şi simți cum i se strînge inima. Lovi calul cu latul săbiei părîndu-i-se că aleargă încet. Capul nu-l întoarse, fiind încredințat că de îl va întoarce, nu va mai fi în stare să plece mai departe.

Căpitanul Nour nu suflă nimănui o vorbă despre întîmplările prin care trecuse cu o noapte înainte. Şi Bornemisa şi Toro ştiau că trebuie să-şi țină gura. Pe la ora prînzului Nour fu chemat dinaintea domnului. Îl găsi pe Radu Şerban vodă lățit în jilțul său. Se opri lîngă intrare. Domnul îi făcu semn să se apropie. Lîngă vodă stăteau Slăvuia, Buzescu, Dragotă, Dragu, Bărcan, Cîrcă şi Proca.

— Doamne, zise Nour îngenunchind, iată-mă la porunca Măriei-Tale!

Radu Şerban îl privea cu bunăvoință. Fața îi era luminoasă şi ochii îi rîdeau veseli în cap.

— Căpitane Nour, începu, iată ce-am hotărît eu cu boierii mei, aici de față… Se opri, cîntărindu-l pe Nour cu privirea şi făcîndu-i semn să se ridice. Domniei-Tale tot nu-i prieşte somnul de noapte, aşa că mi-e voia ca dimpreună cu oştenii domniei-tale să faci paza satelor şi a oamenilor pe care tătarii îi tulbură mereu, cu năvălirile lor blestemate…

Nour trase cu ochiul la Slăvuia şi îl văzu zîmbind pe sub mustață. „Asta

înseamnă că vodă a aflat de fuga mea şi a lui Velcea din tabără", îşi zise.

— Îți este cu voie, fătul meu, sau să numesc pe alt cineva? întrebă vodă.

— Doamne, porunca Măriei-Tale este pentru mine pravilă, răspunse Nour. „Dacă ştie că am plecat, atunci e hotărît lucru că ştie şi de ce am plecat! Şi atunci pentru ce îl mai ține pe Jipa aici?" se întrebă.

— Foarte bine, căpitane, zise vodă. Deci oştenii domniei-tale vor avea poruncă să izbească şi să nimicească ceambulurile răzlețe ale vrăjmaşului, nu numai să adune copii găsiți prin satele jefuite.

Nour lăsă pentru o clipă ochii în jos. Îl aştepta pe Velcea cu dovada trădării lui Jipa ca pe un mîntuitor.

Boierii prinseră a rîde. „Asta numai Slăvuia mi-a făcut-o", îşi zise Nour şi-şi ridică privirea cea fără de teamă, dîrză şi mîndră.

— Măria-Ta, pentru treaba asta va fi nevoie de cai buni, zise Nour.

— Aşa e, fătul meu, răspunse Radu Şerban. Aici însă te vei descurca singur. După cum ți-e cunoscut, cu caii stăm prost…

— Atunci să îngăduie Măria-Ta să-i iau de unde ştiu.

— Facă-ți-se pe voie, răspunse Radu Şerban. Dar să nu te întemeiezi pe bani, căci nici cu aceia nu stăm prea bine.

— Mai are Măria-ta a-mi porunci ceva? întrebă Nour.

— Nimica. Poți pleca, zise vodă, întinzîndu-i mîna.

Nour se plecă şi o sărută aşa cum săruta mîna moşului său, banul Mihalcea. Ajuns aproape de ieşirea din cort, se auzi chemat de vodă. Se întoarse.

— … Şi ca să nu uit…

— Măria-Ta?

— Pune să-i tragă vreo douăzeci de toiege lui Toro, oşteanul domniei-tale, ca altădată să nu mai plece doar cu un popă după el, crezîndu-se viteazul vitejilor, spuse vodă şi ochii îi rîdeau mereu în cap.

— Aşa voi face, Măria-Ta, zise Nour uitîndu-se lung la vodă.…

Cînd Toro îşi primi cele douăzeci de toiege, nici nu țipa, de uimit ce era.

— Ce fu asta, căpitane Nour? întrebă ceva mai tîrziu, frecîndu-şi şezutul tăbăcit.

— N-ai văzut? îl întrebă Nour, uitîndu-se la fața uluită a bărbosului.

— … Văzut, dar de ce?

— Şi dacă ai şti de ce, nu te-ar mai durea?

— Drept spui, căpitane, răspunse Toro resemnat şi se depărta şchiopătînd, ținîndu-se cu o mînă de şezut şi cu alta de falcă, fiindcă îl ajunsese şi o durere aprigă de măsea.

Aproape' de nămiezi, un călăreț cu ochii reci, puțin alungiți, aproape ca ai tătarilor bătu în poarta caselor jupanului Nicoară. Pe loc îi deschiseră doi slujitori, întrebîndu-l ce vrea şi de unde vine.

— Nu-i treaba voastră, le răspunse Velcea înfipt. Duceți-mă degrabă înaintea stăpînului vostru. Cei doi se uitară unul la altul şi, ridicînd din

umeri, îl duseră dinaintea boierului. Acesta îl privi cu ochii mici, ascunşi în grăsime, măsurîndu-l de sus pînă jos. Îl văzu pe Velcea plin de praf şi noroi şi nu-i plăcu.

— Cine eşti şi ce voieşti? îl întrebă Nicoară pe cel venit.

— Măria-Ta, sînt omul de credință al jupanului Toader Jipa…

— Ce-ai zis? întrebă Nicoară, sărind de pe scaun de parcă ar fi călcat pe şarpe. Slujitori! strigă, bătînd din palme.

Trei oameni ieşiră ca din pămînt.

— Pune-ți mîna de îndată pe acest ticălos şi aruncați-l în temniță, porunci Nicoară. Asta îi mai trebuia acuma! Să afle Simion vodă că el, marele boier Nicoară stă de vorbă cu omul celui pe care Movilă îl hainise.

— Măria-Ta, aduc veşti pentru jupînița Ilinca, dă să mai spună Velcea, dar cei trei îl înşfăcară zdravăn.

— Taci, nemernice, îi porunci Nicoară. Cum de îndrăzneşti să pomeneşti numele copilei mele?

Velcea vru să mai spună ceva, dar se trezi cu nişte pumni peste fălci şi legat fedeleş. „Da' peste bune gazde dădui!" îşi zise el, în vreme ce slujitorii îl tîrau în temnița de sub pămînt a conacului. Rămas singur în încăperea fără ferestre şi fără cer, pe întuneric, începu să se gîndească: „Asta nu-i lucru curat. Ori armaşul Toader Jipa este omul de credință al domnului meu Radu Şerban şi nu ştie nici dracu' şi se face numai a fi slugă credincioasă a lui Movilă, ori se vede că nărodul ăsta de boier nu ştie pe ce lume trăieşte! Sigur e doar un lucru, că eu, Velcea, sînt întemnițat de Nicoară şi cînd şi cum voi ieşi din temniță, asta numai bunul Dumnezeu o ştie!"

În vremea asta Nicoară fugi la Curtea domnească. Cerînd să fie primit de vodă, îi spuse pe nerăsuflate cum venise un oarecare din partea armaşului şi cum el îl înhățase, aruncîndu-l în temniță.

— Porunceşte, Măria-Ta, ce să fac cu el? Să-i iau capul sau…

Se opri, privind la Simion Movilă, care sta liniştit, mîngîindu-şi bărbuța.

— Adu-l înaintea mea, fără să-i faci nici o smintire, jupan Nicoară, zise domnul, iar vocea-i, subțire era atît de rece de-l prinseră fiorii pe boier. Şi altădată, dacă vezi că nu poți pricepe unele lucruri, nu te mai băga în ele, că ai putea da de dracu'! Înțelesu-m-ai?

— Înțeles, Măria-Ta! Înțeles! spuse Nicoară repede, fără a înțelege nimic. Plecă în grabă, purtîndu-şi trupul mătăhălos pe picioarele scurte şi crăcănate. „Ce-o fi asta, Doamne?", îşi spuse el în drum spre casă. „S-a hainit armaşul au ba? S-a hainit, devreme ce ştie toată lumea şi devreme ce vodă i-a luat toată starea, ba încă şi pe părinții lui i-a pus la cazne! Şi acu', dintr-odată… Doamne, mare e puterea ta!"

Porunci să-l aducă pe Veleea dinaintea sa, privindu-l cu mare curiozitate.

— Unde ți-e stăpînul? îl întrebă, ceva mai blînd. Voia să înțeleagă ceea ce îi spuse vodă că n-a înțeles.

— Păi unde să fie? Parcă Măria-Ta nu ştie? zise Velcea, uitîndu-se la

boier pieziş.

— Iaca nu ştiu, răspunse acesta.

— E în tabăra lui Radu Şerban vodă. Cu voia domniei-voastre, zise Velcea.

— Ba cu voia mea nu e, răspunse Nicoară, scuturîndu-se ca de satană. Opri cartea pentru fiică-sa Ilinca, iar pe Velcea îl porni la Curtea domnească.

Ajuns înaintea lui Movilă, Velcea îngenunchie cu smerenie, îi venea să rîdă să se prăpădească. Simion vodă îi făcu semn lui Nicoară să-i lase singuri, lucru pe care boierul se grăbi să-l facă, minunîndu-se foarte.

— Ridică-te, îl îmbie vodă pe Velcea. Cum te numeşti?

— Stoian, Măria-Ta, răspunse Velcea.

— Ai carte de la stăpînul tău pentru mine?

— Am, mărite doamne, răspunse Velcea şi scoţînd cartea din sîn, o întinse domnului. Simion Movilă începu să citească şi cu cît citea, cu atîta faţa sa cea posomorîtă şi galbenă se lumina. Cînd isprăvi de citit, ridică privitea către Velcea.

— Îi vei duce stăpînului tău carte de la mine, zise. Şi cată a nu cădea în mîinile vrăjmaşului.

— Aşa voi face, Măria-Ta, răspunse Velcea, de-abia ţinîndu-se să nu pufnească în rîs.

Simion vodă bătu din palme, îndată intră un slujitor înalt şi voinic, înarmat pînă în dinţi.

— Să i se dea acestui om cal bun alergător şi trei aspri, porunci el. Slujitorul se închină şi ieşi. Înspre seară, vei veni să iei cartea de la mine, spre a o duce stăpînului tău, îi zise vodă lui Velcea.

— Să trăieşti întru mulţi ani, Măria-Ta, răspunse Velcea, ieşind cu spatele şi tot închinîndu-se, spre a nu i se vedea rînjetul pe care nu şi-l mai putea, stăpîni.

Ajuns în curte, găsi în locul mîrţoagei lui un armăsar gras ca un pepene şi lucios la păr. De la cancelaria domnească primi şi cei trei aspri, apoi, înainte de a încăleca, se făcu că se minunează în faţa armăsarului. Slujitorii începură să rîdă.

— De cînd m-a născut mama, n-am avut asemenea cal, le zise el.

— Apăi asta cred, îi răspunse unul din slujitori. Ăsta-i din herghelia boierului Nicoară.

Velcea tăcu şi băgă la cap. Apoi, încălecînd, o porni la trap uşor înspre oraş.

Trase la hanul lui Nicolae Turceanu, crîşmar bătrîn şi cuprins, cu case, pămînturi şi vii îmbelşugate. Acolo vroi Velcea să-şi potolească foamea şi setea. Crîşmaru îl privi cu luare aminte.

Nu avea ajutoare, nu din calicie, ci din poruncă domnească, pentru că, spunea vodă Movilă, „în crîşmă repede uită omul să-şi ţină gura şi lăsînd limba să grăiască de-a valma pe toate, multe se pot afla”! Şi dacă pe lîngă

crîşmar sînt ajutoare, apăi şi acelora le umblă limba şi află tot oraşul lucruri care nu trebuiesc aflate decît de cel ce domneşte. Tot aici se puneau la cale multe din cele bune şi cele rele. Şi furtişagurile şi uneltirile împotriva domniei şi codoşlîcurile şi răpirile de fete şi cîte şi mai cîte. Deci vodă avea nevoie de urechea credincioasă şi închinată lui. De aceea Nicolae Turceanu purta hrisov domnesc de slobozenie a dărilor şi pentru altele încă. Şi repede se aflau aceia ce căutau a lovi domnia şi îndată erau puşi la poprealâ, ca apoi să-şi ia pedeapsa, fie că era dată în toiege la tălpi, de nu mai umbla omul toată viața decît în cîrje, fie că îl judeca divanul domnesc, unde vodă îl mustra întîi pe împricinat cu vorbe de ocară şi sudălmi, apoi se apropia de el şi îi trăgea cîteva perechi de palme zdravene, spre învățătură celorlalți, şi numai după aceea îl dădea pe mîna gealatului, ca să-l scurteze de cap.

Velcea se aşează la o masă, unde ceru de băut şi de mîncat.

Crîşmarul îi aduse vin din acela tare, de-ți ia mințile pe îndelete şi nu dintr-odată, de unde i se şi spune „vin muieresc". Îi mai puse dinainte o găină grasă, făcută cu mujdei de usturoi şi o juma' de pîine caldă. Velcea mai ceru şi o ceapă dordonată şi rotundă cît un cap de copil mic. Cînd îi aduse crîşmarul ceapa, Velcea o potrivi pe colțul mesei şi izbind-o cu pumnul, o făcu să-i sară inima dulce şi iute cît colo. Apoi o sără bine şi numai după aceea începu să îmbuce din ea şi din pîine, pînă îi dădură lacrimile, după care se apucă de băut, şi de mîncat găina. Crîşmarul se tot învîrtea pe lîngă el, ba să-i dea una, ba alta, cu nădejdea că va afla cîte ceva de la mîncăul aşezat la masă. Nu-l mai văzuse niciodată prin tîrg şi se muncea să afle ce şi cum. Îi spuse că de e ostenit, are şi odăi de odihnă, odăi în care nu de puține ori, cînd era cazul, se mai lua pe lîngă punga călătorilor şi viața. Că avea crîşmarul nişte dulăi de țigani, unul mai fioros ca altul, gata să ucidă şi pe maica lor pentru un pahar de rachiu şi cîțiva gologani.

— Dincotro? îl întrebă crîşmarul pe negîndite.

Velcea ridică ochii aceia reci şi nu răspunse dintr-odată. Mai muşcă odată din pîinea caldă şi din găină, mai sfîşie cu unghiile o fîşie din rochia cepii, apoi îşi clăti gura cu vin, după care puse ulcica pe masă.

— Bun vin ai, crîşmare! spuse şi îl privi pe Turceanu în ochi.

— Am, răspunse acela.. A dat bunul Dumnezeu de s-a făcut rod mult şi bogat. După cîte văz eu, nu prea eşti din părțile noastre, stărui, după un timp.

— Drept ai grăit, răspunse Velcea. Sînt de prin părțile Braşovului.

Crîşmarul ciuli urechile. Tot ce venea de peste munte era bun de aflat.

— Şi cu ce treburi pe la noi? mai întrebă Turceanu.

— Îmi trebuieşte nutreț mult, crîşmare, zise Velcea alene.

— Apăi fineață nu găseşti decît la boierul Nicoară, răspunse crîşmarul. După cîte înțeleg eu ai vite multe, mai spuse el, pentru a afla totuşi ceva.

— Multe, da-a, zise Velcea, lungind cuvintele. Că fac negustorie. Vin negustorii din Cracovia şi din Buda după caii mei. Ba şi negustori turci trec

Dunărea, cu caii după ei.

Crîşmarul îl privi lung... „Oare aşa umblă un neguțător cuprins, care vinde cai la Stambul şi Lehia? Ca un calic?" se întreba în sinea sa, căci era bănuitor ca o vulpe. „Aici nu-i treabă curată", îşi zise el.

— Crîşmarule, eu umblu aşa ponosit, că de m-ar vedea cei ce vînd în straie bogate, degrabă ar sălta prețul, zise Velcea, de parcă ghicise gîndurile lui Turceanu. Acuma, nu ştiu dacă boierul de care vorbeşte domnia-ta are atîta fineață pe cît am eu nevoie, urmă el, uitîndu-se într-o parte, de parcă răspunsul crîşmarului nici nu l-ar fi interesat,

— Oho! Să fie domnia-ta sănătos, negustorule, îi răspunse Turceanu rîzînd. Boier Nicoară. are cea mai mare herghelie de cai din Țara Românească,

— Atunci e bine, zise Velcea şi ridicîndu-se, deşertă ulcica ce mai avea un rest de vin în ea, plăti cît i se ceru, după care, luîndu-şi ziua bună de la crîşmar, părăsi hanul. În urma lui la distanță, călărea un țigan buzat ca un harap. Turceanu îl pusese pe urmele lui Velcea, care i se păruse a fi un mare parşiv.

Ultimele opaițe se stinseră. Peste sat se lăsaseră liniştea şi somnul. Cînd şi cînd se auzea cîte un hămăit de cîine, sau mugetul unei vite. Dinspre apus începu să sufle un vînt înăbuşitor.

Pe creasta dealului se ivi un rînd de călăreți. Erau mulți la număr, dacă judecăm după cît loc ocupau. Caii mici şi flocoşi băteau neliniştiți cu copitele în pămînt, scurmîndu-l. O vreme statură pe loc, iscodind. Apoi unul din ei, ce părea a fi căpetenia, ridică brațul. Îndată se apropie de el, în pasul calului, un altul, scurt şi îndesat, cu căpățîna rasă, din mijlocul căreia răsărea un smoc de păr aspru şi negru.

— Sedec, spuse cel ce părea a fi căpetenia, ceambulul se va desface în două. Ia-ți oamenii şi bate latura dreaptă a satului. Stînga o voi lovi eu cu oştenii mei. Gătiți-vă arcanele şi Alah să vă dea cît mai multe căpățîni de ghiauri spînzurate la şa, adăugă căpetenia, privind cu ochii înguşti ca două tăieturi înspre satul adormit. Domnul Valahiei, Simion Movilă, ne-a dat satul în pradă, aşa că liberi sîntem să-l stoarcem şi de viață şi de avuții! Şi spunînd acestea, îşi dezveli dinții rari.

— Ascult şi mă supun, răspunse cel ce se numea Sedec. Apoi întoarse calul şi plecă să-şi adune oamenii.

Nu mult după aceea, liniştea nopții fu sfîşiată de un țipăt ascuțit ca de femeie. Țipătului îi răspunseră altele, tot atît de ascuțite. Tătarii chiuiau, lovindu-şi caii cu latul săbiilor scurte şi încovoiate. Oamenii din sat săriră în picioare, apucînd topoare, coase, ghioage, cuțite şi tot ce le cădea în mînă. Unii din ei, sfătuiți de cei mai bătrîni, întinseră frînghii între ulițe, legîndu-le de copaci, apoi răsturnară căruțele în calea năvălitorilor. Primul şir de călăreți nimeriră peste frînghiile întinse. Caii se poticniră, zvîrlindu-şi

stăpînii peste cap. Țăranii se repeziră cu topoarele. Cei cu coasele loveau picioarele cailor ce veneau pe urmă. Săgeţile şuierau scurt cu un “vup” puternic, înfigîndu-se în piepturi şi în pereţii caselor. Sătenii se apărau cu deznădejde. Căruţele răsturnate fură piedică serioasă în calea năvălitorilor, care, văzînd că nu pot răzbate, dădură dosul, cu strigăte sălbatice.

Țăranii, cei tineri, mai ales, se bucurară că au scăpat uşor. Cei bătrîni cunoşteau însă viclenia tătarilor, aşa că îi sfătuiră pe tineri să nu se lase înşelaţi de fuga vrăjmaşului. Tudor Şolmuz, căpetenia satului, le spuse că vrăjmaşul va năvăli din nou. Şi Zavelcă, cel ce luptase ca oştean în oastea lui Mihai voievod, îi sfătui să sape şanţ adînc, cu ruguri aprinse. Totul fu în zadar. Tinerii începură să-i dezbrace pe cei ucişi, luîndu-le armele şi sculele de preţ, îşi strigară muierile, le prinseră podoabele tătărăşti de gît, rîdeau şi jucau fără să se sinchisească de spusa celor vîrstnici. Totuşi Zavelcă nu se lăsă. Aprinse singur cu mîna lui vreascuri la picioarele unui stejar înalt, cu crengi uscate şi frunze strînse morman. Făcu asta în nădejdea că văzînd focul, alţi creştini, de pe unde or fi fost ei, vor sări în ajutor. Nu trecu multă vreme şi stejarul fu cuprins de flăcări pînă la coroană. Focul se vedea de la mare depărtare.

Deodată se auzi din nou acel ţipăt ascuţit ca de femeie. Tătarii începură să se rotească în jurul satului ca fiarele de pradă. Din rîndurile lor zburau săgeţi aprinse, ce se împlîntau în stufurile uscate ale colibelor. Oamenii se zăpăciră. Unii dădeau’fuga în bordeiele ce ardeau, spre a-şi scăpa părinţii sau copiii, alţii să-şi scoată vitele, în vreme ce pojarul mistuia casă după casă. Satul ajunse o mare de flăcări. Căruţele răsturnate ardeau şi ele. Strigătele de groază şi plînsetele copiilor se auzeau pînă departe. Țăranii îşi căutau scăparea în fugă, dar odată ieşiţi din satul pîrjolit, îi aşteptau arcanele şi săgeţile tătarilor. La lumina roşiatică a flăcărilor, chipurile năvălitorilor, lucioase de sudoare, păreau, şi mai înspăimîntătoare. Acum începură să intre prin colibele cuprinse de flăcări. Răscoleau, jefuiau ce mai puteau jefui, prindeau copiii de picioare, aruncîndu-i în iadul ce se întindea din ce în ce mai mult. Arcanele se încolăceau şuierînd pe după gîturile subţiri ale femeilor înnebunite de spaimă, smulgîndu-le şi tîrîndu-le după călăreţi.

Sătui de pradă şi sînge, tătarii începură a se pregăti de plecare. Unul din ei înfipse în vîrful suliţei capul cu plete şi barbă albă a căpeteniei satului. Oamenii, cîţi scăpară cu zile, fură luaţi robi. Tătarii se veseleau şi rîdeau cu rîsete ascuţite, frecîndu-şi bărbiile spînatece de ţîţele fetelor şi femeilor aburcate în şa cu mîinile legate la spate sau ţinute vîrtos de plete. Un flăcău, unul de-i ziceau Grigoraş, reuşi să-şi taie legăturile şi să fugă. Tătarul îl zări, dar nu catadicsi să alerge după el. Pregăti arcul, Grigoraş se pomeni cu săgeata între spete. Căzu cu faţa în jos. Tătarul descăleca, îi tăie capul liniştit, după care şi-l anină la şa. Porniră, în urma lor, satul mai ardea încă. Unii din cei legaţi şi tîrîţi în urma cailor urlau de durere, încît tătarii, sîcîiţi, îi străpungeau mai întîi cu sulița, după care tăiau cu jungherul legăturile,

lăsînd trupurile celor uciși pradă cîinilor. Alții, mai lacomi, – doritori de robi şi de răscumpărare, îi loveau cu bicele plumbuite pe nenorociții care mai aveau putere să alerge, gîfîind, pe lîngă cai. Nevestele şi fetele cele mai tinere şi frumoase erau ținute pe şa, ca nu cumva să li se strice chipul sau picioarele.

Se întoarseră pe unde veniră. Urcară dealul, apoi coborîră în vîlceaua dinaintea lor. Luna se acoperise de nori. Nu se auzeau decît gemetele celor prinşi şi tropotul cailor. Selim, căpetenia, mergea în frunte, privind din cînd în cînd cele patru căpățîni aninate la şa. Sedec tîra după el un țăran cam de vreo treizeci de ani. Acesta alerga, cădea, se ridica, respirînd greu şi gemînd. Sedec îl plesni cu biciul plumbuit peste față.

Trecură vîlceaua şi începură să urce din nou. Selim-capetenia se opri pe loc. Parcă auzise un şuierat. Dar poate nu era decît vîntul care începuse să sufle cu putere.

Deodată, de sus, se abătu asupra lor un stol de săgeți. Căzură mulți dintre ei. Cei rămaşi teferi se repeziră înspre stînga, dar nimeriră peste nişte făpturi fioroase, mari ca nişte huidume, cu căciuli buhoase şi sarice pe ei.

Sedec încercă să se apere cu iataganul său încovoiat, dar Bornemisa îl pocni cu ghioaga drept în frunte, împrăştiindu-i creierii. Nici Selim-căpetenia nu avu o soartă mai bună. Se trezi față în față cu Toro cel Negru. O clipă se priviră cu mare vrăjmăşie. Selim aruncă sulița scurtă înspre pieptul uriaşului. Acesta se feri cu pavăza rotundă cu gurguiuri de alamă. Căpetenia tătară trase sabia şi se repezi asupra lui Toro. Fierarului îi veni tocmai bine. Îl apucă pe Selim de grumaz, smulgîndu-l din şa. Îl strînse de gît cu atîta putere, încît tătarului îi ieşiră ochii din cap şi numai cînd îl simți moale ca o cîrpă, îl aruncă la pămînt. Ceva mai departe, un tătar tînăr şi semeț se lupta din greu cu copilandrul de Kendi. Tăişul săbiei ucenicului îi sfîşie umărul. Buzduganul cu lănțug şi ținte de fier îi căzu tătarului din mînă. Se rostogoli din şa. Kendi tăie legăturile, eliberînd o fată tînără şi o luă în brațe. O clipă întoarse spatele celui pe care îl credea mort. Atunci tătarul îi înfipse jungherul pînă în prăsele, Toro cel Negru auzi țipătul de moarte a lui Kendi şi se repezi într-acolo. Pe tătar îl văzu cînd trase cuțitul din spinarea ucenicului. Cu o singură lovitură de sabie, Toro îi despică vrăjmaşului coiful, cu căpățînă cu tot, apoi, sărind, de pe cal, se repezi la Kendi. Fata era înnebunită de spaimă. De lîngă ea, fierarul îl luă pe Kendi, ridicîndu-l în brațe, strigîndu-l şi zguduindu-l. Peste chipul lui Toro, năclăit de sudoare şi praf, lacrimile săpară cîte un şănțuleț de negreală, care dispărea în barba uriaşului.

— Meştere, şopti Kendi şi zîmbi, ce să le spun copiilor tăi, de îi voi intîlni în drumul meu de aripi?...

Nu mai auzi răspunsul. Rămase cu ochii mari deschişi, ca ciuta sfîşiată de colțul mistrețului. Toro fu cuprins de o mînie îngrozitoare, năpustindu-se cumplit asupra vrăjmaşilor, îi văzu pe Fărcaş, Bornemisa şi Lupu luptînd vitejeşte întru sfîntă dreptate.

Curînd, tătarii rămaşi în viață săriră de pe cai şi aruncînd armele, se

ghemuiră la pămînt, cerşind mila învingătorilor.

Stejarul lui Zavelcă, cuprins de flăcări, îi vestise pe oştenii lui Nour de nenorocirea satului românesc.

... în jurul lui Kendi se strînseră Toro, Bornemisa, Fărcaş, Lupu şi Nour. Cîțiva tătari fură puşi să sape groapa viteazului copilandru. Cînd totul se isprăvi, oştenii vrură să-l ridice pe braţe, dar Toro mîrîi la ei, încît oamenii se traseră îndărăt. Fierarul se plecă şi ridică în braţe trupul ucenicului său prea credincios, care îl urmase la bine şi la rău. Se apropie de groapă. Braţele lui Kendi se desfăcură în cruce, ca aripile unui porumbel ucis. Atunci se apropie Bornemisa. Smulse de capul unui tătar îngenunchiat coiful şi ținîndu-l de za aruncă în el o bucată de tămîie pe care o aprinse, apoi legănînd coiful deasupra mortului, în formă de cruce popa începu să rostească slujba celor plecați în împărățiile albastre. Cînd popa spuse cu glasul său puternic „Şi odihneşte, Doamne, sufletul acestui pui de căprioară pe nume Kendi...” se auzi hohotul de plîns al lui Toro. Nour se apropie de fierar, bătîndu-l cu dragoste frățească pe umăr, fără a-i spune o vorbă. I se acrise sufletul de atîta suferință cîtă văzuse în viața sa încă tînără.

Pe Kendi îl lăsară sus pe deal, după ce fierarul îl aşezase uşurel, cu mîinile lui, în fundul gropii, împreunîndu-i braţele cu mîinile mici peste piept. Pe crucea de lemn cioplită în grabă, Bornemisa scrisese cu sînge: „Kendi viteazul”. Mulțumindu-i, Toro l-a strîns în braţe, sărutîndu-l pe amîndoi obrajii, în vreme ce popa, tulburat, îi spunea: „Lasă, lasă, Toro!”

Țăranii s-au înapoiat în satul lor ars, cu tătarii legați cu lanțuri de grumaji. Oamenii mulțumiră îngenunchind dinaintea oştenilor, apoi fiecare îşi văzu mai departe de drumul său. Nour se ducea spre tabără, iar sătenii, cu cei prinşi, înspre satul făcut cenuşă. Toro întorcea mereu capul. Văzu întîi toată crucea lui Kendi, apoi jumătate, apoi numai vîrful, apoi nimic. Lumina zilei, scăzînd, i se păru a fi vînătă ca un mort...

Cînd se întoarse Velcea de la Tîrgovişte, era zi de duminică. În tabără, oştenii stăteau şi sporovăiau între ei, unii curățîndu-şi armele, alții strîngînd gunoaiele pe care, le duceau pe cîmp unde le dădeau foc, iarăşi alții stăteau tolăniți prin corturi, jucau jocuri de noroc lăsați pe cîte un genunchi, cu ochii la banul care se învîrtea prin aer.

Velcea nu se opri decît în cortul lui Nour.

La vederea lui, căpitanul se ridică bucuros, îmbrățişîndu-l cu dragoste. Velcea îi întinse cartea lui Simion Movilă către Toader Jipa, fără să spună ceva.

Nour deschise scrisoarea. Cu cît citea mai mult, fața i se încorda. Simion Movilă îşi pierduse răbdarea, îi poruncea lui Jipa să-l ucidă pe Radu Şerban cît mai grabnic. Nour închise cartea şi rămase pe gînduri. Va trebui ca vodă să afle imediat, iar Jipa trădătorul să-şi primească pedeapsa.

— Să ştii, frate Nour, că am găsit cai, zise Velcea, trezindu-l pe tînărul căpitan din gînduri.

— Cai? se miră Nour.

— Da. Şi mulți. Boierul Nicoară are una din cele mai mari herghelii din Țara Românească…

— Atunci ne va fi foarte uşor, zise Nour, luminîndu-se. Vom trimite cîțiva oameni de-ai noştri cu bani mulți, în chip de negustori, să-i cumpere şi treaba e încheiată.

Bani om mai strînge de la boieri, că zicea vodă că nu prea stăm bine cu banii…

— Nu-i chiar aşa, frate Nour, zise Velcea. Caii lui Nicoară sînt de pe-acuma vînduți oastei lui Simion Movilă, Aşa că degeaba trimitem noi oameni cu bani, căci nimic nu vor face.

— Se încurcă treaba, Velceo. Tăcură o vreme.

— Caii trebuiesc furați, căpitane!

— Uşor de zis, greu de făcut, răspunse Nour, că doar nu-i vorba de un singur cal!

— N-o fi chiar aşa de greu, căpitane. Dacă Măria-Sa ne dă slobozenie, mă prind că punem mîna pe cai mai repede decît crezi.

Nour n-avea de gînd să-i stea împotrivă, îl cunoştea de mult pe Velcea ca pe un om foarte ager, care, cînd îşi băga un lucru în cap, apoi cu greu i-l mai scotea cineva.

— Şi ne-ar mai trebui ceva, căpitane… urmă Velcea,

— Ce?

— Copila lui jupan Nicoară, jupînița Ilinca.

— Şi pentru ce ar fi nevoie de această jupîniță, de care îmi vorbeşti tu?

— Pentru că tătîne-su o iubeşte ca ochii din cap, iar herghelia este pe moşia lui Nicoară, păzită straşnic.

— Înțeleg, Velceo, răspunse Nour cu jumătate de glas. Nu-i prea veneau la îndemînă treburile astea cenuşii. Mie îmi place să mă războiesc cu oşteni, Velceo, nu cu muierile, adăugă el nemulțumit.

— Apoi, căpitane, fă după cum crede domnia-ta, zise Velcea şi se întunecă la chip. Dar aşa cum gîndeşti, să ştii că n-avem sorți de izbîndă. Mai întîi, caii sînt păziți de oştenii lui vodă Simion, nu i-ar mai călca mulți în urmă! Apoi, de vom lovi paznicii, lesne va fi pentru ei să cheme grosul oastei movileşti asupră-ne. Şi atunci? Pe unde scoatem cămaşa? Pe cînd aşa, cu puțină viclenie şi cu jupînița Ilinca în gheară, nu ne va fi greu să punem mîna pe cai, iar copilei să-i dăm drumul de îndată ce vom aduce dobitoacele aici. Ce zici? Şi nici oameni nu am pierde…

Nour nu răspunse, îşi dădu seama că Velcea are dreptate. Aveau oşteni puțini: să se mai şi încaiere cu cei ai lui Movilă şi cu cei ai lui Nicoară?

Ieşi din cort, după ce îi spuse lui Velcea să-l aştepte. Se îndreptă în grabă spre cortul lui Vodă. În trecere îl văzu pe Jipa trăncănind şi rîzînd cu Cîrcă şi cu Proca. Fără a fi observat de cei doi, Jipa îl urmări cu privirea pe Nour şi avu una din acele intuiții fulgerătoare pe care rar le au oamenii în viață. Găsi

cu cale să fugă chiar de va trebui, să dea socoteală în fața domnului său. Mai ales că nici Stoian, omul său de credință, nu se mai întorsese. Se făcu că şi-a amintit de ceva şi porni spre cortul său.

În acest timp, Nour fu primit de Radu Şerban, care se ridică greoi din scaun şi îl îmbrățişa pentru năvala cutezătoare asupra tătarilor şi scăparea atîtor vieți de creştini. Nour ascultă în tăcere mulțumirile domnului. Aproape că nici nu le auzea. Gîndurile lui se învîrteau, în jurul lui Jipa şi a ticăloşiei lui.

— Ce ai, fătul meu? îl întrebă Radu Şerban cu bunătate. Te văz posomorît la chip şi cu sprînceana încruntată! Pierdut-ai mulți oşteni, ori… şi aici, vodă rîse, dînd capul pe spate, e vorba de pîrdalnica de dragoste?

Nour surîse cu amărăciune, îl iubea pe domnul său ca pe un părinte, aşa cum îl iubea şi pe morocănosul de Slăvuia.

— Măria-Ta, nici oşteni aşa de mulți n-am pierdut, nici de dragoste nu-i vorba…

— Atunci? Ce te aduce înaintea mea? îl iscodi vodă.

— Măria-Ta, e vorba de jupan Toader Jipa…

— Ce-i cu el? Că după cîte ştiu, la rugămințile tale i-am încredințat o parte din călărime, zise vodă, din ce în ce mai mirat.

Lui Nour îi venea greu să înceapă. Ştia că aflînd despre mişelia lui Jipa, sufletul lui vodă se va întrista de moarte. Ştia că îl prețuieşte pe Jipa ca pe un oştean priceput, îl socoteşte viteaz şi îl crede cinstit.

— Măria-Ta, îşi luă Nour inima în dinți, iartă că pricinuiesc Măriei-Tale o amărăciune atît de mare, dar silit sînt să o fac!

Vodă clătină din cap.

— E vorba de viața Măriei-Tale! urmă Nour.

Radu Şerban nici nu se clinti. De cîte ori nu fusese în primejdie de moarte, fie pe cîmpurile de luptă, fie gata să cadă în capcanele turcilor? De fiecare dată ştiuse să se ferească şi să scape cu fața curată.

— … de viața mea? repetă Radu Şerban. Vocea îi suna a nepăsare.

— Da, Măria-Ta, răspunse Nour. Binevoiască să citească Măria-Voastră, aceasta.

Şi îi întinse cartea lui Simion Movilă către Jipa. Vodă o citi fără să i se vadă pe față nici o tresărire. Apoi, după ce isprăvi, o închise cu mişcări leneşe, de parcă nici n-ar fi fost vorba despre el şi despre porunca de a-l ucide. Se uită o clipă la pecetea lui Movilă şi zîmbi uşor, cu dispreț.

— Citit-ai cartea, căpitane? întrebă vodă.

— Citit, Măria-Ta, răspunse Nour, după o şovăială. Doar eu i-am urmărit omul de credință, pe care l-ar schimbat cu Velcea, luînd cartea lui Jipa către Simion Movilă şi dîndu-i-o la mînă.

Radu vodă izbucni în rîs. Rîdea cu poftă, ca de o întîmplare hazlie, care n-are nici o legătură cu el, spre nedumerirea lui Nour.

— Păi bine, fătul meu, zise vodă, oare nu ai ştiință cum se petrec treburile

pe astă lume? Movilă doreşte moartea mea, aşa cum eu nu i-o doresc pe a lui. Drept e că nici nu mi-a trecut prin cap să trimit om la curtea lui să-l omoare. Dar el, – nemernicul, cată a face treaba de muiere, îi este voia să lovească pe la spate. De cînd a venit la mine, m-am îndoit de Jipa. Făcutu-m-am că mă încrez în el, dar neîncetat mi-am pus oamenii mei de credință să se țină după el pas cu pas. Dar domnia-ta căpitane Nour, ce ți-a venit să te nevoieşti pentru el cerînd comanda călărimii? Ha?

— Măria-Ta, tocmai pentru că nu m-am încrezut în armaş. Şi nici el în mine. De aceea voit-am să-i adorm bănuielile, zise Nour.

— Bine ai făcut, fătul meu! Rămase pe gînduri, ciupindu-şi cu degetele buzele cărnoase, aşa cum îi era obiceiul.

După o vreme bătu cu palmele în brațele jilțului ca şi cum s-ar fi hotărît să se ridice. „Mda!” mormăi el, dupa care îl privi lung pe Nour zîmbindu-i cu bunătate. Căpitanul zări în ochii voievodului un licăr de veselie ciudată.

Radu Şerban porunci să fie poftite toate căpeteniile şi mai marii oştirii, poruncă ce fu îndeplinită în grabă. Un singur boier nu a putut fi găsit: armaşul Toader Jipa.

SEMNUL AL ŞAPTELEA

JUPAN LUPU ŞI JUPAN FARCAŞ SE ARATĂ A FI NIŞTE NEGUSTORI CINSTIŢI

Cu un găinaţ de cioară nu se spurcă Dunărea.

Jupînița Ilinca primi răvaş din partea lui Toader Jipa printr-o țigancă de la curte, îl citi şi chipul de copil i se lumină dintr-odată. Ştia că tătîne-său şi-l scosese de la inimă de cînd căzuse la scîrba lui vodă Simion, iar lumea vorbea de ei ca de un ciumat. Tocmai pentru asta îl îndrăgi Ilinca mai mult. Văzu în Toader Jipa omul însetat de dreptate care trecea şi peste stare şi peste părinți, alergînd într-acolo unde îl îndemna conştiința lui de bărbat. Şi apoi mai avea Ilinca ceva ce au toate copilele de vîrsta ei. Dacă părinții şi neamurile, ba chiar şi vodă ziceau da, ea, una, zicea ba. Aşa că la primirea răvaşului care o poftea mai pe înserat la colțul pădurii din apropierea cetății, sufletul copilei tresări ca un clopoțel zgîlțîit de o mînă nevăzută, în dimineața aceea fu mai cuminte – ca oricînd, spre marea uimire a boierului Nicoară, care se veselea în sufletul său, gîndind că fie-sa uitase de blestematul acela de armaş pentru totdeauna. Fiindcă trebuie să se ştie că de cînd jupan Nicoară n-a mai vrut sa audă de Toader Jipa, n-a mai avut linişte în casă. Ce plînsete! Ce chilomane! Ce trîntituri cu fața în jos pe macat şi ce țipete! De gîndeai că se aprinde casa! Lacrimile jupîniței nu veneau chiar numai din iubire, pentru că stînd strîmb şi judecind drept, pe Toader Jipa îl văzuse Ilinca doar de cîteva ori şi nu ştia mare lucru despre el. Dar de cînd începu să vuiască cetatea despre fuga lui, îi intraseră mai vîrtos în cap gărgăunii dragostei.

Deci, văzînd-o tătîne-său cît e de bună şi ascultătoare, îi dete voie să iasă călare, pe înserat, însoțită de doi slujitori, de care Ilinca avea să ştie cum să scape cît de repede.

Îndată ce se făcu ora, jupînița Ilinca încălecă pe murgul ei, pe care tată-său îl învățase anume pentru ea. Adică să alerge ca săgeata şi să fie blînd ca mielul. Copila era o bună călăreață, pentru că Nicoară o lăsase să călărească de pe cînd era de o şchioapă. Şi după ce, ca de obicei, părintele său îi dădu aceleaşi sfaturi, să nu gonească nebuneşte, să nu bată dobitocul în gură spre a nu-i strica comisurile şi mai ales să nu se depărteze prea mult de casă, jupînița se făcu nevăzută din fața ceardacului, sub privirile înduioşate ale grăsunului boier.

Ieşi pe poartă tocmai cînd scăpata soarele. Puse calul în trap, străbătînd ulițele strîmte pavate cu pietre mari de rîu şi cu podețe de lemn. Departe şi nu

prea foarte se zărea codrul pe care îl cunoştea ca în palmă. Soarele se tot lăsa peste pămînt ca o copaie uriaşă de jăratec, dispărînd pe jumătate, apoi mai rămase un sfert, apoi cît o geană. Liniştea ce venea dinspre pădure înfiora sufletul copilei, umplîndu-l de încîntare. Casa părintească şi cetatea rămaseră în urmă, scăldată în mierea amurgului de toamnă. O răcoare blajină zăbovea peste tot. În dreapta, se întindea cîmpia pîrjolită de vara ce trecuse, cu paiele arse. Turme de oi ce se îndreptau spre casă stîrneau praful, în vreme ce un asin cu clopot mare la gît zbiera cu capul înălţat înspre undeva unde începuse să se zărească, palidă şi mîncată de vîrcolaci, luna.

Jupînița îşi struni calul, care sări peste şanţul şoselei şi o luă drept către pădure. Auzi în urma ei dupăit de copite şi o porni la goană. Ştia că sînt cei doi slujitorii Voicu şi Ristică, puşi de boierul Nicoară pe urmele ei. Aproape de intrarea în pădure auzi larmă şi lătrături de cîini. Poposise aici o şatră de ţigani, aprinzînd focurile! Plozii cu buricele goale se berbeceau izbindu-se şi zbenguindu-se ca nişte căţelandri, în vreme ce ţigăncile aşezau ceaunele pe crăcane, deasupra jarului. Pe jupîniță o încolți o nelinişte uşoară. Auzise despre multe isprăvi făcute de aceşti colindători ai pămîntului, ca şi de jafurile şi uciderile de la care unii din ei nu se dădeau înapoi.

Ilinca purta un veşmînt bogat, avînd pe dedesubt sucnă de atlas roşu, cu guler răsfrînt în afară, cu galoane circulare duble pe piept, cu jupă înădită şi plisată. Un brîu de mătase albastră îi înfăşură mijlocul subțirel. Pe deasupra avea un conteş îmblănit cu samur, cu nelipsitele guri decorative prin care se strecurau mînecile conteşului.

Împodobite cu chiotori şi sponciuri de argint suflate în aur. Pe creştet purta o căciulită de catifea roşie, ce o prindea de minune. Picioarele micuțe erau încălțate cu ciuboţele galbene cu tocuri înalte. Trase cu coada ochiului în urmă şi îi văzu pe cei doi slujitori venind după ea. Se linişti. Nu se sperie nici cînd răsăriră dinaintea calului doi ţînci de ţigani, goi cum îi făcuse mama lor. Cerşeau şi jucau în acelaşi timp. Jupînița scoase din punga de la brîu cîțiva gologani şi îi aruncă. Plozii se încăierară.

Ilinca intră în codru. Struni calul la pas, scuturîndu-şi pletele aurii, în timp ce fermecătorii ochi verzi căutau miraţi în toate părţile. De cîte ori nu văzuse această pădure? Îi cunoştea fiecare copac şi fiecare luminiş şi totuşi, mereu şi iarăşi, i se părea că intră în ea pentru întîia oară. În dreptul unui copac gros pe care de-abia l-ar fi putut cuprinde doi oameni cu braţele întinse, se opri, veselindu-se de joaca unor veverițe negre cu cozi stufoase, ce săreau din cracă în cracă. „De îndată ce voi ajunge acasă, voi da poruncă să-mi prindă două veverițe cu care să mă joc”, îşi spuse. Calul începu să sforăie şi să bată pămîntul cu copita. Copila îl mîngîie pe greabăn, îndemnîndu-l să meargă mai departe. Se afundă în codru, fără să ia aminte că ziua începuse să se cam petreacă, O clipă se gîndi să se întoarcă, dar răvaşul pe care îl simțea în sîn îi dădea curaj. Sub copitele dobitocului frunzele foşneau şoapte de singurătate şi năluci.

Jupînița descălecă. Aici era locul unde ar fi trebuit să-l găsească pe Jipa, bărbatul viteaz şi frumos. Dar nu găsi pe nimeni. Petrecîndu-şi dîrlogii după braț, culese cîteva ciuperci ce păreau să lucească puternic ca nişte lumini, privindu-le cu atenție şi curiozitate. Atunci observă că luminițele, odată luate în palmă, îşi stingeau strălucirile. Copilăria era ceva mai puternică decît fiorii dragostei, îşi uitase de armaş. Ceea ce însă o nelinişti era faptul că nu mai auzea în urma sa caii slujitorilor. Se întoarse căutîndu-i cu privirea, dar nici urmă de ei. Parcă i-ar fi înghițit pămîntul. Vru să încalece, să fugă. Deodată, printre copaci zări cîteva figuri bărboase. „Țiganii!" îşi zise ea şi sîngele îi îngheță de spaimă. Vru să se salte în şa, dar o mînă, mare, aspră, apucă dîrlogii calului. De-abia atunci Jupînița desluşi chipurile negricioase a trei bărbați. Un țipăt îi ieşi din piept. Țiganul care îi oprise calul îi puse mîna pe braț. Mai avu puterea de a-şi striga slujitorii.

— Nu-i mai striga, jupîniță, zise țiganul, că le-am făcut de petrecanie la amîndoi.

La auzul acestei veşti, jupînița căzu mototol la pămînt. Unul dintre țigani o ridică, ducînd-o pe brațe şi altul apucă murgul de dîrlogi.

Porniră înspre căruțe, dar nu făcură nici o suta de paşi cînd se treziră înconjurați de cîțiva oşteni călări,

— Cum de ați cutezat voi, tuciuriilor, să-i ieşiți dinainte domniței? întrebă Toro pe cel ce o ținea pe jupîniță în brațe.

— Iertare, Măria-Ta, răspunse țiganul, fără voia noastră că noi căutînd prin pădure, aşa cum e treaba țiganului, bureți, să dăm de mîncare la plozi, jupînița, dacă ne-a văzut, s-a speriat nevoie mare şi şi-a pierdut cumpătul... Iar noi, bieții şi amărîții, o luarăm ca să o scoatem la lumină şi să pornim înspre cetate...

Mințea şi asta o ştiau şi Toro şi Bornemisa şi Farcaş şi Lupu. Țiganul privi pieziş la oblîncul şeii lui Toro şi văzu sabia la locul ei. Aşează jupînița leşinată uşurel pe frunzele uscate, făcînd totodată semn celorlalți doi țigani. Toro nici n-avu vreme să vadă cuțitul lucind în mîinile lor. Se pomeni apucat de picior şi răsturnat de pe cal. Bornemisa şl Fărcaş pățiră acelaşi lucru. Lupu vru să descalece, dar se trezi cu o lovitură năpraznică în cap! Murgul Ilincăi necheză o dată puternic şi o luă la fugă printre copaci. Acolo, pe pămînt, lîngă jupînița leşinată, Toro simți că-l apucă toți dracii, văzînd că țiganul care îl încălecase ridicase cuțitul să-l înjunghie. Prinzîndu-i încheietura mîinii, i-o strînse de îi pîrîi osul. Cu un vaiet lung de durere, țiganul scăpă cuțitul din mînă. De-abia atunci Toro se dezlănțui, căci apucîndu-l pe țigan, se săltă cu el de la pămînt şi ridicîndu-l deasupra capului, îl plesni de un copac. Țiganul rămase nemişcat. Toro vru să sară în ajutorul popii, dar Bornernisa-i judeca pe ceilalți doi ținîndu-i de grumaji şi îzbindu-i cap în cap.

Ferindu-l pe Lupu, care de-abia începu să se trezească, Fărcaş se socoti şi el cu vreo doi; în ajutorul țiganilor aflați la strîmtoare mai săriseră alți

cîțiva. Mînios, popa le legă picioarele cu o frînghie apoi, încălecînd, îi tîrî ca pe mistreți.

Toro o ridica pe jupîniță uşurel, înălțînd-o în şa. Pe locul unde tăbărîseră țiganii, nu mai era acum nici urmă de căruță, Fugiseră. Bornemisa tăie legăturile, lăsînd leşurile pradă păsărilor cerului şi o porni cu ceilalți şi cu jupînița într-un loc neştiut de nimeni.

Se înnoptase, cînd calul jupîniței Ilinca, izbindu-şi scările de burtă, intră în curtea boierească. Văzînd dobitocul singur, Nicoară simți că i se face rău. La porunca lui răcnită, pe poarta conacului țîşniră slujitorii ca fulgerele. Căutarea fu zadarnică, în afara lui Voicu şi Ristică, găsiți cu piepturile străpunse de cuțit şi de țiganii ucişi, nici o veste bună nu veni să încălzească sufletul înghețat de spaimă al boierului Nicoară.

Acesta însă nu se lăsă, îşi mînă slujitorii pe urmele țiganilor. Ajunsă din urmă, şatra se văzu înconjurată de o mulțime de oameni înarmați pînă în dinți. Fu întoarsă şi băgată în curtea boierească, Plozii plîngeau, muierile chirăiau, țiganii se jurau bătîndu-se cu pumnul în piept că nu ştiau nimic, Nicoară îi puse la cazne. Mai întîi îi ologi, poruncind să fie bătuți la tălpi cu toiagul, iar pe muieri le urcă în cîrca cîte unui slujitor şi dezgolindu-le şezutul, le biciuia pînă cînd nenorocitele leşinau. Lui bulibaşa îi aşează pe piept fiare încinse în foc. Pînă în cele din urmă, se găsi unul din țigani mai slab de înger, care spuse totul. Cum o văzură pe jupîniță venind călare, cum unii din ei intraseră în pădure ca să o jefuiască, cum alții îi uciseseră pe cei doi slujitori, năvălind asupra lor pe neaşteptate şi cum deodată auziseră țipete şi strigăte din pădure. Atunci şatra îşi strînse corturile şi o pornise la drum, ca nu cumva sa pățească vreo belea. Mai mult nu ştia nici unul dintre ei?

Văzînd atîta jale şi amar pe neamul ei, țiganca care îi adusese răvaşul jupîniței ieşi dinaintea domnului ei, al cărui chip schimonosit o băga în boală, îşi luă inima în dinți şi spuse:

— Măria-Ta, pe cînd îmi vedeam de treabă, s-a apropiat de mine un om pe care nu l-am mai văzut niciodată şi, punîndu-mi în mînă un răvaş pentru jupîniță şi un galben, îmi spuse: „Du-i jupîniței Ilinca răvaşul ăsta din partea boierului Toader Jipa.”

N-apucă să termine că pumnul boierului o nărui la pămînt. Nicoară simțea că îi plesneşte capul. Răcni ca un turbat:

— Să fie biciuită pînă la moarte!

Slujitorii o înşfăcară şi o biciuiră pînă cînd închise ochii. Pe țigani îi dădu pe poartă afară, poruncind să fie duşi numai în toiege. „Cu tine, Jipa, mă răfuiesc eu”, mormăi Nicoară.

De-abia se lumină bine de ziuă, cînd boierul porunci să-i pună şaua pe cal. Nu dormise toată noaptea, tresărind la orice zgomot. „Va să zică ticălosul de Jipa mi-a ademenit copila, ca apoi să fiu silit să i-o dau de soție şi astfel, eu, Nicoară să mă nevoiesc dinaintea domnului, cerşind îndurare pentru

ginere-meu", gîndea. Stătea ca pe ghimpi. Aproape de orele zece dimineața, nu mai avu astîmpăr. Încalecă şi o porni spre curtea domnească, urmat de o mulțime de slujitori. Voia să i se plîngă lui vodă de nemernicia armaşului, cerîndu-i totodată îngăduința de a-l lăsa pe el, tată năpăstuit, să se răfuiască fără oprelişte cu Toader Jipa.

Simion vodă îl primi îndată. Tocmai stătea de vorbă cu un bărbat înalt şi voinic; părea tare nemulțumit. La zgomotul paşilor marelui boier, bărbatul se întoarse. Nicoară încremeni. Dinaintea lui vodă sta armaşul Toader Jipa.

Jupînița Ilinca se trezi din leşin pe un fel de laviță, într-o odăiță de casă țărănească, închise ochii spre a-i pieri o vedenie înfiorătoare. Gemu uşor, apoi deschise din nou ochii şi iar văzu lîngă ea un fel de matahală în straie de oştean.

— Unde sînt? întrebă ea cu glas stins.

— Între oameni care nu-ți voiesc răul, jupîniță, răspunse Toro cel Negru.

Copila se bucura oarecum că nu mai este în mîinile țiganilor, dar şi namila asta de bărbos prea avea o uitătură nu ştiu cum.

— Ce voiți de la mine? mai întrebă ea şi ochii i se umplură de lacrimi.

— Nu plînge, jupîniță, căută să o linişteascâ uriaşul. De la domnia-ta nu voim nimic, ci de la părintele domniei-tale, zise, privind-o cu un zîmbet blajin. Se gîndea Toro că de-ar mai fi trăit fie-sa, ar fi avut acum vîrsta jupîniței.

— După cîte înțeleg eu, spuse fata, sînteți tîlhari, care răpesc copile sau femei, spre a stoarce pungile părinți lor şi soților…

Toro începu să rîdă. Avea în rîsul său ceva de dihanie cumsecade din basmele copiilor. „De bună seamă că mă vor ucide, dacă nu vor putea lua de la părintele meu cele ce voiesc", îşi zise ea şi începu să tremure. Văzînd-o, Toro se apropie de fată cu sarica, spre a o acoperi. Dar jupînița scoase un țipăt de spaimă.

— Nu te apropia de mine, slugă ticăloasă! strigă. Toro se încruntă:

— Mai întîi află, jupînița, că m-am apropiat cu gîndul de a te acoperi, văzîndu-te că tremuri. Şi apoi slugi sînt cei ce te slujesc pe domnia-ta. Eu sînt fierar, adecă muncitor, iar acum, oştean în oastea căpitanului Nour Valahul, zise Toro.

— Şi tu şi căpitanul tău ce altceva sînteți decît nişte tîlhari? Cînd vă va prinde părintele meu, că de el nu veți scăpa, veți plăti cu viața îndrăzneala voastră, spuse ea şi chipul acela de copil deveni dintr-odată foarte serios. Lui Toro îi veni să rîdă, dar se stăpîni.

— Apăi pe mine mă poți ocărî cît pofteşti, jupînița! Că dacă e vorba aşa, cu un găinaț nu se spurcă Dunărea, dar căpitanului Nour nu te sfătuiesc să-i grăieşti în felul ăsta, că odată se mînie şi nu mai ține socoteala cine eşti sau cine îți este părintele, zise Toro, de data asta fără să mai zîmbească..

Jupînița tăcu înfricoşată. Auzise ea că tîlharii care bîntuiau pe acea vreme Țara Românească nu țineau seama de nimeni şi de nimic şi îți luau

zilele ca la un pui de găină. Se gîndi la tată-său şi i se strînse inima de mila lui.

— Să ştii, omule, că n-am vrut să te supăr, zise ea cu glas mai domol, căutînd să-l îmbuneze pe uriaş. Toro nu-i răspunse. Se gîndea să-l roage pe Nour să-i dea drumul fetei, care izbutise să-i înduioşeze sufletul. La urma urmei, n-aveau decît să năvălească într-o noapte peste paznicii grajdului şi să ia caii lui Nicoară. Numai mintosul acela de Velcea încîlcise toate lucrurile.

Deodată uşa se deschise la perete şi intră Nour. Era înalt cît un brad tînăr şi mai purta pe spete şi sarica aceea flocoasă, de ți se părea că e voinic din cale afară. Fata se trase la perete. Nour se apropie de ea. Îi zornăiau pintenii şi mîna stîngă şi-o sprijinea pe mînerul săbiei. Toro se auzi strigat şi ieşi. „Or să mă omoare?" se întrebă jupînița şi păli. Văzu ochii lui Nour negri ca o noapte încărcată de fulgere şi începu să tremure. Ar fi vrut să se roage de el şi să-i ceară îndurare, dar se ruşina.

— Jupînița Ilinca, începu el, rogu-te să ne ierți pentru supărarea ce ți-am adus-o, dar nu puteam face altfel.

Copila nu înțelese. Ce nu se putea face altfel? Şi de ce trebuia ea sa treacă prin toate spaimele iadului? Dar auzind vorba lui domoală şi văzîndu-i chipul cu privirea cinstită şi semeață, Ilinca prinse puțin curaj.

— Tîlhari sînteți? Au ce? întrebă ea şi îndată se gîndi că nu trebuia să-i spună una ca asta.

— Nu sîntem tîlhari, jupînița. Sîntem oşteni care luptăm împotriva lui Simion Movilă.

— Ce fel de oşteni sînteți, de luptați împotriva domnului vostru? mai întrebă ea şi teama începu să-i dispară. Tînărul era plăcut la chip, iar glasul îi suna blînd, chiar dulce.

— Jupînița Ilinca, Simion Movilă nu a fost şi nu va fi niciodată domnul nostru şi nici domnul Țării. Pe el l-au adus polcurile leşeşti şi cetele de tătari…

— Pot să ştiu şi eu ce aveți împotriva acestui domn atît de înțelept şi de aşezat? îl întrebă Ilinca, privindu-îl dintr-o parte. Părintele meu, boierul Nicoară, îmi spune că de mult nu am avut un domn mai luminat la minte şi mai bun la inimă…

— Iertată să-mi fie vorba, jupîniță, dar lucrurile nu stau chiar aşa. Bun la inimă se cheamă acela ce dă țara în pradă tătarilor, ca răsplată pentru ajutorul lor? Luminat la minte este acela ce caută a vinde întregul neam românesc, ca numai lui să-i fie bine? Drept este acela care tocmeşte ucigaşi, trimițîndu-i în tabăra vrăjmaşului său, pentru a-l junghia mişeleşte? Cinstit este acela ce prinde boieri de neam, punîndu-i la cazne, pe vini închipuite, ca să le poată răpi starea? Aşezat este acela ce-şi lasă norodul să ia calea codrului, rămînînd satele pustii, de poți merge zile şi săptămîni întregi, fără să dai de picior de rumîn?

— După cîte înțeleg eu, zise fata, eşti oştean de-al lui Radu Şerban

Basarab!

— Întocmai, jupîniță, răspunse Nour. Sînt oştean al Măriei-Sale Radu Şerban vodă. Cei ce îl slujesc pe Simion Movilă nu sînt buni români, jupîniță, şi nici vrednici creştini, ci vînduți altor neamuri, gata să se lepede de tot ce e mai sfînt, întru folosul lor şi numai al lor.

— Adică domnia-ta îndrăzneşti a spune că tatăl meu, care îl slujeşte cu credință pe Simion vodă, e vîndut altor neamuri?...

— Jupîniță, zise Nour, zîmbind cu îngăduință, multe şi întortocheate sînt căile cele politiceşti şi greu îi vine unei copile de vîrsta domniei-tale a le înțelege!...

Ilincăi îi plăcu răspunsul ocolit al căpitanului Nour în ceea ce îl privea pe tatăl ei, dar totodată îşi dădu seama că nici Nicoară n-ar fi chiar uşă de biserică.

— Şi pe cine, mă rog, tocmeşte Simion Movilă ca ucigaşi pentru a-l răpune pe domnul tău? îl iscodi Ilinca. Poți a-mi spune?

— Pe armaşul Toader Jipa, răspunse îndată Nour.

— Minciuni spui! sări jupînița ca arsă, armaşul Toader Jipa este un oştean viteaz, care şi-a părăsit părinții şi starea, ba chiar şi pe mine, pentru a trece în tabăra lui Basarab. Eu nu găsesc fapta lui de ruşine, ci foarte frumoasă. Căci ce poate fi mai înălțător decît să laşi tot ce ți-e drag, pentru a urma calea adevărului în care crezi!

Nour zîmbi, îi plăcea avîntul tineresc al copilei.

— Din păcate, frumoasă jupîniță, lucrurile nu stau tocmai şi tocmai aşa...

— Dacă eşti cu adevărat oştean, atuncea fii cu inima deschisă şi grăieşte, îl îndemnă ea, părîndu-i-se că şovăie.

Nour îi spuse Ilincăi toată povestea. Cum a venit Jipa în tabără, cum i-a prins el omul trimis la Movilă şi la Nicoară, cum a murit acela fără să fie nevoiți ei să-l lovească, cum a prins carte de la Movilă care îi poruncea lui Jipa să-l ucidă pe Radu Şerban vodă, şi altele. Jupîniță rămase cu gura căscată. Prea se făcuse totul urît dintr-odată.

— Şi cum poți face dovada spuselor domniei-tale? întrebă fata.

— Iată că nu o pot face, deoarece scrisoarea lui Movilă se află în mîinile lui vodă Şerban. Eu i-am dat-o. Şi am vrut să-l chemăm pe Jipa dinaintea judecății, dar acesta a simțit primejdia şi a fugit.

Tăcură amîndoi. Ea gîndind cu părere de rău la dragostea ei pe care Jipa nu o meritase, el, la fuga ticălosului.

— Nu ştiu cine eşti, dar îmi pari a fi om de omenie, zise Ilinca după un timp. Spune-mi cu ce rosturi m-au prins oamenii aceia răi şi m-au adus aici?

— Vrei să ştii cine sînt, jupîniță? Sînt căpitanul Nour. Am luptat sub steagurile viteazului voievod Mihai, iar acum îl slujesc pe Radu vodă Şerban. Te-am găsit fără cunoştință, atunci cînd nişte țigani erau gata să te jefuiască, să te omoare...

— Cum de s-a întîmplat să vă nimeriți pe acolo? întrebă Ilinca mirată.

— Ți-am trimis răvaş ca din partea lui Jipa. Ştiam că vei veni, spuse Nour zîmbind.

— Apăi aşa face un oştean cu credință? mai întrebă ea.

— Jupîniță, oastea domnului meu duce mare lipsă de cai. Şi noi trebuie să luăm caii părintelui, domniei-tale! Pentru asta era nevoie să te prindem, ca la caz de pericol mare să-l facem pe părintele domniei-tale să-şi plece grumazul. N-am făcut-o nici cu gîndul de a primi răscumpărare, nici cu alt gînd ascuns. Iacă, acuma ştii tot adevărul şi va trebui să rămîi între noi, pînă cînd oamenii mei vor lua caii boierului Nicoară, după care îți vom da drumul.

— Ceea ce vrei să faci domnia-ta este curată nebunie, zise fata, uitîndu-se în ochii cei negri ca smoala ai lui Nour.

— Nebunie? De ce? întrebă Nour mirat.

— Pentru că toți caii părintelui meu au fost cumpărați de Simion Movilă cu bani grei, şi sînt păziți de slujitori şi oşteni domneşti. Şi în curînd, după cîte am înțeles de la tata, Simion vodă va porni împotriva lui Radu Şerban Basarab cu oaste numeroasă…

— Iată, boieri dumneavoastră, sunat-a ceasul să împlinim împreună ceea ce avem de împlinit, începu Radu Şerban Basarab cuvîntul său dinaintea boierilor. Se opri o clipă, uitîndu-se la torța ce-şi juca flacăra. Părea că gîndurile l-au părăsit, lăsîndu-l gol şi vlăguit ca pe un om izbit de lotri. Dar îşi reveni. Oştenii lui Movilă, urmă el, înălțîndu-şi umerii, nu ne vor aştepta cu pită şi sare nici cu căciulile în vîrful sulițelor. Mulți dintre noi vom cădea, îngrăşînd cu sîngele nostru sfîntul pămînt al Țării. Vai de cel ce nu va vedea drumul cel drept sau se va închina, fie din teamă, fie din lăcomie, celui ce a prădat Țara, prigonind-o pe la toate neamurile.

Se opri, suflînd greu. Buzele groase i se răsfrînseră.

— Vă întreb încă o dată, reluă el, acum, înainte de a porni, mă voiți domn au ba? Că de nu, eu nu mă voi supăra, ci voi cere celui ce vă va fi domn să mă primească în rîndurile oştirii sale ca luptător şi jur dinaintea lui Dumnezeu că îmi voi împlini datoria cît voi mai fi pe fața pămîntului…

Printre boierii de față se auzi un murmur uşor.

— Oare Măria-Ta ne crede nişte răi şi nişte fățarnici, de ne cearcă aşa? spuse Dragotă. Au nu am arătat destulă credință domnului nostru? Şi oare nu l-am urmat fără de crîcnire? E cineva dintre noi care să-l fi urmat pe Măria-Ta, numai aşa din dorința de a se afla în treabă?

Dragotă se întoarse către boieri, cercetîndu-i cu privirea. Radu Şerban zîmbi în sinea sa. Ştia bine că nici unul din boieri nu era de partea lui Movilă, dar vroia să le scormonească sufletele, făcîndu-le să lepede orice umbră de îndoială. Şi apoi, ca orice oştean încercat în ale războaielor, ştia să fie şi viclean. Nici nu asculta spusele lui Dragotă cel mîndru ca un păun. Se gîndea că de îndată ce va sfărîma oastea lui Movilă, se va repezi şi asupra

serhaturilor turceşti de la Dunăre, ca punîndu-le pe fugă, să poată avea mînă liberă înspre Ardeal. Se uita, gîndindu-se în altă parte, cum juca flacăra torței pe platoşa postelnicului.

— Doamne, dacă inima Măriei-Tale se îndoieşte de credința noastră, atunci îngăduie nemernicului de mine să las sabia la picioarele Măriei-Tale şi să mă duc unde oi vedea cu ochii, îi turui gura lui Dragotă.

„E prost ca o ciubotă şi mîndru ca Tablabaşa", îşi zise Radu vodă, uitîndu-se la Dragotă pe sub sprîncene.

— Păstrează-ți sabia, jupan Dragotă, îi spuse domnul. Eu nu ți-am dat-o ca să zacă fără trebuință la picioarele scaunului domnesc. Rugina pe sabia oşteanului e ca ruşinea pe fața județului, adăugă el.

Dragotă asudă de părere de bine, auzind cuvintele lui vodă.

— Măria-Ta, glăsuieşte ce avem de făcut şi hotărîrea Măriei-Tale va fi supunerea noastră, vorbi Bărcan stolnicul.

— Chiar aşa, Măria-Ta, încuviințară şi ceilalți boieri. Radu Şerban se uită la Slăvuia. Bătrînul oştean tăcea cu ochii în pămînt, sprijinit în mînerul săbiei.

— Atunci ascultați ce hotărăşte domnia-mea, zise vodă. Spre a nu cădea în capcana lui Movilă, avem nevoie de drum drept şi limpede. Pentru asta. jupan stolnice, se adresă el lui Bărcan, vei face cu oştenii domniei-tale o iscoadă pînă la Telega. Şi... tărăgănă vodă vorba, de vei da peste oştenii lui Movilă, de vor fi putini, nimiceşte-i pînă la unul, ca nu cumva să ducă vreunul vorba la Tîrgovişte. Iară de vor fi mulți, trimite în grabă un călăreț, spre a ne da de veste, dar năvală să nu faci. Înțeles-ai ?

— Înțeles, Măria-Ta, răspunse Bărcan.

— Acum du-te cu Dumnezeu, îi ură domnul. Bărcan se înclină şi ieşi.

Vodă împărți poruncile tuturor, ultimul fiind căpitanul Boulet, trimis de generalul Basta,

— Iubite căpitane, voiesc ca trupa de călăreți ai domniei-tale să stea în dreapta mea. Asta spre a nu ne trezi cu sulițaşi vrăjmaşi în coaste. Ştiu că oştenii valoni sînt buni luptători şi călăreți.

— Va fi după porunca Măriei-Tale, răspunse acela, aruncînd domnului o uitătură neprietenoasă, care nu-i scăpă lui Radu Şerban. Apoi se înclină şi ieşi.

Rămas singur, vodă îşi scoase coiful, trecîndu-şi mîna prin părul ce-şi mai păstra ceva din luciul castaniu, firele cărunte adunîndu-se mai ales la tîmple. „Acu, o să se aleagă într-un fel", mormăi. Vru să-l strige pe Mihăiță cămăraşul şi dădu cu ochii de Slăvuia.

— Bine că eşti aici, bătrîne, că te uitasem, uita-te-ar relele, spuse vodă zîmbind. Tu vei trece cu călăreții tăi în coasta valonilor.

— Pentru ce, Măria-Ta? întrebă Slăvuia mirat. Îl ştia pe căpitanul Boulet un luptător desăvîrşit şi i se păru ciudată hotărîrea domnului.

— Pentru că n-am încredere în oştenii lui Basta. Slăvuia tăcea

nemulțumit.

— Ei, hai! îl îmbie vodă. Văd că voieşti a-mi grăi! Slăvuia se foi pe loc şovăind. Nu ştia dacă e bine să vorbească.

— Măria-Ta, îşi luă în cele din urmă inima în dinți, de ce îți faci rîs de boierii credincioşi domniei?

Radu Şerban îl privi nedumerit, îl ştia pe Slăvuia slobod la gură, că doar au copilărit împreună. Şi poame furau împreună, cățărîndu-se prin pomi. Şi bătaie mîncau amîndoi de la jupîneasa Maria din Coeni, muma voievodului, şi de luptat au luptat umăr la umăr şi scară la scară şi au iubit aceleaşi fete, pentru care de multe ori s-au încăierat, iar în bătălii, nu de puține ori, Slăvuia i-a scăpat zilele, că era Radu Şerban turbat în luptă şi nu mai ținea seama nici de primejdie, nici de vrăjmaş. Dar la astfel de vorbă nu s-ar fi aşteptat.

Se uită la chipul posomorît al vechiului şi credinciosului său prieten şi prinse a rîde.

— Tare mă tem, bătrîne, zise el, că lui Dumnezeu mai întîi i-a fost voia să te facă muiere, dar în urmă s-a răzgîndit şi după ce ți-a pus mădular bărbătesc dinainte, ți-a dat un picior şi te-a trimes pe pămînt! Oare cum de îți vine a crede că domnia-mea îşi face rîs tocmai de boierii cu credință?

Slăvuia dondonea ceva neînțeles şi părea a fi tare amărît. Radu Şerban îi mîngîie pletele ce începuseră să albească, apoi îl bătu prieteneşte pe umăr.

— Eşti oştean şi încă unul dintre cei mai viteji şi credincioşi şi mult te am la inima mea, încît de-ar trebui să mă lepăd de domnie sau de tine, mai degrabă aş lăsa domnia, dar să nu uiți, bătrîne, că eu, pe lîngă oştean, mai trebuie să fiu şi domn şi viclean şi nefățarnic cu ai mei şi măscărici ca Ion nebunul cu alții, pentru că acela ce este în fruntea Tării dator e a lupta nu numai cu sabia, ci şi cu agerimea minții. Nu mă încaier cu cei din jur de dragul încăierării şi nu-mi plac cîmpurile de bătălie cu morții lor cei reci şi putrezi, nici strigătele de durere ale bieților oşteni, fie că sînt de-ai mei, fie că sînt vrăjmaşi. Dar pămîntul şi neamul ăsta, răscolit şi pîrjoilt la voia fiecăruia, îmi poruncesc să le apăr cu sabia în mînă. Să apăr ce ne-au lăsat curat părinții şi moşii noştri. Căci uşor mi-ar fi mie să mă trag la moşiile mele şi să las totul în plata Celui de sus. Nu ne iubesc cei din jur, Slăvuia, după cum nici pe Mihai vodă nu l-au iubit. Dar nu de iubirea lor am eu nevoie, ci de iubirea neamului meu. Aceea îmi încălzeşte inima. Nimeni nu-i îndreptățit a lua ce nu-i al lui, fie pămînt, fie muiere, fie slavă, sau moarte.

Căci eu nu pot lua moartea ta, oricît m-aş zvîrcoli eu şi oricît aş cerca s-o fac. Şi nici tu pe a mea! Pămîntul şi neamul şi iubirea sînt în noi, bătrîne. Aşa cum e şi moartea! Imperialii ar fi buni bucuroşi de ar scăpa de mine, ca nu cumva să cerc a cere dreptul neamului meu, dar mai întîi să-i păzesc de turci, şi de cei ce se frămîntă pe la hotarele împărăției... Turcii? Cum mama dracului să mă iubească, cînd ştiu bine că neam de neamul Basarabilor nu le-a fost slugă şi nici paznic, gata să-şi întemnițeze, norodul la poruncile lor!

Dar uită-te în ochii oştenilor noştri şi în ochii cailor noştri şi în ochii cei plini de visare ai muierilor noastre şi vei vedea iubirea aceea arzătoare, după care tînjesc mereu. Nu ne trebuie pămîntul nimănui, facă fiecare ce voieşte cu al lui, dar pămîntul nostru trebuie apărat în aşa fel, de nici chiar Dumnezeu din cer să nu ni-l poată lua! Acuma ai înțeles, vechi şi credincios prieten al meu?

Radu Şerban vorbea cu înflăcărarea tinereții veşnice a inimii. Slăvuia amuțise. Se uita în ochii domnului său, în care vedea lumina unor adevăruri din cartea nevăzută a acestui neam. Deodată se lăsă în genunchi la picioarele voievodului.

— Măria-Ta, iartă pe neghiobul de mine. Pesemne că mintea mea stă mai mult în sabie decît în cap! Tu, doamne, ştii mai bine ce se cuvine şi ce nu se cuvine. Acum,că mi-ai desluşit gîndul tău, voi şti mai bine a muri la porunca ta!

— Ba să trăieşti lîngă mine, asta vreau! zise vodă. De aş fi avut doi ca tine, nu m-aş fi temut de nimic, zise vodă ridicîndu-l pe Slăvuia şi ochii albaştri ca cerul se pironiră în ochii căprui ai bătrînului oştean.

— Ți-e mintea ageră, doamne, şi brațul tînăr! Foarte se bucură inima mea, cînd vede că poate sluji unui domn căruia nu-i e aminte a îmbătrîni!

O lună plină făcu noaptea albă, de parcă ar fi scăldat-o în var. La lumina ei, străjile stăteau nemişcate şi drepte, cu vîrful sulițelor înălțate spre cer. Focurile de tabără prinseră a se micşora, jucîndu-şi limbi roşietice peste platoşele celor ce stăteau de veghe.

În spatele grajdurilor boierului Nicoară şerpuia o uliță strîmtă, veşnic înnoroiată. De multă vreme oamenii nu mai treceau pe acolo. O ocoleau, luînd-o mai bine peste cîmp. Măcar cîmpul era uscat şi îngăduia piciorului să treacă peste el, pe cînd ulița, dimpotrivă, pîndea opinca sau ciubota în cleiul ei cel mocirlos, şi pînă n-o scotea din picior, nu se lăsa.

Aşa că mult s-au mai mirat slujitorii boierului Nicoară şi paznicii, văzînd aproape de asfințitul soarelui doi țărani ce se încumetaseră să treacă pe acea uliță cu o saca pe care o trăgea, opintindu-se din greu, o mîrțoagă bălană, cu albeață la unul din ochi. Țăranii împingeau de saca şi suduiau de mama focului. Ba unul din ei se puse cu biciul pe biata mîrțoagă, care de-abia îşi mai trăgea sufletul. Paznicii se uitau la cei doi şi rîdeau.

— Ce-aveți, măi, în sacaua aceea, de nu mai poate biata gloabă să se urnească din glod? întrebă unul din ei.

— Ce să avem? răspunse unul dintre cei doi țărani. Iacă, rachiu avem! Da' mai bine îi luam pielea blestematei asteia de iapă şi îmi făceam opinci, măcar era bună la ceva.

— Măi, ce dați voi să vă scoatem din glod? îl mai întrebă paznicul pe țăran.

— După puteri, mărite oştean! Om da din rachiul ăsta celor ce ne vor ajuta.

Paznicul ce părea a fi mai marele peste ceilalți se întoarse, strigînd peste umăr : „Ia veniți cîțiva încoace, să scoatem pe creştinii ăştia din nevoie!”

Veniră vreo trei-patru slujitori, mişcîndu-şi picioarele alene. Cînd auziră că vor fi răsplătiți cu rachiu, mai strigară la cîțiva. Se strînseră ciotcă în jurul sacalei. Cei doi țărani îşi aruncară cîte o privire furişă, apoi, dînd bice şi zbierînd, scoaseră sacaua şi iapa din nămol. De împins la saca au împins vreo trei, dar la băutură veniră aproape toți. Cei doi țărani nu mai pridideau. Venise şi mai marele paznicilor, care nu se ostenise nici măcar cu un deget. Rachiul era tare şi oamenii prinseră a rîde şi a se veseli. Țăranii împărțeau băutura cu dărnicie, spunînd de fiecare dată: „Dumnezeu primească!" Iar ceilalți răspundeau: „Amin”, dînd ulcelele peste cap.

În timp ce se înnopta, vremea se schimbă. Un vînt rece începu să sufle dinspre miază-noapte, strîngînd norii cenuşii şi groşi deasupra pămîntului. Paznicii se depărtară, clătinîndu-se. Mai marele lor simți cum se învîrteşte totul cu el. Şi oameni şi copaci şi nori, ca într-o horă nebună. Se întoarse spre a porni înspre grajduri, dar picioarele i se făcură de plumb. Încercă să se sprijine de o ulucă. Nu reuşi. Căzu mototol la pămînt, cu fața în jos. Unul din paznici se apropie legănîndu-se pe picioare. Îl întoarse pe mai marele lor cu vîrful ciubotei şi văzîndu-l în halul acela, se veseli foarte. Deodată se îngălbeni la față, icni de vreo două ori şi se prăbuşi alături de căpetenie. Ceilalți încercară şi ei să se întoarcă la rosturile lor, dar după cîțiva paşi împleticiți se prăvăleau la pămînt şi începeau să sforăie.

Cei doi țărani se priviră cu înțeles.

— Venit-a vremea, Lupule !

— Venit-a, măi Fărcaş, răspunse Lupu şi fluieră scurt de două ori. De undeva din apropiere i se răspunse. Lupu mai fluieră o dată. Fărcaş deschise poarta cea mare spre grajduri încet, cu băgare de seamă, Bezna nopții nu lăsa să se vadă apropierea lui Toro, Velcea şi a altor oameni de-ai lui Nour.

În vreme ce paznicii sforăiau de mama focului, oltenii căpitanului goliră grajdurile de cai. Cei mai buni cai pe care îi avea Țara Românească. Totul se petrecu sub pecetea unei mari tăceri. Rămaseră în uliță doar gloaba şi sacaua, cu rachiul ei cel amestecat cu afion.

A doua zi, cînd se lumină de ziuă, un țigan de la bucătărie, căutînd nu ştiu ce pe la grajduri, dădu peste paznicii ce mai sforăiau încă. Îndată se porni să strige ca din gură de şarpe. Boierul Nicoară țîşni din casă în izmene. Nu dormise toată noaptea, frămîntîndu-se cum să dea de urma fetei sale. Cînd mai auzi şi vestea cu furtul cailor şi adormirea paznicilor, simți un fel de zvîcnet în cap, după care inima începu să-i bată repede-repede în coşul pieptului. Paznicii fură înşirați unul lîngă altul, aşa beți cum erau, în frunte cu mai marele lor şi bătuți la tălpi cu toiegele, de rămaseră ologi pe viață. Iar Nicoară porunci să i se pună şaua pe cal, spre a se jeli lui Simion vodă, dar şi calul său fusese luat. I se găsi o iapă borțoasă, deşi destul de bătrînă, care tuşea în răstimpuri.

Cu chiu cu vai ajunse la Curtea domnească, unde ceru să fie primit de vodă. Simion Movilă îl ascultă gînditor, mîngîindu-şi bărbuța. Îl privea pe sub sprîncene pe Nicoară. Acela tot spunea şi se vaita, bătîndu-se cu pumnul peste cap.

— Caii erau ai mei, jupan Nicoară, zise vodă. Şi erau plătiți!

— Ştiu, Măria-Ta, oftă Nicoară, Dar eu, păcătosul, cu ce sînt vinovat?

— Domnia-ta, jupan Nicoară, răspunse vodă cu glasul liniştit, eşti gras ca un porc şi prost ca un dobitoc,

— Aşa e, Măria-Ta, răspunse Nicoară, temîndu-se a mai spune ceva, spre a nu-l mînia mai rău pe domn.

— Jupan Nicoară! zise vodă, fără a se uita la el. Ori îmi aduci caii, ori împlineşti banii îndoiți, pentru a cumpăra alți cai din cetatea Braşovului.

Nicoară făcu ochii mari. De unde să plătească el prețul îndoit?

— Ai răgaz o săptămînă jupan Nicoară, urmă Movilă, ori caii, ori banii! Căci de nu vor fi nici unii nici alții, amarnic te voi pedepsi, cu toată boieria pe care o ai şi averile ți le voi scoate la mezat, pînă îmi voi împlini suma. Şi altădată bagă în capul ăla pe care încă îl mai porți pe umeri că paznicii se aleg dintre oamenii cei mai de credință pe care îi ai. Şi-acu', piei din ochii mei!

Nicoară se grăbi să se facă nevăzut. Va trebui să se ploconească la Jipa pentru a-l ajuta, mai ales că aflînd între timp cum au stat lucrurile între vodă şi Jipa, boierul îşi schimbase din nou sentimentele.

După o vreme nu prea îndelungată, în tabăra lui Radu vodă intră o herghelie de cai unul şi unul. Graşi ca nişte pepeni, cu glezna fină ca de căprioară, cu părul lucios, caii păreau că mănîncă jăratec.

Radu Şerban tocmai sta dinaintea cortului său cu Stroe Buzescu, Dragotă, Slăvuia şi alți boieri. La vederea hergheliei făcu ochii mari. Nu-i venea a crede..! I se păru că visează.

— De unde-s cai ăştia, bătrîne? i se adresă Radu vodă lui Slăvuia, că bunul Dumnezeu cred că nu i-a aruncat din cer taman în tabăra noastră?

Slăvuia înălță din umeri, aşa făcură şi ceilalți boieri.

— Măria-Ta, dacă mă uit mai bine, apăi caii ăştia, după mers şi înfățişare, nu pot fi decît ai slugii ăleia de Nicoară, omul de credință al lui Moghilă, zise Slăvuia.

— Vodă făcu un semn unui slujitor care alergă pe dată la Velcea, chemîndu-l la porunca domnului.

— Să trăieşti întru mulți ani, Măria-Ta, zise Velcea şi îngenunchie dinaintea lui vodă, sînt Velcea, oştean în podghiazul căpitanului Nour, şi am adus caii măritului boier Nicoară…

Se opri, uitîndu-se la chipul domnului, care părea foarte serios.

— Datu-ți-i-a Nicoară? întrebă vodă cu aceeaşi față severă, dar în sinea sa nemaiputînd de părere de bine.

— Ba, Măria-Ta! zîse Velcea. I-am luat noi, că dacă era după boierul Nicoară, nu ne-ar fi dat nici măcar o balegă!

Boierii zîmbiră pe sub mustăți. Velcea însă, văzînd chipul cel posomorit al lui vodă, îşi zise că a sfeclit-o: „Se vede treaba că nu trebuia să-i luăm caii şi Nour nu-i aici, aşa că o să trag eu toate ponoasele."

— Cu ce oameni ai mai fost? întrebă vodă iar şi îşi aspri glasul.

— Păi... am fost cu Toro, Fărcaş şi Lupu, care îmbrăcară straie țărăneşti şi făcînd pe negustorii de rachiu, mai întîi îmbătară oamenii lui boier Nicoară.

Şi îi spuse lui vodă pe nerăsuflate totul, aşa cum s-a petrecut. Fură chemați şi Toro şi Fărcaş şi Lupu şi Bornemisa şi ceilalți oşteni.

— Măi, ați dat de dracu'! îi spuse popii oşteanul care fusese trimis să-i cheme. Vă spînzură pe toți!

— Atîta pagubă, mîrîi popa. De voieşte Măria-Sa să rămînă fără oşteni ca noi, fie!

După care, înghițind un dumicat de brînză pe care o scoase din sîn, popa porni dimpreună cu ceilalți.

— Voi sînteți cei ce ați furat caii? întrebă vodă, îndată ce-i văzu pe toți dinaintea sa.

— Ba, cruce de aur cu noi în casă, Măria-Ta, răspunse popa. Noi n-am furat nimica!

— Dar ce-ați făptuit voi cum se cheamă? mai întrebă vodă pe Bornemisa, stăpînindu-se cît putea.

Toro se albise la față, n-ai mai fi zis că e "cel Negru".

— Măria-Ta, răspunse popa, caii i-am luat pînă vom găta treaba, apoi îi ducem îndărăt!

Vodă nu se mai putu ține. Începu să rîdă cu capul dat pe spate.

Rîdeau şi boierii, rîdeau şi oştenii, hohotea toată tabăra.

Bornemisa nu mai înțelegea nimica. „Au ce vroia vodă? Să batem războiul călări pe cozi de mătură?" gîndi el.

Se uită la Toro şi văzîndu-i chipul mîhnit, îi veni şi lui să rîdă. Pînă şi Slăvuia, cît era de posomorît, nu se putea abține să nu zîmbească.

— Unde vă e căpitanul? întrebă vodă, ştergîndu-şi lacrimile rîsului cu dosul mîinii.

Velcea se uită la Toro, acesta întoarse nişte ochi cît oul de hulub către popă. Fărcaş şi Lupu lăsară ochii în jos.

— Unde să fie, Măria-Ta? răspunse Bornemisa, luîndu-şi inima în dinți, ia, a rămas cu jupînița boierului Nicoară, ca s-o facă să-i treacă paraponul de tătîne-său...

De data asta rîsul nu mai cunoscu limită. Boierii rîdeau de se prăpădeau, vodă se ținea de burtă. Bornemisa se bucura, uitîndu-se la cei din jurul său.

Numai Toro nu se veselea. Se gîndea la Kendi şi amintindu-şi chipul cel de fată al copilandrului, oftă din tot sufletul.

Aproape de miezul nopții, un oştean veni şă-l vestească pe Nour că toată treaba a mers bine. Caii au pornit spre tabăra lui Radu Şerban, unde vor ajunge peste puțină vreme.

— A venit timpul, frumoasă jupîniţa, să te întorc părintelui domniei-tale, care desigur că e plin de îngrijorare, zise Nour către Ilinca, îndată ce oşteanul părăsi odaia. Jupîniţa îl privi pe Nour cu acea minune de ochi verzi, în care s-ar fi putut ceti multe. Căpitanul avusese grijă să nu i se întîmple nici cel mai mic neajuns. Acum sosise clipa cînd cei doi aveau să se despartă, poate pentru totdeauna. Ilinca stătuse lungă vreme de vorbă cu Nour şi, deşi copilă, înţelese pentru ce-l slujea căpitanul pe Radu Şerban Basarab. Şi avusese răgazul să se uite pe îndelete la culoarea neagră ca smoala a ochilor lui, a căror privire părea îndulcită acum de o blîndă visare. Şi la pletele ce-i cădeau pe umerii laţi şi puternici. Falnică şi mîndră era înfăţişarea bărbatului ce nu ştia a se supune.

Nu ştia oare să se supună nici legilor inimii?

— Oare ne vom mai vedea? îndrăzni ea şi se roşî toată.

Nour o privi cu obrazul luminat de un zîmbet. Începuse şi lui să-i ticăie inima pentru fata aceasta care nu-i arătase nici viclenie, nici duşmănie, ci o nesfîrşită dragoste. Acum îi păru rău că o cunoscuse. Pentru că va trebui să o uite. Dar pînă cînd va sosi uitarea, cu paşii ei de somn şi de alinare, va mai trece o vreme. O bună bucată de vreme.

— Nu mi-ai răspuns la întrebare, căpitane Nour, stărui ea.

— Nu eu hotărăsc acest lucru, jupîniţă Ilinca, răspunse el cu amărăciune în glas.

— Atunci cine ar putea hotărî? întrebă fata cu o copilărească viclenie.

— Domnia-ta, răspunse Nour.

Se lăsă deodată între cei doi o tăcere caldă, unde în afara privirilor nici şoaptele nu-şi mai găseau locul.

— Trebuie să mergem, jupîniţă, zise Nour cu părere de rău şi se ridică.

Ilinca se ridică şi ea. De afară se auzea şuieratul vîntului. Opaiţul de-abia mai pîlpîia. Îl ajută să moara o pală de vînt care, dînd năvală printr-o crăpătură a ferestrei, îl stinse. Şi amîndoi mulţumiră în gînd vîntului, jucăuş.

Nour puse cu grijă sarica lui pe umerii micuţi ai fetei îşi întîrzie o clipă mîinile pe umerii ei. Iar ea, cu chip că îşi strînge sarica mai bine, îşi duse mîinile la umeri, unde ele întîlniră mîinile puternice ale căpitanului, o clipă, două, o veşnicie?

Mai apucă să se întoarcă cu chipul palid şi tulbure înspre faţa dogoritoare a bărbatului. În naprazna puternică a vîntului care nu mai contenea, biciuind coliba, cei doi nu auziră nici tropotele de cai, nici glasurile ce se apropiau. Amîndoi se lăsară încet în genunchi, unul în faţa celuilalt, ca pentru o juruinţă ce aducea iz de veşnicie. Nu-şi vorbeau şi nici nu se sărutau. Stăteau aşa înlănţuiţi, cu obrajii fierbinţi lipiţi unul de altul, de parcă lumea şi pămîntul de-abia aveau să se nască de-atunci încolo. Numai cînd uşa colibei zbură de perete şi Nour auzi ţipătul de spaimă al Ilincăi, sări în picioare şi trase sabia.

În prag zări o matahală, al cărei chip nu-l putea desluşi. Dar auzi şi

recunoscu o voce care de data asta nu se mai străduia să se arate dulce şi mieroasă ca în alte dați.

Afară, dînd porunci cu glas aspru unor oşteni, se afla armaşul Jipa.

— Aruncă sabia şi ieşi cu mîinile ridicate, strigă de pe prag matahala către Nour. Era unul din oamenii înarmați ai lui Jipa. Nu cată să te împotriveşti, oricine ai fi. Sîntem mulți şi coliba e înconjurată.

— Nu s-a născut încă acela în fața căruia să arunc sabia, răspunse Nour şi cel din uşă căzu străpuns cu un vaiet de durere. Alții se avîntară înăuntru. Avură aceeaşi soartă ca şi primul. Deodată jupînița Ilinca îi sări dinainte, încît Nour de-abia avu vreme să o ferească.

— De voieşti să mori, ucide-mă întîi pe mine, zise fata. Nour se opri cu sabia ridicată. Căzuse în capcană ca un neisprăvit. Bine îi mai zicea Slăvuia că o fi el viteaz, dar cîteodată nu i-ar strica o bătaie bună. Băgă sabia în teacă. În colibă intrară mai mulți. La lumina unui fanar, Jipa îl recunoscu. Zîmbi cu toată fața. Vocea i se îndulci pe dată. Dar pe dedesubt gîjîia de mînie.

— Iată pe cine îmi e dat să întîlnesc! făcu el pe miratul, cu vocea batjocoritoare. Pe bunul şi săritorul meu prieten, căpitanul Nour! Fanarul făcu să lucească platoşa de pe pieptul lat al lui Jipa. Vom avea multe să ne spunem, căpitane, adăugă el. Bunăoară, cum ai cutezat să o răpeşti pe jupînița Ilinca?

— Căpitanul Nour mi-a scăpat viața, jupan armaş, zise fata.

— Foarte îi sînt recunoscător căpitanului Nour, jupînița, pentru fapta aceasta voinicească. Glasul îi suna prefăcut a bunăvoință. Dar poate că şi cailor pe care i-au furat oştenii săi le-a scăpat viața? Nu?

Nour tăcea îndîrjit. Ilinca simțea răutatea lui Jipa şi se înfiora. Aflase tot adevărul despre el de la Nour.

— Nu mie îmi va da socoteală, zise Jipa cu voce domoală, ci domnului nostru Simion vodă! Măria-Sa singur hotărăşte soarta vrăjmaşilor săi, nu eu!

Apoi, după porunca lui, Ilinca fu urcată pe calul lui Jipa, iar lui Nour, după ce i se luă sabia îi legară mîinile. Aşa fu suit pe cal. Ceata porni. Afară, vremea începu a se strica. Jipa simțea cum creşte în el o bucurie drăcească. Fiindcă numai Nour îi încurcase toate socotelile mîrşave şi iată că soarta i-l dăduse acum în mînă pentru răfuială.

Tare mîhnit fu Radu Şerban vodă, cînd îi ajunse la urechi vestea cum că Nour ar fi căzut în mîinile lui Movilă. Căci Basarab îl iubea pe Nour ca pe copilul său. Slăvuia tuna şi fulgera împotriva „nevredniculuiˮ de la Tîrgovişte şi pe furiş îşi ştergea ochii, gîndind la soarta amară a lui Nour. Ceea ce însă nu-l oprea să-l umple de ocări pe căpitan, făcîndu-l „nepriceputˮ şi „neghiobˮ. Şi se mai jură Slăvuia dinaintea domnului său că de-l va găsi pe Nour în viață – asta printr-o minune – îi va muia spinarea cu latul săbiei. Dar una spunea din gură şi alta din suflet. Că ieşind din cortul Măriei-Sale, se aşează pe o piatră şi-l podidi plînsul. Aşa dădu peste el Basarab şi începu să-l mustre cu blîndețe, în vreme ce ochii albaştri ai domnului se roşiră la rîndul lor.

— Sîntem aproape bătrîni, Slăvuio, zise domnul, si Nour de e prea cutezător şi îndrăzneț ca un vultur, e tînăr, cu sîngele fierbinte! Se opri şi, întorcîndu-se pe călcîie, oftă şi intră în cortul său.

În noaptea aceea, Toro cel Negru, Velcea, Bornemis, Fărcaş şi Lupu cerură îngăduința lui Slăvuia de a pleca în căutarea căpitanului lor, jurînd că pînă nu vor da de el nu se vor întoarce. Slăvuia îi făcu de două parale că n-au avut grijă de Nour, îi beşteli, îi scuipă în obraz, apoi îi dădu afară din cort, poruncindu-le să pornească numaidecît pe urmele căpitanului lor. Ceea ce cei cinci făcură îndată.

SEMNUL AL OPTULEA

JUPAN TOADER JIPA CERE MOARTEA CĂPITANULUI NOUR

Nu da pîine cîinilor altuia, că te latră ai tăi.

Cînd podgheazul lui Jipa ajunse la curțile boierului Nicoară, era trecut de miezul nopții. Numai ce se auziră tropotele cailor şi zvonurile de glasuri, că porțile se deschiseră degrabă şi fanarele fură aprinse, odată cu lumînările din casă. Nicoară aştepta îmbrăcat. Se repezi pe trepte cu o iuțeală nemaivăzută pentru un om greoi ca el. Prin întuneric nu desluşi decît umbrele celor călări, îl zări pe Jipa şi se grăbi înspre el.

— Adusu-mi-ai copila, fătul meu? îl întrebă pe armaş, nerăbdător.

Drept răspuns Jipa o ridică pe Ilinca din şa şi i-o înfățişă părintelui ei. Boierul o cuprinse în brațe, plînse de bucurie, sărutînd-o de zeci de ori, apoi îl îmbrățişa şi pe arrnaş ca pe un viitor ginere ce îi va fi. Uitase că nu de mult nici nu vroise să audă de numele armaşului, ferindu-se de el ca de un ciumat. Ilinca rămase tăcută şi înfrigurată, îi clănțăneau dinții în gură, gîndindu-se la cele ce îl aşteptau pe Nour.

— Ți-am adus un vînat bun, jupan Nicoară, zise Jipa, tărăgănînd cuvintele.

Nour fu dat jos de pe cal şi adus dinaintea boierului.

— Cine-i acest om? întrebă Nicoară, uitîndu-se cu mirare la Nour.

— Acest om, ehei! drag jupan Nicoară, zise Jipa, este acela care ți-a furat copila şi caii. E căpitanul Nour din oastea vrăjmaşă a lui Radu Şerban, unul din cei mai ai dracului oameni de pe fața pămîntului.

— Aşa! murmură Nicoară şi pe față i se întipări un zîmbet de adîncă mulțumire. Deci, tu ai fost acela care ai făcut să-mi sară inima din piept?

Nour nu răspunse. Nicoară simți cum îl apucă toate năbădăile. Cu o mişcare scurtă trase sabia din teacă. La țipătul Ilincăi, Jipa se repezi, oprind brațul, înarmat al lui Nicoară.

— Ce vroieşti a face, jupan Nicoară? întrebă armaşul,

— Vroiesc să-l ucid pentru toate neajunsurile pe care mi le-a făcut acest pui de cățea, zise Nicoară.

— Oare înțelept este să ucizi un om, mai înainte de a afla unde a dus caii? Şi înțelept este să faci asemenea treabă, cînd ai în față pe unul din apropiații lui Basarab? Au nu este mai bine să fie judecat de divanul domnesc al prea măritului Simion vodă, stăpînul nostru, ca după aceea să fie pus la cazne şi

în urmă de tot să i se dea moartea?

— Drept grăieşti, fătul meu, răspunse Nicoară, băgînd sabia în teacă. Pripeala nu-i bună niciodată.

Dădu porunci ca Nour să fie întemniţat ca un rău şi ca un diavol ce era, iar el, cuprinzîndu-şi fata pe după umeri şi pe jupan Toader Jipa pe după mijloc, intră în casă. Ilinca mai apucă să vadă cum slujitorii îl legau pe Nour, simţind ochii aceia negri ca noaptea căutînd verdele ochilor ei. Sufletul i se strînse ca o pasăre înşfăcată de şoim. Cei doi, Jipa şi Nicoară, rîdeau şi se veseleau şi nu mai puteau de părere de bine.

Nour luă calea temniţei. Slujitorii îl loveau şi îl scuipa în obraz. Fu dus pe nişte trepte întunecoase şi îmbrînci într-o încăpere umedă, după care auzi uşa trîntindu-se cu zgomot şi lanţurile care zornăiau pe după gratiile de fier. Paşii slujitorilor se depărtară şi Nour rămase singur. Pipăi cu mîinile pereţii aproape uzi, încercînd să-şi dea seama unde se află. Dădu peste un maldăr de paie, pe care îl izbi cu vîrful cizmei şi simţi cum a lovit ceva mic şi moale, ca imediat după aceea să audă guiţatul ca de porc al şobolanului. Făcu înconjurul temniţei şi înţelese că se afla într-o încăpere cu pereţii din cărămidă, peste care curgea apa venită de nu se ştie unde.

Începu a se plimba pe lîngă pereţi. Frigul umed îl cuprinse odată cu oboseala. Gîndurile i se învălătuceau în minte. O vedea pe Ilinca îngenunchiată, cu palmele ei micuţe lipite de ale lui, apoi îi simţea căldura buzelor fragede, copilăreşti, îi auzea şoaptele de dragoste şi îi zărea minunea ochilor neasemuit de frumoşi. Pe urmă totul se stinse. Auzi ceva ca un tîrşîit. Rămase drept, cu muşchii încordaţi, cu ochii pironiţi în întuneric. Simţi o adiere rece înfiorîndu-i spatele. Gîndurile i se întoarseră în tabără. Îl văzu pe Velcea cu ochii lui de rîs, îi văzu pe Toro, pe Fărcaş, pe popă, pe Basarab şi surîse ca la o binecuvîntată aducere aminte. O greutate grozavă i se lăsă pe ochi şi o ceaţă deasă îi întunecă privirile. Prin minte îi trecu descîntecul de dragoste pe care îl şoptea o ţigancă după bătălia de la Şelimbăr:

Tu şarpe balaur
cu solzii de aur,
să te duci la ea,
unde-o vei afla
şi să n-o laşi
pînă ce ea,
mîndra mea...

Descîntecul muri şi din nou apăru chipul jupîniţei Ilinca. Ajunse în dreptul uşii pe care o pipăi ca un orb, cu amîndouă palmele deschise bine. Simţi lemnul şi tăria lui. Orice încercare de fugă era zadarnică. Auzi de sus, de afară, glasuri îndepărtate. „Oare Dumnezeu o astfel de soartă mi-a hărăzit? gîndi el. Să mor ca un şobolan de mîna neisprăvitului de Nicoară sau de a ticălosului de Jipa?”

Orbecăi mai departe şi deodată se opri. Parcă zidul rece al temniţei se

dădu la o parte. O lumină crudă, nepământeană, îi izbi ochii. Zări cîmpul de bătălie, cu călăreții români alergînd cu disperarea furtunii, îl văzu pe Mihai vodă. Ba nu îl văzu. Se simțea chiar lîngă el şi îi auzi răsuflarea. Zări barda din mîna domnului, lăsată spre oblînc, apoi privirea aprigă îndreptată spre vrăjmaş. Chiuiturile şi urletele se înălțau către cer. Fumul alb de pucioasă al tunurilor învălui cîmpia. Vodă îl atinse pe Nour cu mantaua. Atît era de aproape de el. Îşi duse mîna la fruntea înfierbîntată. „De bună seamă că aiurez" îşi zise şi deodată lumina dispăru şi odată cu ea dispărură călăreții şi vodă şi fumul tunurilor. Peste el se lăsă din nou întunericul umed şi hîd ca moartea.

Stolnicul Bărcan înainta cu mare băgare de seamă înspre Telega, unde pîndarii lui Simion Movilă isprăveau cina. Fripseseră un grăsun sălbatec, băuseră vin şi se amețiseră. Mai marele lor, căpitanul leş Lozinski, împărțise străjile, arătînd locul fiecăruia. Nu erau prea numeroase, dar cîte erau ar fi putut da de veste domnului lor despre mişcările lui Radu Şerban vodă.

Stolnicul Bărcan ajunse cu oştenii săi aproape de postul de pîndă de la Telega cam pe la mijlocul nopții. În locul cel mai înaintat vegheau Timiriac de prin părțile Prahovei şi Radu Moise, amîndoi oşteni cu simbrie în slujba lui Simion vodă. Vorbeau între ei spre a nu fi cuprinşi de somn. Timiriac mai ales sporovăia ba de una, ba de alta. Ba că auzise că tot satul lui fusese prădat ori de tătari, ori de tîlharii lui Ştefan Cercel, ba că ar vrea să dea o fugă pînă acasă, că avea nevastă şi copii. Celălalt, Radu Moise, mai mult asculta, aproape răpus de somn, răzimat în suliță. Se tot minuna de tot ce spunea celălalt şi aştepta să vină schimbul, să apuce să doarmă şi el, ca lumea, în linişte. Dar lui Timiriac nu-i tăcea gura deloc. Acum îi vorbea de oastea lui Basarab şi de minunile pe care le făceau oştenii ei, acum jelea după muiere şi copii. Vorbea fără şir, ca omul amețit de amărăciune. Se uită pe cer. Luna se strînse în nori şi începu să pălească.

— Mai avem puțin şi ne schimbă, zise Timiriac şi căscă de-i trozniră fălcile. Celălalt nu-i răspunse. Era aproape adormit. Deodată Timiriac ciuli urechea. Auzi ceva ca un duruit de copite. Se plecă, lipind urechea de pămînt. Tropăitul se auzi mai puternic, îl zgîlții pe Moise. Cei doi dă dură de veste prin lovituri repezi în lemnul ce slujea la aşa ceva.

În vremea asta, stolnicul Bărcan înainta încet peste cîmpuri cătînd prin întunerec locurile postului. Deodată auzi o voce puternică strigîndu-i să se oprească. Lucru pe care Bărcan îl făcu imediat.

— Cine sînteți voi şi de unde veniți? auzi Bărcan glasul străjii.

— Sîntem negustori şi trecem prin Țara Românească, răspunse Bărcan, ținînd sabia scoasă din teacă şi dosită.

Timiriac şi Moise se apropiară, spre a vedea chipurile negustorilor. Primul care ajunse lîngă Bărcan fu Timiriac. Căzu răpus de sabia stolnicului. Moise începu să strige, dar o suliță îi străpunse pieptul. Se prăbuşi peste

Timiriac. În vremea asta, căpitanul Lozinski, auzind strigătele, porni cu oştenii săi în goana cailor. Văzîndu-i, Bărcan porunci retragerea. Oamenii lui întoarseră caii. Dar aproape de clina dealului, Bărcan şi ai lui se întoarseră, iar următorii veneau ca vijelia. Urmă o încăierare scurtă. Oştenii lui Movilă care scăpară de sabie dădură dosul, fugind peste cîmp. Bărcan stolnicul îi urmărea, ridicîndu-le viaţa. Căpitanul Lozinski se luptă ca un brav, pînă cînd sulița unui oştean de-al lui Bărcan i se opri între spete.

La postul de la Telega nu mai rămase nici un oştean de-al lui Movilă în viață, în afara unuia din ei, Cristea, ce fusese rănit uşor dar o făcu pe mortul, izbutind astfel să scape şi să ducă la Tîrgovişte vestea înspăimîntătoare cum că Basarab cu oastea lui s-au pus în mişcare. La auzul acestei veşti, ostile polone din Țara Românească se porniră grabnic, nemaioprindu-se decît după trecerea Siretului. Simion Movilă încercă să-i oprească cu făgăduieli, amenințări, strigă, dar căpetenia lor, pan Ladislau Zwierdowsky, îi spuse răspicat că el nu poate asculta decît de porunca regelui său, aceea ca de îndată ce Basarab va năvăli cu oastea asupra lui Movilă, el, pan Zwierdowsky, se va retrage, spre a nu da prilej turcilor de gîlceavă şi amestec în Valahia. Craiul leşilor nu voia nici o ciocnire cu imperiul otoman, avînd de făcut față unor alte lucruri mai însemnate.

Dis-de-dimineață, prinsul fu scos din temniță. Nu i se dădu nici să bea, nici să mănînce. Cînd zări lumina zilei, Nour închise ochii de cîteva ori. Simți şi o uşoară amețeală. Mîinile îi fură strîns legate la spate, ca la lotri. Jipa ieşi din casă, mîndru, odihnit, dat cu uleiuri mirositoare, în nerăbdarea lui, îşi bătea teaca săbiei de tureatca cizmei. Pintenii de argint străluceau de îți luau vederile.

Ilinca nu dormise toată noaptea. Se tot gîndea şi se frămînta cum să-i scape zilele bărbatului pentru care începuse să simtă dragoste. Față de Jipa nu mai avea decît dispreț şi ură. De-abia acuma îi văzuse adevăratul chip, laş, mincinos, hrăpăreț, trădător. Şi inima i se strîngea cînd îşi amintea că a fost o vreme cînd această jivină i-a fost dragă. Se apropie de fereastră. Din curte se auzeau porunci, strigăte cu voce aspră, paşi, sudălmi.

Nicoară intră în odaia fetei şi o găsi plîngînd lîngă fereastră. La început, crezu că plînge de spaima clipelor prin care a trecut şi vru să o îmbrățişeze şi să o liniştească. Dar fata se feri de îmbrățişarea părintelui ei.

— Ce ți-a venit, copila mea? întrebă Nicoară mirat. Au pe tine nu te bucură că viitorul tău soț, prin vitejia lui, a prins pe unul dintre cei mai afurisiți vrăjmaşi de-ai lui vodă?

— Niciodată acest nemernic de Jipa nu-mi va fi soț, răspunse fata, fără să se teamă de privirea tatălui său care se întunecase.

— N-am auzit eu bine? Ori ți-e voia să nu mai asculți de poruncile părintelui tău? Glasul lui Nicoară suna a uşoară amenințare.

Ilinca nu răspunse, îşi dădu seama că şi tată-său şi Jipa semănau

bucățică ruptă. Nicoară mai stătu o vreme apoi porni înspre uşă. Aproape de ea, se întoarse, de parcă şi-ar fi amintit ceva.

— Nu cumva îți zboară gîndurile după ticălosul acela pe care îl vom descăpățîna?

O clipă, Ilinca se gîndi dacă nu era mai bine, pentru a-l scăpa, să-şi dea pe față simțămintele ei față de Nour, dar ştiind acum cu ce fel de om are de-a face, se stăpîni.

— Nici de fel! răspunse ea, cu glas cît mai liniştit. N-aveți decît să faceți cu el ce poftiți. Dar eu nu-l mai doresc pe Jipa de soț.

Nicoară îi aruncă o uitătură mînioasă şi ieşi, trîntind uşa. Jupînița auzi cheia răsucindu-se în broască şi se întoarse la fereastră. Întîmplător întîlni focul ochilor lui Nour. Sufletul ei se lumină ca de văpaia unei bucurii mîntuitoare. Prinsul simți privirea încărcată de dragoste a jupîniței. O mare mulțumire îl cuprinse. Uită de toate suferințele, ba chiar şi de primejdiile prin care avea să treacă. Privirile lor se înlănțuiră, de parcă ei doi ar fi fost începutul şi sfîrşitul. Jipa, care-i urmărea, se apropie tiptil de cel legat. Apucîndu-l de gît, începu să-l lovească în obraz. Ilinca dădu un țipăt şi se repezi la uşă. Apăsă clanța o zgîlții, izbi cu pumnii, dar uşa rămase încuiată mai departe. Se întoarse la fereastră. Văzu cu groază cum slujitorii îl trîntiră pe Nour la pămînt, zdrobindu-l cu lovituri. Apoi îl zări pe tată-său cum îl oprea pe Jipa de a mai lovi şi cum porunceşte slujitorilor de a se depărta de cel căzut. Mai văzu cum îl urcară pe cal, murdar de praf şi de sînge cu mîinile legate la spate şi toată ființa ei se încrîncenă de durere. Ceilalți slujitori săriră în şa, făcînd în jurul lui Nour un fel de zid din trupurile lor. În față călărea Nicoară şi în stînga lui, Toader Jipa. Înainte de a ieşi pe poartă Nour întoarse capul. Sărută, ca pentru cea de pe urmă oară, ochii verzi ai jupîniței, cu focul privirii sale, pară într-o îmbrățişare fără de sfîrşit. Ilinca urmări din ochi ceata, pînă cînd nu se mai zări deloc. Un călăreț porni goană spre Curtea domnească, spre a-l vesti pe vodă de apropierea prinsului şi a celor ce l-au înşfăcat.

La puțină vreme după aceasta, ceata intră în Curtea domnească. O mulțime de slujitori o înconjurară. De îndată ce Jipa şi Nicoară descălecară, un ofițer de-al lui Movilă le spuse porunca lui vodă, ca prinsul să fie aruncat; în temniță, pînă cînd Măria-Sa va isprăvi întîlnirea cu legatul papei, Fra Lodovico Falconieri, şi cu trimisul împăratului, contele Rudolf Hasenmayer, care venise spre a afla de partea cui se pleacă acum cumpăna biruinței. Înspre Radu Şerban sau înspre Simion Movilă, omul leşilor, pentru că împăratul habsburg nu voia să se pună rău, pe față, cu Sublima Poartă, după cum nici turcii nu doreau o ciocnire cu împărăția, dar pe dedesubt urzeau împotriva imperialilor, ajutînd răscoalele nobililor din Ardeal, ca să joată slăbi împărăția creştină. Împăratul îi poruncise lui Basta să-l ajute pe voievodul Radu Şerban, ca prin el să-şi întărească hotarele. Asta nu-i opri pe imperiali să încline spre Simion Movilă, mai ales că aproape toată Țara Românească

era sub ascultarea lui, încît oastea lui Radu Şerban avea să fie nevoită să cucerească sat cu sat şi cetate cu cetate.

Nour fu pornit către temniță. Un slujitor de-al lui Nicoară îl croia neîncetat cu biciul, spre desfătarea celorlalți. Nour îşi simți pielea arzînd ca focul, umflîndu-se sub lovituri. Îşi muşca buzele, dar nu scotea nici un strigăt de durere. Zări în stînga familia lui vodă, care îl privea cu nepăsare. Nicoară şi Jipa se înclinară pînă la pămînt dinaintea doamnei Marghita, femeie cu înfățişare trufaşă şi aspră, cu buze subțiri, ce îşi ținea coconii pe după umeri în jurul ei. Nour nu o învrednici decît cu o uitătură fugară. Străbătu cotloane lăuntrice, pînă ajunse la temniță. Scoborî cîteva trepte întunecoase, apoi fu îmbrîncit într-un fel de văgăună, ce se afla sub zidul de apus al curții. Ajuns acolo, unul din oşteni îi prinse lanțurile de picioare, după care îl legă de un stîlp. Nour auzi răbufnitul lespedei care astupa gura temniței, încercă să se mişte, dar nu izbuti. Tot trupul îi era sfîşiat de dureri. Carnea îl ardea, dar răcoarea pămîntului îi mai alina suferința. Deschise ochii mari şi îi umplu cu întuneric, încet-încet, gîndurile prinseră a se limpezi. Desigur că Movilă îl va ucide. De asta era încredințat. Jipa îl va ponegri cît va putea mai mult, ca şi Nicoară, doar că acesta va vrea să dea de urma cailor. Se zvîrcoli, căutînd să-şi rupă lanțurile. Guzganii se fugăreau în jurul lui, guițînd. În cele din urmă izbuti să se ridice în picioare. Rămase o vreme răzimat de stîlp. Nu-i va spune nimic lui Movilă, măcar de îi va rupe carnea cu cleşti înroşiți în foc, bucată cu bucată. Chipul Ilincăi îi răsări dinainte. Ochii copilei luminau văgăuna. Simțea în nări mirosul trupului ei. Şi parcă în locul lanțului prins de grumaz îl încolăciră brațele ei calde. Sufletul îi fu năpădit de o mare fericire. Apoi, îi apăru dinainte Movilă şi odată cu el presimțirea morții. Dar era atît de mică această presimțire, aproape cît o furnică pierdută îi noianul fericirii. I se păru că vremea se oprise în loc. Nu mai ştia cît timp zăcuse acolo. Ore? Zile?

Un zgomot îl trezi din visare. Lespedea fu dată la parte. Paşi puternici, zornăitori, coborau treptele. Acelaşi oştean îi dezlegă lanțul şi îl tîrî afară. Străbătură curtea, apoi iar nişte cotloane lungi şi întortocheate. Ajuns dinaintea lui vodă, Nour zări în stînga lui, pe un fel de divan pe legatul papei, Fra Lodovico Falconieri, care sta cu mîinile împreunate peste burta proeminentă. Mai zări şi pe contele Rudolf Hasenmayer, pe Jipa, pe Nicoară şi pe alți boieri. Pe chipurile acestora din urmă nu citi decît plictiseală, spre deosebire de privirile pînditoare ale lui Jipa. Hasenmayer în schimb îl cerceta curios. Vodă şedea în scaunul său, uitîndu-se cu luare aminte la prinsul care intra cu mîinile legate. Oşteanul din spatele lui Nour îl trînti cu fața la pămînt. Movilă însă făcu semn cu buzduganul să se ridice, spre a-l zări mai bine. Apoi vodă se apropie.

— Tu eşti Nour? întrebă, cu vocea aceea muieratică neplăcută.

— Eu, răspunse căpitanul, întorcîndu-şi obrazul. O duhoare de ficat bolnav îl izbi în față.

— Unde-mi sînt caii? îl mai întrebă Movilă şi vocea i se mai îmblînzi.

Nour nu răspunse. Vodă ținea mîinile la spate. Prinsul îl privi drept în lumina ochilor. Movilă bătu din gene, simțind o durere ascuțită în creştetul capului. Aduse mîna de la spate şi Nour zări buzduganul cu cap de vultur şi plisc ascuțit. „Acum mă omoară”, îşi zise el şi gîndurile i se întoarseră la bărbatul cu ochii albaştri ca vioreaua, la Radu Şerban vodă, ca la un părinte iubit pe care avea să nu-l mai vadă. Dar Movilă nu făcea parte dintre oamenii iuți la mînie, care nu se pot stăpîni. El încerca să mai iscodească şi să mai afle cîte ceva de la cei pe care îi sortea morții, amăgindu-i cu făgăduieli şi dîndu-le nădejdi. Nu lua parte nici la uciderea celor osîndiți. I se făcea rău şi vărsa. Păstra în ființa lui o cruzime ascunsă, de iezuit, mult mai rea ca aceea arătată pe față.

Acuma se uita lung la prins, aproape mirat de înfățişarea acelui om murdar şi năclăit în sînge care se afla în fața lui.

Contele Hasenmayer îşi potrivi lornionul pentru a-l privi şi el mai bine pe Nour. Îl atrăgeau, cum spunea la Viena, „judecățile sălbatice ale valahilor”, care se zvonea că „nu de puține ori sfîrşeau cu sfărîmarea capului celui vinovat”. Dar văzînd că Movilă e liniştit, ba chiar prea liniştit, începu să caşte cu fălcile strînse, a dezamăgire.

Fra Lodovico Falconieri însă era „preocupat de viermele foamei ce-i ispitea pîntecele. Era această față bisericească un bărbat de vreo patruzeci de ani, cam spîn, cu sprîncene ce aproape că nu se zăreau. Peste cămaşa de zale purta o mantie aspră, strînsă la mijloc cu funie de tei, Mînecile largi lăsau să se vadă brațele groase, lipsite de păr. Pe degetul arătător purta un inel cu un rubin mare, care la nevoie se desfăcea, lăsînd să se vadă înlăuntrul lui un praf verde foarte mărunt. Ce căuta acest călugăr papistaş pe meleagurile Țării Româneşti? Fiu al gonfalonierului Guarda Falconieri D’Orbino, Lodovico îşi închinase viața bisericii papistaşe, slujind-o cu credință. Chipul său spînatec, cu privirea plină de smerenie, atrase atenția sfîntulul părinte, care îl luă pe lîngă curtea sa. Acolo, Fra Lodovico învață meşteşugul vorbirii mieroase, linguşitoare, înnodînd şi deznodînd sforile uneltirilor şi clevetirilor ca nimeni altul. La nevoie nu se dădea în lături de la nici o nelegiuire, aducătoare fie de moarte chinuitoare pe rug, fie de sfîrşit fulgerător, cînd inelul cu piatră roşie lăsa să cadă praful verde în cupa cu vin a unui nefericit ce nu mai era pe placul mai marilor săi.

Toate însărcinările care îi fuseseră încredințate au fost îndeplinite cu sfințenie. Izbuti să facă răzmeriță în Francia şi Polonia, ba datorită uneltirilor sale era gata-gata să se pornească războiul dintre turci şi împărăția habsburgă. Pe meleagurile acestea însă i se înfundase. Venise cu poruncă sfîntă să samene credința papistaşă în Țara Românească, şi încă nu izbutise nimic. De aceea sta acum fără nici un chef, simțind doar o foame şi o sete cumplită. Trimise în gînd la toți dracii pe Simion Movilă, cu Valahia cu tot, amintindu-şi cu părere de rău de mesele cele îmbelşugate de la Florența şi

Roma, de potîrnichile umplute cu creier de cocoş, de purceii de lapte cu şoriciul fraged, plăcut dinților, de mrenele fierte în vin, de rațele umplute cu portocale, de vinurile dulci şi gîlgîitoare de Falern dăruite mînăstirii de către cei ce au greşit, întru iertarea păcate lor săvîrşite şi de multe ale bunătăți care făceau să-i laşi gura apă.

Se trezi din plăcutele închipuiri, zărind chipul întunecat al lui Movilă şi fața palidă, cu semn pe obraz, a lui Nour. Vocea piţigăiată a voievodului îl făcu să tresară.

— Acum te afli în gheara mea şi de cruntă moarti vei avea parte, îl auzi el pe Movilă care, tărăgănînd cuvintele, rostindu-le fără nici un chef şi fără pornire, pare mai degrabă că împlineşte toată această judecată spre a face dreptate lui Jipa şi Nicoară şi nu pentru că ar fi avînd el, domnul, vreo răfuială cu prinsul.

Nicoară scrîşni, văzînd liniştea domnului.

— Unde-mi sînt caii? stărui vodă, bătîndu-şi cu buzduganul palma stîngă. Încercă din nou să se uite în ochii lui Nour, dar iar îl apucă acea durere ascuțită de cap.

— De unde pot şti eu una ca asta!? răspunse Nour. Se feri să-i spună lui-Movilă „Măria-Ta”.

— Apăi, te voi face eu să ştii şi de laptele supt din țîțele maică-ti. Şi îți vei aminti de a fost dulce sau acru, zise Movilă, mereu tărăgănat, la un cîrd de vreme. Nu îi era aminte a judeca. Gîndurile îi foşgăiau în cap ca viermi pe hoit. Nu se împăca nici cu prezența acestui călugăr papistaş tocmai acuma şi nici cu aceea a contelui neamț, care nu aducea decît făgăduieli şi vorbe goale. Deodată se burzului. Adică un nimic, un nemernic de oştean de-al lepădaturii celeia de Basarab îşi bate joc de el, făcînd pe prostul? Tocmai în fața străinilor? îndrăzneşte să nu-i zică „Măria-Ta”?

Se apropie de Nour şi, băgîndu-i mîna în păr, îl smuci de cîteva ori.

— Ha? Ce gîndeşti tu, nemernice? răcni. Luați-l, porunci oştenilor, spre supărarea lui Nicoară şi a lui Jipa, care aşteptau să li se facă pe voie fără amînări. Şi să mi-l închideți jos sub ziduri, după care să fie pus la cazne aşa cum i se cuvine unui ticălos jefuitor al domniei-mele!

Slujitorii îl luară pe Nour, ducîndu-l în temnița întunecoasă de unde fusese scos. Simion vodă îl urmări cu privirea, clătinînd din cap.

Cînd întoarse ochii, dădu peste Nicoară şi peste Jipa, care stăteau ceva mai la o parte.

— Voi ce voiți? îi întrebă, de parcă nici nu ar fi ştiut despre ce este vorba.

— Aşteptăm judecata dreaptă a Măriei-Tale, zise Jipa, cu un glas în care răsuna o uşoară nemulțumire.

— Nu mi-a fost a împărți dreptate astăzi, boieri dumneavoastră, ci numai a privi bine pe acest ticălos. Cînd va veni ziua, îi va cădea şi capul de pe umeri, urmă vodă şi întinzînd mîna galbenă, ca de mort, spre sărutare, le dădu de înțeles celor doi că pot pleca.

La unul din hanurile Tîrgoviştei, cinci bărbaţi beau de zor ulcică după ulcică. Dar dacă cineva ar fi privit mai cu luare aminte, ar fi văzut că cei cinci mai mult vărsau vinul sub masă decît îl beau. Numai al şaselea, ce părea a fi oştean, bea vîrtos. De-a adevăratelea. Omul se îmbătase şi îi turuia gura de mama focului. Vorbea de faptele lui vitejeşti, de muierile pe care le avusese şi cu voia lor şi cu de-a sila, de slujba pe care o face la curtea lui vodă Movilă, şi încă de multe altele, pe care cei cinci nu le luau în seamă.

— Mîine... zise el, tărăgănînd cuvintele, scurtăm de cap pe un căpitan de-al blestematului ăluia de Radu Şerban...

Cei cinci ciuliră urechile.

— Ei, o fi făcut el ceva, că doar din sfîntul senin nu l-ar tăia vodă al nostru, zise unul din ei, cu ochii reci şi alungiţi ca ai rîsului.

— Apăi... a... făcut... Că a... furat caii... boierului Nicoară... vorbi oşteanul cu greutate. Ba i-a mai răpit şi copila, făgăduită boierului Jipa, mai spuse el, făcînd cu ochiul.

— Aşa va să zică? se minună altul, gras şi voinic ca un aur, cu glas adînc de popă.

— Aşa... mormăi oşteanul.

— Apăi trebuie să-l păziţi bine, ce mai încoace şi în colo, zise un al treilea, bărbos ca un ţap.

— He-he, rîse oşteanul, nu-ţi face domnia-ta grijă. La o oră după miezul nopţii se schimbă paza... şi tot aşa!

— Măcar e numeroasă? mai întrebă cel cu ochii reci.

— Douăzeci de oşteni, unul şi unul... Le spuse, cu limba împleticită, şi cum erau aşezaţi oştenii. Mai mormăi cîteva vorbe, după care îşi lăsă capul pe braţ şi adormi buştean.

Cei cinci plecară pe nesimţite.

Pînă aproape de miezul nopţii statură ascunşi într-un şopron părăsit. Dar să-i lăsăm acum pe ei şi să ne întoarcem la Nour.

Jos în temniţă căpitanul auzi paşi dupăiţi, lespedea grea fu dată la o parte şi se văzu faţă în faţă cu un om uscăţiv, potrivit la statură, cu ochi piezişi. Era călăul lui vodă Movilă, primit în dar de la turci. Lîngă el se afla o căpetenie şi un diac.

Urmară întrebările. Unde au dus caii? Cîţi oşteni sînt în oastea lui Radu Şerban? Şi multe altele. Nour nu raspunse nimic. Căpetenia schimbă o privire cu omul cu ochii piezişi. Acesta porunci ajutoarelor să-l întindă pe Nour pe jos. Îi prinseră încheieturile mîinilor şi ale picioarelor într-un fel de menghini de lemn tare. Oasele pîrîiră şi Nour simţi o durere înfiorătoare străbătîndu-i toată fiinţa. Căpetenia stărui asupra întrebărilor, cu grabă parcă fără a-l băga în seamă pe cel căznit. Nour se încăpăţînă să tacă. Chinurile se înăsprirră. Călăul făcu semn şi capul condamnatului fu prins într-un fel de coroană de fier. Cercul începînd să se strîngă, Nour îşi pierdu

cunoştința. Cînd se trezi, îl zări pe armaşul Jipa.

— A vorbit? întrebă Jipa pe cel pus de vodă se iscodească pe Nour.

— Nu, jupan armaş, răspunse acela.

Jipa se apropie de căpitan, îi pierise surîsul dulce cuceritor de pe față. Acum îl privea cu ochi întunecoşi.

— De vei spune adevărul, poate că vodă, în marea îndurare, nu-ți va lua viața, spuse el, aplecîndu-se spre Nour.

— Caii sînt în tabăra Măriei-sale Radu vodă, şopti acesta cu greutate. Căpitanul ar fi putut spune de început acest lucru, dar atunci vodă Simion, în mînia lui, ar fi poruncit să-l ucidă pe loc, pe cînd aşa lucrurile se mai întîrziau şi de undeva poate avea să vină izbăvirea.

— Minciuni spui, cîine, urlă Jipa, izbindu-l cu cizma în obraz.

Nour îşi strînse buzele, chinuit. Călăul se apropie din nou.

— Opriți caznele, porunci armaşul. Voiesc să fie teafăr, să simtă sabia călăului peste gît.

Rămas singur, Nour începu să geamă. O durere surdă îi străbătea trupul de la picioare pînă la cap. Dar cînd încercă să se ridice, recăzu, aproape țipînd. Durerea devenise cumplită, îşi muie cu limba buzele şi căută să-şi mişte brațele. „Mîine mă vor ucide", gîndi. Îl cuprinse o amarnică tristețe la gîndul că moare ca un şoarece.

… în vremea asta, pe lîngă zidurile Curții domneşti se strecurau cu mare băgare de seamă cinci oameni. Era aproape de miezul nopții. Se schimba paza. Auziră paşii paznicilor. Fiecare din ei ştia bine ce avea de făcut. Aflaseră locul de strajă al tuturor paznicilor. Dar totuşi, o astfel de treabă, cum o puseseră ei la cale, Velcea fiind cel ce o gîndise dintîi, era curată nebunie. Primejdia era nespus de mare, Curtea domnească ne-fiind străjuită numai de acei douăzeci de oşteni din fața zidurilor, ci de un număr cu mult mai mare.

Bornemisa îşi făcu cruce şi după ce aruncă funia cu cîrlig la capăt, se avîntă peste zidul înalt, îl văzu pe Velcea urmîndu-l şi furişîndu-se pe lîngă zid, cu mişcări moi ca de pisică. Iată-l şi pe uriaşul Toro, strecurîndu-se după ei cu o nebănuită uşurință; iată-i pe Lupu şi Fărcaş, scuipîndu-şi în palme, aşa cum fac țăranii înainte de a lua sapa de coadă. Oştenii îşi luaseră locurile în primire şi după un timp începură să moțăie. Cîte unul din ei, văzînd că îl răzbeşte oboseala, mai făcea cîțiva paşi încoace şi încolo. Toro îl zări pe Velcea cum sare în spatele oşteanului din dreptul său cu iuțeala tigrului. Acela nici nu apucă să strige sau să se zbată. Pumnul lui Velcea îl abătu, încît căzu mototol la pămînt, fără cunoştință, cu Velcea în spinare, îndată cei cinci oşteni fură astfel amețiți, năvălitorii îi dezbrăcară repede, îmbrăcîndu-se cu straiele lor. Li se potriviră mai bine sau mai rău, doar popii Borneisa veşmintele de împrumut îi veniră tare strîmte. Cînd fură gata schimbați, noii paznici se strînseră, înaintînd către postul următor. Găsiră trei oşteni destul de adormiți la rîndul lor. Isprăviră şi cu aceia, apoi o luară în şir indian către zidul dinspre apus al Curții. Oşteanul ce păzea temnița crezu că vine

schimbul şi lăsă halebarda în jos, bucuros că se va duce să se culce. Pumnul lui Toro îl izbi în față, prăvălindu-l la pământ.

Nour auzi lespedea grea dîndu-se la o parte şi toți muşchii i se încordară. Nişte paşi grăbiți dupăiau iar pe treptele întunecoase. Se înspăimîntă, dar numaidecît auzi vocea şoptită a lui Velcea şi nu-i veni a crede. Cei cinci îl înconjurară, zoriți, în scurtă vreme, sprijinindu-l pe căpitanul lor, mai mult purtîndu-l, trecură zidul şi după puțin timp ajunseră la caii priponiți. Porniră în goană, Velcea şi Toro călărind strîns lîngă Nour, să-l ajute. Copitele cailor înfăşurate în paie şi cîrpe duduiau surd. Fuga fusese pregătită cu multă pricepere.

Ajunseră după destul timp în tabăra lui Radu Şerban. Caii suflau gata să pleznească. O oaste întreagă îi aştepta cu nerăbdare şi dragoste. Cînd i se aduse la cunoştință lui Slăvuia, care nu dormise toată noaptea, că s-a întors căpitanul Nour, bătrîna căpetenie zîmbi cu toată gura bodogănind totuşi în timp ce-şi încingea sabia: „Am să-i trag o bătaie soră cu moartea”. Dar cînd îl văzu pe Nour galben ca ceara, slăbit şi murdar de sînge, cu veşmintele rupte, susținut de Toro şi Bornemisa, i se umplură ochi de lacrimi. Vru să-l îmbrățişeze, dar se răzgîndi, mulțumindu-se să mîrîie: „Hm! Hm!”

— De voieşti să te odihneşti… întinde-te pe patul meu, adăugă el cu voce stăpînită, pentru a nu băga Nour de seamă că durerea îi furnică sufletul.

Căpitanul zîmbi, aşa fără putere cum era. Simțea căldura inimii bătrînului oştean, căldură pe care nu o mai întîlnise decît la Măria-Sa Radu Şerban Basarab,

Slăvuia se întoarse pe călcîie şi plecă repede, bombănind mereu.

— Măăă, că zburlit e şi jupan Slăvuia, mîrîi Toro.

— Ce ştii tu? îl mustră Bornemisa. Să-mi razi mie barba, dacă nu una-i grăieşte gura şi alta-i simte inima!

Nour se lăsă uns, întins pe pat şi dădăcit de brațele voinice ale lui Bornemisa, în timp ce Velcea umbla după lapte cald, legănîndu-şi şoldurile ca o muiere leneşă şi pusă pe harță. Fărcaş şi Lupu intrară în cort şi apropiindu-se de pat, îngenunchiară.

— Mărite căpitane, începu Fărcaş, a dat dumnezeu şi ți-a scăpat zilele, iar noi tare ne bucurăm în inimile noastre.

Tăcu, sărutînd cu smerenie mîna lui Nour. Lupu făcu la fel, fără a spune ceva. Căpitanul îşi simți sufletul năpădit de dragoste. Privi în ochii căprui ai celor doi țărani şi le simți credința. Vru să întindă mîna a mîngîiere spre obrazul țepos al lui Fărcaş, dar nu izbuti. O durere cumplită îi sfărîma iar încheietura.

— Ia, mai plecați de-aici, îi goni Bornemisa. Veniți să-l jeliți?

Cei doi țărani îşi puseră cuşmele pe cap şi ieşiră ascultători.

Căpitanul avea nevoie de linişte.

În ciuda greutății şi burdihanului său, popa se învîrtea ca o sfîrlează. Velcea aduse lapte fierbinte şi o jumătate de azimă, iar Toro năvăli cu o halcă

de carne mustind în sînge, înfiptă în vîrful cuțitului. În mîna stîngă ducea o ploscă din aceea cu vin rubiniu, de se ține pe unghie.

Iar Slăvuia stătea în fața lui vodă.

— Măria-Ta, s-a întors căpitanul Nour! Atît putu să spună.

Radu vodă se ridică din scaun cuprins de o mare bucurie.

— Văzut-ai, Slăvuia? Văzut-ai?

Urmat de Slăvuia, porni drept înspre cortul unde zăcea căpitanul.

... Trecu o vreme, cînd sorții atîrnau în cumpăna norocului cînd de partea lui Radu Şerban, cînd de partea lui Simion Movilă. Acesta din urmă, văzîndu-se descoperit, cu polcurile leşeşti retrase, fugi în Moldova, de unde după un timp se întoarse cu Gazi Ghirai Han, dimpreună cu tătarii lui. Drept plată, Gazi Ghirai îi ceru lui Simion vodă să i se dea țara în pradă, o săptămînă, nu mai mult. Tîrgul fu încheiat. Hanul îşi mîna hoarda, ca la vreo patruzeci de mii de călăreți şi vreo mie trei sute de pedestraşi. Țara, sărmana de ea, simțea ca mielul cel nevinovat apropierea casapului, începu a-şi strînge care ce putea şi ce mai avea, scurmînd ascunzători prin amărîtele bordeie, unde să dosească muierile, copiii şi bruma de bucate. Căci nefericită era soarta zecilor de mii de țărani, fie că erau legați de moşia celui avut precum cîinele de căruță, fie că erau zlobozi ca păsările cerului, pentru care însă nu se găseau grăunțe, ci numai jaf şi venin...

Iar Radu vodă, aflînd prin iscoadele sale gîndurile celui ce venea să-i ia domnia, ceru iarăşi întăriri de la generalul Basta. Acesta îi trimise pe contele Tomaso Cavrioli cu o parte din cavaleria valonă şi trei companii, din regimentul Flanz.

Simion Movilă şi Gazi Ghirai aveau de gînd să pornească năvala pe drumul Tîrgovişte, ca întîlnind oastea lui Radu vodă, să o zdrobească şi cuprinzînd cetatea, să se aşeze Movilă domn.

Sfatul domnesc al lui Radu Şerban ținu de la asfințitul soarelui pînă aproape de zori. Se înțeleseră să pună tabăra la sud-vest de locul numit Ogretin. La sosirea lui Tomaso Cavrioli, tabăra era deja aşezată, ceea ce nu fu pe placul contelui. Cercetîndu-i chipul cam lipsit de culoare, vodă îl văzu pe Cavrioli strîmbînd din nas.

— Au ceva nu ți-e pe voie, domnule conte? Cavrioli se înroşi.

— Măria-Ta, începu el, am cercetat tabăra şi am găsit multe lucruri anapoda, ceea ce mă face să cred că au scăpat vederii Măriei-Voastre!

Boierii din sfatul domnesc începură a se foi, minunîndu-se de îndrăzneala italianului.

— Şi ce fel de lucruri anapoda au scăpat vederii domniei mele, domnule conte? întrebă vodă, liniştit.

Slăvuia trase o înjurătură printre dinți, prefăcîndu-se a socoti ceva în minte.

— Găsesc că e prea mare întinderea pe care se află oastea Măriei-Tale. E

prea împrăştiată şi lipsită de unitate... îmi îngădui să cer Alteței voastre ca tabăra să fia aşezată într-alt loc...

Spre mirarea tuturor oamenilor săi, ca şi a lui Cavrioli, vodă izbucni în rîs.

— Şi apoi... urmă totuşi Cavrioli, deşi rîsul lui vodă îl nedumerise.

— ... şi apoi, nimic, domnule conte, i-o reteză scurt Radu Şerban. Pe ce-ai fi vrut să-mi sprijin aripile? Pe copitele calului meu? Aveam nevoie de cele două coline împădurite care mărginesc valea, urmă mereu liniştit, pentru că altfel, strîngîndu-mi oastea după voia domniei-tale, uşor i-ar fi lui Movilă să-mi întoarcă laturile, nedîndu-mi nici o putință de mişcare. Ehei, domnule conte, dumneata vii cu socoteala de-acasă, care nu se loveşte cu cea din tîrg. Eu însa am luat tocmai hotărîrile pe care le cerea acest cîmp de luptă. Am săpat şanț lung de şase sute de paşi dinaintea taberei pentru a-mi păzi tunurile, iar locul unde nu s-a putut săpa din pricina pămîntului stîncos, l-am încins cu zid de care legate între ele...

Se opri, pipăindu-şi nasul borcănat. Parcă uitase ceva. Slăvuia îi veni în ajutor,

— Şi am mai ridicat, Măria-Ta, în latura stîngă a taberei, sus pe înălțime, patru apărătoare, în care am aşezat tunurile...

— Aşa e, bătrîne, spuse vodă, apoi se adresă lui Cavrioli: „Şi rău făcut-am oare, domnule conte, că văzînd o trecere nepăzită în spatele oastei mele, prin care le-ar fi lesne tătarilor să întoarcă apărarea, să poruncesc să se sape şi acolo şanț, dîndu-l în paza a trei mii de oşteni şi o mie de sulițari? Ce a mai scăpat vederii mele?..."

Cavrioli tăcu, înghițind în sec. Dreptate avea Basta, cînd spunea că acest voievod e mai îndrăcit decît toți dracii la un loc.

— Făcut-am două linii, continuă vodă. Linia întîia va fi ținută de pedestraşi şi călărime descălecată, iar a doua, numai din călărime. Ce mai ai de spus, domnule conte?...

— Nimic, Măria-Ta.

— Apăi nu-i cu supărare, dar pripeala nu-i bună la vîrsta domniei tale, zise vodă şi ochii albaştri îi rîdeau cu o uşoară urmă de dispreț.

La un 23 septembrie, într-o zi de luni, pe la orele şase de dimineață, călăreții lui Velcea şi ai lui Bornemisa, aşezați cam la cincizeci de paşi dinaintea şanțului de apărare al românilor, din porunca lui Radu Şerban, zăriră avangarda tătară înaintînd în dezordine pe valea Teleajenului. Căpeteniile Bornemisa şi Velcea dădură o poruncă scurtă şi ceata de viteji se repezi în întîmpinarea vrăjmaşului, cu chiote puternice.

Surprinşi, tătarii se pregătiră de luptă, dar oştenii lui Velcea şi ai lui Bornemisa începură a-i lua în săbii. Fărcaş se nimeri cu un tătar ce țipa ca o femeie. Românul se feri de ghioaga cu lănțug, lovind cu sabia pîntecul descoperit. Tătarul se prăvăli cu măruntaiele afară. Popa se învîrtea printre

tătari cu o iuțeală de necrezut pentru grăsimea lui. Nici Velcea nu se lăsa mai prejos.

În acest timp, oştenii lui Movilă şi ai lui Gazi Ghirai, auzind larmă de luptă, goniră într-acolo. Tătarii, văzînd că le vin ajutoare, se repeziră înainte, strigînd numele lui Alah. Bornemisa şi Velcea se făcură că se rup de bătălie. Căpeteniile tătare îi văzură cum îşi loveau oştenii cu latul săbiei, spre a-i face să rămînă pe loc, şi se bucurau, neînțelegînd jocul celor doi vulpoi. Lupu urlă din tot pieptul către ai săi: „Fugiți, fraților, că ne nimicesc tătarii!" Oştenii începură a fugi care încotro, năboindu-se înspre poarta taberei. Cavaleria tătară se avîntă cu chiote pe urmele fugarilor. În fruntea ei călărea Nazim-Paşa, unul din cei mai viteji şi cruzi luptători ai tătarilor. Un pîlc de leşi mînați de pan Dombrovski, nobil leah, năvăli alături de tătari. Ajunşi în fața taberei, Velcea şi Bornemisa îşi opriră oamenii. Oştenii întoarseră caii, despărțindu-se în două ca o perdea. Tătarii, în goană, veneau cu pieptul deschis. Căpeteniile, Velcea şi Bornemisa, dimpreună cu oştenii lor, parcă intrară în pămînt.

Duşmanul se trezi dinaintea taberei. Arcurile muntenilor zbîrnîiau, aruncînd sute de săgeți. Şi archebuzierii valoni loveau în plin. Primul val de tătari fu întors şi răsturnat, de parcă l-ar fi suflat vîntul, dar veniră alții, mereu alții. Caii se zbăteau sforăind şi nechezînd. Nazim-Paşa sărea cu calul peste trupurile oştenilor săi. Cu țipete puternice, călărimea tătară îşi urma năvala amețitoare, deşi rîndurile i se răriseră simțitor. Rîndul întîi al muntenilor lui Bărcan stolnicul, adăpostiți în spatele şanțului, îşi slobozea săgețile. Caii tătarilor se ridicau în două picioare, zvîrlindu-şi călăreții. Apoi acelaşi rînd al lui Bărcan se lăsă în jos, să-şi strunească arcurile, rîndul al doilea dădu drumul unui nor de săgeți. Era acum o neîntrerupere a nimicirii, nemaiaflîndu-se curînd nici o clipă de răgaz între strunitul arcului şi zbîrnîitul săgeții.

Cu toate pierderile, tătarii, foarte mulți la număr, păreau gata să pătrundă în tabără. Toader Jipa, care conducea călărimea lui Movilă, se grăbi să trimită un oştean cu vestea cea bună domnului său.

Dar deodată căzură în laturile vrăjmaşe oştenii lui Velcea şi Bornemisa. Mercenarii leşi ai lui pan Dombrovski fură tîrîți de şuvoiul tătarilor, care acum îşi căutau scăparea în fugă. Jipa văzu cum cele două cete ale oştenilor români se închiseră ca un cleşte, prinzînd în mijlocul lor pe fugari. Pan Dombrovski, oştean încercat, porunci alor săi să se strîngă ca un pumn, spre a face față. Dar cine mai asculta de el, în iureşul acela nebun?

Nazim-Paşa se trezi față în față cu un roşcovan înalt şi voinic, care îşi rotea sabia lungă şi grea. Era Lupu. Tătarul se feri de prima lovitură. Fulgerător, Lupu se trase într-o parte, izbind cu sabia, de sus în jos, gîtul duşmanului. Nazim-Paşa se rostogoli de pe cal. În dreapta, pan Dombrovski lupta cu deznădejde, încolțit de trei oşteni de-ai lui Velcea. Leahul învîrtea sabia cu o iscusință şi o repeziciune uimitoare. Lovi pe unul din oşteni cam pe

la mijlocul coastelor. Omul se prăbuşi cu un vaiet. Pe al doilea, leahul îl înşelă, prefăcîndu-se că-i izbeşte umărul drept. Românul se feri, dezvelindu-şi partea stîngă. Sabia lui pan Dombrovski îi despică gîtul. Al treilea căzu străpuns de o săgeată venită de nu se ştie unde. Leahul se rotea printre români ca uliul printre păsări. Genele i se zbăteau mînioase. Îl zări pe Lupu năpustindu-se năpraznic asupra unui oştean leah. Dombrovski smuci dîrlogii şi, înfigîndu-şi pintenii în burta calului, tăbărî asupra lui Lupu, care tocmai îl nimicise pe oştean. Lupu făcu faţă panului. Sabia ţăranului o frînse pe aceea a nobilului leah. Acela apucă buzduganul, dar nu mai avu nevoie de el. Toader Jipa veni prin spate, străbătîndu-l pe Lupu cu sabia. Dînd un urlet de moarte, Lupu căzu în genunchi. Fărcaş se repezi în ajutorul celui ce murea. Prea tîrziu însă.

De dincolo de şanţ, Nour îl zări pe Jipa. Ceru voie domnului său să-l lase să se socotească în luptă cu Jipa, ceea ce vodă încuviinţă pe dată. Căpitanul se repezi cu calul, ieşind din tabără. Fărcaş sări în spinarea panului, al cărui cal se prăbuşise, doborîndu-l. Dombrovski văzu prin vizieră ochii lui Fărcaş şi se cutremură. Se zbătu să-l răstoarne pe ţăran, încercînd să-i apuce cuţitul. Se zvîrcoliră o vreme, Fărcaş tăie cureaua ce ţinea fierul apărător al grumazului şi zări albeaţa pielii celuilalt, împunse fără să-l mai privească. Apoi reveni lîngă Lupu, îl zgudui, îl strînse la piept, sărutîndu-i fruntea rece şi deodată, în dîrdora cumplită a încăierării, începu să strige, ridicînd capul sus. Toro fierarul îl văzu, îl auzi şi se repezi la el. Întîlni ochii goliţi de viaţă ai lui Lupu şi pe aceia, ai lui Fărcaş, încărcaţi de amărăciunea pustiului. Fără să spună ceva, îl săltă pe Lupu în braţe, trăgîndu-l deoparte, dintre picioarele cailor. Fărcaş sta mut, ca un om rămas în întuneric. Simţii braţul fierarului, cuprinzîndu-i umerii.

În vremea asta, Nour îl fugărea pe Jipa. Acela se lăsă pe gîtul calului, cuprins de o spaimă nebună, întoarse capul, îl zări pe căpitan cu sabia în mînă, auzi vîjîitul săbiei prin aer. Dar cîţiva tătari tăiară calea lui Nour şi astfel armaşul scăpă cu zile.

Oastea lui Movilă şi a lui Gazi Ghirai dădu dosul. Nu se aşteptaseră la o tabără atît de bine întărită. Simion Movilă, care văzuse totul, se făcu mai galben decît era obicei. Călărea un cal voinic, purtînd cu semeţie platoşa aurită şi coiful cu vizieră, dar el însuşi era morocănos, îl durea ficatul. Lîngă domn, în dreapta, călăreau Jipa, de-abia scăpat de sub sabia lui Nour, boierul Nicoară, postelnicul Bucioc, stolnicul Viaţă-Lungă şi marele logofăt Trotuşan. În stînga sa, călăreau Gazi-han şi ginere-său.

Ţinură sfat. Cu toţii îşi dădură seama că Radu Şerban şi ai lui se vor feri să se bată în cîmp deschis, unde calărimea tătară şi oştenii lui Movilă aveau cele mai bune posibilităţi de desfăşurare şi mişcare.

— Valahii vor sta închişi cît mai mult în tabăra lor, zise hanul, mînios.

— Mai mult decît atît, laturile lor se sprijină pe înălţimi şi păduri, astfel că ne împiedică să întoarcem apărarea, mai ales cu călărimea, zise şi Jipa. Şi

apoi, urmă el, toată hărțuiala asta e făcută pentru ca noi, odată atraşi acolo, să intrăm în mijlocul arcaşilor şi archebuzierilor…

Tăcu, uitîndu-se în ochii domnului său. Movilă îl privi fără să-l vadă.

— Ce facem, Măria-Ta? îndrăzni să-l întrebe marele logofăt Trotuşan.

Vodă nu-i răspunse, îl apucase o îngrijorare pe care se străduia s-o închidă în el. Mîinile îi tremurau pe dîrlogii calului. Fața îi devenise pămîntie.

Erau orele patru după-amiază.

— Să dea năvală călărimea, porunci Movilă.

Gazi Ghirai înălță sabia încovoiată. Călărimea tătară şi cea a lui Movilă ridicară steagurile. Trîmbițele sunară ascuțit. Din tabăra lui Radu Şerban nu se auzea nici un zgomot.

— Domnia-ta, ce cauți aici în spatele meu? spuse Movilă, văzîndu-l pe Nicoară lîngă el.

— Îmi apăr domnul, Măria-Ta, zise Nicoară. Era alb de frică.

— Du-te la năvală şi nu-mi purta mie de grijă, îl repezi Movilă.

— Aşa voi face, doamne! Aşa voi face, zise Nicoară. O porni în galopul calului, cu gînd să se ascundă undeva.

Deodată românii ieşiră din tabără.

Tătarii lui Gazi-han şi ostaşii lui Movilă se repeziră cu strigăte şi chiuituri, înaintînd în arc de cerc. Dar de îndată ce românii îi zăriră pe vrăjmaşi, reintrară în tabără.

Năvălitorii nu mai întîlniră decît un nor de săgeți. Năvala se frînse. Atunci Slăvuia ieşi din tabără cu călărețiii lui, spre a împrospăta rîndurile oştenilor lui Velcea şi ai lui Bornemisa. Îşi lăsă un pîlc de luptători să-şi joace caii prin fața vrăjmaşilor, iar el cu ceilalți se făcu nevăzut.

Gazi Ghirai porunci să se pornească a doua năvală. De data asta se repezi şi marele logofăt Trotuşan cu oştenii săi.

Nicoară descălecă, ascunzîndu-se într-un tufiş. Acolo gîndi să aştepte sfîrşitul luptei, ca apoi de îndată ce se va înnopta, să poată fugi.

Pîlcul lui Slăvuia deşi neînsemnat ca număr, făcu față, izbindu-se cu oştenii lui Trotuşan. Luptară înverşunat. Cîți mai scăpară, o luară la fugă spre tabără. Acolo îi aştepta Radu vodă. Tătarii şi Trotuşan ajunseseră acum în fața intrării, încă puțin şi linia de apărare a lui Basarab ar fi fost sfărîmată. Dar în acea clipă de spaimă, din dreapta şi stînga năvăliră călărețiii lui Slăvuia, ai lui Velcea şi Bornemisa.

Trotuşan se trezi față în față cu Slăvuia şi îngheță, Cîndva fuseseră prieteni şi încă buni, pînă ce drumurile vieții îi despărțiseră. Cei doi se opriră, privindu-se în ochi.

— Slăvuia… îngăimă Trotuşan şi lăsă sabia în jos.

— Sărace! Unde ți-a fost dat să-ți închei viața păgubitoare, spuse Slăvuia şi glasul îi suna a batjocură.

Se repeziră unul asupra altuia. Trotuşan era voinic şi cumpănea bine loviturile, dar şi căpetenia călărimii române nu se lăsa mai prejos.

— Cum de ai putut să te nemerniceşti pînă într-atît, încît să ajungi sluga lui Movilă? îl mustra Slăvuia pe logofăt.

Pe lîngă ei, oştenii se înfruntau.

— La părul tău alb de ți-ar mai fi dat Dumnezeu şi puțină minte, măcar cît are o vrabie, mare pomană îşi făcea cu tine, îi mai zise, în vreme ce se luptau.

Vorbele lui Slăvuia îl plezniră pe Trotuşan ca un bici. Lăsă sabia în jos.

— Apără-te, fiindcă altfel te voi ucide, îi spuse Slăvuia. Drept răspuns, Trotuşan băgă sabia în teacă.

— Împlineşte-ți voia, Slăvuia, îi zise Trotuşan. Dar în chiar în clipa aceea dădu un țipăt de moarte. Slăvuia îl văzu căzînd de pe cal. Între spete i se bălăbănea sulița scurtă a pedestrimei române.

— Care eşti tu, ăla de ucizi pe la spate, frămînta-ți-ar iadul toată ființa ta blestemată! urlă Slăvuia. Se întoarse, năpustindu-se într-un furnicar de oşteni.

Cîmpul din fața taberei era plin cu morți şi răniți. Năvala vitejilor lui Slăvuia, Velcea şi Bornemisa erai sprijinită de cele patru tunuri adăpostite în cele patru redute înălțate de Radu Şerban. Împreună cu focul archebuzierilor şi cu săgețile arcaşilor din spatele şanțului, tunurile trăzneau în mijlocul tătărimii, făcînd goluri mari.

Movilă nu-şi mai dorea decît un pat bun şi o perniță cu nisip fierbinte aşezată pe vintre.

Gazi Ghirai, fără a mai cere încuviințarea lui Movilă, porunci a treia năvală.

Oştenii lui Basarab, cei din afara taberei, care aveau poruncă să păzească intrarea, începură a se clătina şi a da îndărăt.

Slăvuia, ca niciodată, îşi pierdu capul. Goni în tabără.

— Unde ți-e locul, Slăvuia? strigă Basarab la el.

— Lîngă domnul meu, răspunse acesta neşovăitor.

— Ciohîrlă bătrînă! strigă la el vodă. Întoarce-te la locul tău numaidecît!

De unde se afla, Movilă prinse să zîmbească. Cuprins de o speranță trufaşă, se uita, făcîndu-şi mîna streaşină, la oştenii lui Basarab, care cădeau ca spicele de grîu dinaintea secerătorilor. „Pe Basarab mi-e voia să-l am viu dinaintea domniei-mele”, îşi zise.

Radu Şerban vru să se repeadă în focul luptei, dar boierii lui îl traseră înapoi.

— Jos mîinile de pe domnul vostru, urlă vodă la ei. I se înroşiseră ochii.

Deodată se auzi glas de trîmbiță. Ca un trăznet, oştenii lui Nour se repeziră în coasta oastei vrăjmaşe. Buimăciți de izbitura primită, tătarii şi călărimea lui Movilă începură să dea înapoi. Veneau românii lui Nour ca furtuna. Jipa nu avu noroc. Se nimeri iar față în față cu Nour. Smuci dîrlogii şi întoarse calul. „Stai, Jipa, să ne socotim!”, îi strigă Nour, dar armaşul fugea mîncînd pămîntul. O clipă, şi căpitanul l-ar fi ajuns, dacă nu l-ar fi oprit o

învălmăşeală de oşteni înfruntîndu-se. Ticălosul îi scăpă din nou.

Îl zări pe Toro smulgînd un tătar din sa şi buşindu-l de pămînt. Velcea se lovi cu un moldovean lung cît o zi de post. Îi zvîrli sulița din mînă.

— Treci, măi şoldovene, în urmă, îi strigă Velcea, fără să-l strice cu sabia.

— Ce dzîşi matali? Ce dzîşi? întrebă moldoveanul pierit.

— Zic să te duci în mumă-ta de-aici şi să nu mai încurci locul!

— Apăi iaca mă duc, bre! îi răspunse acela, rupînd-o la fugă, făcîndu-şi cruci peste cruci că scăpase cu viață.

Năvala lui Nour era atît de cumplită, încît nici dintre oştenii Iui Radu vodă nu-şi reveniră imediat toți din uluire.

În fața taberei muntene răsări ginerele lui Gazi Ghirai. Era un tătar tînăr, bine clădit, cu un grumaz scurt şi gros ca de taur. Îşi purta calul cu îndrăzneală dinaintea românilor.

— Nici un pui de valah nu îndrăzneşte să se măsoare cu mine? strigă el cu glas de batjocură.

Din tabăra munteană se auzi freamăt mare. Vrură să-şi măsoare puterile cu el mai mulți. Printre ei şi Toro şi popa şi Velcea. Nour ieşi înaintea voievodului său şi îngenunche.

— Măria-Ta, îngăduie să mă lupt eu cu tătarul.

Radu vodă îl privi cu luare aminte, apoi îi porunci să se ridice.

— Fătul meu, zise cu blîndețe, eşti tînăr, viteaz şi neînfricat, dar n-ai avut vreme să cunoşti meşteşugul de luptă al tătarilor.

Lîngă ei se ivi statura înaltă a lui Stroe Buzescu.

— Măria-Ta, zise acesta, binecuvîntează şi îngăduie-mi să mă prind la luptă cu acest tătar obraznic!

Radu Şerban îl strînse în brațe fără să spună un cuvînt, doar ochii i se umplură parcă de o tristețe,

— Dumnezeu să te apere, Buzescule, şi să-ți ajute în lupta cu vrăjmaşul nostru, îi ură vodă.

— Amin, răspunse Stroe.

Apoi se întoarse şi, trecînd pe lîngă Nour ce sta posomorît, îi zîmbi cu dragoste. Toro şi Fărcaş îngenunchiară, sărutîndu-i mantaua. Oştenii se trăgeau înapoi, făcîndu-i loc. Apoi cele două oşti se legară prin jurămînt să nu se amestece în lupta celor doi.

Soarele se ridicase de două palme cînd Stroe Buzescu ieşi dintre ai săi, pe armăsarul său păstrăviu. Încă departe unul de altul, cei doi se cercetară cu privirea. Ochii tătarului, cu irisul galben ca al pisicii, căutau pieziş către Buzescu. Purta şalvarii roşii de mătase şi încălțări galbene, de care îi erau prinşi pintenii. Peste pieptul gol avea o vestă verde ca iarba de primăvară. Brațele muşchiuloase, unse cu oloi, erau prinse în brățări late de argint.

Strigătele tătarilor umpleau văzduhul, încurajîndu-l pe cel ce avea să se bată în numele lor. Buzescu înțelese că vrăjmaşul său se numea Mirza. Iată-l pe Mirza înălțînd brațele spre cer, într-o rugă mută.

Buzescu îşi făcu semnul crucii, apoi mai întoarse o dată capul înspre ai lui. Întîlni privirea lui Radu vodă şi a celorlalţi şi zîmbi. O clipă gîndurile îi fugiră înapoi la Sima, jupîneasa lui, femeia cu care împărţise pînă atunci şi binele şi răul. Se gîndi cu dragoste la ea şi îi păru rău că nu-i spusese lui vodă ultimele sale dorinţi, spre împlinire. Obrazele de aur de pe dulama lui lucrată pe talie străluceau în soare. Haina era închisă, cu găitane şi cheutori de fir, La cingătoare avea un jungher cu mînerul bătut în pietre scumpe, iar în mîna dreaptă ţinea sabia lungă, cu miezul lat de o palmă, îşi scutură pletele lungi, castanii, printre care începuseră a se ivi fire de argint, apoi îşi lepădă mantaua de pe umeri.

Se năpustiră unul spre celălalt. Ajuns aproape de Buzescu, Mirza îşi struni calul, zvîrlind sulița scurtă asupra lui. Românul se feri cu iuțeala fulgerului. Fluierînd pe lîngă urechea, lui sulița căzu ceva mai departe. Mirza apucă iataganul. Buzescu feri iar lovitura. Apoi începu să se avînte în goană cînd într-o parte, cînd în alta, spre a-şi obosi potrivnicul şi a-l stîrni. Într-adevăr, Mirza păru că-şi pierde răbdarea. Pe fața oacheşă a românului nu se putea citi nimic. Nici ură, nici mînie. Sudoarea şiroia pe chipul lui Mirza. Năvăli cu calul drept asupra lui Stroe. Iataganul tătarului se izbi de sabia românului. Apoi caii trecură unul pe lîngă altul. Tătarii începură să strige, îndemnîndu-şi căpetenia. Movilă simți că îi asudă mîinile. Hanul, care era lîngă el, mormăia rugăciuni în limba lui. Mirza făcu un ocol mare, apoi, luîndu-şi avînt, se năpusti din nou asupra lui Buzescu. Lupta părea că lîncezeşte, spre nemulțumirea tătarilor, care şi-o arătau gălăgioşi.

Tocmai cînd Mirza se pregătea să se năpustească din nou asupra lui Buzescu, acesta întoarse calul şi o luă la goană. Mirza porni grăbit să-şi ajungă vrăjmaşul. Deodată Stroe se întoarse iar, rămînînd drept în fața tătarului, care nu se mai putu feri. Cu o lovitură de sabie, îl răsturnă pe ginerele hanului de pe cal. Iar acum Stroe se apropia încet de Mirza, care se tot trăgea înapoi, învîrtind iataganul. Spre uimirea tuturor, ajuns lîngă tătar, Stroe, în loc să năvălească asupra celui căzut, descălecă şi el.

Cele două oştiri amuțiră. Bornemisa începu să-şi roadă unghiile. Toro rămase cu ochii holbați. Radu vodă strîngea mînerul săbiei, iar Slăvuia îşi ştergea mereu fața de sudoare.

Între cei doi începu abia din clipa aceea o luptă cruntă. Săbiile se frînseră. Se repeziră unul asupra altuia şi, prinzîndu-se în brațe, încercară să se răstoarne. Degeaba căută tătarul să pună piedică. Piciorul românului parcă era de fier. Tătarul dădea primele semne de oboseală, cînd românul îl strînse pe tătar în brațe atît de cumplit, încît Mirza urlă de durere. Apoi, săltîndu-l de la pămînt, îl trînti lăsîndu-se să cadă cu toată greutatea corpului peste el. Se rostogoliră, apucînd fiecare mîna înarmată a celuilalt. Mirza izbuti să-l răstoarne pe Stroe şi să-l rănească cu jungherul în obraz. Buzescu, strîngînd din dinți, hotărî să sfîrşească odată, îl aruncă pe tătar de pe el, apoi se năpusti asupra lui mişcîndu-se ameţitor de iute, atît de iute

încît Mirza nu mai fu în stare să oprească mîna, înarmată cu cuțitul, a lui Buzescu. De două ori Stroe îl lovi cu pumnalul în piept. Tătarul se mai zbătu de cîteva ori, după care rămase nemişcat. Buzescu se ridică de pe mort şi încălecă cu greu. Rana din obraz îl durea grozav. Ajuns între ai săi, i se făcu rău şi se prăbuşi la pămînt. Din porunca lui Radu vodă, fu dus în grabă mare la Braşov, apoi la moşia sa, unde jupîneasa Sima îl îngriji cu doftori veniți de prin părțile Braşovului. La două săptămîni după aceea, însă, Stroe Buzescu avea să moară.

Dar se ne întoarcem la Teişani.

Văzîndu-şi căpetenia ucisă, tătarii fură cuprinşi de spaimă. Totuşi hanul izbuti să-i mîne iar la luptă. Apărură din nou cete de tătari în fața taberei lui Radu Şerban. Rămăşițele călărimii valone îi izbiră şi, lovind ceata din fruntea oastei, îi puseră pe fugă. Urmă o hărțuială straşnică. Tătarii se aruncară asupra şanțurilor româneşti aşa cum le era obiceiul, cu țipete şi chiuituri, dar fură respinşi cu pierderi mari. Lupta ținu pînă la amiază, cînd tătarii şi oştenii lui Movilă dară dosul.

Radu Şerban, cunoscînd felul de luptă al tătarilor, porunci ca nimeni să nu iasă din tabără, chiar dacă va fi provocat.

Tătarii nu ieşiră decît în ziua următoare. Veneau pe caii, lor mici şi flocoşi, dar nu năvăleau, înjurau şi scuipau, arătîndu-şi fundurile pe care le băteau cu palma.

— O, plozi de codoşi, înjura unul, mi-e scîrbă să mă lupt cu balega calului meu!

— Nemernici ce sînteți, lovi-v-ar Alah! le striga românilor un altul.

— Cătrăni-vi-s-ar chipurile pe veci, urîților! îi asmuțeau alții.

Şi iar chiuiau şi rîdeau şi se băteau cu palmele peste dosuri.

Toro cel Negru apucă sabia, gata să se repeadă, dacă Bornemisa nu l-ar fi oprit, apucîndu-l de braț.

— Lasă-mă, părinte, să-mi răcoresc sufletul, zise Toro cu ciudă.

— Eu te-aş lăsa, fiule, dar să-mi razi mie barba de nu te va atîrna vodă în ştreang ca pe-o pulpă de porc pusă la afumat, îi răspunse popa.

Toro scrîşni. Apoi îi ceru unui oştean de lîngă el arcul şi o săgeată.

— Da' să slobozesc o săgeată într-unul din ticăloşii ăia, am voie? îl întrebă pe Bornemisa.

— Doar picioarele îți sînt legate, fiule, dar mîinile sînt slobode să facă ce vor, spre veselia ta! îi răspunse popa.

Toro îl luă pe unul din tătari la ochi şi dădu drumul săgeții. Cel lovit se rostogoli de pe cal, cu săgeata înfiptă între coaste. Văzînd că nu-i pot scoate cu nici un chip pe oştenii lui Radu Şerban din întărituri, tătarii se prefăcură că fug. Dar nici de data asta, Basarab nu se lăsă înşelat.

Simion Movilă îşi pierdu răbdarea. Prea se tîrcoleau toți în jurul lui, fără să se ajungă nicăieri. I se făcuse foame şi frig. Gazi-han era întunecat la față.

De la moartea lui gineri-său nu-i mai ardea de nimic.

Înspre orele patru după amiază se auziră sunînd trîmbițele. Radu vodă ieşi cu toată oastea, năpustindu-se asupra vrăjmaşului, care nu se mai aştepta în ziua aceea la năvala fulgerătoare a românilor. Călăreții lui Nour şi ai lui Slavuia loviră latura vrăjmaşă din dreapta, iar cei ai lui Bărcan o izbiră pe cea din stînga. O spaimă mare prinse oastea lui Movilă. Porunci de îndată retragerea, care se schimbă într-o fugă nebună. Cei ce se mai apărau cădeau unul după altul. Atunci, în clipele acelea de zăpăceală, o suliță venită de nu se ştie unde curmă viața lui Fărcaş. Velcea îl văzu rostogolindu-se, cu mîinile întinse de parcă ar fi vrut să se prindă de ceva, dar nu mai avu vreme să se întoarcă. Valul de oameni şi cai îl mîna înainte.

— Muri Fărcaş, popo, apucă el să-i mai strige lui Bornemisa, care era lîngă el.

— Odihneşte-i, doamne, sufletul de om curat! zise popa. Goniră mai departe.

Jipa fugea cu oamenii lui, alături de Movilă. Lîngă el, călărea Nicoară, ieşit din ascunzătoare. Deodată bătrînul simți o durere ascuțită între spetele osînzoase. Vru să ducă mîna la spate, dar nu putu. Îi curgea sînge, pe bărbie în jos. Se şterse cu dosul mîinii, privi, se înspăimîntă. Ochii i se împăienjeniră. Vru să-l strige pe Jipa, dar acesta era de-acum mult înaintea lui. Se rostogoli de pe cal, ferindu-şi fața cu mîinile de copitele cailor ce veneau în urma sa. Caii îl săreau, gonind mai departe. Simți o căldură grozavă. „Acum mor”, îşi zise. „Ba nu, trebuie să scap”, se încuraja, încercă să se ridice şi izbuti doar să se salte puțin. Apoi, punîndu-se în patru labe, începu să se tîrîie. Movilă cu ai lui erau departe, întoarse capul cu groază, Auzi un duruit neîntrerupt. Venea călărimea lui Radu Şerban. Vru să facă pe mortul, dar nu mai avu timp. Un oştean cu căciula buhoasă şi ochi reci îl străpunse cu sulița. Nicoară urlă. Se întoarse pe spate, cu brațele întinse în cruce. Ochii rămaseră mari, deschişi.

Oastea risipită şi sfărîmată a lui Movilă şi a lui Gazi Ghirai o luă razna înspre Moldova.

Bătălia de la Teişani luase sfîrşit, odată cu biruința asupra lui Simion Movilă. Acesta îşi găsi scăparea la frățîne-său Ieremia. Acolo, clupă ce domni un an după moartea frățîne-său, muri şi el, spun unii, de boala maiului. Alții zic că ar fi fost otrăvit de cumnată-sa, care, spre a scăpa de o rudă atît de zburlită şi hrăpăreață, nu s-ar fi dat înapoi de la una ca asta. O fi fost aşa sau nu, nimeni nu poate şti!

Din Curtea domnească de la Tîrgovişte, Radu Serban vodă dădu un hrisov către români, spre aducere aminte!

„Simeon voievod au ridicat pe Han şi au adunat atîta mulțime de oştire de turci şi tătari şi leşi şi moldoveni, încît nimeni nu putea vedea marginea oştirilor lor. Şi au venit asupra domniei-mele. Iar dacă am văzut domnia-mea

atîta mulțime de oaste a lui, ne-am aşezat cu toate oştile noastre într-o zi de luni. În septembrie, a treisprezecea zi, şi a venit multă mulțime de oaste a lor asupra noastră a tuturora şi au năvălit peste noi şi au zvîrlit atîta mulțime de săgeți asupra noastră, încît nu se putea vedea fața soarelui de săgețile lor. Şi de atîta bătălie răsunau codrii munții. Iar la aceasta, cinstiții dregători ai domniei-mele s-au străduit cu dreaptă şi credincioasă slujbă şi cu vărsare de sînge dinaintea feței domniei-mele şi a tuturor dregătorilor şi a boierilor domniei-mele şi întru nimic n-au fost necredincioşi, nici vrăjmaşilor n-au dat dosul. De nenumărate ori şi-au vărsat sîngele pentru domnia mea şi pentru creştinii Țării domniei-mele… Diregătorul domniei-mele, răposat jupan Stroe, fost mare stolnic, dacă a văzut atîta greutate şi nevoie asupra capului domniei mele, el foarte s-a luptat cu vrăjmaşii domniei-mele pentru legea creştinească şi pentru moşia noastră, pentru ca să scoată din mîna vrăjmaşilor noştri…”

Şi astfel rămase Basarab în Tîrgovişte, ca un învingător şi ca un domn drept, aşezat în scaunul strămoşilor săi. Şi mult s-a bucurat norodul, văzîndu-l pe domnul său cel adevărat, care ca un părinte bun şi milostiv îi era şi deloc nu se grozăvea în fața celor umili, ci cu dragoste îi primea şi îi omenea şi necazurile le asculta şi dreptate făcea. Iar limbile clopotelor trei zile au tot vestit cu glasul lor tînguios de aramă biruința voievodului Radu Şerban împotriva vrăjmaşului. Şi a împărțit domnul lumînări şi parale la oameni, şi butii cu vin a poruncit să se desfunde, şi juncani şi berbeci a tăiat şi foarte s-au veselit norodul şi domnul său…

Într-o odaie alăturată sălii tronului, Radu Şerban semna cărțile puse dinainte-i de diacul cancelariei domneşti. Deşi lucrurile păreau a se fi liniştit, voievodul îşi luă măsurile de veghe. Pe un talger erau o azimă caldă, brînză şi un pocal cu vin roşu. Vodă mai purta încă straie de luptător şi cizme, cu carîmbi lungi şi încrețiți, cum avusese la Teişani, în tabără.

Pe un chilim, Ion nebunul se tot da peste cap. Pe urmă începu a umbla în mîini pe lîngă pereți.

— Da’ ce tot faci tu acolo, Ioane? îl întrebă vodă pe pitic, în timp ce cerceta cărțile.

— Mă căznesc, Măria-Ta, să umblu în mîini, pentru a vedea lumea răsturnată,

— Şi o vezi, Ioane? mai întrebă domnul, semnînd cartea către generalul Basta.

— O văz, doamne! Văz pe cei mari jos şi pe cei mici sus. Pe cei înfumurați tîrîndu-se ca rîmele şi pe cei umiliți umblînd ca oamenii…

— O, stricatule la minte, au nu-i chip să te trezeşti odată? întrebă vodă, zîmbind pe sub mustață,

— Roagă-te lui Dumnezeu, Măria-Ta, să nu mi se trezească mintea adormită, căci cine îți va mai spune atunci adevărul?

— Adevărurile se trăiesc, nu se spun, Ioane, zise vodă şi ochii albaştri i se întunecară,

— Drept grăieşti, doamne! Odată am văzut o cireada de bivoli, Măria-Ta! Erau plini de noroiul în care se tologiseră. Şi au venit şi s-au strîns lîngă haidăul lor şi s-au frecat de el, murdărindu-l cu noroi de sus pînă jos...

— Cumințeşte-te, Ioane, şi răsuceşte-ți limba în gură mai înainte de a vorbi, îi zise vodă. Ştia că nebunul voise a-i vorbi despre unii din dregătorii săi. Cumințeşte-te, continuă domnul, că nici bivolii nu pot sta fără haidau şi nici păstorul fără de ei.

— Aşa e, doamne, numai că haidăul trebuie să ştie să se tragă de lîngă baltă. Că atunci nici noroi nu mai este, nici pe el nu-l mai pot noroi dihăniile!

Vodă nu-i mai răspunse. Vorbea cu diacul cancelariei despre cărțile scrise către prințul Moise Szekely. Îi venise lui vodă zvon la ureche precum că acest prinț ar încerca o răscoală a nobililor împotriva împărăției habsburgice. Dar nu prințul îl preocupa pe Basarab acuma, ci cei care îl ajutau pe Szekely. Şi aceia erau turcii.

După ce îi făcu semn diacului că poate pleca, Radu Şerban rămase pe gînduri, cu ochii la joaca nebunului, care se da mereu peste cap.

— Ia să vedem, Ioane, poți tu a-mi spune cînd se ajută vrăjmaş pe vrăjmaş? îl întrebă vodă pe pitic, în timp ce gîndurile îi fugeau la urzelile turcilor şi ale prințului Szekely.

— Apăi, doamne, zise Ion, oprindu-se din zbănțuială, vrăjmaşii se ajută între ei atunci cînd voiesc a lovi pe un altul mai primejdios. Lupul se face frate cu vulpea, pînă îi vine bine. Că după aia scapă el şi de vulpe şi de vultur...

— Bătu-te-ar muma lui Dumnezeu, ce ți-a venit ție să pomeneşti de vultur? îl întrebă vodă, înțelegînd vorba pe departe a piticului.

— Nu te mînia, Măria-Ta, zise piticul, dar Szekely e tare, turcii de asemenea, numai că le stă vulturul român în coastă ca junghiul.

Spunînd acestea, piticul se aşează pe chilim şi începu să se joace cu labele late ca nişte lopățele.

SEMNUL AL NOUĂLEA

BASARAB ŞTIE A MÎNUI CUVÎNTUL TOT ATÎT DE BINE CUM ŞTIE A MÎNUI SABIA

Mai bine țăran în picioare, decît boier în genunchi.

În sala cea mare a scaunului domnesc de pe care fusese alungat Simion Movilă, fuseseră chemați Slăvuia, Dragotă, Bărcan, Gheorghe Raț, Nour, Proca, frații Mîrza şi alte căpetenii ale lui Basarab. Vodă se plimba cu mîinile la spate, după obiceiul lui. Iscoadele îi aduseseră la ureche veşti proaste. Cum că turcii i-au dat steag de domnie lui Moise Szekely şi se gătesc să lovească Țara Românească dinspre Dunăre, pentru a-l înlătura din scaun pe Şerban vodă, om credincios al împăratului habsburg. Nu se opri din mers, tot învîrtind gîndurile şi rosturile, decît o clipă în fața lui Slăvuia, privindu-l drept în ochi; îl ciupi de obraz ca pe un copil, după care îşi reluă plimbarea.

Aşteptau sosirea trimisului turc Bechir-paşa. În întîmpinarea paşei, Basarab trimisese pe Drăghici, postelnicul de Solomoneşti, pe Anghel comisul şi pe Dragomir. Aceştia îl întîmpinară pe turc la Giurgiu. Bechir-paşa îl căută cu privirea pe vodă. Era învățat cu Radu Mihnea şi cu Movilă, cei prea plecați. Pe drum, boierii îi spuseră că vodă e bolnav şi că îl aşteaptă pe Bechir-paşa la Curtea domnească. Turcul se înciuda, fără a lăsa să se vadă pe chipul lui vreo nemulțumire. Căută să afle pe drum ba de una, ba de alta, rîdea, iar boierii care îl întîmpinaseră îi răspundeau scurt, aproape morocănoşi. Alai numeros îl însoțea pe paşă.

De îndată ce i se aduse vestea că Bechir-paşa vine cu oaste, Radu Şerban îşi aşează oştenii nu chiar la vedere, nici prea cu grijă ascunşi, dar pregătiți la cel mai mic semn să se repeadă în luptă.

Ajuns la Curtea domnească, turcul descălecă. Trecu plin de ifose şi măreție prin fața şirului de oşteni ce păreau încremeniți, fără a i se ploconi. Aşa poruncise domnul. Ajuns dinaintea voievodului, Bechir-paşa se înclină puțin, ducînd mîna la piept, la gură şi la frunte. Rămase pe loc, aşteptînd ca Basarab să se ridice din scaun, dar acesta nu se mişcă.

— Măria-Ta, zise turcul, ascunzîndu-şi mirarea, Alah să te binecuvînteze şi să-ți dăruiască sănătatea de care ai atîta nevoie!...

Radu Şerban îl privi pe sub sprîncenele stufoase, înțelese că sub zîmbetul mieros al turcului se ascundea fățărnicia. Bechir-paşa îl cercetă din ochi pe vodă, spre a-şi da seama dacă ghiaurul e bolnav cu adevărat ori se preface.

— Dumnezeu să te ocrotească şi să-ți dăruiască pacea, spre a nu mai suferi cătînd să afli lucruri ce nu se cade a le afla oricine, răspunse Basarab.

Turcul îşi muşcă buzele şi se înclină tăcut, mulțumind pentru urare, dar trăgînd cu ochii la boierii tăcuți, răzimați în săbii.

— Măria-Sa, sultanul, umbra lui Alah pe pămînt, stăpînitorul lumii, îți trimite prin mine, umila lui slugă, solia înțelegerii şi a bunei păci. Foarte s-a bucurat că l-ai răzbit pe Simion Movilă, sfărîmîndu-i oastea la Teişani. Totodată îți dă de ştire că ți-a trimis steag de domnie cu două tuiuri, încrezător fiind că vei fi supus credincios împărăției, avînd grijă de norod, răspîndind asupra lui numai fericire şi pace!...

Se opri, întorcîndu-se spre cel ce avea steagul de domnie şi îi făcu semn să se apropie. Apoi se întoarse spre celălalt slujitor turc, care ținea pe brațe perna de mătase unde se odihnea darul sultanului, o sabie încovoiată, cu teaca de aur şi cu mînerul de fildeş, încrustat cu pietre prețioase. Dar pentru prima oară un domn valah nu se ridica de pe tron spre a săruta steagul şi sabia dăruite de umbra lui Alah.

Radu Şerban rămase aşezat, cu picioarele desfăcute şi cu brațele răzimate de spătarul jilțului domnesc.

Văzînd tăcerea lui vodă, Slăvuia pufnea. Şi alți boieri păreau stînjeniți în fața turcului de felul cum îl primise Basarab. Numai Nour surîdea.

— Spune-i stăpînului tău, se hotărî vodă într-un tîrziu să vorbească, că Io Radu Şerban Basarab îi doresc pace şi înțelegere şi mai ales linişte în afara şi înlăuntrul împărăției, că foarte m-a bucurat steagul de domnie pe care mi l-a trimis cu dreapta lui urare şi mai spune-i că mult m-a bucurat ridicarea lui Szekely, căci eu şi el am luptat alături, ca buni şi viteji oşteni ai lui Mihai voievod, fie-i țărîna uşoară, îngreunîndu-se pămîntul peste cei ce l-au ucis! Cît priveşte supunerea mea, pe care padişahul vostru mi-o cere, o va avea, atîta vreme cît mă va ține lîngă inima sa...

— Ce voieşte a spune, prin vorbele acestea, Măria-Ta? întrebă Bechir-paşa, mîngîindu-şi alene barba încărunțită.

— Linişte la hotarul țării mele, zise vodă şi chipul i se înăspri. Să-mi pot vedea de grijile neamului meu. Că nu se cade a ne amesteca în rosturile altora şi nici a porunci, aşa cum ai porunci unei slugi. Căci geaba se zvîrcoleşte cel de alt neam de nevoile neamului meu, cătînd a mă face a crede că din inimă vine acea zvîrcolire.

Turcul zîmbi, scrîşnind de ciudă în sinea sa. Ocara adusă stăpînului său n-avea nici un ascunziş. O clipă se gîndi de n-ar fi bine să-şi năpustească oamenii asupra Curții domneşti, ca punînd mîna pe capul lui vodă, să-l poată duce plocon sultanului. Dar îşi aminti că la venire i se păruse a zări mulțime de oşteni înarmați. Aşa că temîndu-se pentru viața sa, se linişti. Nu-i plăcea acest voievod îndrăzneț şi plin de făloşenie față de Sublima Poartă, cînd Radu Mihnea era fericit să se socotească sluga padişahului şi să sărute papucul stăpînului lumii. Mai aşteptă o vorbă din partea voievodului, sau măcar un

dar, dar acestea nu veniră.

Mînios dar stăpînit, turcul se înclină şi ieşi. Încălecă trufaş, urmat de alaiul de boieri ce aveau să-l însoţească pînă la Dunăre.

Rămas singur, Radu vodă îşi duse mîna la frunte şi începu să rîdă uşor. Boierii îl priveau îngînduraţi şi neliniştiţi. Deodată vodă îşi strigă vistiernicul, îi porunci, cu glas tare să cumpere daruri de preţ pe care să i le trimită neîntîrziat paşei de la cetatea Silistrei şi paşei de la cetatea Brăilei. Apoi îi făcu semn să iasă. Dragotă şi alţii încă răsuflară uşuraţi. Vodă Şerban văzu în uşurarea lor o împotrivire tăcută la tot ce voia să săvîrşească. Văzu şi nu-i plăcu.

— Ascultaţi, boieri dumneavoastră, începu el. De vom stă cu mîinile în sîn, de nimica nu ne va fi. Vecinătate paşnică, atunci cînd e vorba de turci? Nu ne este îngăduită! De nu-i vom lovi noi pe ei, ne vor lovi ei pe noi. Căci trecînd ei Dunărea şi Szekely munţii, ne vor prinde ca într-un cleşte şi ne vor sfărîma. V-ar fi pe plac treaba asta, boieri dumneavoastră?

Îşi încrucişa braţele, uitîndu-se la ei.

— Nu vă bizuiţi pe cuvîntul turcului, că e făţarnic şi amăgitor. Alta gîndeşte şi iarăşi alta face!

— Au nu va fi bine de ne vom năpusti asupra Silistrei şi Brăilei, Măria-Ta? zise Nour şi se roşi deodată, văzînd chipurile boierilor mai bătrîni. Nu erau de aceeaşi părere cu el.

— Bine, ai zis? Nu bine, ci foarte bine va fi, răspunse vodă. Căci de-i vom izgoni, vom avea spatele slobod şi aş vom face faţă vicleanului şi vînzătorului de Szekely sluga lor…

— Măria-Ta, începu Dragotă, oare de vom face una ca asta, scăpa-vom de mînia sultanului?

— De mîine, îi răspunse vodă cu dispreţ, să lepezi sabia şi să-ţi pui furca în brîu.

Dragotă lăsă capul în jos, ruşinat.

— De voiţi a mă urma, slobozi sînteţi, de nu, facă fiecare ce ştie, spuse vodă, văzînd tăcerea boierilor. Au nu credeţi că venit-a vremea să scăpăm pămîntul ţării de sub talpă străină? Sau vă place a vă gudura ca dulăii şi a linge mîna celui ce vă loveşte, mîncînd pîinea amară a slugii ce nu ştie decît a se pleca?

Lui vodă nu-i mai jucau ochii în cap ca altădată. Boieri tăceau, cu privirile în pămînt. Afară vremea începuse a se burzului şi cerul a se întuneca, aducînd nori de zăpadă. Din curte se auzeau glasul străjilor ce se schimbau.

Vodă ţinea mîinile la spate, uitîndu-se pe fereastră. Gîndea că Ţara stă alături de el, tăcută şi însingurată, fără să jelească şi fără să murmure. Simţea Ţara că se pregăteste ceva ce aducea a zvîcnitură de cerb lovit de săgeată.

— Uneori, spuse el fără a se întoarce, mă întreb ce l-a mînat pe Mihai

voievod să-şi pună capul pentru nişte neputincioşi şi vlăguiți.

Vorbea pătruns de o mare amărăciune, simțind că nu toți cei de față aveau de gînd să-l urmeze.

— Se vor ridica după noi, adăugă el, oamenii acest norod şi se vor întreba ei: ce-am slujit noi şi cui? Şi vrem să afle cu ruşine că n-am fost în stare a face față vrăjmaşului, lăsînd țara în bătaia tuturor vînturilor? Au ciolanele noastre nu vor sălta în gropnițe de mirările lor? Mie mi-e voia de a strînge avuții peste avuții, căci har domnului, am destule şi nici de a mă încotîrlăci aici în cotlonul Tîrgovişei, mîndrindu-mă cu numele de voievod român din „mila sultanului”. Eu mi-am cîştigat domnia cu sabia şi cu direptatea, iar voi nici măcar n-aveți îndrăzneala de a vă purta ca nişte bărbați, pe care degeaba, se vede, îi țin alături de mine…

Se opri, suflînd greu.

Slăvuia zîmbea. Era singurul care îl cunoştea pe vodă în toată ființa lui: Radu Şerban, gîndea el, încerca sa zgîndăre mîndria boierilor, De astă dată, însă, se înşela. Vodă nu mai glumea, acum cînd turcii întindeau capcana spre a prinde în ea Țara şi pe domnul ei.

— Să facem pe voia domnului nostru, spuse Slăvuia, zîmbind mereu în colțul gurii.

Radu Şerban se întoarse, privindu-l crunt.

— Faceți pe voia neamului vostru, jupan Slăvuia, strigă, de se cutremurară geamurile.

Slăvuia încremeni. Nu-l văzuse încă pe vodă atît de tulburat.

— Nu eu vă trimit întru apărarea ogoarelor voastre, ci întreg neamul! adăugă Radu Şerban.

— Măria-Ta, îndrăzni Slăvuia, eu ca oştean… N-apucă însă să isprăvească ce avea de spus.

— Jupan Slăvuia, îl întrerupse vodă, strigînd la el ca niciodată, jupan Slăvuia, mai întîi eşti român şi apoi oştean! Cade-se ca domnia-ta să fi fost acela care să-mi fi cerut să mergem împotriva necredincioşilor… sau domniile voastre, continuă, adresîndu-se boierilor. Nu să-l lăsați pe copilandrul ăsta de Nour să fie primul care să simtă inima Țării bătînd în inima lui! Ce vroiai să-mi spui? Că eşti oştean şi te supui poruncilor mele? Că juruindu-mi credință ca toți ceilalți, dator îmi eşti a te supune? Asta vroiai să-mi spui?

Se întoarse pe călcîie, lăsîndu-l pe Slăvuia uimit şi se apropie de Dragotă.

— Şi domnia-ta, jupan Dragotă, care te temi de papucul sultanului ca de dracul, tot fiindcă îmi eşti oştean, te supui? Şi voi ceilalți, care tăceți cu capetele plecate în pamînt, nu vă e teamă că vă va cotropi turcul şi vă va lua averile? D-apoi cine ați vrea să vi le păzească? Dumnezeu din ceruri?…

Se mîniase straşnic oşteanul bătrîn, ce-şi petrecuse timpul mai mult pe cîmpurile de bătălie. Îi murise rîsul din privire. Obrazul i se roşise.

— Să facem cum e bine, Măria-ta… zise Dragotă.

— Ehei, jupan Dragotă, zise vodă, pare-mi-se că domniei-tale ți-e a te

bate cu vrăjmaşul tot aşa cum mi-e mie a mînca o coadă de mîță pîrlită pe jăratec...

Începuse să se liniştească.

— Măria-Ta, sări Bărcan stolnicul, la ce să mai lungim vorba? Noi una sîntem cu Măria-Ta şi de-om răzbi, bine de bine, de nu, ne-om lăsa ciolanele pe cîmpurile de bătaie, iar cei ce vor veni după noi, or vedea ei ce vor mai avea de făcut...

— Apăi aşa, vezi?! zise vodă şi ochii prinseră să i se lumineze. Care dintre domniile voastre este bolnav, liber este a se trage la moşia domniei-sale şi a se vindeca, tot mîncînd caş păcurăresc...

— Nimeni nu-i bolnav, doamne, zise Slăvuia, cam cu jumătate de glas, fiindcă simțea că nu vorbeşte în numele tuturor.

— Apoi dacă nu-i nimeni bolnav, să ne strîngem cu toții şi să le-o luăm vrăjmaşilor înainte, zise vodă. Porni iar a se plimba cu mîinile la spate, în fața lui Nour se" opri şi surîse.

Nour îngenunchie şi îi sărută mîna, dintr-o dragoste puternică, izvorîtă din inimă, ca pentru un scump îndrumător mai vîrstnic.

— Acuma plecați fiecare la rosturile domniilor voastre! şi aşezați-vă la masă, că şi mîncarea are socoteala ei. Căci nu-i o minte ageră aceea care face planuri, şi caută izvor de bătălie, cînd foamea îi dă ghies şi mațele chiorăiesc, ca mie acuma!

Un hohot de rîs întîmpină cuvintele voievodului. Radu Şerban privi la boierii care îşi zgîlțîiau de atîta rîs, burțile. Oare îi cucerise şi de data asta? Se putea bizui, oare, pe ei? Nu era sigur.

Era cam început de februar, cînd beglerbegul cetății Silistra îl primi pe postelnicul Dragotă, trimisul lui Radu Şerban vodă. Acesta îi aducea, pe lîngă urări de sănătate, şi o mulțime de daruri ce făcură să se aprindă privirile turcului, dar în acelaşi timp erau menite să-i adoarmă şi bănuielile cum că Basarab ar avea de gînd să se hainească. Radu Şerban trimisese armăsar cu glezne subțiri de căprioară şi nări fremătătoare, şei cu scări de argint şi frîie țesute cu aur, scule de preț şi pungi cu galbeni. Beglerbegul primi solia cu multă bunăvoință, spunînd trimisului că-l, va ruga pe Alah să-l ocrotească pe Radu Basarab, slugă credincioasă a măritei împărății.

Cam în acelaşi timp şi beglerbegul cetății Brăila îl primi pe trimisul lui vodă, stolnicul Bărcan. Făgăduind pace şi linişte la Dunăre, beglerbegul îi dărui stolnicului Bărcan o sabie de oțel minunată şi, văzîndu-l nu prea bătrîn, îi dădu şi o cadînă circaziană, căreia Bărcan, la întoarcere îi dădu drumul să se ducă acasă la ea. Căci stolnicul, ca şi Slăvuia, nu ştia altă fustă decît pe aceea a jupînesei lui. Sabia însă şi-o opri.

Îndată după înapoierea solilor, Radu Şerban îşi împărți armata în pîlcuri. La Curtea domnească din Tîrgovişte domnea o linişte deplină, Trebuia adormită orice bănuială, pentru că în oraş mai erau oameni de-ai lui Movilă şi de-ai turcilor.

Într-o dmineață, porni Slăvuia cu călărimea sa. Mai trecu o după-amiază şi căpitanul Nour ieşi pe poarta cetății. Cînd se întunecă bine, ieşi şi Gheorghe Rat cu ai lui, apoi plecară Dragotă, Bărcan şi alții. Şi astfel îşi scoase Radu vodă oastea, fără ca nici măcar oştenii săi stie încotro merg.

În urmă de tot se urni şi Basarab. Un slujitor îl ajută să încalece. Se lăsă în şa şi porni domol, legănîndu-se călare, zîmbind femeilor pe care le întîlnea pe drum. Era voios şi glumea cu oştenii săi, de parcă n-ar fi fost vorba de năvala asupra unor cetăți, ci de o plimbare obişnuită. Vîntul încetase să mai bată. Gerul se înăspri, îşi simți labele picioarelor înghețînd în scări. Le mişcă de cîteva ori, spre a şi le dezmorți, apoi se scutură, cu fiorul frigului între spete, întoarse capul spre slujitorul său şi acesta înțelese. Scoase din desagi plosca pîntecoasă şi i-o întinse voievodului. Basarab trase un gît bun de tărie învrăjbită, simțind pe dată cum îi ard măruntaiele. Focul rachiului i se strecură plăcut în tot trupul. Cînd să înapoieze plosca, zări un oştean tînăr, căruia de-abia îi mijise mustața. Sta cu ochii bleojdiți la domnul său şi cu gura deschisă de poftă. Avea chipul țăranului dornic şi resemnat. Vodă îi întinse plosca, fără să zică ceva. Oşteanul făcu mai întîi o cruce mare, apoi trase cîteva gîlgîituri zdravene.

— Să-ți dea Dumnezeu sănătate, Măria-Ta, mulțumi țăranul şi întinse plosca slujitorului.

Vodă părea adîncit în gînduri. Nici nu auzi vorba oşteanului. După o vreme, porunci slujitorului să se oprească cu toții şi să îmbuce fiecare ce avea, aşa cum erau, calare. Slujitorul îi întinse din mers ştergarul, în care era înfăşurată o găină dolofană. Radu Şerban lăsă dîrlogii slobozi şi apucînd găina în mîini, începu să muşte cu poftă din pieptul ei. Ceilalți oşteni sfărîmau ceapa pe oblîncul şei apoi îndesau găoacea ei cu brînză sărată, înghițind-o dintr-odată. La urmă venea mămăliga de mei pe care o strîngeau în mîini, făcînd din ea un bulz alungit, căruia îi dădeau drumul pe căuşul gîtului.

După ce mîncase, vodă îşi şterse mîinile şi mustățile de grăsime.

— Să-ți fie de bine, Măria-Ta, îi ură un oştean de lîngă el. Radu vodă îl privi aşa cum îi privea pe toți, şi pe boieri şi pe oştenii de rînd, cu aceeaşi dragoste de părinte.

Făcu semn să se pornească la drum, fiind primul care o luă la goană. Din fugă îşi privi sabia lată şi încovoiată. Îşi duse mîna la piept, unde simți răceala platoşei uşor bombate. Făcu tot felul de socoteli. Se gîndea la chipul beglerbegului care se va trezi deodată cu oastea voievodul lui sub zidurile cetății. După ce va izbi Silistra, îl va repezi pe Gheorghe Rat asupra Brăilei, ca băgînd spaima în turci, să se poată întoarce împotriva fățarnicului de Moise Szekely. „Szekely ăsta foarte s-ar bucura de-ar putea să mă nimicească, făcînd raia turcească din Țară!”

Ridică ochii înspre cerul plumburiu ce părea că se lăsase jos de tot. Peste vraiştea cenuşie a norilor, se zbăteau puncte negre croncănitoare – corbii.

Suliţaşii schimbau armele dintr-o mînă în alta, spre a şi le dezmorţi. Cei cu arcuri şi ghioage lăsară dîrlogii slobozi, încălzindu-şi mîinile subsuoară. Caii sforăiau, scoţînd abur cald pe nară.

Deodată voievodul prinse a cînta. Cînta cu voce dogită şi aspră; se vede treaba că socotelile făcute ieşiseră bine. Căută cu privirea spre stînga. Acolo călărea o namilă de om, cu mustăţi mari şi groase.

— Cum îţi zice ţie? îl întrebă vodă, pe care îl apuca-se cheful de vorbă.

— Ce-aţi poruncit, luminate împărate? întrebă omul, care nu auzise bine.

Pe Basarab îl umflă rîsul şi schimbă întrebarea:

— Cum de îmi zici tu mie „luminate împărate”?

— Apăi aşa ne-a învăţat să vorbim jupan Slăvuia. Că ne spunea domnia-sa: împăratul cerurilor, Dumnezeu, e sus; al pămîntului Ţării e împăratul nostru, vodă Basarab, zise oşteanul.

Rîse domnul cu poftă mare, apoi îl întrebă pe oştean dacă ştie încotro merge.

— Nu ştiu, Măria-Voastră, răspunse acela.

— Atunci e bine, zise vodă şi se întoarse în şa.

După cîteva zile şi nopţi de mers, cu popasuri şi hodini scurte, şi după ce se întîlniră cu celelalte pîlcuri, trecură Dunărea îngheţată, răsărind în faţa Silistrei. Radu vodă trimise un oştean să dea de veste celor din cetate să iasă cu tot calabalîcul şi să se ducă încotro vor dori. Beglerbegului nu-i venea să-şi creadă ochilor. De mînie puse să tragă în ţeapă pe oşteanul lui Radu Şerban şi să-l ridice deasupra zidurilor.

Începu năvala. De la turci porni un nor de săgeţi care nu făcură mare treabă, fiindcă vîntul venea împreună cu năvălitorii, abătînd sau încetinind zborul săgeţilor. Peste scările pe care se urcau luptătorii, turcii aruncau însă apă clocotită.

O săgeată se opri în umărul lui Basarab; îmbucîndu-se între foile de fier ale armurii. Radu vodă şi-o smulse şi ceru unui oştean un arc. Ochi şi trase. Lovit în grumaz, turcul săltă braţele şi căzu cu faţa în jos pe ziduri.

Vodă porunci să se arunce cu săgeţi aprinse.

Nour urca pe scări urmat de Toro, Velcea şi Bornemisa. Auzi în stînga pe Slăvuia răcnind şi îndemnîndu-şi oamenii şi zîmbi. Bătrînul se ţinea mai dihai ca cei tineri. Pătrunse în cetate, fiind încolţit de cîţiva vrăjmaşi. Prin clocotul luptei se auzeau răcnetele femeilor înnebunite de groază şi ţipetele plozilor. Toro sări în prima casă ce ardea, ieşind cu doi copii mici în braţe. Tocmai atunci un turc, scund de felul lui, se repezi cu sabia întinsă asupra uriaşului, care îl zări peste umăr. Fără a lăsa copiii din braţe, Toro se descotorosi de turc, trîntindu-i un picior zdravăn în stomac. Bornemisa se trezi cu turcul la picioarele lui.

— Da’ tu de unde mai răsărişi, mă amărîtule? zise popa şi înşfăcîndu-l cu o mînă, îl aruncă ca pe o cîrpă aproape de Velcea. Acesta îl prinse şi ridică sabia. Turcul tremura şi bolborosea în limba lui.

— Tu mai lipseai de-aici! Martie din post! bombăni Velcea şi făcîndu-i-se milă să-l ucidă, se mulțumi să-i tragă un picior în fund, de se tot duse turcul de-a rostogolul.

O săgeată aprinsă nimeri în magazia cu praf de puşcă. Se auzi o bubuitură cumplită şi cetatea se cutremură... Lupta dură pînă aproape de zori, cînd turcii învinşi începură a fugi printr-o ieşire cunoscută numai de ei, împreuna cu beglerbegul lor. Acolo însă îi aştepta stolnicul Bărcan cu ai săi. Cei cîțiva rămaşi în viață trecură Dunărea cu mare grabă.

Trîmbițele sunară încetarea luptei. Radu Şerban îşi adună oamenii. Avea pierderi, dar nu prea mari. Porni înspre Tîrgovişte, după ce se mai uită odată înapoi. Cetatea rămăsese pe jumătate arsa, cu porțile deschise. Văzută de la oarecare depărtare, Silistra părea un mare schelet, sfărîmat de un cutremur. Femeilor li se dăduse drumul să se întoarcă în împărăție.

Lîngă vodă călărea Slăvuia. Ceva mai în urmă, Nour îşi strunea armăsarul, care începuse să joace. Oştenii călăreau tăcuți, murdari de praf şi fum. Pe chipul lor nu se citea nici ură, nici mînie... nimic, decît oboseală. Logofătul Dragotă veni şi el în trap țăcănit, aproape de domn. Părea neliniştit. Vodă se uită la el şi prinse a rîde.

— Ce-i, logofete? întrebă el. La ce îți fuge gîndul?

— Au, Măria-Ta, făcurăm noi treabă bună, pustiind Silistra?

— Jupan Dragotă, de nu ai fi un luptător viteaz, de mult îți opream aici în țară cele bărbăteşti şi degrabă te trimiteam în haremul padişahului. Începu vodă, zîmbind.

Dar n-apucă să-şi termine vorba; un olăcar venea în goană înspre ei. Ajuns aproape de domn, opri calul şi scoțînd cuşma, se înclină înaintea voievodului.

— Măria-Ta, urgie! Năvălit-au tătarii dinspre Moldova, zise.

Vodă ascultă liniştit vestea cea rea. Se întoarse spre Dragotă. În scurtă vreme Dragotă logofătul şi Bărcan stolnicul îşi strînseră oştenii şi porniră, gonind, îi ajunseră pe tătari la Săbărenî şi izbindu-i, le sfărîmară oastea, aruncîndu-i înapoi de unde veniseră.

Atunci Radu Şerban îi porunci lui Gheorghe Rați să năvălească asupra Brăilei. Căpitanul în soldă, tăcut şi uprig, îşi adună oamenii şi se năpusti asupra cetății. Îi ieşi înainte corpul de elită al turcilor, vitejii spahii. Rați îşi desfăcu oastea ca un buzunar uriaş şi-i prinse pe duşmani în mijloc, zdrobindu-i. De teamă, turcii se traseră la Bazargic, părăsind aproape toată Dobrogea. D-abia acuma Radu Şerban se linişti.

Întors la Tîrgovişte, domnul arătă că nu-i mai era lui aminte a se bate cu nimeni. Părea un dulău ciobănesc care, după ce a izgonit lupii flămînzi, s-a reîntors la stînă şi măturînd cu coada flocoasă praful din saivan, s-a culcat in mijlocul oilor, cu botul pe labe.

Ca de obicei se scula cu noaptea în cap, trîntea uşile, îşi trăgea slujitorii de urechi, intra în iatacul copilei sale, sărutînd-o zgomotos, după care ieşea

ca o furtună. Se despuia pînă la brîu, poruncind cămăraşului să-i toarne o cofă cu apă rece pe spate şi pe ceafă. Sforăia de plăcere, înjura, bombănea, apoi începea să cînte.

Dar, după cîteva zile, Slăvuia se trezi chemat degrabă la Curte de un olăcar domnesc, ca şi Raţ şi Nour, Dragotă şi Bărcan şi alţi boieri. Slăvuia se închină cucernic, convins că se apropie sfîrşitul lumii, Raţ îşi îmbrăcă platoşa şi îşi încinse sabia, Dragotă se ridică speriat din aşternutul cald al jupînesei şi întrebă dacă nu cumva au năvălit tătarii. Pe Nour îl căutară ceva mai multă vreme. Nefiind însurat, slujitorii nu ştiau pe unde le-o fi stăpînul. Un ţigan le şopti că l-ar fi văzut pe căpitanul Nour prin jurul curţilor răposatului boier Nicoară, unde locuia singură jupînița Ilinca.

Radu Şerban îi primi în sala spătăriei. Îi privi pe rînd, mîngîindu-şi nasul borcănat.

Ochii albaştri ai lui vodă se opriră asupra lui Slăvuia, care sta țeapăn, de parcă ar fi înghiţit un băţ.

— Ce-i, bătrîne? îl muştrului vodă. Au luatu-ţi-au foc moşiile? Sau jupîneasa nu ţi-a dat pace să dormi?

— Ba, Măria-Ta, zise Slăvuia, şi se roşi la faţă ca o fată mare.

— Şi tu, fătul meu? zise vodă, apropiindu-se de Nour şi apucîndu-l cu două degete de obraz, de-abia mai ţii ochii deschişi. Ehei, voinice, voinice, la anii tăi săream pîrleazurile pe la trei noaptea, cu toţi cînii după mine, goleam jumătate de butoi şi la orele cinei mă săltăm în şa şi stăm drept ca lumînarea şi multe blestemăţii făceam... Aşa e, Slăvuia?

Acela încuviinţă tăcut.

Nour lăsă capul în jos, mulţumindu-se să zîmbească uşor.

Vodă îşi duse mîinile la spate şi se crăcănă în faţa boierilor.

— Ajungă-vă somnul, boieri dumneavoastră, zise el, că destul om dormi la judecata de pe urmă...

— Măria-Ta, zise Slăvuia cu aer îngrijorat, devreme ce ne-au chemat grabnic slujitorii Măriei-Tale, e semn că s-a petrecut ceva ce se cade a fi cercetat cu luare aminte...

— Mi-e voia să bem o ulcică de rachiu bun, lăsat pivniţelor mele de răposatul întru Domnul Mihai voievod...

Boierii se uitară unul la altul nedumeriţi, numai Nour surîdea. Vodă bătu din palme. Pe dată intrară slujitorii cu carafele pline ochi cu tărie.

— Aşa cu noaptea în cap, oare se cuvine, Măria-Ta? murmură Slăvuia cu glas nemulţumit.

— Se cuvine, bătrîne, se cuvine, îl linişti vodă, făcînd semn să se toarne băutura.

— ... Că băutura, aşa de cum ne aridicăm din aşternut... oare nu ne-o strica vîntrele? mai zise Slăvuia, doar-doar l-o face pe domn să renunţe.

— Apăi după domnia-ta, răspunse vodă vesel, rachiul îţi strică vintrele, muierea ştiu eu ce-ţi mai strică, mîncarea îţi rotunjeşte pîntecele... încai

glăsuie la ce vrei să trăieşti?

Boierii rîdeau. Slăvuia mormăi ceva, apoi fără chef luă de pe tavă ulcica, uitîndu-se chiorîş la ceilalţi boieri.

— Beţi, boierilor, că asta-i doftorie, că şi omului, cînd îi e să moară, îi dă popa vin, nu apă, zise vodă, deşertînd ulcica pînă la fund.

— Să trăiască Măria-sa vodă, strigară boierii, ridicînd cănile. Slăvuia bău, tuşi, se înecă, apoi îi aruncă o privire încruntată lui Nour, care acum rîdea fără oprelişti.

— Ce fu asta, Măria-Ta? întrebă Slăvuia, simţind un foc prin vintre şi prin mădulare.

— Nu-ţi spusei? Rachiul lui Mihai vodă.

— Măria-Ta, taie-mă, omoară-mă, dar eu nu înţeleg... începu Slăvuia, căruia rachiul începu să i se ridice la cap.

— Ce nu-ţi vine a înţelege, bătrîne? întrebă vodă, uitîndu-se cu un surîs la vechiul lui prieten.

— Nu înţeleg de ce făcurăm noi prăpădul acela la Silistra şi la Brăila. De ce pîrjolim totul în drumul nostru? De ce venirăm aici, cînd nici nu se lumină bine de ziuă...

Slăvuia prinsese curaj. Vodă nu-i răspunse dintru început. Învîrtea ulcica goală în mîini.

— Nici domnia-ta nu înţelegi, logofete Dragotă? întrebă vodă.

— Eu, Măria-Ta, se fîstîci Dragotă, am înţeles că devreme ce Măria-Ta ai găsit cu cale că aşa e bine... Ne-am aruncat în şa şi am zis şi noi că e bine aşa...

După ce spuse astea, tăcu încurcat. „Prost mai e, doamne!" îşi zise Radu Şerban şi se opri dinaintea lui Gheorghe Raţ.

— Şi domnia-ta, căpitane Raţ, tot aşa gîndeşti?

— Doamne, eu sînt oştean în plată al Măriei-Tale, aşa cum am fost şi pe vremea lui Mihai voievod. Dacă domnul şi stăpînul meu îmi porunceşte să dau foc la Stambul, apăi eu îi dau foc. Eu împlinesc dorinţa domnului meu care mă plăteşte. Domnul meu gîndeşte pentru mine, răspunse Raţ şi se trase uşor de mustaţă.

— Eşti oştean viteaz, căpitane Raţ. Ai mînă ageră şi braţ tare. Păcat că pungile de bani ţi-au împietrit inima, zise vodă, cu oarecare părere de rău.

— Măria-Ta, fiecare om e slobod să-şi aleagă în viaţă drumul pe care va merge pînă la capăt, răspunse Raţ, îmbujorîndu-se la faţă.

— Drept ai grăit, căpitane! Aşa-i după cum spui domnia-ta. Numai că viaţa şi moartea nu se pot socoti în bani. Dacă şi Mihai voievod, sfîntă fie-i amintirea, ar fi gîndit ca domnia-ta, apăi nu mai răzbea, nici la Călugăreni nici la Şelimbăr. Căci uşor poţi face măcelărie şi negustorie pe bani, dar viaţă şi moarte, ba! Nu poţi pune tara într-un taler şi banii în altul. Căci la nimica nu ajută. L-ai slujit pe Mihai vodă pe bani şi nu pe dragoste. Aşa-i, căpitane Raţ?

— Şi pe bani, Măria-Ta! Dar nu numai pe bani.

Vodă tăcu o vreme, începu a se plimba prin încăpere. Prin cap îi umblau fel de fel de gînduri. Cine sînt aceşti oameni care i-au jurat credinţă? De unde le vin întunecările şi spaimele de robi? Şi lumina în priviri, cînd mor pe cîmpurile de luptă? Cum de se amestecă într-o singură fiinţă robul şi vulturul? Oare dragostea le este doar pentru moşiile lor sau pentru moşia neamului?

Se opri pe loc, uitîndu-se cu luare aminte în ochii lui Nour. Şi văzu în ei atîta curăţenie, cinste, credinţă, dragoste şi iubire de neam, încît ochii lui se umeziră.

Se înveseli dintr-odată. Porunci să vină diacul. Nu trecură nici cîteva clipe şi acela se închină în faţa lui vodă.

— Scrie ce-ţi poruncesc eu, zise Radu Şerban. Începu să se plimbe cu mîinile la spate, nemailuînd în seamă pe boieri. „Către cinstitul nostru principe Moise Szekely”, dicta el. La aceste cuvinte tresăriră cu toţii. „Îţi scriu ţie, vechi şi iubit prieten al sufletului meu, Io Radu Şerban Basarab, domn peste Ţara Românească, cătînd a afla mai întîi veşti bune despre sănătatea domniei-tale. Mult s-a bucurat inima mea aflînd cum că te-ai înălţat în Scaunul Ardealului, înţelegînd să-ţi aperi neamul de cotropitori şi năvălitori...” Şi tot aşa vorbea Radu vodă, lăudînd pe Moise Szekely.

După ce isprăvi, încheie cartea cu rugămintea către Dumnezeu de a-i da principelui ardelean viaţă lungă şi sănătate. Semnă şi puse pecetea domnească, apoi îi făcu semn diacului că poate pleca. Se opri în faţa boierilor şi chipul i se întunecă.

— Iată, boieri ai mei, rostul năvălirii mele peste Dunăre. Iată ce nu înţelegi domnia-ta, Slăvuia, i se adresă domnul. De aceea am nimicit Silistra şi Brăila, pentru a îndepărta pe turci de la hotarul de miazăzi al Ţării şi a avea mîinile slobode într-altă parte.

Boierii se uitară unul la altul. Radu Basarab, mînios, începu să vorbească singur, după cum îi era obiceiul:

— Ah ! Cîine de Szekely! Oare n-ai luptat tu alături de mine în oastea lui Mihai vodă? Şi n-ai juruit credinţă domnului tău şi Ţării? Şi iată-te acuma vîndut turcilor, gata a ridica săbia împotriva celor ce nu te-au lăsat să-ţi zălogeşti sufletul şi hirea-ţi vicleană ! Urgisit să fii şi blestemat să fii şi linişte să nu găseşti nici pe pămînt, nici sub pămînt, nici în iad şi nici în ceriu, ci mereu să umbli cerşind odihna ciolanelor tale drăceşti, peste care voi arunca eu ţărîna potcoavelor calului meu !...

Se opri, suflînd anevoie. Boierii rămaseră ca trăzniţi.

Doar cu atît de puţin înainte îi trimisese prinţului carte şi cele mai iubitoare semne!

Era primăvara lui 1603 cînd Moise Szekely, însoţit de o armată turco-tătară de sub comanda lui Becteş-paşa, năvăli în Ardeal, Caransebeşul se supuse, în unsprezece aprilie se supuse şi cetatea Lugoj. Ajuns aici, Moise

Szekely trimise pe Gavril Bethlen în avangardă. Acesta ocupă Orăştia, apoi năvăli asupra Alba-Iuliei. La cincisprezece aprilie zori asediul cetății, care se supuse la nouă mai. Auzind prin iscoade că Basta, care guverna Transilvania, cere ajutor lui Radu Şerban vodă, Szekely trimise în calea acestui ajutor pe căpitanul Mako şi pe tătarii conduşi de Hantemir şi Ac-Mîrza, La opt iunie, se supuse şi Clujul. Moise Szekely se aruncă asupra cetății Bistrița, care căzu la nouăsprezece iunie. Mediaşul şi Sebeşul se supuseră de bună voie. Mai rămîneau necucerite trei cetăți: Sighişoara. Sibiul şi Braşovul. Se părea că Ardealul era pierdut pentru imperiali. Cam aceasta era situația cînd Radu Şerban îşi strînse din nou boierii; cu o zi înainte primise carte de la Moise Szekely, prin care acesta îl vestea că împărăția nemțească nu-l va ajuta, iar turcii şi tătarii pot produce mare năpastă Țării Româneşti. Cartea avea un ton uşor amenințător.

Ca de obicei, boierii fură chemați în zorii zilei. Radu Şerban se răsucise în aşternut toată noaptea, apoi ațipise o scurtă vreme, după care trezise toată curtea. Diacul cancelariei domneşti era veşnic nedormit, pentru că vodă uneori îl scula din somn şi la miezul nopții, dacă îi venea vreun gînd ce socotea că se cuvine însemnat. Doamna Elena, ca şi mama voievodului, Maria din Coeni, erau şi ele obişnuite să-l urmeze în drumurile lui, hotărîte nu o dată peste noapte.

În dimineața aceea de iunie de-abia se ivise geana de lumină în ferestre, cînd Radu Şerban intră în sala domnească cu Ion nebunul după el, pe care îl scosese din aşternut aproape dormind. Un slujitor se ținea după vodă, încercînd să-i prindă din mers pintenul de la cizma dreaptă, în vreme ce un altul îi întindea centironul de piele.

— Ioane, întrebă vodă pe pitic, pentru ce zici tu că n-au venit încă boierii?

— Nu-i în căderea mea sa-i adun eu pe aceia ce ascultă de domnul meu, răspunse piticul.

— Adică tu eşti mai mare ca mine, de nu-ți vine să te nevoieşti în fața lor?

— Poate… Căci de Măria-Ta ascultă, pe cînd de mine se tem.

— Aşa? Apăi de te socoteşti mai mare ca mine, mai mare să fii! zise vodă şi apucîndu-l pe pitic de surtuc, îl ridică, spînzurîndu-l de un pilon ce era băgat într-o vînă de lemn. Acolo să stai, drace, şi să te gîndeşti dacă nu-i, cumva ce se cuvine să le spui boierilor nu se cuvine să-mi spui mie.

Piticul se zbătea şi se răsucea, pînă se albi la față…

— Dă-mă jos, Măria-Ta, zise cu glas sugrumat, că mi s-a făcut inima ca de ceară şi teamă mi-e că s-o topi înlăuntrul meu. Scoate-mă de la nevoie de nu vrei să te trezeşti cu ciolanele mele în cap!

Vodă îl dădu jos.

— Să te înveți minte să nu mai latri.

— Măria-Ta, teme-te de cîinele care nu latră şi de apa care curge încet, zise Ion.

— N-am de ce mă teme, Ioane, răspunse vodă şi se apropie de fereastra

deschisă.

— Deh, doamne! Şi munţii cei mai înalţi sînt loviţi de fulgere!

— Vrei să poruncesc să te scoată în bătaia vîntului şi să-ţi facă spinarea ferfeniţă?

— Măria-Ta, de vînt nu mă tem, cum nu se teme nici Măria-Ta. Căci într-o ţară răscolită de toate vînturile şi furtunile ne-am născut, răspunse piticul. Şi Măria-Ta asta încerci: să opreşti vîntul pe loc, sfărîmîndu-l alungîndu-l...

De afară se auziră voci groase şi zgomot de pinteni.

— Iaca, doamne, vin cei cărora ai să le porunceşti să stăvilească vîntul, zise piticul şi o luă la fugă. Slujitorul vru să-i vestească pe boieri, dar Radu Şerban îi făcu un semn grăbit să le dea drumul în sală. Intrară Slăvuia, Dragotă, Nour, Hăţ, Bărcan şi Drăghici. Tomaso Carvioli se întorsese la generalul Basta îndată după înfrîngerea lui Movilă.

— De vă e foame sau sete, voi porunci să vi se aducă aici, zise vodă, în loc de alt cuvînt de bun sosit. Îi privii pe toţi pe rînd, apoi se trînti pe scaunul domnesc, întinzîndu-şi picioarele.

— Dormit-ai bine, Slăvuia? îl întrebă zîmbind pe vechiul său prieten.

— Dormit şi nu prea, Măria-Ta, răspunse Slăvuia morocănos. Că tocmai cînd ţi-e somnul mai avan, te trezeşti cu cîte un oştean de la Curte...

Domnul izbucni în rîs, lasîndu-se pe spate. Deodată deveni serios.

— Boieri dumneavoastră, nu mai e timp să facem din soare pernă şi din zori pat. Şi nici în lumina zilei să nu ne gîndim la noapte, ci să lăsăm cugetul să-şi aleagă clipa odihnei şi să fie pregătit pentru cea a morţii, căci iute, de nu vom tăbărî noi peste Szekely, ne vom trezi cu turcii şi tătarii în spinare...

Se opri încruntat de zurgălăii lui Ion nebunul, care intră şi el în sală.

— Tu ce mai voieşti? se prefăcu a se răsti vodă la el, deşi văzîndu-i chipul de copil urît, se înduioşa.

— Doamne, bine mi-ar sta mie de şi-ar aşeza Dumnezeu fruntea pe umărul meu şi am rămîne amîndoi singuri şi lipsiţi de mîngîiere. De-abia atunci ar înţelege ce rău e să fii mic şi fără putere.

Se opri şi începu să se joace cu mîinile-i prea mari. Dragotă zîmbi a rîde fără să înţeleagă nimic. Slăvuia nu se putu stăpîni să nu-i arunce piticului o privire plină de dispreţ. Nour întîlni lumina din ochii domnului şi o văzu cum se face apă limpede ca izvorul de munte.

— Ioane, ţi-e voia să te mai joci printre boierii mei sau să te joci cu dulăii curţii? îl întrebă vodă, simţind în vorbele piticului o mare suferinţă.

— De mă vei lăsa între boieri, mă voi juca aşa cum mă joc cu dulăii, căci unul de aci sau de aiurea tot va apuca odată ciolanul întins de mînă vrăjmaşă, fie că latră în patru labe, fie că vorbeşte în două picioare.

Ieşi, fără a mai aştepta răspunsul lui vodă. Radu Şerban se posomorî. Cuvintele nebunului îl dureau prin întunecimea lor cobitoare, deşi nu voia să creadă în ele.

Se ridică de pe scaun şi începu să se plimbe, închipuia linii de bătaie, locuri de împotrivire, cereri de ajutor, arme şi bani. Se vedea prins ca între două fălci ale unei dihănii uriaşe, gata să-l înghită, falca de sus era împărăția habsburgică, iar cea de jos, împărăția turcească. „De voi lovi în Szekely, în turci voi lovi", îşi rosti el gîndul cu glas tare, cum îi era obiceiul. Nu credea nici în imperiali, nici în otomani. Credea în neamul său. Pe el avea să se reazime, punîndu-şi viața în joc. Se opri după un cîrd de vreme, întorcîndu-se către boieri, care, învățați cu felul său de a fi, îl lăsaseră în voia lui şi începu să împartă poruncile. Planurile de bătălie erau gata.

— Măria-Ta, după cum înțeleg eu, vom năvăli asupra Braşovului, spuse Slăvuia.

— Aşa s-ar zice, răspunse vodă scurt.

Slăvuia vru să mai întrebe ceva, dar se stăpîni.

— Căpitane Raț, domnia-ta vei pleca acum, cu oştenii pe care îi ai, pînă vei ajunge în munții Braşovului. Fii cu băgare de seamă şi fă în aşa fel ca să nu te afle nimeni. Acolo aşteaptă o nouă poruncă!

— Am înțeles. Măria-Ta, răspunse Raț şi, după ce se plecă adînc, ieşi în grabă.

— Cît despre tine, căpitane Nour, nu vor trece nici trei zile şi mă vei vinde, trecînd de partea, lui Szekely...

Chipul lui vodă era întunecat şi lui Nour i se păru că citeşte în privirea lui Basarab o mare tristețe. Căpitanul se albi la față. Greutatea cuvintelor lui Radu Şerban îi striveau inima.

— Măria-Ta, neam de neamul meu n-a fost vînzător de țară şi de domnie, zise şi ochii cei negri i se aprinseră. Iar aceluia ce m-a pîrît dinaintea domnului meu, îi cer să iasă aici în fața mea, ca să dea socoteală...

— Oh, năvalnică tinerețe, rîse vodă, frumoasă prostie ascunzi, în căuşul tău de aur! Pînă ți se va fierbe mintea, mulți ani s-or scurge... Cu roata de oşteni pe care îi comanzi, căpitane Nour, vei trece de partea lui Szekely din porunca mea. Ca mai apoi, în vremea luptei, să te poți repezi asupra vrăjmaşului şi astfel să biruim. Acum înțelesu-m-ai?

— Înțeles. Măria-Ta, răspunse Nour cu jumătate de glas.

— Ce mai vrei a mă întreba? zise vodă, văzînd că Nour şovăie şi ghicindu-i după voce sufletul împovărat.

— Iartă îndrăzneala, Măria-Ta! Oare drept e şi cinstit pentru un luptător să săvîrşească o astfel de treabă? Căci cel ce loveşte pe la spate ucigaş este, doamne, iar eu sînt un oştean... Simțea cum îi bate inima în piept, de parcă sta să-i iasă afară. Oare Jipa n-a făptuit acelaşi lucru, pe care şi eu am poruncă a-l făptui? Drept este a-l blestema pe el, şi noi ne folosim de aceeaşi ticăloşie?

— Dar drept este oare ca o putere ca a turcilor să-şi repeadă tăria asupra unui neam paşnic, ce nu voieşte decît a trăi? răspunse vodă cu glas puternic. Şi drept este a unelti şi lovi cu brațul unui principe creştin un norod care nu

doreşte decît a vieţui în pace? Şi drept este oare ca o împărăţie ca aceea nemţească să-şi apere hotarele nesfîrşite cu sîngele oştenilor mei, ca de îndată ce i-am adus biruinţa plocon pe tavă, să-mi poruncească la fel ca unei slugi? Şi drept este ca fiecare din aceste mari împărăţii sa se amestece în trebile noastre? Căci pe cine am lovit eu înainte de a fi lovit, eu însumi? În ce ţară m-am amestecat eu, intrînd cu oastea şi dînd porunci? Năvălit-am peste turci, este adevărat, dar cu gînd să-i înlătur de la hotare, fiindcă ştiam ce uneltesc. Oare oastea mea se poate măsura cu a lui Szekely? Şi de mă va ajuta Cel de sus şi voi cîştiga biruinţă asupra lui, oare nu mi-e în drept să-mi iau pămîntul străbunilor mei, lăsat cu urme de sînge pe cojoace şi pe brazde? La viclenia turcului dator sînt eu să răspund cu viclenie, între lupi nu behăi ca şi capra!... Acum mergi cu Dumnezeu, încheie vodă şi vorba îi deveni deodată blîndă, şi fii tot atît de viteaz pe cît eşti de tînăr. Şi lasă celor bătrîni înţelepciunea...

Întinse mîna lui Nour, care îngenunchie, sărutînd-o cu aceeaşi smerenie cu care săruta icoanele. Ieşi îndată, pentru a-şi găti oamenii de plecare.

— Domnia-ta Slăvuia şi domnia-ta Dragotă veţi merge cu mine. Dumnezeu sa ne ajute pe toţi în lupta noastră dreaptă.

Nour îngădui oamenilor săi ca o zi şi o noapte să se ducă fiecare să-şi vadă părinţii, muierile şi copiii. Apoi încalecă cu gînd de a-şi face drum la curţile răposatului boier Nicoară, pentru a-şi lua rămas bun de la jupînița Ilinca. Aceasta îl văzu pe fereastră cum se apropia în goana calului şi un tremur îi cuprinse toată fiinţa, îi păru deodată rău că nu făcuse nimic pînă atunci, că nu se pregătise, mulţumindu-se doar să-l aştepte. Simţise istovită, în aşteptarea ei, cum aleargă timpul, fără întoarcere, clipele mistuindu-se una într-alta, grele, goale.

Privirea verde-închisă, ca a lanurilor crude, urmărea acum înaintarea călăreţului. Îl zări intrînd pe poartă, aplecat puţin pe gîtul calului, apoi văzu pe doi dintre slujitorii tatălui ei ţinînd calul, în vreme ce Nour descăleca uşor, apucînd mînerul săbiei cu mîna stîngă. Îi auzi chiar zornăitul pintenilor şi toată fiinţa ei se lumină de o mare şi fierbinte bucurie. Se repezi înaintea lui, pentru a nu mai fi nevoie să-i iasă în cale vreo femeie care să-l facă să aştepte, îi ghicea graba de a o întîlni şi îi prinse o clipă privirea ochilor negri căutînd-o.

Intrat în casă, Nour îngenunche dinaintea ei şi fără să spună un cuvînt, îi luă mîinile micuţe, sărutîndu-le de zeci de ori. Ea îl ridică încet de umeri. Acum se uitau unul la altul. Nour era foarte palid şi ochii îi ardeau vrăjiţi în orbite. Şi nici o vorbă nu veni în întîmpinarea tăcerii ce părea a nu mai lua sfîrşit.

Răsucirea de fier a cheii apoi paşii Ilincăi, parcă ne-maisunînd a zvon pămîntean; Nour îşi simţi gîtul uscat şi pieptul fără aer. Şi pieptul fetii se zbătea, înfiorat. Nici nu ştiu cînd o învăluiseră braţele lui. O clipă o cuprinse ruşinea faţă de tot ce avea să se întîmple. Mai auzi pe fereastră zvonul grădinii sub suflarea gingaşă a vîntului, pe urmă închise ochii. Avea gesturi

moi, pline de dulceață, îmbujorîndu-se toată, nici nu încercă sa se apere.

Nour rămase lîngă ea, ținînd-o în brațe şi legănînd-o. Dragostea îl copleşea ca o beție, sîngele îi bătea fierbinte în urechi şi în tîmple.

— Nu mă lăsa singură, dragostea mea, murmură fata, de parcă i-ar fi cunoscut gîndurile. Chipul ei era schimbat de dor şi nelinişte şi nici ochii nu-i mai avea ca înainte. Ardeau cu altă flacără, tulburați. El se gîndea de pe acum la otrava aceea dulce a aşteptării, aşa cum numai în vis ți se arată…

— De nu mă voi mai întoarce… spuse el, dar Ilinca îi astupă gura cu mîna. Nour simți, amețind, palma moale şi frumos mirositoare a fetei.

— Ce să caute moartea între noi, iubitul meu? şopti ea. Morții îi e aminte de cei ce trebuie să moară, adăugă ea, nu de cei ce de-abia păşesc în viață…

— La tine mă voi întoarce, Ilinca, chiar de-ar fi să vin ca strigoii. Că de-mi vor pustii trupul, sufletul meu va fi mereu lîngă tine, că nici teamă de moarte nu am, şi numai de întunericul cel fără de sfîrşit al uitării, care te înghite, stingînd luminile vieții pe vecie.

Rămaseră mult timp unul lîngă altul. De afară se auzeau strigătele argaților şi ale slugilor, dar ei, întinşi alături, goi, păreau cei dintîi oameni, frumoşi şi fremătători în păcatul lor.

Toro înşeuă calul şi tot într-o goană o ținu pînă la acei oameni de omenie, care luaseră copilul salvat de el. Intră în ogradă şi descălecă. Femeia da de mîncare la păsări. La vederea călărețului, tresări înfricoşată. Dar văzîndu-l că zîmbeşte cu bunătate se linişti.

— Nu mă mai ştii la chip? întrebă Toro cel Negru şi acum rîse de-a binelea, de zăngănea platoşa pe el. Eu sînt ăl de-am adus un copil de creştin aici… şi v-ați milostivit să nu-l lăsați să moară de foame!

— Apăi, zise țăranca, cum era să te cunosc după atîta amar de vreme…

— Da' copilul ce face?

În loc de răspuns, țăranca strigă înspre poiată. De pe o şiră de paie vechi se lăsă să alunece un țînc ce de-abia se proțăpi pe picioruşele scurte.

— Aici-s, mamă! zise copilul, dar cînd îl văzu pe Toro, se sperie aşa de tare că începu să plîngă şi se ascunse lîngă femeie.

— Ce ştie el? îl apără femeia. Dumnealui ți-e tată, măi Ionică, lămuri ea copilul. Acesta se uită lung la Toro, care nu se mişcă din loc, spre a nu-l speria.

— Ba! Că tătica meu e taica Vlad, spuse copilul şi se ascunse iar după femeie.

— Cine-i Vlad? întrebă Toro.

— E omu' meu, da' acu' nu-i acasă, că-i dus să cosească nişte buruiană pentru vite. Da' intră înăuntru, oştene, îl pofti țăranca.

Toro intră în casă plecîndu-şi capul. Femeia îi puse dinainte o strachină cu lapte, pe care o bău pînă la fund. Între timp copilul nu-şi mai lua ochii de pe el. Ba chiar îndrăzni să se strecoare cîte o clipă lîngă uriaş şi să pună un

degețel pe mînerul săbiei. Toro se făcea a nu băga de seamă, încet, copilul se apropie de-a binelea de necunoscut şi rămase lîngă el, să se joace cu sabia. Toro îl săltă pe genunchi, punîndu-i mîna sa mare în jurul mijlocului, îl năpădi un dor nebun după casa lui şi după copiii lui, care nu mai trăiau. Prin fața ochilor îi răsări făptura firavă a lui Kendi.

— Parcă mai aveai un copil? întrebă Toro, legănîndu-l uşor pe cel mic, care, prins de joacă, nu se mai ferea.

— Avusei, da, răspunse femeia, dar mi-l luă Dumnezeu. Acu' nu ne mai rămase decît Ionică ăsta...

Toro observă la gîtul copilului lănțugul şi cruciulița de aur pe care i le dăduse unul din naşii săi boieri, la botez. Copilul se porni să bată cu pumnişorii în platoşă şi să rîdă.

Cu mişcări grijulii, Toro îl luă pe genunchi.

— Mare amărăciune ai în suflet, oştene, zise femeia văzînd privirea împăienjenită şi tristă a uriaşului.

Toro cel Negru nu-i răspunse. Ținea copilul strîns la piept şi începu să-l sărute încet.

— Venit-ai cu gîndul să-l iei? întrebă femeia şi în glas îi suna o spaimă rece.

O clipă Toro o privi în ochi şi citi acolo teama femeii ce-şi legase inima de țîncul străin, adus cine ştie de unde. Lui Toro i se făcu milă de ea.

— Am venit, să-l mai văd o dată, zise el. Plec departe şi nimeni nu ştie dacă mă voi mai întoarce.

Copilul îl ținea cu brațele după gît şi-şi lipise obrazul de fața lui bărboasă. Toro simți o moleşeală în toată ființa lui. Femeia ieşi o clipă din casă. Lătrau cîinii. Toro nu era în stare să-i spună o vorbă, îl legăna pe Ionică. Atîta tot. Şi sufletul plîngea în el. Nu după multă vreme intră în casă şi Vlad haidăul. Văzîndu-l pe Toro cel Negru, îl recunoscu imediat.

— Bine-ai venit pe la noi, oştene, îi ură omul.

— Bine te-am găsit, răspunse Toro fără să se ridice şi fără să-l lase pe cel mic din brațe.

— Măi, da' tu nu vii la taica? îl întrebă Vlad pe copil.

— Ba, răspunse acela şi continuă să stea lipit de Toro şi să se joace cu mînerul săbiei. Vlad rîse cu blîndețe, Toro rămase mut. Se gîndea că va pleca peste munți, prin locuri necunoscute, între nişte oşteni străini, față de care va trebui să-şi țină gura şi să fie cu ochii în patru. Şi-apoi va veni şi ziua unei bătălii crîncene, unde om pe om se va sfîşia şi din care puțini vor scăpa cu zile. Nu-şi mai lua ochii de la copil. Haidăul ieşi şi se întoarse cu o ulcică plină cu rachiu.

— Bea, oştene şi veseleşte-ți inima, îl îmbie omul. Toro bău, dar sufletul, departe de a i se însenina, rămase întristat şi amar. Privea în jur şi vedea sărăcia săteanului. Ştia bine cîte îndurau țăranii în acele timpuri de restrişte.

Vlad se aşează pe un scăunel cu trei picioare, lăsînd să-i spînzure mîinile

în poală. Nu ziceau nici unul, nici altul nimic.

— Măcar de ne-ar lăsa vremurile în pace un an de zile, zise gazda într-un tîrziu.

Toro se uită la chipul țăranului, galben şi supt. Cămaşa îi era sfîşiată la mînecă şi soioasă.

— De ce nu vă strîngeți toți?... întrebă Toro, fără a mai isprăvi ce avea de spus.

Țăranul îi înțelese gîndul. Surîse, avînd ca şi Toro o mare amărăciune în priviri.

— Ce putem face noi, biete vite, bune doar de muncă şi de îngrăşat pămîntul de îndată ce am murit? Zici să ne strîngem? împotriva cui, oştene? împotriva stăpînirii? împotriva tătarilor? împotriva turcilor? Cu ce să lupte sărmanele noastre brațe vlăguite şi neînarmate? Că noi, de cînd mă ştiu, şi de cînd mă aflu pe lume, tot fugim şi ne ascundem ba din fața unuia, ba din fața altuia... Odată ne-am strîns şi noi de ne luaseră frica vrăjmaşii neamului românesc; cînd trăia Mihai vodă, odihnească-se în pace, că d-abia în vremea lui ne puteam numi şi noi oameni. Şi el pentru cine şi-a lăsat capul? Nu pentru cei pentru care a luptat? Că dacă a aflat împăratul nemțesc că ni-i voia să ne luăm pămîntul înapoi, odată a dat poruncă să-i ia capul domnului nostru, iar pe noi cu bicele să ne mîne îndărăt şi să ne bage iar în staul, cu belciugul în nas. Şi de-atuncea tot jucăm cum ne cîntă fiecare. Se opri cu privirile în pămînt.

Copilul trăgea de cureluşa care prindea platoşa lui Toro şi rîdea.

— Avem din nou domn viteaz, creştin, spuse Toro. De data asta ne facem dreptate singuri.

— Cît ar fi de viteaz vodă, răspunse țăranul, tot or să-i pună capul jos. Că se adună haita de lupi şi un singur dulău, cît ar fi de voinic tot nu răzbate. Că unul îi sare în coaste, altul în spinare, altul în grumaz, altul la picioare şi pînă nu-l pun jos, nu se lasă... Şi chiar de nu-i pun capul jos, îl alungă, că se vede că aşa-i e dat neamului ăstuia, să pătimească, adăugă țăranul. Iaca tu eşti oştean de-al Radului Vodă. Te duci la bătălie, te lupți ca un viteaz, dar ce folos, dacă pe la spate te loveşte cu sulița?... Noi fugim ca iepurii şi ne ascundem în văgăuni ca fiarele sălbatece şi le dăm copiilor noştri turte de pămînt prăjite pe jăratec, ca să le mințim foamea, că tot ce încropim noi, iau alții de-a gata...

Toro tăcea, căci de la țară pornise şi el, cu gîndul răzbunării, în timp ce țăranul vorbea, muierea lui veni în tindă şi aşternu pe masa negeluită o mămăligă mică din făină de mei. Aduse sare şi ceapă curățită şi puțină brînză, după care rămase în picioare, la spatele bărbatului ei.

— Ospătează-te, oştene, din puținul ce ne-a dat Dumnezeu, îl îmbie țăranul. Dar Toro părea că nu mai e acolo. Gîndurile îl purtau cum poartă valurile o scîndură. Îi simți pe toți ai lui care l-au iubit şi care muriseră de mult. Îl zări cu ochii minții pe Kendi şi i se făcu un dor năpraznic de el, ba îi

veni să întindă după el brațele, dar Kendi se risipi, fum alb în albastrul cerului. Se ridică şi bîiguind cîteva cuvinte, scoase dintr-o pungă de piele de bivol cîțiva bani de aur, pe care îi lăsă pe masa țăranului înmărmurit.

— Ia-i, omule, şi mai prindeți din nevoi! zise.

— Pleci, oştene? îl întrebă țăranul.

— Plec, frățioare! Cînd nu-ți mai găseşti liniştea, trebuie să o cauți... Cu bine!

Din prag se mai întoarse o dată şi ridicînd copilul, îl sărută cu patimă de mai multe ori. Sări pe cal fără nici o vorbă şi o porni la goană, năpustindu-se peste cîmpuri. Pe cer i se zărea umbra, cît a unui munte.

O lume pestriță cînta, urla, mînca, în timp ce tobele răpăiau şi goarnele sunau. Grătarele sfîrîiau, făcînd să se înalțe spre cer fumul cărnii arse, mustind de zeamă. Se amestecau de-a valma, într-o gălăgie de nedescris, negustori: țărani, oşteni. Erau şi hoți din aceia ce tăiau punga omului, fără ca acesta să simtă ceva, şi țigani cu plete mari şi unsuroase, cu ochi de noapte, ce-şi jucau urşii prinşi cu belciugul în nas, în timp ce muierile lor sau copiii cu fundul gol se învîrteau nebuneşte, bătînd într-o tambură, după care se opreau în fața celor de pe margini, cerînd pomana bănuțului pentru osteneală. Urşii făceau fel de fel de pozne. Ba umblau pe labele dinainte, ba se lăsau pe spate, făcînd pe mireasa, de se ruşinau muierile şi rîdeau pe ascuns în colțul năframei, ba făceau roata, de se tăvălea lumea de rîs.

Ceva mai la vale, pe o platformă ridicată din scînduri, un omuleț înghițea cuțite şi săbii, sub privirile încremenite ale celor din jur. Apoi, cu sabia înghițită pînă la mîner, întindeau brațele în lături şi se înclina, mulțumind plin de mîndrie. Grataragiii strigau cît îi ținea gura, lăudîndu-şi marfa şi nu puțini erau aceia care înşfăcau cu mîinile ciortane grase de berbec bătut, muşcînd cu lăcomie. Şi setea era potolită cu ulcele mari pline cu vin roşu şi tare, din acela ce se suia îndată la cap, luînd mințile celui ce îl băuse. Pehlivanii se învîrteau în aer de cîteva ori, căzînd tot în picioare, în aplauzele celor ce îi priveau. Pe un loc ceva mai înălțat, un munte de bărbat, gol pînă la brîu, cu brațele şi pieptul unse cu ulei, rupea lanțuri de parcă ar fi rupt o sforicică. Bîlciul mirosea a fum, a vin şi a sudoare. Oamenii se înghesuiau cînd la o comedie, cînd la alta. Cîte un bețivan se prăvălea în mijlocul drumului, împleticind cuvintele. Tinerii ce n-aveau de lucru îl împopoțonau cu pene de tot felul şi cu cîrpe, rostogolindu-l în cîte un şanț, unde omul rămînea pînă a doua zi, cînd se trezea mahmur şi fără un sfanț în pungă.

După ce se înfruptară bine cu friptură grasă de berbec şi după ce goliră cîteva ulcele de vin, Bornemisa şi Velcea, care colindau bîlciul fiindcă n-aveau ceva mai bun de făcut, se opriră dinaintea celui ce înghițea cuțite.

— Cum naiba face ăsta, de nu-şi taie mațele? se minună Velcea, chiar în clipa cînd omulețul înghițea un jungher cu lamă lungă şi tăioasă, de nu i se mai vedea decît mînerul.

Popa vru să răspundă, dar deodată simți cum îi umblă cineva pe la punga agățată de brîu. Fără a întoarce capul, prinse mîna hoțului, strîngînd-o ca într-un cleşte. Acela urlă de durere, dar popa se uita mai departe la omul cu cuțitele, fără să se sinchisească de cel ce se zvîrcolea să scape.

— Ia vezi, frate Velcea, îi zise el, nu-ş' ce gînganie s-a prins de brîul meu…

Velcea îl apucă pe hoț de ceafă şi învîrtindu-l de cîteva ori, îl zvîrli ca pe o cîrpă.

Tocmai atunci un oştean valon, beat criță, se urcă pe podium lîngă înghițitorul de săbii şi scoțîndu-şi sabia lungă şi dreaptă i-o întinse aceluia, spunîndu-i să o înghită. Omulețul îngălbeni. Dacă se va împotrivi, lumea îi va goni cu pietre şi cu huiduieli şi nu va mai cîştiga nimic! Şi-apoi mai era vorba şi de mîndrie, mai ales ca o mulțime de femei îl priveau, cu ochii măriți de spaimă şi uimire. Dar dacă va încerca să înghită ditamai sabia, va muri. O sudoare rece îl cuprinse, încercă să zîmbească, dar oşteanul îi tot striga ceva pe limba lui. Oamenii băteau din palme, rîdeau şi-l îndemnau gălăgioşi. Valonul îşi deschise punga de la brîu şi o aruncă la picioarele scamatorului. Cu mîini tremurătoare omul luă sabia oşteanului. O clipa ochii înnebuniți de groază i se opriră asupra celor ce îi încurajau. Nu întîlniră decît priviri înceţoşate de băutură sau de nepăsare. Va încerca totuşi… Poate că ăsta din fața lui, beat, se va mulțumi numai cu vîrful săbiei. Acasă îl aştepta femeia cu doi copii. Ridică sabia şi deschise gura mare. Bornemisa îi văzu fața scăldată de sudoare, galbenă ca moartea. Se repezi şi smulgînd sabia valonului, o azvîrli cît colo. Oamenii se porniră să strige şi să înjure. Începea să le miroasă a sînge.

— Oameni buni, încercă Bornemisa să-i liniştească, ajungă-vă! Un amărît ca şi voi, ca şi noi, caută să-şi cîştige o bucată de pline…

— Huooo! urlau oamenii. Zburară cîteva pietre.

— Cum să înghită muia asta de om o sabie mai mare ca el? Nu vedeți că îndemnați un nevinovat la moarte? zbiera popa la ei..

Valonul se apropie clătinîndu-se de Bornemisa şi îl scuipă în obraz, mormăind în limba lui.

— Lasă-l să înghită sabia, oştene! De ce te amesteci? strigau oamenii. Am plătit, urlau ei.

Velcea se repezi atunci pe podium ca un turbat. Ochii reci de rîs îi jucau în orbite ca fulgerele.

— Vreți sînge? le strigă el celor din jur, care amuțiră o clipă. Iaca eu, sau tovarăşul rneu, ne vom lupta cu acest valon netrebnic. Ne vom lupta, pînă ce unul din noi va rămîne mort pe podea. Aşa e bine, fraților?

— E bine, strigau oamenii, bătînd din picioare şi din palme.

Dar Velcea ştia să întoarcă lucrurile şi să le sucească după cum vroia el.

— Nu uitați, oameni buni, că unul din aceştia ni l-a tăiat şi ucis mişeleşte pe domnul nostru, Mihai vodă! Că unul ca el l-a lovit cu sulița şi s-a repezit să-i ia capul… Şi de-atunci tot ne zbatem şi ne nemernicim, cînd cu unii cînd

cu alții! Au vă e dorința să-i faceți pe voie?

Drept răspuns se ridicară amenințător pumni şi valonul se trase îndărăt speriat. Se trezise. Bornemisa se apropie de el şi îi făcu semn să se lupte cu el. Dar nu mai avu timp să primească răspuns. Oamenii se aruncaseră asupra nefericitului, lovindu-l crunt, după care se împrăştiară în grabă. Valonul rămase în nesimțire pe podium. Bornemisa privi lung la cel căzut, însîngerat, în vreme ce Velcea îşi apucă prietenul de braț. Omulețul veni în fața lor şi îngenunche lîngă valon, vrînd să-l ajute, dar veniră nişte necunoscuți care îl luară, îl aruncară într-o cotigă şi se tot duseră.

Velcea şi Bornemisa rămaseră să mai colinde bîlciul fără nici un chef.

— N-am avut ce face, se dezvinovăți Velcea, văzînd privirile întristate ale popii. Altfel te puteau omorî pe tine, ori pe mine, ori se răzbunau pe nenorocitul acela de înghițitor de săbii.

Bornemisa nu răspunse, îşi frecă barba cu înfrigurare. Lumea îi înghesuia, îi lovea, cîntînd şi strigînd.

— Nu e rostul nostru aici, zise popa, întors pe dos.

— Unde e rostul nostru, popo? îl întrebă Velcea privind pieziş la Bornemisa. Popa ridică din umeri.

— Cîndva credeam că lîngă Dumnezeu, zise el. Da' să-mi razi mie barba, dacă acum mai ştiu unde mi-e rostul, că nici atîta bătălie nu e bună! M-aş odihni!

— Undeva o să ne găsim şi noi aşezarea şi locul, răspunse Velcea.

Îşi luară caii de la gazdă şi încălecară fără grabă, ca nişte drumeți ce mai au mult de umblat pe acest pămînt.

Bîlciul rămase în urmă cu larma lui clocotitoare. De pe cal, popa mai întoarse o dată capul înspre hărmălaia găunoasă. Apoi băgă pintenii în burta calului, pornind la goană. Velcea îl urmă.

Ziua se petrecuse şi asfințitul îi privea drept în față, cu un obraz roşu ca de sînge.

Era trecut de miezul nopții cînd Nour, urmat de oştenii săi, părăsi Tîrgovişstea. Trecu munți şi văi abrupte, îndură arşița zilei şi căldura nopților de vară cu miros de fîn încins. Oştenii lui, în majoritatea țărani, primiră poruncă straşnică să nu se apere şi nici să se împotrivească celor ce le vor ieşi în cale. Țăranii înțeleseră că e vorba de ceva primejdios şi nu mai întrebară nimic, îşi urmau căpetenia, tăcuți şi închişi în ei, lăsîndu-se la mintea celui ce îi conduce.

La o vreme întîlniră un pîlc de oşteni de-ai lui Szekely şi văzură cu mare uimire cum căpitanul Nour îşi înmînă sabia căpeteniei vrăjmaşe. Neavînd altă poruncă, îşi urmară căpitanul, supunîndu-se.

Nour fu dus dinaintea lui Moise Szekely. Acesta îl privi lung, făcîndu-i semn să se apropie. Uitătura semeață, dreaptă şi cutezătoare a valahului nu întîrziară să placă Iui Szekely. Nour îşi cîntări vrăjmaşul. Principele era slab,

dar parcă puțin cam buhăit la față, cu ochii înguşti, iscoditori. Purta guler mare de dantelă. O centură lată îi cuprindea mijlocul.

Căpeteniile lui Szekely, Mako, Imecs, Laszlo şi alții! se uitau la rîndul lor la Nour cu o vie curiozitate, ca Becteş-paşa, căpetenia oştirii turco-tătare.

— Cine eşti tu şi ce voieşti? îl întrebă Szekely, voce tărăgănată.

— Sînt căpitanul Nour, măreațe prinț! Pînă nu de mult oştean în oastea Radului vodă.

Szekely tresări, îl privi cu luare aminte, întrebîndu-se unde l-a mai zărit.

— Adus-ai cumva din partea iubitului prinț, Radu Şerban, carte sau veşti? întrebă cu glas îndulcit.

— Mărite principe, nu aduc nimic din partea voievodului Radu Şerban?

Becteş-paşa ridică ochii, pe care îi ținea pe jumătate închişi. Făcu semn tălmaciului, mîngîindu-şi barba.

— Întreabă-l pe acest ghiaur dacă a venit să slujească steagul principelui sau dacă a venit cu vorbe de taină din partea stăpînului său?

Tîlmaciul i se adresă lui Nour. Acesta zîmbi. Îi cunoştea bine pe turci şi felul lor de a vorbi. Szekely rămăsese pe gînduri.

— Mi-am părăsit stăpînul pentru a veni cu toți oamenii mei încoace. Pot să-ți dau şi vestea că vodă Radu Şerban va năvăli în Ardeal, trecînd prin Braşov...

La aceste cuvinte, tresăriră cu toții. Dar acele scrisori de pace ale lui Şerban vodă? Oare simțise domnul valah ceva?

— Drept spui, căpitane Nour? mai întrebă Szekely,

— Dacă nu grăiesc adevărul, aici este capul meu, zise Nour. Deodată auzi în spatele său un glas cunoscut. Se întoarse scurt şi întîlni chipul frumos şi plin de îngîmfare al armaşului Toader Jipa.

— Iată, mărite principe, zise acesta, pe unul din cei mai vrednici căpitani ai lui Radu Basarab, oştean de nădejde!

Apoi, lui Nour, cu zîmbet fățarnic:

— Bun întîlnişul, căpitane!

— Te ştiam pe undeva prin jurul porților boierului Nicoară, spuse Nour în bătaie de joc.

Jipa urmă să zîmbească.

— Oşteanul nu are vreme numai de dragoste, căpitane! zise el, privindu-l pe Nour în față. Mărite pricipe, acest om este iscoada lui Basarab!

Szekely şi căpeteniile sale priveau la cei doi, neştiind ce să creadă.

— Mărite principe, zise Nour, fără a se uita la Jipa, de eram iscoadă, nu veneam cu toți oamenii mei la mîna Măriei-Tale. Şi nu îți spuneam că Basarab se găteşte să treacă munții şi să năvălească peste Măria-Ta. Şi nu ți-aş fi spus nici că Gheorghe Raț a pornit-o spre Bistrița...

— Cînd? întrebă Szekely.

— Nu sînt multe zile de-atunci, răspunse Nour..

— Mărite principe, dacă cele spuse de căpitanul Nour sînt adevărate,

atunci să lovească cu oamenii lui oastea lui Gheorghe Raț, zise Jipa.

— Sîntem puțini, mărite principe, spuse Nour. De îmi vei mai da oaste, gata voi fi să lupt pînă la ultima picătură de sînge.

— Şi cam cîți oşteni are căpitanul Raț? întrebă Szekely.

— Să fie în jur de cinci mii de săbii, răspunse Nour.

— Căpitane Mako şi căpitane Imecs, dimpreună cu căpitanul Nour veți ieşi înaintea lui Raț, porunci principele.

La auzul acestor cuvinte, Nour simți o bucurie grozavă. Izbutise întîia lovitură: aceea de a micşora numărul oştenilor lui Szekley, punîndu-i pe urmele lui Gheorghe Raț.

— Totodată, porunci principele, domnia-ta, Toader Jipa, vei merge alături de căpitanul Nour, cu oştenii domniei-tale!

Jipa zări chipul lui Nour, pe care nu se putea citi nimic şi zîmbi, înclinîndu-se. Nour ştia pentru ce Moise Szekely îi poruncise lui Jipa să meargă împreună cu el, dar se făcu că nu bagă de seamă. Se întrebă numai cum va fi bătălia cu temutul Gheorghe Raț şi cum va putea lupta pentru a adormi bănuielile lui Szekely şi pe ale lui Becteş-paşa. De Jipa nu se temea deloc. Simțea pentru el doar scîrbă, atîta tot.

În acest timp, Gheorghe Raț se strecura cu oştenii săi prin rîpi şi văi, pe căi ocolite; ajungînd la poalele munților porunci urcuşul. Pe tot drumul, Raț nu întîlni nici țipenie de om. Mergea mai mult noaptea, după cum i se poruncise.

Acest căpitan care părea că n-a zîmbit în viața lui, că n-a iubit pe nimeni şi nimic în afară de bani, era unul din cei mai buni luptători pe care i-au avut Mihai vodă şi Radu Basarab. Tăcut, cu privirea mai degrabă întunecată, Raț îşi îndeplinea cu sfințenie poruncile primite. Mînca puțin, bea cumpătat, dormea patru ore pe noapte, restul timpului petrecîndu-şi-l printre oşteni. S-ar fi zis că nu se mînie niciodată, doar muşchii feței i se mişcau cînd crîşca din măsele. Pedepsea cu sînge rece orice greşeală, şi nu schimba niciodată pedeapsa, fie ea cît de grea, cu atît mai puțin cunoştea iertarea, chiar dacă osînditul îi era prieten bun. Călărea acum pe Şarga, iapă murgă, pîntecoasă, cu păr lucitor ca mătasea, cu cap mic şi urechiuşe subțiri, cu ochi umezi de căprioară, lată în crupă, cu chişița gingaşă şi tremurătoare.. Pe el avea mereu aceleaşi straie ostăşeşti: pe sub haina groasă, pieptar puternic din zale oțelite, greu de sfărîmat; cizmele împintenate, cu carîmbii înalți, acopereau genunchii peste nădragii de catifea lipiți pe pulpe. Sabia, dreaptă cu lamă lucitoare, spînzura de oblîncul şeii. De un lănțug de argint prins de centura lată din piele de bivol atîrna jungherul lung şi ascuțit.

Răsuflă adînc şi puternic, înaintea ochilor i se deschidea panorama uluitoare a munților. Inima lui ce nu cunoştea tulburarea fu cuprinsă de o linişte ciudată, cînd îl învăluiră mirosul de stejar bătrîn şi mireasma de legendă. Oştenii tăceau şi ei, ca şi căpetenia lor, în fata solemnei singurătăți a

înălțimilor.

La cinci iulie ajunseră în Țara Bîrsei. Mako, Imecs, Nour şi Jipa văzură oastea lui Rați strecurîndu-se ca un abur peste munți. La orele patru după amiază, Rați fu izbit fulgerător de oastea lui Szekely. Iscusitul căpitan se prefăcu surprins de năvala vijelioasă a vrăjmaşului. Porunci o fugă grăbită. Dar numai o parte din oastea lui o rupse la goană. Restul se cuibări în clinul văii. Jipa vru să-i poruncească lui Nour să pornească la rîndul lui năvala, dar nu avu timp. Oastea lui Szekely, îmbătată de biruința apropiată, se repezi înainte.

În frunte călăreau Mako şi Imecs, iar la aripa stîngă Nour şi Jipa. Oştenii lui Rați fugeau de le sfîrîiau călcîiele, astfel că năvălitorii nu văzură cum se ridică restul oastei căpitanului pe creastă, cu sulițele în cumpănire. Cu chiote lungi, românii năboiră la atac. Latura vrăjmaşă fu dată peste cap. Rați îşi mîna oamenii în bătălie cu aceeaşi linişte de totdeauna. Apoi oştenii care se prefăcuseră că fug se întoarseră deodată. Prinşi ca într-un cleşte, ostenii lui Szekely căzură sub sabie.

O clipă, Nour zări chipul cruntului căpitan Gheorghe Rați, apoi se întoarse, dînd dosul, în goana nebună, Jipa fu lovit de o suliță şi răsturnat de pe cal. Nour îl văzu şi porunci lui Velcea şi lui Toro să-l scoată din vălmăşag. Jipa, fără simțire, fu urcat pe calul lui Nour.

Mako şi Imecs căzură pe cîmpul de bătaie. Ajunşi în fața lui Rați, sulițaşii aruncară capetele lor la picioarele iepii Şarga. Rați întoarse capul. Căpățînile celor doi căpitani nu-i stîrneau nici o curiozitate, îşi aminti de Mako. Luptase alături de el în oastea lui Mihai vodă. Ba chiar se legase între ei un început de prietenie. Mai privi odată căpățîna lui Mako, murdară de pămînt şi de sînge şi ochii verzi, implorînd mila unui cer ce se închisese nepăsător peste viața căpitanului. Îşi strînse buzele şi, plecînd o clipă fruntea, îşi porni iapa la trap. Un olăcar îl vesti că avangărzile lui Radu Şerban se apropie de Braşov. Rați strînse oamenii şi se îndreptă în cea mai mare grabă către locul unde avea poruncă să se găsească.

Nour se întoarse cu oştenii săi, dînd de veste principelui Szekely despre pieirea lui Mako şi Imecs. Acesta tăcu şi îl învălui pe căpitan într-o privire din care nu se putea ghici ce simte.

— Unde e Toader Jipa? întrebă prințul după o vreme.

— Mărite principe, armaşul Jipa a fost lovit de suliță, dar eu l-am scos din pojarul luptei şi l-am adus aici.

Spunînd acestea, Nour se întoarse către Velcea care se afla în urma sa, la cîțiva paşi, şi îi făcu un semn. Velcea ieşi, ca să se întoarcă după puțină vreme cu Jipa, ce avea brațul rănit. Era tras la față, slăbit.

— Ce s-a întîmplat, Jipa? întrebă Szekely,

— Măria-Ta, căpitanul Nour a fost lîngă mine. A luptat ca un brav, dar blestematul de Rați s-a prefăcut că fuge. Căpitanul Mako s-a repezit înainte. Nimeni nu s-a gîndit că sub creasta dealului vicleanul acela îşi va aşeza restul

de oşteni. Pe mine m-a atins fierul suliței şi de nu era Nour, desigur că aş fi fost ucis…

Szekely asculta tăcut, mîngîindu-şi bărbia. Se îndoise de Nour, dar mărturia lui Jipa îl linişti. Nour ar fi putut să-l lase pe Jipa să fie omorît, dar căpitanul judecase bine, scăpîndu-i viața. Jipa era un chezaş de preț în fața lui Szekely, spulberîndu-i bănuiala că Nour ar fi fost trimis de Radu vodă cu porunci tainice în tabăra principelui.

Nimeni nu prinsese de veste că Velcea, la miezul nopții, s-a fuşirat, aşa cum numai el ştia să se furişeze, în tabăra lui Raț şi i-a spus acestuia tot ce avea să se petreacă. La întoarcere goni, gata să-şi omoare calul. A fost silit să ucidă pe un oştean de-al lui Szekely, care îl zărise pe cînd se întorcea cu porunca îndeplinită.

La douăsprezece iulie 1603, Szekely îşi aşează oastea în ordine de bătaie între Hălchiu şi Braşov. Aripa dreaptă se răzima pe Valea Bîrsei, iar cea stîngă pe valea ce trecea prin Stupini. În centru se afla o pădurice. Szekely porunci ca întreaga oaste să fie împrejmuită cu un brîu de care legate între ele. În fața oastei era un pîrîu mocirlos. Becteş-paşa, care comanda aripa dreaptă, nu primi să rămînă între zidul de căruțe, zicînd că oştenii săi se tem să stea ca într-un staul.

Noaptea trecu într-o aşteptare încordată.

Tot în aceeaşi noapte, Raț înainta cu călăreții săi dinspre Rîşnov şi Cristian, pe sub munte, înspre Braşov, rămînînd să se unească cu aripa dreaptă a armatei lui Radu Şerban.

Dis-de-dimineață, de cum se iviră zorile, Szekely văzu înaintea întăriturilor sale oastea lui Radu Şerban, aşezată şi ea în ordine de luptă. Prințul Basarab sta drept în şa. Purta pe cap coiful său binecunoscut, cu panaş alb. Ținea sabia trasă din teacă, sprijinind-o pe gîtul calului. De departe îl zărea pe Moise Szekely, alergînd călare cînd la un capăt, cînd la celălalt al oastei sale. „A îmbătrînit şi Szekely”, îşi zise Radu Şerban.

Tunurile lui Szekely începură să tragă. Un fum albicios cu miros de silitră umpluse zarea. Dar tunurile nu făcură mare ispravă. În afară de cîțiva cai răniți şi alții speriați, care o luară la fugă cu călăreți cu tot, nu se întîmplă nimic. Szekely îi porunci lui Nour să fie gata în aripa stîngă, spre a învălui cu oştenii săi aripa dreaptă a lui Radu Şerban. Nour, privind chipul sigur de sine al lui Szekely, îşi aminti că se lăudase dinaintea lui Becteş-paşa că îl va doborî pe „românul cel gros”. O nouă salvă a tunurilor lui Szekely se porni. Dar în afara fumului alb ca o ceață deasă nu se petrecu nimic.

Şi-atunci, din rîndurile oastei muntene se auzi glas de trîmbițe. Stindardele cu vulturul valah se desfăşurară, fîlfîind în vînt. Szekely apucă să vadă, de îndată ce se ridică fumul, pe voievodul român înălțînd spada, apoi lăsînd-o în jos. Un strigăt neîntrerupt şi duruit de copite umplură zarea. Ajunsă la îngrăditurile de căruțe, călărimea lui Slăvuia sărea peste ele, năpustindu-se cu sabia întinsă asupra celor dinlăuntrul împrejmuirii.

Szekely alerga din om în om, îmbărbătîndu-şi oştenii. Un potop de săgeți se porni dinspre aripa dreaptă de sub conducerea lui Becteş-paşa. Călărețiii români se rostogoleau de pe caii împiedicați de zidul căruțelor. Şi iată, cu un chiot sălbatic, se avîntară la luptă tătarii. Aripa dreaptă a lui Becteş-paşa căuta să învăluie aripa stîngă a voievodului român.

Logofătul Dragotă se izbi atît de năpraznic de un călăreț tătar, încît amîndoi scăpară dîrlogii şi scuturile, prăvălindu-se la pămînt. Ceva mai departe marele portar Proca, lovi pavăza unui duşman cu atîa putere, încît i-o îndoi pe braț, după care îl zvîrli cu sulița pe deasupra crupei calului, cu dîrlogii rupți în mînă. Tătarii chiuiau şi înjurau. Aripa stîngă a lui Radu Şerban era amenințată cu învăluirea. Slăvuia întoarse calul la timp: un călăreț tătar zvîrli sulița, care trecu fluierînd chiar pe lîngă capul lui. Slăvuia îşi strînse oamenii şi crupă lîngă crupă, scară lîngă scară, cu sulițele lungi în cumpănire, oştenii lui se repeziră în tătărime. Călărețiii tătari începură să cadă ca spicele, apoi se porniră să o rupă la fugă, înapoi.

Becteş-paşa ridică brațul drept înarmat şi spahiii turci luară locul tătarilor, învîrtind iataganele încovoiate şi scurte. Szekely răsucea spada uşor, ca un oştean încercat ce era. Doborî cîțiva români. Striga mereu din tot pieptul, încurajîndu-şi oamenii. Porni la atac şi rîndul al doilea de oşteni. Becteş-paşa izbuti aproape să facă învăluirea. Oastea lui Radu Şerban începu a se clătina.

Atunci Szekely făcu semn lui Nour. Acesta ridică sabia şi luptătorii lui porniră. Caii întorşi şi sulițele lăsate în cumpănă izbiră aripa stîngă a lui Szekely. De mînie, văzîndu-şi oamenii loviți din urmă, prințul îşi frînse sabia. Apucă ghioaga ghintuită, îndreptîndu-se înspre Nour. De cîteva ori, Radu Şerban se întîlni cu Szekely, dar amîndoi se feriră unul de altul.

Şi din nou se auzi strigătul de luptă al românilor. Asupra turcilor lui Becteş-paşa, în fruntea călăreților săi, veneau frații Mîrza ca furtuna. Parcă apăruseră din neguri. Prinşi în grozavă capcană, turcii căzură unul după altul. Bornemisa îşi smulgea vrăjmaşul din şa, apoi, ridicîndu-l deasupra capului, îl zvîrlea de pămînt, zdrobindu-l. Ceva mai încolo aprigul Toro despica vajnic platoşe sau cămăşi de zale. Oştenii țărani nu se lăsară mai prejos, în fața lui Toro răsări nobilul maghiar Laszlo. Ridică sabia să lovească, dar Toro îi izbi calul în cap. Acesta se prăbuşi cu călăreț cu tot. Uriaşul vru să-şi vadă de drum, dar Laszlo se ridică de pe cal drept în fața lui Toro. Uriaşul mîrîi, apoi lovi cu securea. Laszlo se prăbuşi ca un buştean lovit de trăznet. Popa se trezi în față cu un tătar nogai. Cruntul părinte se azvîrli asupra vrăjmaşului, înjurîndu-l de toate cele sfinte. Se prăvăliră amîndoi la pămînt. Tătarul încercă să-l înjunghie, dar mîna mare a popii se strînse în jurul gîtului ca un şarpe.

Becteş-paşa înțelese că totul e pierdut. Apucă să se zvîrle pe un cal fără stăpîn şi să o ia la fugă. Nour se luă după el. Din goana calului slobozi o săgeată care trecu vîjîind pe lîngă turbanul turcului. A doua săgeată i se

înfipse în umăr. Aplecat pe gîtul dobitocului, turcul îşi smulse săgeata. I se uscase limba în gură şi inima îi bătea nebuneşte în piept. O clipă întoarse capul şi văzîndu-şi urmăritorul se cutremură. Nour nu-l slăbea deloc. Ajunşi într-o vîlcică, turcul vru să se apere cu iataganul, dar sabia valahului îl lovi peste braţ. Rănit, turcul întoarse calul şi înfigîndu-i pintenii în coaste, se mistui într-o goană nebună. Nour îi trase o înjurătură zdravănă şi încetînd urmărirea, se întoarse la luptă.

Oastea lui Szekely, sfărîmată, fu încercuită. Românii o mînau din urmă ca pe o turmă rătăcită.

Szekely voi să-şi caute scăparea călare, strecurîndu-se şi ferindu-se de a fi văzut. Se îndreptă spre Braşov. Gîfîia. Oboseala îi nimicise toate puterile. Deodată auzi în urma lui zgomote de copite, întoarse capul. Pe urmele lui gonea Raţ, cu o ceată de călăreţi. Szekely îşi îndemnă calul cu pintenii. Auzi strigătul căpitanului, care îl sfătuia să se dea prins. Calul prinţului îşi îndoi goana. Ajuns dinaintea unei ape pe care n-o putea trece, Szekely se opri. Hotărît să se apere, întinse ghioaga şi jungherul pentru luptă. Întîlni privirea întunecată a căpitanului şi se cutremură.

Sudoarea îi şiroia pe faţă. Platoşa aurită îi era spartă de secure. Părul albit se lipise de un cheag de sînge. Mîinile ce ţineau ghioaga şi cuţitul tremurau de osteneală. Cîmpul era pustiu şi uscat. De nu prea departe se auzeau vaietele îi ţipetele celor răniţi. Raţ înainta călare, urmat de ai lui. Szekely învîrti ghioaga,

— Aruncă ghioaga, principe, îl sfătui Raţ cu glas liniştit şi îşi ridică privirea asupră-i.

— Aminteşte-ţi că am luptat umăr la umăr, Raţ, spuse Szekely.

Aştepta din partea lui Raţ o fărîmă de înţelegere. Căpitanul rîse uşor.

— Cîndva ai fost un oştean viteaz şi destoinic, şi îmi plăceai, răspunse. Acum eşti o slugă a turcilor şi nu-mi mai placi!

— Ce vrei de la mine? strigă deznădăjduit Szekely. Ar fi vrut să se mînie, pentru a-şi înlocui cu mînia spaima. Dar nu se întîmplă aşa. Era hăituit şi vlăguit, îşi văzu sfîrşitul apropiindu-se şi se îngrozi. Peste o clipă sau două va simţi tăişul săbiei lungi şi strălucitoare spintecîndu-i gîtul şi durerea cumplită, ascuţită, şi zbaterea trupului fără cap.

Smulse de la brîu punga doldora de aur, aruncînd-o la picioarele lui Raţ. Acela nici nu se clinti.

— Îţi voi plăti cu aur mult viaţa mea, Raţ, mă auzi? zise Szekely.

Raţ nici nu se uită la pungă.

— Nu sînt în slujba ta, principe, zise. Iar slujba mea se încheie ca a unui oştean în plată.

Spunînd acestea, ridică sabia. Szekely clipi din ochii înguşti, înspăimîntaţi. Se repezi călare, lovind cu ghioaga sabia căpitanului. Raţ rînji. Szekely începu să învîrtească ghioaga ca pe o morişcă. În curînd obosi, Raţ îl privi cu o milă dispreţuitoare. Pe neaşteptate un oştean puse flinta la ochi şi

trase. Lovit, Szekely scăpă ghioaga. Pieptul i se roşi de sînge. Se clătină în şa. Raț nu îl lăsă să se rostogolească, îl prinse de păr şi îi tăie capul. Apoi, întorcîndu-şi calul, îi dădu pinteni, pornind în goană. Trupul descăpățînat rămase cu mîinile în lături. Deasupra cîmpului de bătaie, corbii prinseră a se roti. Pămîntul îşi dăruia copiii săi păsărilor de pradă.

Peste oastea lui Szekely, românii trecură ca apele dezlănțuite. Ardealul rămăsese ca o ogradă cu porțile mari deschise, aşteptîndu-şi izbăvitorul.

SEMNUL AL ZECELEA

PE CÎT DE VITEAZ A FOST BASARAB, PE ATÎT DE MIŞELNICI AU FOST CEI CE L-AU ÎNŞELAT

Îndrăzneşte numai atît cît te ţin puterile.

Auzind de înfrîngerea oastei lui Szekely, armaşul Jipa îşi căută scăparea la un alt stăpîn, izbutind să strecoare la urechea generalului Basta veninul vorbelor ce ştiau a zgudui mințile imperialilor: Radu Şerban, cu oastea lui de țărani, cată să cuprindă Ardealul. Basta văzu în închipuirea lui înfierbîntată privirea crîncenă a lui Mihai vodă sfredelindu-l. La 29 iulie, generalul, înspăimîntat, îi scrise voievodului valah: „Am ştiință că ai învins pe Moise Szekely şi i-ai luat capul. Îți poruncesc să te întorci în țara ta…”

După ce citi scrisoarea lui Basta, Radu vodă îi vorbi aşa trimisului generalului:

— Du-te şi spune stăpînului tău, care te-a trimis, că eu nu-s învățat să primesc porunci. Căci eu am scăpat hotarele împărăției nemțeşti şi tot eu i-am mîntuit oastea de la pieire. Şi să mai ia aminte generalul Basta că Io Radu Şerban Basarab, domn al Țării Româneşti, nu primesc poruncă decît de la Dumnezeu sfîntul! Şi atunci numai de socotesc eu că e bine! Aşa să-i spui!

După aceste cuvinte, vodă îi spuse trimisului că e slobod să plece.

— Se teme că voi năvăli în Ardeal spre a-mi lua ce-i al meu! mormăi, după ce acela se dusese. Plodul ăsta de italian îndrăzneşte să-mi poruncească mie, uitînd pesemne cum mă ruga să-l scap de Szekely şi de oastea lui!

Slăvuia şi ceilalți îl lăsară să-şi verse focul, ca de obicei.

— Mărite doamne, zise Slăvuia, de îndată ce îl văzu pe vodă ceva mai liniştit, de ce să te mînii pentru spusele unuia şi altuia? Cine este acest Gheorghe Basta? Eu nu-l ştiu decît ca pe ucigaşul bunului şi dreptului voievod Mihai. Nu el e cel care trebuie să se îngrijoreze, ci turcii. Fiindcă să nu creadă Măria-Ta că vor uita această bătălie, în care le-am frînt oasele. Nu va trece mult şi vor îndemna pe un altul să se năpustească asupra noastră…

— Drept spui, încuviință vodă. Au să tot zgîlțîie porțile împărăției habsburgice, pînă cînd se vor clătina ca un dinte stricat. Numai că în clătinarea asta vom intra şi noi.

— Doamne, să cuprindem Ardealul! se amestecă în vorbă Nour.

Radu Şerban nu răspunse, întîlni privirea lui Raț. Acesta gîndea că odată

ostile române intrate în Ardeal, vor trebui să liniştească într-un fel sau altul o nobilime vrăjmaşă domniei.

Dragotă, în schimb, îşi troznea degetele pe ascuns, întrebîndu-se dacă jupîneasa lui o fi dat porunci să se isprăvească muncile pe cîmp.

— Aşa cum ai grăit domnia-ta, căpitane Nour, zise Slăvuia, este bine şi nu este bine! Se uită la chipul tînăr şi înflăcărat al lui Nour şi îi veni să zîmbească. În privirea ochilor-negri, Slăvuia văzu voiniciile tinereții fără pîndarul înțelepciunii. Este bine, reîncepu el, căci ce-i al nostru nu-i al altuia şi nu este bine, fiindcă stîrnim împărăția nemțească, care, dacă nu ne iubeşte, nici nu ne încolțeşte… deocamdată.

Cînd grăiau ei aşa, intră un slujitor şi, închinîndu-se dinaintea lui Radu Şerban, îi dădu de veste cum că nişte țărani, secui şi români, cer să vadă luminata față a voievodului.

Radu Şerban încuviință tăcut. Peste cîteva clipe se înfățişară în fața domnului şase țărani, îmbrăcați ca de sărbătoare, în frumoasele porturi ale Ardealului şi după ce deteră în genunchi, la un semn al lui vodă se ridicară, rămînînd unul lîngă altul, sfioşi.

— Care vi-e necazul, oameni buni? îi întrebă vodă, şi veni aproape de ei. Țăranii se uitau unul la altul, îndemnîndu-se care să înceapă,

— Apăi, Măria-Ta, se hotărî cel mai bătrîn dintre ei să vorbească, noi, dacă am văzut că ai răzbit pe Szekely şi oastea lui ai împrăştiat-o ne-am strîns cu toții şi apucînd coasele şi topoarele, ne-am ridicat împotriva nemeşilor şi a grofilor şi le-am pus foc la holde şi la palaturile lor blestemate! Şi am cercat a ne face dreptate, că oamenii zic că Măria-Ta şi Mihai vodă una sînteți şi pentru dreptătea oamenilor v-ați sculat, de v-a ajutat Dumnezeu să-i sfărîmați pe cei rai. Iară noi cădem la picioarele Măriei-Tale, nevoindu-ne a ne primi în oastea Măriei-Tale, aruncîndu-ne şi în foc, de ți-i voia şi porunca! Că la ce ne foloseşte nouă viața, dacă tot în robie o trăim? Măcar s-o dăm pentru pruncii noştri, ca măcar ei să stea în picioare şi nu îngenuncheați ca noi, amărîții!…

Se opri, uitîndu-se cu teamă la chipul voievodului. Oare cum îi vor fi primite vorbele?

Radu Şerban se legăna cînd pe vîrfuri, cînd pe călcîie, ținîndu-şi mîinile la spate, îi plăcuseră mult vorbele țăranului şi acuma îl privea cu caldă omenie.

— Oameni buni, începu el, nimic din cele spuse de voi nu este neadevărat. Noi sîntem o țară mică, cu oaste puțină… Căci zice o vorbă: „îndrăzneşte doar atît cît te țin puterile”. Grofii şi nemeşii se ceartă cu împăratul de la Viena, dar ei tot una sînt! Numai că eu n-am trecut munții ca să sting un foc şi să aprind altul! Căci la Dunăre ne pîndeşte păgînul şi aici, împăratul papistaş! Şi unul şi altul abia aşteaptă să ne înghită. Iar de ați pus foc şi stricăciune ați făcut moşiilor grofilor, apăi să ştiți că de îndată ce le va veni bine, se vor năpusti asupra voastră şi vă vor pune pe toți sub sabie…

— Măria-Ta, spuse țăranul eel vîrstnic, de ne vei lăsa, aşa se va întîmpla, ba încă şi mai rău!

Boierii schimbau priviri între ei. Vodă începu să se plimbe de la un capăt la altul al încăperii. Țăranul avea dreptate, tot ce făcuseră erau urmările faptelor neomenoase ale grofilor. Dar ştia că împărăția va ține Ardealul pentru ea... O clipă gîndurile i se duseră înspre Moldova. Poate că înduplecînd-o pe Movileanca să se supună împăratului habsburgic, ar putea lua şi Ardealul, astfel crescîndu-i puterea?

— Cam cîți oameni sînteți? îl întrebă vodă pe țăranul cel bătrîn, ce se vedea că le era un fel de căpetenie celorlalți.

— Ca la vreo şase mii de coase, Măria-Ta! răspunse acela. Dar să n-ai teamă, doamne, că nu te-om lăsa, aşa cum s-a întîmplat cu împăratul Mihai. Am prins şi noi minte…

— Şi la ce moşii ați dat foc? întrebă vodă.

— Păi, moşiei domnului baron Apony, că ne era mai cu zor…

Vodă zîmbi în sinea lui.

— … că pămîntul îl luase pe tot, iar noi eram robii lui, urmă țăranul. Pe urmă am dat foc la palaturile domnului conte Nemesvary, iar pe slujitorii lui i-am urcat în furci. La ce moşii am mai pus foc, măi? întrebă căpetenia pe ceilalți.

— A mai fost moşia domnului baron Esterhazy, zise unul din țărani, scărpinîndu-se gînditor în bărbie.

— Acu', ce-i facem, Măria-Ta? întrebă un alt țăran. Merem mai departe, au stăm pe loc? Că de se pornesc şi ostile Măriei-Tale, noi le curățim drumul de buruiana cea rea.

Vodă rîse uşor. Se simțea bine. Deodată se scutură ca de un fior. Zări cu ochii minții capul însîngerat al lui Mihai vodă. Ştia bine că imperialii sînt tot atît de lacomi şi de vicleni ca şi turcii. Dar de ar cuceri Ardealul în numele împăratului? Atunci ar fi slugă lui Rudolf pe pămîntul ce-i aparținea de fapt lui, ca aceşti țărani pe moşia lui Apony!

Privi o clipă chipurile aspre şi întunecate ale țăranilor. Apoi îşi privi boierii. Pe fețele tuturor, citi aceeaşi credință şi amară putere de jertfă. Dar o voce tainică îi şoptea la ureche că nu sosise clipa. Căci Radu Şerban, ca orice oştean îmbătrînit în lupte, ştia să nu năvălească şi să nu, se avînte cu oastea decît atunci cînd îi venea lui bine. „Acum", îşi îndemna el sulițaşii la luptă. „Acum", poruncea el călărimii. Cumpănea situația desăvîrşit, ca nu cumva acest „acum" să-l rostească înainte de vreme. „Doamne, cum de ai dat atîta tărie acestui popor puțin la număr, lăsîndu-l în bătaia furtunilor?" se întreba el, cu ochii la oamenii gata a muri pînă la unul pentru neam şi domnie.

Dintre țărani, rămaseră în oastea lui numai trei mii de tineri. Ceilalți primiră poruncă să se întoarcă acasă.

În toamna ce urmă bătăliei împotriva lui Moise Szekely căpitanul Nour se

însură cu jupînița Ilinca, naşi fiindu-le Vodă şi doamna sa.

Veniră alte toamne şi alte ierni.

Sosi şi primăvara anului 1607. O primăvară timpurie zvîcnită şi umedă, avînd năvălnicia unei împroşcări de viață renăscută. Oamenii începură munca trudită a cîmpului cu ceva speranță în suflet şi cu siguranța unei domnii puternice şi aprige, care dăinuia de cîțiva ani. Tîrgovişteа vuia de mulțimea oştilor, negustorii făceau afaceri bune, ba încă începuseră a se înălța case trainice, cu pridvoare mari şi ferestre luminoase.

Un soare viguros încălzea chipurile oamenilor şi pămîntul părăsit de iarnă.

În Curtea domnească, Radu Şerban Basarab simțea însă, venită ca de departe, o linişte vrăjmaşă, primejdioasă, nefirească. Turcii parcă se făcură nevăzuți. Tătarii de asemenea. Nici din Ardeal veştile nu erau rele. În Moldova domnea Constantin Movilă sub oblăduirea aprigei sale mame Elisabeta.

Într-una din zile, aproape de ora prînzului, sosi la Curte un raguzan, credincios domnului, căpitanul Aloiso Radibrad, care ceru să fie dus de îndată la Măria-Sa. Cum ieşiră slujitorii, Basarab se apropie de raguzan şi îl privi în lumina ochilor.

— Măria-Ta, spuse acesta, Ardealul s-a ridicat cu răzmeriță mare, avînd drept căpetenie pe Ştefan Bocskay...

— Ce a chibzuit împărăția? întrebă vodă.

— Împărăția nu poate face nimic. Răzmerița e puternică, răspunse Radibrad.

— Ştim bine cine se ascunde în spatele răzmeriței, mormăi vodă. Raguzanul zîmbi. Vodă se trezi vorbind ca pentru sine:

— Nu împotriva lui Bocskay îmi voi repezi oastea, ci împotriva turcilor lui Lala Mahomed...

Aloiso Radibrad tăcu.

— Şi-apoi cine mă va apăra de urgia lor? Împărăția nu mai poate face față singură răzmeriței, urmă vodă. Ar fi o adevărată stricare a minții să primejduiesc ursita Țării şi a mea, cătînd a mîntui o mişcare pierdută. Sosit-a vremea să stric rînduiala greşită de-acuma şi să înalț alta.

Se opri dinaintea raguzanului, cîntărindu-l cu privirea.

— Măria-Ta, mai zise Aloiso, am ştire că principele Bocskay înnădeşte legăturile lui cu Movileştii.

— Spre pieirea mea, şopti vodă.

— Spre pieirea Măriei-Tale, răspunse căpitanul ca un ecou. Şi-apoi, urmă Aloiso, Movileştii sînt bine văzuți de turci, pentru că le sînt credincioşi...

— Credincioşi? Vodă începu să rîdă. Ce fel de cre dință e asta, cînd toată ziua bună ziua şoptesc cu leşii şi încă Elisabeta îşi dă fetele după panii lor?

— Măria-Ta, chiar aşa de-ar fi, de vei putea rupe nodul pe care încearcă să-l facă Bocskay cu Moldova, atunci vei fi izbăvit.

— Ar trebui să mă întorc cu fata către turci... Asta ar fi singura mea mîntuire. Dar creştinii m-au ridicat pe tronul Ţării Româneşti împotriva voinţei turcilor, al căror duşman pe faţă am fost ani de zile, cutezînd a le înfrunta mînia, zădărnicindu-le gîndurile de răzbunare. Şi gata am fost a sări într-ajutorul oricărui neam, de îndată ce mi l-ar fi cerut. Iată-mă acuma strîns în cercul de fier al vrăjmaşului, aducînd din nou necaz şi suferinţă bietei Ţări...

Tăcu o vreme, privind pe fereastră. Văzu dulăii curţii încăierîndu-se şi zîmbi. Un oştean îi despărţi, lovindu-i cu lemnul suliţei. Se întoarse pe călcîie, grăbit parcă. Cuvîntul de taină cu Aloiso Radibrad se sfîrşi, vodă cerîndu-i tăcere şi credinţă.

Îndată după plecarea raguzanului, Radu Şerban începu să gîndească la scăparea Ţării şi a lui. Ca niciodată, nici nu voi să mănînce. „Turcii nu pot fi ademeniţi decît cu bani", îşi zise şi în minte îi încolţi gîndul de a-l trimite pe Slăvuia la padişah, cu aur mult şi daruri, dimpreună cu cărţile de credinţă. Totodată, va porunci lui Raţ să năvălească în Ardeal cu cetele sale prădalnice, zgîndărindu-l pe Bocskay şi atrăgîndu-l să năvălească la rîndu-i asupra Ţării Româneşti.

Lucrurile se petrecură întocmai, în a doua jumătate a lui martie, Raţ atacă pe neaşteptate tabăra de la Ibasfalău, unde făcu mare măcel, în acelaşi timp, Slăvuia puse la picioarele padişahului cinci sute de pungi cu aur, nenumărate daruri şi cărţi de credinţă ale domnului său. Lala Mahomed încercă să-i spună sultanului că Radu vodă este hain, dar „umbra lui Alah pe pămînt" îl linişti, încredinţîndu-l de supunerea ghiaurului; judeca după banii şi darurile trimise.

Acuma, Radu vodă nu mai aştepta decît năvala lui Bocskay peste ţară, ca să se poată lupta cu el, cerînd ajutor turcilor. Dar Bocskay nu o făcu, ştiind bine ce soartă avusese Moise Szekely.

Nu trecu mult şi principele Ştefan Bocskay muri.

Cel ce a urmat după el fu unul dintre cei mai frumoşi şi mai trufaşi bărbaţi din acele vremuri: prinţul Gabriel Báthory. Acestuia îi era voia să unească ţările româneşti nu pentru a le răscula împotriva turcilor, ci pentru a-l ajuta pe el să dobîndească scaunul Poloniei. Sprinten la minte, Báthory a înţeles că opreliştea cea mai mare în calea dorinţelor sale nu era alta decît Radu Şerban. Ştia că domnitorul valah a smuls Ardealul lui Moise Szekely şi că nici Bocskay nu şi-a putut întări stăpînirea asupra Ardealului decît vremelnic, din cauza acestui năbădăios şi iscusit voievod.

La 10 aprilie 1607, cancelaria lui Báthory îi scrise lui Mihail Weiss unul din cei mai buni cunoscători ai treburilor din Ţara Românească, cum că prinţul Báthory vrea să-l alunge pe Radu Basarab din domnie şi îi cerea sfatul în această privinţă. Dar Mihail Weiss răspunse că „e mai bună o pace trainică decît o biruinţă îndoielnică. Afară de asta, Radu Şerban e om bogat, viclean şi foarte iscusit în meşteşugul războaielor..."

Cunoscînd vrăjmăşia ce mocnea între Radu Şerban şi Constantin Movilă, domnul Moldovei, Báthory îl îndemnă pe acesta din urmă la o unire împotriva lui Basarab, ceea ce Constantin Movilă primi.

Primejdia pentru Țara Românească creştea.

La Curtea domnească a lui Constantin Movilă, sosi ca trimis al lui Radu Şerban vodă căpitanul Nour. Tînăruî voievod, cu fața cam, spînatecă, albă ca de fecioară, primi pe trimisul voievodului român burzuluit gata.

Sfetnicii şi boierii stăteau pe divane lungi, pe lîngă zidurile frumos zugrăvite cu praf de aur, sprijiniți în toiege cei mai vîrstnici, în săbii cei tineri.

Ajuns în fața domnului, căpitanul Nour îngenunche.

— De-ai venit trimis de stăpînul tău spre a-mi cere să-l las să se tragă în tara me, el şi toate cimotiile, din fața oştilor lui Báthory, apoi să ştii că geaba ai venit, zise Constantin vodă şi începu să rîdă. Odată cu el rîseră toți boierii.

Nour rămase tăcut şi întunecat. Umilința adusă de aşa de tînărul voievod îl durea. Şi rîsul slugarnic al boierilor îl făcu să-şi simtă sîngele zvîcnind în cap. De n-ar fi fost trimisul voievodului român, s-ar fi întors şi ar fi ieşit fără să se mai uite la chipul alb al celui ce sta în jilțul domnesc. Se stăpîni însă din toate puterile, aşteptînd să se curme rîsul boierilor.

— Măria-Ta, vorbi Nour, stăpînul şi domnul meu nu cere ajutor de la nimeni şi nici nu are trebuință de a fugi în altă parte... Glasul îi tremura de mînie ascunsă, semnul de pe față i se albise. Nu prea era el obişnuit cu treburile astea, ca atunci cînd ți-e a sudui să zîmbeşti şi cînd trebuie să zîmbeşti să o faci pe mîniosul. El se pricepea să învîrtească sabia şi să lupte. Iar Radu Şerban îi încredințase tocmai lui o însărcinare grea, plină de viclenie: vroia ca zgîndărind trufia tînărului domn, să-l facă să se rupă de Báthory. Basarab ştia că treburile domniei le învîrtea Movileanca, îngîmfată şi măreață ca orice femeie de neam movilesc, şi nădăjduia să-l facă pe Constantin să ia singur o hotărîre.

— Să vedem ce voieşte atunci domnul şi stăpînul tău, zise vodă Movilă şi luă un aer foarte serios. Văzîndu-i chipul de copil, lui Nour îi trecu mînia şi-i veni să rîdă. Se stăpîni iar şi întinse cărțile domnului său. Constantin vodă făcu semn diacului, care după ce rupse pecețile cu vulturul Țării Româneşti, începu să citească.

„Mărite şi puternice voievod...” La auzul acestor cuvinte măgulitoare, Movilă îşi încreți fruntea, ascultînd mai atent. „Aflat-am cu mare părere de rău cum că principele Gavril Báthory spune în tot locul cum că îi eşti vasal şi nu întovărăşit cu el şi cum că opt mii de galbeni, datoria pe care o ai la domnia-sa, încă nu ai plătit-o. Aşa auzind, pe mine, ca os domnesc şi sînge la fel ca al Măriei-Tale, foarte m-au scîrbit aceste vorbe şi mult mi-au mai amărît sufletul şi găsit-am cu cale să-ți dau aceşti bani, ca trimițîndu-i acelui îngîmfat, să poți ridica fruntea dinaintea lui şi...”

— Destul! strigă Movilă, ridicîndu-se de pe tron. I se aprinseseră obrajii.

Radu Şerban lovise, bine. Mîndria copilandrului fusese atinsă. Ceru să i

se aducă în grabă tratatul de alianță cu Báthory, pe care îl rupse în trei bucăți, aruncîndu-l la pămînt, sub privirile încremenite ale boierilor.

Atunci se ridică boierul Ştefan Mantaroşă.

— Măria-Ta, îngăduie-mi mie, boier bătrîn în sfatul domnesc, să grăiesc cîteva vorbe.

Vodă îi aruncă o căutătură grăbită, jucîndu-se cu inelele de pe degete.

— Grăieşte! zise, dar întorcîndu-şi capul, privi în altă parte.

— Măria-Ta, craiul Báthory nu ne-a întins mîna ca să ne umilească, dimpotrivă fiind gata să sară la nevoie asupra neprietenului de Radu vodă. Căci nu de multe ori mi-a fost dat să văd un astfel de viclean şi de dibaci în cuvinte ca domnul Țării Româneşti. Lasă-l, Măria-Ta, pe principele Báthory să zică ce pofteşte, numai de folos să ne fie…

— Ruşine mare pe capul şi umerii noştri, boier Mantaroşă, sări un boier tînăr, prieten al domnului, pe nume Stroe. Noi nu ne închinăm lui Báthory de silă, ci deopotrivă cu el sîntem.

Boierii se întărîtară. Unii îl sprijineau pe Báthory şi pe ai lui, alții ar fi vrut să primească mîna întinsă, prietenească a lui Radu Şerban.

Nour asculta, uitîndu-se cînd la unii, cînd la alții. Iată cum prinseseră şiretlicurile voievodului său, nevoit a le folosi pentru neamul pe care îl iubea atît de mult.

— De-ajuns, boieri dumneavoastră, rosti Constantin Movilă, reaşezîndu-se în jilț. Chibzuit-am bine şi la una şi la alta. Principele Báthory ne-a crezut gata de a-i cădea la picioare şi a-l ruga să ne apere. Dar împotriva cui să ne apere? Iată, domnul Țării Româneşti ne trimte un frățesc ajutor, spre a spăla ruşinea ce au aruncat-o asupra noastră acest trufaş principe. Şi nu cu oşti a venit Radu vodă peste noi, ci cu mîna întinsă de frate mai mare. Se cuvine să nu ne sfădim cu el şi ajutor împotriva neprietenilor să ne dăm. Şi de va fi la nevoie, gata vom fi a-i sări în ajutor – au, noi de vom fi la nevoie, la fel va face şi Măria-Sa!

Apoi porunci grăbit să se încheie înțelegerea cu Radu vodă, înțelegere ce o semnă cu o mîna încordată. După care îl dărui pe Nour cu arme de preț, o mantie țesută cu fir de aur şi un armăsar alb din grajdurile domneşti. Făcu toate acestea fără de ştirea mîne-si.

O primă lovitură a lui Radu Şerban izbutise de minune: ruperea legăturilor dintre Báthory şi Constantin vodă.

În acel timp, frumosul principe ardelean îşi nemulțumea supuşii, jignind cinstea familială a unor nobili şi călcînd în picioare privilegiile saşilor din Ardeal, împotriva lui se născu o uneltire de care nu erau străini nobilul Baltazar Korniş şi nici Ştefan Kendy, cancelarul lui Báthory. Auzind una ca asta, principele îl decapită pe Korniş, iar pe Kendy îl spînzură. Hotărît să năvălească mai devreme sau mai tîrziu asupra lui Radu Şerban, se încredința dacă turcii îi erau binevoitori. Se linişti în privința lor. Dornic de a pune mîna pe coroana Poloniei cît mai degrabă, lovi pe neaşteptate Sibiul, pe care, după

ce îl supuse, îl declară aşezămînt domnesc. Strică înlesnirile saşilor şi lăsă acolo oaste numeroasă pîndind prin iscoade toate mişcările voievodului valah.

De atunci, trecură trei ani. Se părea că frămîntăriîe s-au liniştit, aşa cum se liniştesc apele mării după ce-au fost răscolite de furtunile din adîncuri.

Pe la sfîrşitul lui decembrie 1610, Radu vodă primi carte de la bunul şi vechiul lui prieten Mihail Weiss, braşoveanul. Acesta îi dădu de veste cum că Gabriel Báthory e gata să năvălească în Ţara Românească.

De data aceasta, toate căpeteniile oastei române cerură să se măsoare cu oastea prinţului Báthory. Un singur om era împotriva acestei bătălii. Radu Şerban vodă. Ca niciodată!

— De ne vom împotrivi acum lui Báthory, spunea el, lesne le va fi turcilor să ne sară în spinare, cu chip de a aşeza liniştea şi pacea. Şi nu ne vom pierde numai capul, ci şi Ţara. Ci noi vom fugi dinaintea acestui prinţ îngîmfat, făcîndu-ne a tremura de teama lui. Văzînd turcii cum că nimeni nu vrea vărsare de sînge, îşi vor vedea de ale lor şi noi de ale noastre! Altfel nu e de făcut!

— Şi unde vom fugi, doamne? întrebă Slăvuia.

— La bunul nostru prieten, Constantin Movilă, zise vodă zîmbind. Am ştire, adăugă el, că Báthory a făgăduit turcilor că de îl vor aşeza pe el în scaunul Tării Româneşti şi în cel al Moldovei, va trece la credinţa lor cea păgînească.

Dragotă logofătul, auzind una ca asta, îşi făcu o cruce mare. Nour zîmbi a rîde, ceilalţi boieri foarte se minunară. Şi mai am ştire, urmă vodă, că de îndată ce-i vom sta împotrivă, vor năvăli peste noi beglerbegul din Silistra şi hanul tătărăsc cu hoardele lui. Aşa că unul din domniile voastre va porni neîntîrziat la drum, ducînd cărţile domniei-mele de sănătate, daruri şi bani lui Ali-paşa din Buda şi lui Hasan, beglerbegul din Timişoara..:

— Lăsăm ţara pustie, Măria-Ta? întrebă Slăvuia.

— De vrei să prinzi vulpea, nu stai lîngă capcană, bătrîne, îi răspunse vodă.

Într-adevăr, prin ianuarie 1611, Báthory năvăli în Ţara Românească, Gavril Bethlen avea poruncă să-l prindă pe Radu vodă viu. Ţara rămase fără nici o apărare. Pînă a primi răspuns din partea turcilor, cărora le dase de ştire că l-a alungat pe Radu vodă, Báthory pustii ţara, jefuind şi ucigînd, de spunea cronica săsească „cum că de multe veacuri nu s-a abătut asupra Ţării Româneşti o nenorocire şi o pustiire ca aceasta. Că n-au fost cruţate nici locurile sfinte, bisericile şi mănăstirile, ba şi mormintele au fost deschise şi leşurile jefuite. Cruzimile cele mai mari au fost făcute însă poporului de jos…”

Nici n-apucă bine oastea lui Radu vodă să ajungă în Moldova, că avangărzile lui Bethlen prinseră pe muma voievodului român, Maria din Coeni. Oştenii lui Bethlen opriră careta doamnei şi de pe cal sări bucuros

nevoie mare Toader Jipa, care, părăsindu-l şi pe Basta, intrase în slujba principelui Báthory.

— Sînteți prinsă, Maria Voastră, îndrăzni Jipa. Bătrîna îl lovi cu bățul peste obraz.

— Cum de îndrăzneşti, mişelule, tu, un vierme, să-mi zici că sînt prinsă? Şi de cine, mă rog?

— De oastea marelui principe Báthory, răspunse Jipa. O văzu lîngă muma voievodului şi pe Ilinca şi se bucură din tot sufletul.

Careta fu întoarsă şi Maria din Coeni, împreună cu nevasta lui Nour, căzură în mîna lui Jipa. Pe Radu vodă şi oastea sa oamenii lui Bethlen nu-l ajunseră. Armaşul le despărți pe cele două femei, îl cunoştea pe Báthory şi nu îi era voia s-o împartă cu el pe Ilinca. Ursita îi punea dinainte cea mai frumoasă răzbunare. O duse sub pază pe tînăra jupînească la casele ei din Tîrgovişte.

… Iar Basarab şi ai lui părăseau Țara vremelnic, cu sufletele întristate. Din cînd în cînd, vodă întorcea capul, de parcă ar fi vrut să-şi întipărească bine în minte fiecare cîmpie, fiecare pădure. Ca niciodată tăcea, nevoind să vadă pe nimeni. La o răscruce de drum, Nour se apropie de domnul său.

— Măria-Ta, îngăduie să rămînă aici, pe pămîntul Țării, un pîlc din oştenii mei cei mai credincioşi, care să apere pe cei ce vor avea nevoie de ajutor, zise căpitanul, strunindu-şi calul.

— Facă-ți-se pe voie, răspunse vodă, fără a se uita la el. Rămaseră vreo sută de oşteni, cu Toro cel Negru şi Bornemisa, sub comanda lui Velcea. Acesta din urmă îşi trimise iscoade prin satele din împrejurimi, ba avu curajul să trimită iscoadă chiar în Tîrgovişte.

Pe drum, domnului i se aduse vestea că maică-sa şi Ilinca lui Nour căzuseră în mîinile vrăjmaşului. Nour păli. O clipă i se opri inima pe loc. Vodă îl înțelese, îl bătu pe umăr fără să zică ceva. Cînd trecură în Moldova, Nour se opri şi întorcînd calul, privi lung în zare, scormonind cu ochii săi negri drumul ce ducea la aceea pe care o iubea mai mult decît viața sa.

— Hai, fătul meu, îl trezi vodă din gînduri. Porniră mai departe, simțindu-se ca nişte fugari împovărați de nefericire.

Moldovenii chiar aşa îi şi primiră, ca pe nişte frați loviți de năpastă. Constantin vodă le ieşi în întîmpinare şi văzînd chipul întunecat a! voievodului valah, aproape că îi dădură lacrimile. Doamna Elena şi domnița Anca găsiră alinare la pieptul Elisabetei Movilă. Oştenii fură rînduiți pe la casele oamenilor, depănîndu-şi necazurile în aceeaşi limbă. Cele două țări surori se uniră prin suferință şi întristare.

În vremea asta, unii dintre oştenii în plată ai lui Báthory îşi făceau de cap.

Pe drumul ce ducea înspre Comişani fu prins un țăran zdrențuros, cam de vreo treizeci de ani. Dus dinaintea căpeteniei vrăjmaşe, aceasta, un bărbat cu mustața unsă şi răsucită în sfîrc, îl privi pe țăran cu dispreț. Puse doi

oşteni să-l spînzure pe loc, iar el porni cu ceilalți mai departe. Cei doi îi scoaseră țăranului brîul pe care i-l prinseră în jurul grumazului. Apoi unul din oşteni se urcă în pom. Atîta i-a trebuit țăranului. Privind cu coada ochiului, văzu pîlcul cum se pierde pe cărarea din dreapta, cărare ce ducea înspre Comişani. Cu un pumn zdravăn îl prăvăli pe oştean la pămînt. Celălalt sări în ajutorul tovarăşului său, dar cuțitul țăranului îi despică pieptul. Săltă în şa şi întorcînd calul, o luă la goană. Celălalt cal o porni după el.

Intrînd în sat, pe ulițele pustii, acea căpetenie cu oamenii lui începură să se bage prin case. Se auzeau țipetele femeilor şi plînsetele copiilor. Țăranii găsiți fură adunați în mijlocul satului. Oştenii începură jaful. Dar n-apucară bine să prade şi să omoare, cînd năvăli peste ei Velcea cu oamenii săi. O încăierare scurtă. Dintre oştenii în plată unii căzură sub sabie, iar cei rămaşi în viață aruncară armele. Velcea porunci să-i dezbrace pe toți la piele. Căpetenia tremura. Velcea se apropie de el. Prinsul îi zări privirea rece galben-verzuie şi-şi acoperi ochii. Hainele, armele şi caii au fost luate. Apoi toți cei prinşi au fost spînzurați. După treaba asta, care nu dură prea mult, Velcea porunci încălecarea. Oştenii români se făcură nevăzuți mai înainte ca țăranii să se dezmeticească şi să apuce să le mulțumească. Asemenea isprăvi se repetară în mai multe aşezări. Velcea năvălea în satele în care avea ca iscoade oşteni de-ai săi îmbrăcați în straiele vrăjmaşilor. La vederea lor, adevărații vrăjmaşi nici nu se fereau sau n-apucau să se ferească. Cînd se trezeau, erau luați în săbii şi legați ciotcă, după care erau înălțați în spînzurători. O mulțime de țărani intrară în pîlcul românului. Această ceată-nălucă apărea, pedepsea şi dispărea. Prințul Báthory făgăduise o răsplată mare celui ce va da de ascunzătoarea sau de urmele lui Velcea şi alor săi.

Într-una din seri, apăru în fața porților casei răposatului boier Nicoară o huidumă de om cît toate zilele, cerînd să fie primit ca argat la curtea boierească. Barbu Hengheru, cel ce dregea şi făcea totul, deoarece Ilinca nu mai ieşea din casă, păzită fiind de oşteni de-ai lui Jipa, se uită lung la el, îl cîntări dintr-o privire şi îl luă la grajduri.

Între timp, Jipa încerca pe toate căile să o silească pe Ilinca să-i fie soție. Nu-i păsa, zicea el, că era cununată cu Nour, acest legămînt se putea desface. Amenința, striga, sau se ruga, apoi pleca, pentru ca să revină a doua zi şi s-o ia de la capăt. Toți slujitorii şi slujitoarele jupîniței erau oamenii armaşului.

Noul argat muncea cît trei, vorbea puțin, mînca jumătate de mămăligă din trei dumicați şi se uita la fiecare lucru cu multă luare aminte, într-o dimineață, pe cînd căra căldările cu apă, se opri în fața ferestrei ce lumina odăița tinerei jupînese. Se plecă să-şi lege opincile şi, ridicînd ochii, întîlni privirea Ilincăi. La vederea omului, o flacără de nădejde i se aprinse în suflet. Recunoscu în el pe unul din oştenii de credință ai soțului ei. Încercă să-i facă semn, dar văzu cu coada ochiului pe femeia ce o slujea. Se prefăcu atunci că nu-l bagă în seamă pe argat. Toro cel Negru înțelese şi ridicînd căldările,

porni mai departe.

Toader Jipa veni din nou. Intră în casă în chip de stăpîn. Izgoni, slugile cu o mişcare a mîinii, apoi dădu buzna în odaia Ilincăi. Tînăra femeie se ridică în picioare, trăgîndu-se speriată lîngă fereastră. Îi văzu chipul frumos, zîmbind. Se temu de zîmbetul acela.

— N-ai de ce să te temi, jupîniță, zise Jipa cu glas curtenitor, ghicindu-i parcă gîndul. Înțeleg că dragoste cu sila nu se poate. De voieşti, vom fi doi prieteni buni şi atîta tot, urmă el.

— Dacă doreşti prietenia mea şi numai prietenia, află, jupan Jipa, că o ai din tot sufletul, zise llinca, fără a crede nici un cuvînt din cele spuse de armaş.

Jipa se înclină. Gîndea că odată încrederea ei cîştigată, llinca îi va mărturisi cu voie sau fără voia ei locul unde se afla ascuns Nour. Báthory îl chemase şi îi pomenise despre pîlcul de valahi care, după ce lovea şi pedepsea, se mistuia ca fumul în beznele codrilor sau în văgăuni neştiute. Jipa se jurase să-i prindă pe acei tîlhari care cutezau a strica oastea principelui, apărînd cu viețile lor pe acelea ale sărmanilor fără de apărare. Ca nevastă a lui Nour, Ilinca nu putea să nu ştie nimic despre soțul ei şi despre pîlcul rămas în Țară. Jipa hotărî că o va lua pe frumoasa jupîneasă cu vorba bună în care el era atît de meşter, nu-i va pomeni nici măcar o clipă despre, dragoste şi chiar va ridica paza de la casa ei, lăsînd-o liberă, dar va porunci să fie urmărită cu străşnicie, îndată după plecarea lui, llinca văzu cu surprindere că nu mai era păzită de nimeni. Slujitorii lui Jipa parcă intraseră în pămînt. Şi femeile care o slujeau dispărură. Jipa îi spusese că e liberă să-şi aleagă singură slugile de care avea nevoie. Barbu Hengheru, care fusese în slujba boierului Nicoară de pe cînd trăia acela, rămase mai departe la curtea jupînesei, pe care o văzuse crescînd de mică sub ochii lui. Şi celelalte slugi pe care le avusese Nicoară rămaseră la voia ei. Numai că toate fuseseră cumpărate de Jipa sau amenințate cu moartea, în cazul că nu-i vor da ascultare. Se făcu în jurul jupînesei cele tinere un gol pustiitor.

Argatul cel nou fu ultimul care dădu ochii cu Jipa. La vederea lui armaşul tresări. „Unde am mai văzut eu chipul acestui dobitoc?” se întreba el. În vreme ce Toro răsucea în orbite nişte ochi de prostălău. Era sigur că îl mai văzuse undeva, dar nu-şi putea aminti de fel unde. Îl suci şi îl învîrti cu întrebările în toate chipurile, doar-doar o putea afla ceva. Dar Toro o ținea pe a lui, bîlbîindu-se. Că se născuse într-un sat de la poalele munților, că slujise ca argat de cînd se ştia pe lume, cînd la unul, cînd la altul, că în viața lui n-a ținut vreo armă în mînă, nici nu s-ar pricepe, apoi începu să plîngă ca un apucat şi după ce căzu la picioarele lui Jipa, îl rugă ca pe Dumnezeu să nu-l dea afară, fiindcă nu are unde se duce şi nici unde găsi o bucată de pîine. Bănuielile lui Jipa adormiră. Se vede că se înşelase. O clipă se gîndi să-l pună şi pe argatul ăsta amărît pe urmele Ilincăi, dar se răzgîndi. Prea părea sărac cu duhul şi cine ştie ce boacănă ar fi fost în stare să facă. Se uită lung după

Toro, urmărindu-i cu privirea statura masivă şi voinicia de taur. „Dacă oi vedea că nu-i nimica de capul lui, mi l-oi lua eu ca sugrumător şi călău”, chibzui.

În vremea asta, Toro îşi făcea cruci cu limba în gură. Scăpase ieftin. Dacă Jipa nu şi-l mai amintea, Toro îl ținea minte pe armaş ca pe un cal breaz. Retrăi ceasul cînd Jipa, din porunca lui Radu vodă, îl bătea crunt pe Ion nebunul, încît, de nu l-ar fi scăpat Toro din mîinile armaşului, cu siguranță că l-ar fi omorît pe pitic. Se întoarse la grajd şi se trînti pe un maldăr cu paie. Se gîndi la căpitanul Nour; acesta îi poruncise să aibă în paza sa pe soția lui, Ilinca. După ce atît muma lui Radu Şerban cît şi Ilinca avură nenorocirea să cadă în mîinile avangărzilor lui Báthory, după cum am văzut, Velcea îl trimise pe Toro cu poruncă straşnică, să facă orice va şti şi să scoată pe soția celui ce le era căpetenie şi stăpîn din ghiarele neprietenilor. Trecuse o vreme de cînd Velcea, prin iscoadele sale, aflase de soarta jupînesei. Toro ştia bine unde sînt iscoadele lui Velcea şi unde era ascunzătoarea pîlcului de viteji. Totodată luă aminte cum fiecare slugă de-a jupînesei se făcea nevăzută în cîte o zi şi nu se lăsă pînă nu află unde se duceau. Atunci înțelese că slugile erau ori cumpărate cu bani ori trecute prin amenințările cu moartea de partea lui Jipa. Se gîndi ce avea de făcut. Mai întîi va trebui să poată vorbi într-un fel cu jupîneasa Ilinca, apoi să o scoată din casă fără ca nimeni să prindă de veste. Va mai trebui să fugă cu ea în miez de noapte. Şi dacă ticălosul de armaş îl va pîndi prin oamenii săi? Sau dacă vreuna din slugi îl va vedea vorbind cu stăpîna? Fel de fel de întrebări frămîntau mintea lui Toro. Dar lucrurile nu mai puteau fi întîrziate, pentru că nu se putea şti ce va mai unelti Jipa. Ar fi fost în stare să o ducă pe Ilinca din casa lui Nicoară şi să o închidă în altă parte şi atunci cu greu ar mai fi izbutit fierarul să-i ia urma. Poate ar fi devenit chiar cu neputință.

Deodată sări în picioare. O văzu pe jupîneasa plimbîndu-se singură prin curte. Privirile ei păreau a căuta pe cineva. Ieşi în uşa grajdului cu furca în mînă, prefăcîndu-se că strînge paiele murdare de la cai. Se uită cu coada ochiului în jurul său şi nu văzu pe nimeni. Stăpîna se îndreptă spre el. Trecu pe lîngă Toro, care se ploconi cu căciula în mînă şi intră în grajd. Fierarul luă o furcă de paie curate şi se întoarse. Lipită de perete şi albă la fața, Ilinca îl aştepta.

— Stăpîna, nu-i vreme de pierdut, zise Toro repede. La miezul nopții cată de te furişează afară din casă. Te voi aştepta cu un cal bun lîngă ultimul plop din grădină!

Ieşi din grajd, cu furca încărcată cu paie umede.

— Şi mai cată să scapi de slugi. Sînt iscoadele lui Jipa, îi şopti, în vreme ce Ilinca trecu din nou pe lîngă ei.

Jupîneasa se mai plimbă o vreme, apoi intră în casă. Toro alese calul cel mai iute. Aşteptau amîndoi să se întunece mai repede.

La cină, Ilinca mîncă foarte puțin. Florica, femeia care o slujea, fu de-a

dreptul uimită cînd primi chiar din mîinile stăpînei un pahar cu vin roşu. Slujnica îl bău cu nesaț în sănătatea jupînesei, strînse masa şi pregăti patul. De-abia isprăvi să-l facă şi o cuprinse un somn ca niciodată. O văzu ca prin ceață pe jupîneasa dezbrăcîndu-se.

I se închideau ochii de somn. Se străduí din toate puterile să rămînă trează. Prin aburul adormirii, o văzu pe stăpînă zîmbind. Mai apucă să se îndrepte spre locul unde îşi avea culcuşul. Adormi într-o clipă.

O noapte rece, cu cer de plumb, se lăsă peste cetate. Aproape de miezul nopții, uşa de la iatacul jupînesei scîrțîi uşor. Ilinca, acoperită de blănuri, trecu pe lîngă Florica, o privi o clipă, apoi ieşi din casă, îndreptîndu-se spre grădină. Corbu, unul din dulăii din curte, hămăi uşor, dar văzîndu-şi stăpîna, începu să se gudure, urmînd-o. Ilincăi i se uscase gura. O spaimă grozavă o stăpînea. Părea că drumul pînă la cel din urmă plop era fără de sfîrşit. O clipă crezu că o urmăreşte cineva. Se opri întorcînd capul. Nimeni. O amețeală o cuprinse. Porni mai departe, clătinîndu-se. Bezna o înghițea încet, ca pe o pradă greu de mistuit. Revăzu cu ochii minții pe Jipa şi pe slugi, ca făcuți din ceară şi se scutură înfiorată. „Mai repede, mai repede!” auzi ea un glas din adîncul ființei ei. I se păru că zăreşte printre copaci năluca răposatului ei tată şi se opri cu mîna la gură, spre a-şi stăpîni țipătul. De frică, parcă şi pleoapele i se făcuseră grele. De s-ar fi putut, s-ar fi întors şi ar fi luat-o la fugă înapoi, dar gîndul că va vedea iar zîmbetul rău al lui Jipa o îndemnă să meargă mai departe.

Iuți pasul. Frigul începu să se întețească. Corbu dulăul se întoarse spre casă. Se mai uită odată la stăpînă-sa, apoi îşi scutură blana, pornind agale. Lîngă ultimul plop, o aştepta Toro. Ilinca simți o dulce căldură. Spaimele o părăsiră. O linişte vrăjită o cuprinse. Toro o luă în brațe fără să spună ceva şi o urcă pe scara de frînghie meşterită de el. Trecură zidul. Acolo aştepta armăsarul pintenog cu nări tremurătoare. Porniră în goană. Copitele se auzeau înfundat, de parcă cineva ar fi bătut cu pumnul în măruntaiele pămîntului.

Ieşiră din cetate şi ajunseră în cîmp. Acolo armăsarul îşi înteți goana. O cotitură la stînga, apoi la dreapta. Alergau aşa de mai bine de un ceas. Din trupul dobitocului ieşeau aburi. Toro îşi mînă calul înspre pădurea ce se zărea.

— Mai avem puțin, jupîniță! îi spuse fierarul. Odată ajunşi între ai noştri s-a isprăvit cu necazurile.

Ilinca suspină ca un copil. Zări în închipuirea sa pe Nour.

— Toro! Toro te cheamă, nu-i aşa?

— Toro mă cheamă. Poruncă, stăpîna?

— Oare or fi văzut lipsa mea?

Toro rîse uşor. Îl înveselea îngrijorarea tinerei jupînese şi spaima ei de copil. Armăsarul alerga mai departe, începuse să sforăie. Obosise. Deodată calul se opri pe loc, cu urechile ciulite. De undeva se auziră urlete de fiară.

— Lupii! zise Toro, îndemnîndu-şi calul cu pintenii. Dobitocul îşi îndoi fuga. Fierarul trase sabia, cumpănind-o. Armăsarul fugea ca năluca. Urletele se auzeau din ce în ce mai aproape. Toro întoarse capul, în urma lui alergau vreo patru lupi. Doi din ei o luară într-o parte, spre a tăia calea fugarilor, iar ceilalți doi veneau în urmă.

— Nu-i alt chip, jupmiță, decît să ucid dihăniile, zise fierarul şi încercă să oprească animalul înnebunit de spaimă. Cele două fiare ieşiră înaintea armăsarului. Calul se ridică în două picioare. Toro sări cu Ilinca din şa. Unul din lupi se atîrnă dintr-o săritură de grumazul ca lului, sfîşiindu-i beregata cu colții. Un lup fu dat peste cap de sabia lui Toro. Dihania rămase lungită pe pămîntul înghețat. Nici al doilea nu avu o soartă mai bună. Al treilea sări drept în pieptul fierarului. Acesta îl prinse cu amîndouă mîinile de gît, sugrumîndu-l. Calul sforăia, lovind cu copitele în dreapta şi în stînga. Ultimul lup o luă la goană. Jupîneasa tremura toată, îşi auzi dinții clănțănind în gură. Apropiindu-se de cal, Toro văzu cu amărăciune că dobitocul avea grumazul sfîşiat. Nu după mult timp, armăsarul se lăsă în genunchi, apoi căzu pe o parte. Zvîcni din picioare de cîteva ori, după care rămase ne mişcat. Din gît, sîngele continua să-i curgă ca un şuvoi. Porniră pe jos.

— Toro, ne vor ucide ori lupii din pădure, ori cei ai lui Jipa, zise Ilinca, suflînd greu.

— Nu mai e mult, jupîniță, răspunse Toro. Căuta să-i dea curaj, deşi înțelese că stăpîna avea dreptate. Mai aveau de străbătut pădurea la marginea căreia ajunseseră, şi numai după aceea ar fi dat de Velcea şi oştenii lui.

Ilinca se împiedică şi căzu. Era sfîrşită de spaimă şi de oboseală. Toro o ridică şi o luă în brațe. Porni înainte, cu capul în piept. Trebuia să ajungă la Velcea cu orice preț. Fierarul înainta cu greu, gîfîind. Deodată îngheță. Auzi în spatele lui duruit de copite, înțelese că e pierdut. Se opri pe loc şi o lăsă pe Ilinca din brațe.

— Toro, zise ea şi glasul nu-i tremura de fel, iată că a venit judecata cea de pe urmă. Ne-au găsit! Ca oştean al soțului meu, împlineşte-mi porunca; ucide-mă! Decît să fiu muierea lui Jipa, mai bine moartea!

— Jupîniță, eu treaba asta n-o pot face, răspunse Toro cu mîhnire. Pe Măria-Ta te vor duce înapoi şi poate că soarta te va mai scoate din mîinile acelui ticălos, mîntuindu-te. Iar mie nu-mi pasă de mă vor ucide!

— Nu-i voi lăsa să se atingă de tine, zise ea şi obrajii i se aprinseră.

Toro zîmbi cu amărăciune. Vru să răspundă ceva, dar nu mai avu vreme. Se treziră împresurați de vreo zece-doisprezece slujitori. Barbu Hengheru sări de pe cal.

— Stăpînă, am poruncă de la boierul Jipa să te aduc înapoi fără nici o smintire, zise el. Pe tîlharul ăsta, urmă el, arătînd cu capul pe Toro, îl vom lega şi îl vom duce dinaintea stăpînului, unde va da socoteală!

— Cum de cutezi, dulău fără de ruşine, tu care ai mîncat pita tatălui meu

atîta amar de vreme, să mă vinzi ca un nemernic? îl înfruntă ea. Acestui om să i se dea drumul, să se ducă unde pofteşte, dacă voieşti să mă duci vie înapoi la cel ce te-a cumpărat ca pe o Iudă ce eşti!

— Aşa sună porunca, stăpînă, răspunse Hengheru fără să-i pese de cele spuse de Ilinca. Se întoarse către oşteni. Puneți mîna pe el şi legați-l! adăugă el.

Toro se trase înapoi, învîrtind sabia. Ştia ce-l aşteaptă de îl vor prinde viu.

— Primului care se apropie, îi vărs mațele, zise el. Slujitorii descălecară, trăgînd săbiile. O dimineață lîncedă începuse a se ivi. Copacii îşi loveau crăcile uscate, bătute de vînt.

— Ce mai aşteptați? Faceți roată în jurul lui, porunci Hengheru.

Dar care se apropie, căzu cu pieptul străpuns. Oamenii înaintară cu grijă, căutînd să-l împresoare pe aprigul însoțitor al Ilincăi. Toro dădea chiote năpraznice. Un alt slujitor se aşternu pămîntului.

— Încălecați şi prindeți-l cu arcanul, porunci Hengheru, care o ținea strîns pe Ilinca.

Slujitorii făcură întocmai. Toro se lupta ca un leu, dar călăreții îi tot scurtau calea, învîrtind arcanele. Se întoarse şi o luă la fugă spre pădure, cînd simți deodată lațul unuia încolăcindu-i-se în jurul gîtului. Se zbătu zadarnic. Arcanul îi tăia răsuflarea. Ilinca văzu cu groază cum îl legară ca pe o fiară sălbatecă, începînd să-l lovească. Legat şi tîrît de calul unuia dintre slujitori. Toro părea un mistreț uriaş, prins de viu.

— Lasă că îți va trece ție vitejia îndată ce vom ajunge ia curte, zise Hengheru.

Se întoarseră. Toro simțea că se înăbuşe. O mînie grozavă îl cuprinse împotriva lui însuşi, înțelese că greşise ca un copil. Firesc ar fi fost să-şi vestească oamenii, ca împreună cu ei să pună la cale fuga stăpînei. Se gîndi la Nour şi fața i se roşi de ruşine.

— Iartă-mă, stăpînă, mormăi el, pe cînd calul îl tîra aproape de Ilinca, ce fusese urcată pe unul din caii slujitorilor răpuşi de Toro.

Ea îl privi cu milă. Îl vedea plin de sînge şi murdar de noroi, biciuit de nemernicii lui Jipa, iar el îi cerea iertare. Era sigură că Jipa îl va ucide şi că ea nu va putea face nimic pentru a-l scăpa. Prin credința lui Toro, Ilinca simțea dragostea soțului ei, ocrotind-o.

În vremea asta, Velcea îşi repezi cîțiva călăreți spre cetate, să vadă de nu ar putea găsi ceva de-ale gurii. Începuse să se simtă lipsa de hrană, acum că venise iarna aspră. Acei oameni ai lui Velcea auziră chiotele lui Toro şi dădură pinteni cailor. Printre copaci, călăreții văzură totul, întoarseră caii şi bătîndu-i cu latul săbiei, goniră înapoi la căpetenia lor, dîndu-i de ştire despre tot ce văzuseră.

Fără a pierde vremea, Velcea îşi împărți oamenii. Un pîlc porni spre dreapta, altul spre stînga. Cînd Hengheru auzi goana cailor, înțelese că i se

luase urma. Deodată, din stînga, îi tăie calea o ceată de oşteni, încercă să o cotească la dreapta, dar şi acolo îi ieşiră alții înainte, într-o clipă mica ceată fu împresurată. Velcea sări şi tăie frînghia cu care era legat Toro. Îl ridicară în picioare. Văzîndu-l pe Velcea şi pe Bornemisa, fierarul prinse a zîmbi mulțumit. Ilinca se dădu jos de pe cal şi Velcea i se închină ca unei stăpîne ce era. Un pîlc de oşteni primi poruncă de la Velcea să o ducă pe jupîniță din acel loc, spre a nu vedea osînda ce o va primi Hengheru, care începuse să tremure. Velcea se apropie de el, de îndată ce Ilinca se îndepărtase bine, privindu-l cu ochii lui galbeni-verzui de rîs. Pe Hangheru îl trecură fiorii.

— Dă-l pe mîna mea, Velceo! zise Bornemisa, apropiindu-se de cel prins, şi de nu ți-o plăcea cum îl judec, să-mi razi mie barba.

— Ba să am iertare, părinte, sări Toro, mie mi se cu vine răfuiala cu acest ticălos!

Hengheru căzu în genunchi şi bătîndu-se cu pumnii în piept, cerşea îndurare.

— Apăi, ia-ți-l, măi fierarule şi fă ce vrei cu el, zise Velcea. Da' cu voi ce să fac, măi flăcăilor? întrebă el pe slujitorii lui Jipa.

— Fă după cum ți-e voia, zise unul din ei, cu mustața tuşinată, ce părea cel mai în vîrstă. Noi am împlinit porunca ce ne-a fost dată.

Velcea păru că se gîndeşte o clipă. Se uita de la unul la altul şi nu ştia ce să facă. Îi era uşor să-i spînzure, dar n-ar fi fost o treabă.

— Velceo, eu zic să le facem aici o sfeştanie şi apoi să gonim pe diavol din ei, vorbi Bornemisa.

Velcea zîmbi. Ştia el cum goneşte popa pe diavol din cei prinşi. Dar după o bătaie zdravănă aveau să scape cu viată.

În vremea asta, Toro îl dezbrăcă pe Hengheru în pielea goală. Argatul începu să se împotrivească. Plîngea şi îşi ținea mîinile dinainte.

— Ce faci, măi fierarule, cu el?! întrebă Velcea mirat, văzîndu-l pe Hengheru gol puşcă.

— Ia, nu vezi? L-au apucat căldurile şi l-am despoiat să se răcorească!,

— Iacă, mă, îi zise Toro lui Hengheru, eu nu-ți iau viața. Te las să te duci, aşa gol, înapoi la stăpînu-tău şi să te încălzească el la pieptul lui, lua-v-ar dracii şi pe el şi pe tine!

Zise şi se mistui cu ceilalți în pădure, luîndu-i cu ei şi pe slujitorii cărora li se luară săbiile.

Rămas singur, Hengheru, fără straie şi fără cal. O porni în goană către cetate. Drumul era lung, iar crivățul şuiera năpraznic. Alerga să se încălzească, pînă cînd îşi auzi inima bătîndu-i ca un ciocan. Deodată încremeni. Vîntul aducea urletul lupilor. O clipă vru să se întoarcă după toți ceilalți, chiar dacă aceia îl vor ucide, întoarse capul, dar nu mai zări pe nimeni. O ceață lăptoasă umplea zarea. „Doamne, nu mă lăsa!" se ruga el. Sudoarea îi şiroia rece pe fruntea înghețată. Zări haita lupilor şi se trase îndărăt. Veneau încet, amuşinînd, mişcîndu-şi cozile stufoase. Apoi unul din

ei porni în fugă înspre Hengheru. Ceilalți îl urmară.

Omul mai simți blana jilavă a animalului pe piele şi ghiarele labelor de dindărăt, sfîşiindu-i coapsele. Cînd ceața prinse a se ridica, pe întinsul alb al cîmpiei înghețate de iarnă, o ciotcă de lupi tot trăgeau şi hărtăneau o mortăciune.

În ascunzătorile oştenilor lui Velcea, care hărțuiau neîncetat oastea lui Báthory, slăbind-o şi înspăimîntînd-o, Ilinca găsi şi alte femei, soții ale țăranilor, fugite odată cu bărbații lor. Oastea lui Báthory începuse să se teamă de acei călăreți care apăreau şi dispăreau ca năluca. Principele, sfătuit ca de un duh rău de nobilul-Imreffy, dădu un hrisov în care se spunea că pentru fiecare oştean al Măriei-Sale ce va fi omorît, vor fi spînzurați douăzeci de locuitori valahi.

Un timp nu se mai întîmplă nimic. Satele începură să fie din nou jefuite şi oamenii batjocoriți şi ucişi. Dar iată că într-o zi, în vreme ce oştenii vrăjmaşi benchetuiau de zor într-unul din sate, fără nici o grijă, iar căpetenia, un tînăr tare mîndru şi țanțoş, se lupta cu nevasta unui sătean, căutînd să o doboare pe pat, se auziră nişte chiuituri ascuțite. Pînă să-şi vină în fire, pînă să pună mîna pe arme, vrăjmaşii se treziră loviți fără milă şi legați cobză. Căpetenia fu găsit numai în izmene, ascuns în cocina de porci a unei babe. Fu spînzurat cu capul în jos. Vreo trei „călăreți de-ai negurilor”, cum le spuneau oştenii lui Báthory oamenilor lui Velcea, trecură în goană pe lîngă trupul spînzurat al căpeteniei, zvîrlindu-şi sulițele în trupul lui. Ceilalți prinşi cerşeau mila, cu fața în țărînă. Ochii lui Velcea se îngustară, în scurt timp, nu mai era în viață nici un duşman. Se sapă o groapă mare, adîncă. După ce fură îngropați toți cei care veniseră cu gîndul de a jefui, un țăran trase cîteva brazde şi cu asta totul se isprăvi. Pîlcul vrăjmaş dispăru fără urme. Se crezu că oştenii s-au întors în țara lor, fugind cu căpetenie cu tot.

Radu Şerban Vodă, din Moldova, pe lîngă darurile bogate trimise „prietenului său Hasan beglerbegul din Timişoara”, îl rugă să-şi trimită oastea împotriva lui Báthory. Şi cum turcii începură să dea foc şi să prade, o mulțime de oşteni fugiră din tabăra prințului, grăbindu-se spre casă, spre a-şi mîntui căminele amenințate.

În vremea asta Jipa, turbat de mînie, dădu foc casei lui Nour şi multă stricare făcu pe moşia căpitanului. De dorul Ilincăi, se îmbăta aproape zilnic. Ajunsese prieten la cataramă cu Báthory, care era tot atît de dăruit plăcerilor uşoare ca şi el. Batjocorea cu plăcere fecioare, îndemnat de vin, ucidea cu mîna lui, lovea oştenii ca un smintit, stîrnind în jurul lui mari nemulțumiri. Intra la prinț cînd îi era voia, ajungînd între timp şi unealta credincioasă a acelui Imreffy. Făgăduia marea cu sarea celui ce i-o va aduce pe jupîneasa Ilinca, vie sau moartă. Parcă îşi pierduse mințile.

Spre sfîrşitul iernii Báthory, sătul de chiolhane şi necurățenii, părăsi Țara Românească din porunca turcilor, îndreptîndu-se înspre Braşov. Aripa dreaptă a oastei lui o comanda Gavril Bethlen, avînd pe lîngă sine haiducii lui

Ioan Elek, pedestrimea şi nobilimea fiind sub comanda căpitanului Baltazar Ordog.

Țara Românească rămase în urmă, să-şi spele rănile şi să-şi şteargă lacrimile.

Lîngă Báthory călărea Jipa. Trecură prin sate pe jumătate arse şi pustii. Coiful de aur cu aripi al lui Báthory sclipea în bătaia soarelui. Jipa era împlătoşat şi el. Oştenii sporovăiau între ei. Numai Bethlen era tăcut şi cu urechea ciulită ca întotdeauna.

Din clipa cînd Velcea zări ostile vrăjmaşe părăsind țara, dădu porunca de plecare. Ilinca şi femeile, cu răniții, rămaseră pe loc.

Oastea lui Radu Vodă se aşează pe cîmpia dintre Braşov şi Sînpetru. Locul nu era neted, ci presărat cu movile şi brăzdat de şanțuri cu mocirle. Acolo îl aşteptă Radu Şerban pe Báthory. Părăsise Moldova în ascuns cu oastea sa şi prin iscoade aflase drumul principelui.

La vederea muntenilor, prințul de-abia avu vreme să-şi aşeze oastea, îl zări pe Radu Şerban la centru, cu panaşul alb la coif, cum sta neclintit ca o stîncă. Inima i se strînse.

Aripa dreaptă a oastei române era sub comanda încercatului Slăvuia. Radu Şerban întoarse capul, îl văzu pe Slăvuia stînd drept ca lumînarea în şa. Slăvuia înclină capul. Goarnele prinseră a suna, Erau orele trei după amiază.

Pedestrimea lui Radu vodă înclină sulițele. Lovi aripa dreaptă a vrăjmaşului, unde stăteau secuii. Aceştia îi respinseră pe români. Pedestrimea română o luă la fugă, tîrînd şi pe Radu Şerban după ea. Trufaşul Báthory era plin de bucurie. Frumos ca un zeu războinic, trase sabia, repezindu-se înainte, urmat de Jipa. Vroia capul voievodului valah. Călărimea îl urmă, într-un iureş nebun.

Dar atunci, de după moara de hîrtie, apărură vreo două mii de călăreți, înaintea lor alerga Nour, care izbi ca un trăznet oastea lui Báthory, rămasă cu aripile descoperite. De-abia atunci, Radu Şerban se întoarse cu ai lui. Slăvuia se plecă pe gîtul calului, învîrtind spada lucioasă. Aripa dreaptă de sub comanda lui Dragotă tăie calea celor ce încercau să fugă.

Deodată Jipa se trezi față în față cu Nour. Trase de dîrlogi, spre a face față căpitanului, care îl privea drept în ochi. Velcea sări în ajutorul lui Nour, dar acesta îi făcu semn cu sabia să-l lase. Săbiile se încrucişară. Caii sforăiau, ridicîndu-se în două picioare. Jipa se plecă pe gîtul calului, repezindu-se cu sabia înspre pieptul lui Nour. Acesta feri lovitura, răsucindu-se într-o parte, în aceeaşi clipă lovi cu sabia mîna înarmată a lui Jipa. Cu un strigăt, Jipa lăsă sabia din mînă. Prinse să întoarcă armăsarul şi să fugă. Nour se luă după el, hotărît să nu-l mai scape. Cu ochii măriți de spaimă, Jipa alerga, sărind cu calul peste şanțuri, bătînd cu pumnii gîtul dobitocului. Poate că ar fi izbutit să scape şi de astă dată, dacă animalul nu s-ar fi împiedicat şi nu şi-ar fi trîntit stăpînul. Nour îl ajunse şi descălecă. Luă sabia din mîna unui

oştean ucis şi i-o aruncă lui Jipa, fără să-i spună nici un cuvînt. Armaşul o prinse din zbor. O durere ascuțită îi străbătu brațul. O clipă se gîndi să ceară îndurarea căpitanului, zicînd că e rănit, dar văzînd ochii aceluia, înțelese că orice rugăminte ar fi de prisos. Se pregăti de luptă. Fața i se lumină cînd văzu pe un oştean de al lui Báthory furişîndu-se tiptil, cu sulița pregătită să-l străpungă pe Nour. Dar în cîrca oşteanului sări Bornemisa, doborîndu-l la pămînt. Apoi popa luă ghioaga şi alergă mai departe, văzîndu-l pe Toro încolțit de cîțiva călăreți duşmani. Jipa pierdu orice nădejde. Se încleştară iar, dar săbiile nu mai le fură de nici un folos. Se rostogoliră în şanțul mocirlos. Jipa încercă să se ridice, dar picioarele îi alunecară şi căzu pe spate, în mocirlă, cu Nour peste el. Încercă să tragă cu mîna stîngă cuțitul de la cingătoare. Căpitanul văzu mişcarea şi prinzîndu-i mîna, i-o răsuci, încît Jipa îşi muşcă buzele de durere. Nici unul nu scotea o vorbă. Era o luptă surdă, cumplită, unde mila nu mai avea ce căuta. Armaşul gîfîia, cu ochii în ochii lui Nour.

Hotărît să sfîrşească, Nour îl prinse de gît, cufundîndu-i capul în mocirlă. După puțin timp, trupul armaşului deveni moale ca o cîrpă. Căpitanul se ridică cu un simțămînt amar. Mai aruncă o privire înspre Jipa şi îi văzu trupul înghițit de mlaştină. Doar mîna dreaptă, cu palma deschisă, îi mai rămăsese afară.

Velcea, în acest timp, lovea vrăjmaşii din goana calului. Oştenii lui Báthory începură a fugi, hăituiți. Dar Toro alerga după ei, alături de popă, ca o vijelie. Nimeni nu le mai stătea în cale.

Báthory îşi aruncă într-un şanț coiful de aur, strecurîndu-se printre morți şi printre răniți. Se auzeau strigătele celor din oastea lui. Zări chipul înspăimîntător al lui Toro, privindu-l ca pe o gînganie. Văzîndu-l palid, fără coif, Toro trecu mai departe, fără a-l lua în seamă, fără a-l recunoaşte. Prințul găsi un cal pe cîmpul de luptă şi gonind pe căi ascunse, ajunse la Sibiu.

Bătălia era pe sfîrşite. Căzu şi Imreffy, sfetnicul-duh rău al prințului, călcat în picioare de caii urmăritorilor, încît leşul său fu găsit abia după o lună de zile. Corpul nobilului Baltazar Ordog fu tăiat de coasa unui țăran oştean de al lui Radu Basarab. Ioan Elek fu şi el descăpățînat de sabia lui Velcea.

Dar în această bătălie îşi pierdu viața şi căpitanul Gheorghe Raț. Trecuse de partea lui Báthory, nu spre a-şi înşela domnul, dar fiindcă principele plătea mai bine. Înainte de a-i da lovitura de moarte, Slăvuia îi strigă în obraz: „Raț, nu se face negustorie cu neamurile şi nici cu pămîntul Tării!”

Capul lui Raț fu țintuit deasupra porții unei mănăstiri. Datorită oboselii oştenilor săi, Radu vodă nu se puse pe urmele oastei lui Báthory. Căzuseră dintre vrăjmaşi peste zece mii de oameni. Ciudat e faptul că lupta s-a dat cam în acelaşi loc unde fusese înfrînt cu ani în urmă, Moise Szekely…

… Pentru a doua oară Ardealul îşi aştepta mîntuitorul şi pentru a doua

oară Radu Şerban Basarab şovăia. Teama că împărăția îl va părăsi sau îl va ucide ca pe Mihai Vodă, de îndată ce va intra în Ardeal, îl opri. Şi apoi soseau veşti rele din Țară. Turcii se pregăteau să năvălească în Țara Românească. Ceru ajutor împăratului, ca aliat şi supus acestuia, dar Rudolf, sfătuit de nobili şi de Basta, se temea de voievodul român, îi făgădui că îi va trimite trupe, fără a-i trimite nimic.

Singur, încolțit din toate părțile, sprijinindu-se doar pe țăranii săi, Radu vodă fu lovit pe neaşteptate de Báthory, ce venea să se răzbune, cu o mare mulțime de oaste, în primăvara tîrzie a anului 1611.

Românii se aşezară în fața vrăjmaşului. Obosiți, şi puțini la număr, vreo cîteva mii de oameni săltară armele. Vodă alergă pe dinaintea lor, privindu-i cu dragostea lacrimei ce izvora din inimă şi nu din ochi. Văzu fețele acelea cuminți de țărani, cu ochi mari şi catifelați ca ai căprioarelor, cu buzele crăpate şi uscate, cu pletele ce le cădeau pe umeri, strînşi într-o încordare nemaipomenită. Dragotă şi Bărcan, Slăvuia şi Nour şi ceilalți încetară parcă de a mai fi oameni. Păreau mai degrabă stînci prăvălite în fața vrăjmaşului.

Pentru ultima oară, Basarab îşi mînă oastea în luptă. Purta peste platoşă o manta albă, prinsă cu agrafă de aur la gît. Îl zări pe Slăvuia în treacăt şi-i zîmbi. Bătrînul oştean era îmbrăcat în fier de sus pînă jos. Pe Nour îl privi în ochi ca pe un copil şi văzu în ochii căpitanului dragoste şi mîhnire. Se sfii să-l întrebe ceva. Dragotă cel nu prea mintos se uita în ochii domnului său cu credința cîinelui. Numai Bărcan sta mut.

Norii prinseră să alerge deasupra cîmpiei, cînd luînd chip de balauri, cînd de cai uriaşi, pînă se strînseră, de se făcu totul plumb şi tăcere.

Trîmbițaşii lui Slăvuia îl treziră pe domn din visare. Cu chiote puternice, românii se năpustiră înainte. Radu Şerban se înțepeni bine în şa. Ridică brațul înarmat cu sabia cea lungă şi dreaptă, apoi îl lăsă în jos. Izbi puternic pe vrăjmaş. Slăvuia şi Dragotă loviră în acelaşi timp laturile. Oştenii lui Báthory, odihniți, ținură piept loviturii românilor. Archebuzierii vrăjmaşi împuținau rîndurile oastei lui Radu vodă.

În plină năvală se prăvăli de pe cal cruntul Velcea, cel cu ochii de pisică sălbatecă, cu pieptul strivit de suliță, îl văzu pe Toro repezindu-se înspre el şi se bucură. Vru să spună ceva, dar moartea îi cosi dorința.

Lupta ajunse tot mai strînsă. În locul celor căzuți, din rîndurile vrăjmaşilor răsăreau mereu alți luptători, Toro lovea cu toporul, sfărîmînd platoşe şi coifuri. Un sulițaş vrăjmaş, din goana calului îi înfipse sulița între spete. Toro simți cum îi fuge pămîntul de sub picioare. Ridică ochii spre cer şi îl văzu rotindu-se nebuneşte. Căzu într-o parte, obosit de moarte. Bornemisa, popa, îl ridică puțin de la pămînt şi îşi lipi obrazul ud de sudoare de chipul lui. Fierarul sufla greu, cu ochii în ochii popii.

— Părinte, îngînă Toro, ajută să... Se opri copleşit de marea oboseală a sfîrşitului. Vru să mai spună ceva, dar băgă de seamă că popa lăcrăma.

Bătălia se făcea tot mai grea.. Şi oştenii lui Báthory şi cei ai lui Radu

Şerban de-abia mai luptau. Deodată Dragotă întinse sabia, urlînd.

— Caii oştenilor săi săreau peste leşuri şi peste răniți. O clipă Báthory înlemni. Din stînga apărură nişte călăreți ce se repezeau înainte. O ceață lăptoasă începu să se legene deasupra pămîntului. „Ajutorul împăratului", gîndi Radu vodă şi îi veni să cînte de bucurie. Dar n-a fost aşa. Călăreții spărgeau rînduriîe decimate ale românilor. Erau ultimii oşteni ai lui Băthory.

Bornemisa scuipă şi apucă sabia. Căzu şi el cu pieptul străpuns de suliță. „Nu-i nimic, îşi spunea el, să-mi razi mie barba!..." Se prăbuşi pe spate, cuprins de marele somn.

... Bătălia se sfîrşi. Báthory trecu mai departe.

Împărăția, cu părere de rău, nu se amestecase. Dacă voievodul valah ar fi stăpînit Ardealul numai pentru el?...

Peste cîmpul de luptă, ceața încă nu se ridicase, Slăvuia se clătina, sprijinindu-se în sabie. Crunt îi zuruiau zalele pline de sînge şi noroi. Cu capul gol, cu ochii rătăciți, umbla printre morți, căutînd ceva, sau pe cineva. Se opri în loc._

— Unde eşti, doamne al meu? strigă el cu ultimele puteri. Nu-i răspunse nimeni. Calcă peste piepturi sparte, fără să audă gemetele şi strigătele de durere. Unde eşti, doamne al meu? bolborosea el întruna. Prin ceață îl zări pe Radu Şerban Basarab. Sta neclintit, cu brațele lăsate în jos.

— Măria-Ta, avut-am vîntul în fața, îşi ceru iertare Slăvuia.

Buzele groase ale voievodului se mişcară într-un zîmbet amar.

— Întotdeauna neamul ăsta avut-a vîntul în față, bătrîne, zise şi ochii se feriră să-l privească pe Slăvuia.

— Am făcut tot ce s-a putut face, Măria-Ta. Împărăția... Ea... s-a temut, doamne!... apucă să mai spună el şi deodată se nărui cu zgomot de fiare izbite.

Basarab se lăsă într-un genunchi, la căpătîiul vechiului său prieten.

— Măria-Ta, nu se cade să îngenunchezi dinaintea supusului tău, îl mustră Slăvuia cu blîndețe, în vreme ce din ochi îi şiroiau lacrimile. Basarab îl strînse la piept, ținîndu-l ca pe un prunc, în vreme ce Slăvuia sufla greu, cu abur de moarte. Capul i se odihnea pe brațul voievodului.

— O să zică mulți că Basarab şi ai lui au fugit din fața vrăjmaşului... Iartă-ne, Măria-Ta, de am greşit dinaintea ta!... Vorbea împleticit, de parcă o mînă duşmană îl înşfăcase de grumaz. Vru să se ridice, dar puterile îl lăsară.

— Care ți-e vrerea, bătrîne? întrebă vodă şi vocea îi tremura în piept.

— Să-mi închizi ochii, Măria-Ta! şopti Slăvuia... Şi să te întorci cînd se va ridica ceața.

Încercă să mai spună ceva, dar dorința se schimbă într-un oftat lung ca un vaiet, în sticlirea ochilor morți, Basarab zări zborul unei păsări cu filfîiri încete din aripi, un petic de cer noros şi se văzu pe sine, mărunt cît o gînganie. Întinse arătătorul şi degetul mijlociu, uşor, ca o mîngîiere, făcînd să

se coboare pleoapele peste ochii rămaşi deschişi, ochii în care pentru întîia dată i se păruse că se vede pe sine.

Se ridică, privind în jurul lui. Cei căzuți zăceau cum îi prinsese moartea pe fiecare. Părea un cîmp nesfîrşit, peste care fuseseră zvîrlite nişte jucării sfărîmate într-un joc nebun. Pe un vîrf de tufiş o vrabie îşi hrănea puii, liniştită.

Îi trecură prin minte bătăliile pe care le cîştigase şi pe care nu le dorise niciodată. Nici pe aceasta din urmă nu o dorise, dar o socotise drept îndemnul celui ce pierise pe cîmpia Turdei, îndemn primit nu doar ca o poruncă, ci şi din inima lui de vechi oştean, ce nu se încumeta să treacă peste voia voievodului său, cu ale cărui gînduri se înfrățise.

Porni încet, ca cineva care nu mai avea pentru ce se mai grăbi. Ceața îl înghiți treptat. Mantia albă se mai zărea fîlfîind, asemeni tremurătoarelor aripi ale luminii întoarse capul, cu dorința aproape bolnăvicioasă de a-l zări pe Nour. Îşi aminti că îl văzuse răsturnîndu-se de pe cal.

— De se va risipi ceața, mă voi întoarce, chiar de voi avea vîntul în față, murmură vodă, vorbind singur, cu glas tare, după cum îi era obiceiul.

Ridică privirea. Soarele răzbise prin ceață. Erau ultimele zile ale lui mai 1611.

— ... Iar de nu va mai voi ursita mea şi se va opri acolo unde îi va fi dat să se oprească, acei ce vor veni după mine să încheie ceea ce am gîndit a începe eu!

SFÎRŞIT

CUPRINS

SFÎRŞITUL POATE FI ÎNCEPUTUL UNOR TAINE PE CARE MINTEA URMAŞILOR CU GREU LE VA PUTEA DESLUŞI 5

SEMNUL ÎNTÎIU

AFLAREA LUI JUPAN TORO CEL NEGRU ŞI A PREACREDINCIOSULUI SAU UCENIC KENDI 17

SEMNUL AL DOILEA

UNDE SE VEDE CĂ INIMA ÎNTUNECATĂ, NAŞTE GÎND ÎNTUNECAT 25

SEMNUL AL TREILEA

CÎND JUGUL SE SPRIJINĂ PE GRUMAZUL OAMENILOR 36

SEMNUL AL PATRULEA

UNDE UN SĂGETĂTOR CEARCĂ A LOVI MĂREȚUL VULTUR 43

SEMNUL AL CINCILEA

PREA SFINTIA-SA ION BORNEMISA ESTE SCOS CU BIVOLII DIN MLAŞTINA, ÎNCEPÎND O ALTĂ VIAȚĂ 52

SEMNUL AL ŞASELEA

RADU ŞERBAN VODĂ CATĂ A PRIVI ÎN SUFLETUL OAMENILOR 64

SEMNUL AL ŞAPTELEA

JUPAN LUPU ŞI JUPAN FARCAŞ SE ARATĂ A FI NIŞTE NEGUSTORI CINSTIȚI 85

SEMNUL AL OPTULEA

JUPAN TOADER JIPA CERE MOARTEA CĂPITANULUI NOUR 102

SEMNUL AL NOUĂLEA

BASARAB ŞTIE A MÎNUI CUVÎNTUL TOT ATÎT DE BINE CUM ŞTIE A MÎNUI SABIA .. 125

SEMNUL AL ZECELEA

PE CÎT DE VITEAZ A FOST BASARAB, PE ATÎT DE MIŞELNICI AU FOST CEI CE L-AU ÎNŞELAT 153

DE ACELAŞI AUTOR:
TRĂDĂTORUL MĂRIEI SALE, roman,
Ed. Militară, 1975
CEI ŞASE DE LA PLEVNA**,** roman,
Ed. Militară, 1977
DETAŞAMENTUL DE SACRIFICIU, roman,
Ed. Militară, 1979
ŞAMPANIE ŞI ZILE DE MOARTE, roman,
Ed. Cartea Românească. 1983
(Premiul Asociației Scriitorilor Braşov)